

DE SCHEVENINGSE WOORDENSCHAT

dialect van een vissersdorp

dirkje roeleveld

De Scheveningse woordenschat omvat ruim 5300 woorden, die voor het overgrote deel zijn verzameld door de PTT-ambtenaar A.P. Krul. Dit 'handschrift Arend Tael' (het pseudoniem dat Krul gebruikte voor zijn publikaties) ontstond ongeveer 50 jaar geleden.

Hoewel de hoogleraar dr. K. Heeroma destijds als voorzitter van de Dialectencommissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen de waarde van het handschrift, gedeeltelijk typoschrift, onmiddellijk onderkende, strandden eerdere pogingen om het uit te geven.

De bewerking van de op het oog kant-en-klare kopij bleek een immense opgave. Doordat Krul overleed voor hij zijn werk had kunnen afmaken, bleven veel vragen over de ontstaansgeschiedenis, de gevolgde spelling en wat wel en niet is opgenomen onbeantwoord.

Voor professor Heeroma, bij uitstek kenner van de Hollandse dialecten, waren dat geen onoverkomelijke bezwaren. Hij was overtuigd van de kwaliteit van het handschrift en gebruikte het als redacteur van het Woordenboek der Nederlandsche Taal als bron.

Aan de inzet en het doorzettingsvermogen van Dirkje Roeleveld is het te danken dat dit dialect van een vissersdorp (nog altijd de tweede taal van de Schevelingers) in druk kon verschijnen.

Dit tot grote vreugde van dr. J.B. Berns, hoofd van de afdeling dialectologie van het P.J. Meertens-Instituut in Amsterdam, die het woordenboek inleidt.

DE SCHEVENINGSE WOORDENSCHAT

dialect van een vissersdorp

Dirkje Roeleveld
met tekeningen van Dirk Stooker

(naar het handschrift van Arend Tael,
pseudoniem van A.P. Krul, eigendom
van het P.J. Meertens-Instituut
voor dialectologie in Amsterdam)

JMR

Uitgeverij Robbemonnd — 's-Gravendeel
(in samenwerking met boekhandel C. den Dulk in Scheveningen)

November 1986

Copyright © Dirkje Roeleveld

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Robbemond VOF, postbus 5180, 3295 ZH 's-Gravendeel. No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from Uitgeverij Robbemond VOF, postbus 5180, 3295 ZH 's-Gravendeel.

Omslagtekening: Dirk Stoker
Omslagontwerp en
Grafische vormgeving: Marc van Dommelen
Typografie: Margreet van der Hoek
Boekverzorging: Ruud Blaazer en Marc van Dommelen
Druk: Het Groene Hart bv., Boskoop

CIP-GEGEVENS:

Roeleveld, Dirkje
De Scheveningse woordenschat : dialect van een vissersdorp / Dirkje
Roeleveld ; met tek. van Dirk Stoker. — 's-Gravendeel : Robbemond.
— Tek.
Uitg. in samenw. met boekhandel den Dulk in Scheveningen.
— Naar het handschrift van Arend Tael, pseud. van A.P. Krul, sinds
1945 eigendom van het P.J. Meertens-Instituut voor dialectologie in
Amsterdam.
ISBN 90-70997-08-8
SISO * 847 UDC 800.87:803.931-087.2(492*2500)
Trefw.: Schevenings dialect.

ISBN 90-70997-08-8

VOORWOORD

Een voorwoord schrijven bij dit woordenboek is een aangename taak. Ruim vijftien jaar geleden maakte ik voor het eerst kennis met het Handschrift Arend Tael dat de basis vormt voor dit woordenboek. De toenmalige voorzitter van de Dialectencommissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, professor dr. K. Heeroma, vroeg mij in 1970 eens na te gaan op welke wijze dit Handschrift het best persklaar gemaakt zou kunnen worden en of ik me dan vervolgens met de uitgave zou willen belasten. Mijn bevindingen waren toen dat het Handschrift zeker de moeite van het uitgeven waard was, maar dat iemand die goed op de hoogte was van het dialect van Scheveningen er zijn deskundig oog over moest laten gaan en dat persklaar maken vervolgens alleen kon gebeuren door iemand die zeer bedreven was in de typekunst. Voorlopig bleef het Handschrift veilig in de kluis liggen.

Eind 1978 vervoegde zich een Scheveninger bij het Instituut voor Dialectologie die graag bereid was zich met de voorbereiding van de uitgave te belasten. Het was R.A. van den Toorn. Hij kende Scheveningen en het plaatselijke dialect en hij kon beschikken over een ervaren typiste. Na een jaar bleek dat het werk voor hem te zwaar was en het Handschrift keerde terug naar Amsterdam.

Toen kwam mevrouw Van Hoeken, april 1982. Zij bleek alle kwaliteiten te hebben die nodig waren dit werk tot een goed einde te brengen. Ze had zelf een enorme type-ervaring en ze kende Scheveningen en het Schevenings dialect tot en met. Aan haar inzet, doorzettingsvermogen en toewijding - en dat in soms heel moeilijke omstandigheden - is het te danken dat dit woordenboek in druk kon verschijnen. Het is echt haar woordenboek geworden. Ze heeft ordening gebracht in een handschrift, gedeeltelijk typoscript, dat bij oppervlakkige beschouwing kant-en-klare kopij leek, maar dat - omdat het zozeer het handschrift was van iemand die halverwege de ordening stierf - eerder een warboel genoemd mocht worden. Dat is een grote prestatie.

Wat in 1941 begon met een bescheiden woordenlijst achterin de roman Martijntje groeide uit tot een kloek en mooi boek in 1986 en dat is te danken aan de Martijntje van de twintigste eeuw, Dirkje Roeleveld.

**Dr. J.B. Berns,
Hoofd Afdeling Dialectologie
P.J. Meertens-Instituut.**

BESCHOUWINGEN VOORAF

Ongetwijfeld zullen velen met mij van mening zijn dat men de spreektaal van het dorp of de stad waarin men werd geboren moet bewaren. Dat klinkt nogal vanzelfsprekend, maar als er geen actie wordt ondernomen, verdwijnen er stilzwijgend woorden en zegswijzen die toch de moeite waard zijn om bewaard te blijven. Om te voorkomen dat woorden spoorloos zoekraken is het derhalve zinnig zoveel mogelijk van welke taal ook, vast te leggen.

In gedachten hoor ik mijn moeder met lange uithalen nóg zingen: "Mijne moedertaal is de schoo-oo-oo-oo-onste taal", en als je daarvan bent doordrongen, ben je haast moreel al verplicht mee te werken of je in te zetten voor het behoud van je taal. Voor de Scheveningers is de schoonste taal het Schevenings dialect, dat is doorspekt met speciale woorden en uitdrukkingen die betrekking hebben op het dorp, de visserij en alles wat daarmee samenhangt.

Het is verheugend dat het Schevenings dialect nog leeft! Immers in de dorpsgemeenschap spreekt men onder de ègegatjesmense nog het schitterende Scheveningse dialect, zangerig en golvend als de zee zelve. In gezelschap van vrènde stokken de gesprekken in het dialect meestal en men verdraait de mond om zo mooi mogelijk in het Hollands te spreken. Een goede gewoonte, een vorm van beleefdheid. Een buitenstaander zou wellicht de gesprekken niet kunnen volgen en uitgesloten zijn van deelneming aan de conversatie.

Ja, en hoe bewaar je nu op een verantwoorde wijze een spreektaal? Natuurlijk door zoveel mogelijk woorden te verzamelen en ze op schrift te stellen. Een goede aanvulling, die in deze tijd mogelijk is, is het opnemen van gesprekken en woorden op geluidsbanden. Een voordeel daarvan is dat de uitspraak en de intonatie duidelijk te horen zijn.

Toen A.P. Krul aan zijn verzameling Scheveningse woorden begon, bestond deze techniek nog niet. Slechts kleine dunne velletjes papier en een pen stonden hem ten dienste en ijverig heeft hij de woordenschat van Scheveningen bijeenvergaaard. Dat gebeurde meer dan veertig jaar geleden. Geduldig wachtte zijn verzameling op de tijd dat er eens iemand zou opdagen om al die typisch Scheveningse uitdrukkingen, woorden en spreekwoorden op een rijtje te zetten, om deze vervolgens in een boekwerk te laten verschijnen.

Na lang wachten brak die tijd aan. Nadat eerdere pogingen strandden, kwam het verzoek via het P.J. Meertens Instituut (dr. J.B. Berns) aan mij en gemotiveerd als ik was, beloofde ik mij te buigen over het zo belangrijke werk. Het bleek mij al gauw dat er heel wat water door de zee zou moeten stromen voordat ik met het tijdrovende werk klaar zou zijn, maar wie A zegt moet B zeggen en ... ik begon.

Opnieuw werden de duizenden blaadjes bekeken, geordend, gesorteerd. Het was zeer verrassend dat er uitdrukkingen in de verzameling van de heer Krul werden ontdekt, die men nu niet meer hoort. Aandachtiger dan ooit volgde ik de gesprekken van oude mensen, die hun taal nog zo onbevangen en onvervalst spreken. Zo konden er ook aanvullingen ingepast worden.

Tenslotte heb ik mij uren en uren bezig gehouden met het vastleggen van de Scheveningse woordenschat, meestal met plezier en genoegen, weliswaar soms ook zuchtend, omdat het alles bij elkaar toch wel een immens karwei was. Daarbij kwam nog de onzekerheid of het boek wel eens zou worden uitgegeven.

Bij het verschijnen van dit boek is deze angst weggenomen. Die heeft plaats gemaakt voor voldoening. Voldoening, omdat het Schevenings dialect nu grotendeels vastligt.

In de loop der tijden zwierven veel Scheveningers uit en vervreemden van hun

dialect. Zij vestigden zich elders, verweg of dichtbij, soms uit bittere noodzaak, onder meer omdat Scheveningen na de 2e wereldoorlog een enorm te kort aan huizen had. Het is verbazingwekkend hoeveel er steeds toch terugkeren naar hun geboorteplaats, meestal tijdelijk, bij voorbeeld om hoogtijdagen mee te vieren, soms ook voorgoed. Ook zij kunnen constateren dat het Schevenings dialect nog steeds in de huizen en vooral in de bejaardentehuizen wordt gesproken. Als gevolg van de verandering van vismethoden moesten veel mannen hun werk van de visserij naar de wal verleggen. Zij vonden vaak een werkkring in het deftige aangrenzende 's-Gravenhage en raakten nogal eens verzeild in nieuwe wijken van de stad.

Maar de hang naar het oude vertrouwde blijft. Ook naar oude klanken, De jongeren blijven nieuwsgierig naar hun voorouders: wie ze waren, hoe ze werkten, wat ze beleefden, hoe ze spraken. Er wordt weer op z'n Schevenings gerijmd, er worden weer toneelstukken in het Schevenings dialect opgevoerd. De Scheveningse Woordenschat, het dialect van een vissersdorp, zal zeker bij velen, zowel bij ouderen als jongeren, een belangrijke plaats op de boekenplank innemen en bij de hand worden gehouden om het zo nodig te kunnen raadplegen.

Dirkje Roeleveld
Scheveningen, oktober 1986

INLEIDING

Het Schevenings woordenboek is gebaseerd op de verzameling Arend Tael. Een typoscript dat in het bezit kwam van de Dialectencommissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en dat al vroeg de aandacht trok van de dialectoloog professor dr. Klaas Heeroma. Hierover later meer.

Arend Tael is de schuilnaam van Arie Pieter Krul, geboren in Scheveningen op 10 april 1901 en aldaar overleden kort na de bevrijding in 1945. Hij is in het Scheveningse geen onbekende. In 1941 verscheen van zijn hand de roman *Martijntje*, een maatschappijkritisch verhaal dat zich afspeelt in het Scheveningen van de jaren 1873-1882.

Voor al technische veranderingen in de visserij zijn er de oorzaak van dat in die periode het traditionele leven in de oude vissersplaats danig wordt verstoord. Het boek verschijnt op een ogenblik dat de Scheveningers wel iets anders aan hun hoofd hebben als zich druk maken om een stukje sociaal-economische geschiedenis, neergelegd in een lijvige roman, die bovendien is geschreven in het plaatselijk dialect. *"Martijntje is een opmerkelijk debuut van een jongen schrijver, die zich geen gemakkelijke taak stelde, toen hij dit boek ging schrijven, waarin de Scheveningers hun taal woordgetrouw spreken en waarin elk historisch détail volmaakt verantwoord is. Hier leeft Scheveningen en in Martijntje leeft een zeer gevoelig beschreven lief mensenkind"*, aldus de tekst op de binnenzijde van het omslag.

Volgens het getuigenis van Krul zelf werd hij bij het schrijven van *Martijntje* gedreven door zijn liefde voor de Scheveningers en het Schevenings.

Een andere Scheveningse publikatie van zijn hand is: *Schevelings Prentebok*, De Beemster, 1943. Een bundel gedichten.

Het P.J. Meertens-Instituut in Amsterdam bezit van hem voorts twee handschriften, het eerste is de beschrijving van een Scheveningse bom (Hs DB) en het tweede (Hs 80 B1 (2 mappen) en 20J2 (3 dozen, a-z)) is het handschrift - gedeeltelijk typoscript - dat ten grondslag ligt aan het Schevenings Woordenboek.

Uit het feit dat de roman *Martijntje* in 1941 vier drukken mocht beleven en na de oorlog nog eens ongewijzigd, zonder nadere uitleg werd herdrukt, mag worden afgeleid dat het boek redelijk succesvol is geweest.

Bij het materiaal voor het Schevenings woordenboek ontbreken alle gegevens die enigszins licht zouden kunnen werpen op de ontstaansgeschiedenis, de gevolgde spelling, de manier van afvragen - eigen notities of doelgerichte ondervraging -, wat wel en wat niet is opgenomen, hoe voorwoord en inleiding eruit zouden komen te zien en of de tekst wel voor druk bedoeld was. Voor de eerder genoemde professor Heeroma bestonden deze problemen niet, want hij was al vroeg de mening toegedaan dat dit woordenboek zo goed als persklaar was.

Van de kwaliteit van het gebodene was hij, kenner bij uitstek van de Hollandse dialecten, geheel overtuigd. Het Handschrift Tael is een van de bronnen voor het grote Nederlandse woordenboek, het *Woordenboek der Nederlandse Taal*. In de tweede aanvulling op de Bronnenlijst (1966), bevattende de nieuwe bronnen sedert 1952, werd het opgenomen: Tael, Arend (A.P. Krul), *Dialect van Scheveningen*. Hs. Kon. Ned. Akad. v. Wetensch. Dialectencommissie, Amst. plm. 1945.

In die periode was prof. Heeroma als redacteur aan dat woordenboek verbonden. Het dialect van Scheveningen wordt uitvoerig behandeld in zijn proefschrift (1935) en later, om precies te zijn in 1963, komt hij opnieuw uitvoerig te spreken over het Schevenings en wel in zijn uitgave van Diederik Buisero's *De Schoonste* of het ontzet van Schevening. In deze uitgave gaat hij uitvoerig in op de ontwikkeling van het

Schevenings van het begin van de 18e eeuw naar de 19e eeuw. Het nu gepubliceerde woordenboek trekt de lijn door naar de eerste helft van de 20e eeuw.

De geschiedenis van het dialectonderzoek in Scheveningen is het best beschreven door Piet Spaans, eerst in een aantal losse opstellen in de voormalige Nieuwe Courant, later in de inleiding van de door hem verzorgde bloemlezing *Op z'n Schevenings* (Scheveningen 1985). Het is het meest volledige overzicht. Eén punt moet hier extra naar voren worden gehaald en dat is de scepsis van Spaans met betrekking tot de door Krul gehanteerde spelling. Terecht wijst hij op een verschil in spelling tussen *Martijntje* (1941) en *Schevelings Prenteboek* (1943). Het gaat hier echter om minimale afwijkingen die ten dele voortkomen uit verkeerde ideeën en ten dele uit taalpolitieke motieven. Het idee dat het dialect van Scheveningen een betere plaats krijgt binnen het grote Germaanse geheel door de spelling voor het Westfries, ontworpen door de Permenente kommissie fan de West-Frieze-Sty over te nemen, is fout; de taalpolitieke motieven deugden niet, omdat door verandering van spelling de taal zelf niet verandert. Spelling is een hulpmiddel om klanken in schrift weer te geven, zoals het notenschrift melodieën poogt aan te geven. Veel hangt af van de voorlezer, respectievelijk zanger.

Voor de externe geschiedenis van het Schevenings zij hier verwezen naar de genoemde inleiding van Piet Spaans. Aan het einde van deze inleiding volgt een overzicht van de door Krul gebruikte spellingstekens.

In een woordenboek wordt de woordenschat vastgelegd. In een dialectwoordenboek gebeurt dat met een heel speciale woordenschat, die van een kleine, vaak besloten gemeenschap. Het uitgangspunt is vaak negatief, men wil vastleggen wat verloren dreigt te gaan.

Wat in een woordenboek niet staat, is wat de functie van het dialect is binnen zo'n besloten gemeenschap, ook niet of er binnen het dialect geen verschillen waren, al was het maar in de taal van meesters en knechten, middenstanders en arbeiders, vrouwen en mannen, de echte vissers en zij die hun bestaan op de vaste wal vinden. Wel zegt het woordenboek iets van de eigenaardigheden van de plaatselijke woordenschat en laat het zien hoe de woorden werden uitgesproken. Aan de lezer van vandaag is het te oordelen of er veranderingen zijn en in welke richting die veranderingen gaan.

In hun voorwoord bij de uitgave van *De Schoonste of het Ontzet van Schevening* uit 1910, merken J.C. Vermaas en P. Hoogenraad op dat de Scheveninger van die tijd, *"al behoort hij niet tot den allerlaagsten stand"*, in de dagelijkse omgang zich bedient van het plaatselijk dialect. Dat betekent dat aan het begin van deze eeuw het dialect ter plaatse status had.

Uit recente contacten met dialectsprekende en dialectminnende Scheveningers is mij gebleken dat voor de meesten het dialect echt een tweede taal is, zo sterk zelfs dat dezelfde persoon als hij zich bedient van het Schevenings de h aan het begin van een woord niet uitsprekt, maar als hij de Nederlandse standaardtaal spreekt dat consequent en moeiteloos wel doet. Tevens is het duidelijk dat de omgeving en de situatie waarin dialect wordt gesproken niet meer de dagelijkse omgang is, maar de beslotenheid van het eigen gezin en de nostalgie van een "dialectmiddag".

Wijzen van uitgeven

Het Handschrift Tael is letterlijk overgetypt, dat wil zeggen dat alle inconsequenties in spelling en verwijzing voor zijn rekening komen. Voor deze handelwijze is gekozen omdat Tael zelf nog bezig was zijn tekst bij te schaven en op bepaalde punten te veranderen. Hij heeft echter geen aanwijzingen nagelaten waaruit zijn opvattingen blijken.

Onduidelijk is gebleven de spelling *ú* voor Nederlands *uu*, naast *u* (in open lettergreep) en *uu*; de preciese klankwaarde van *ch* en *g* aan het einde van een woord, waar het Nederlands een *g* heeft.

De spelling Tael

Op de boven genoemde onduidelijkheden na gebruikte Arend Tael een spelling die nauw aansluit bij de gewone Nederlandse spelling. Een overzicht van afwijkende tekens volgt hieronder; in de eerste kolom staan de tekens van Tael, in de tweede hun klankwaarde en in de derde de tekens die Piet Spaans voor zijn spellingssysteem gebruikt en die overzichtelijk staan afgedrukt in zijn *Op z'n Schevenings*, blz. 60-64.

Tael	Nederlands	Spaans
<i>ae</i>	<i>aa</i> als in <i>taal, maan</i> enz.	<i>aa</i>
<i>ea</i>	als de <i>i</i> van <i>kip</i> , maar dan lang uitgesproken	<i>ae</i>
<i>é</i>	<i>ee</i> van <i>been, steen</i> enz.	<i>(ee)</i>
<i>ê</i>	de <i>e</i> van <i>best</i> , maar dan lang uitgesproken	<i>ê</i>
<i>ùi</i>	de <i>u</i> van <i>dun</i> , maar dan lang uitgesproken	<i>û</i>
<i>oa</i>	de <i>o</i> van <i>pot</i> , maar dan lang uitgesproken	<i>ô</i>

De niet uitgesproken *h* wordt aangegeven met '. Dat teken wordt soms gebruikt om de stomme *e* aan te geven, bij voorbeeld *d'rbij* = *derbij* (*daarbij*).

A

'a, zie letter H.

abbonnére, abonneren (*abbonnearde, abbonneard*).

abnormeal, abnormaal.

absolút, absoluut, volstrekt.

abûis, 1. mis, fout: *'ij is abûis* = hij (c.q. het) is mis; 2. vergissing: *it is 'n abûis* = het is een vergissing.

ach, uitroep: *'k 'eb (noch) ach noch wach ezêd* = ik heb boe noch bah gezegd.

achje, 1. achtste gedeelte: *'n achje spek* = een brokje spek; *'n tûszêlers achje* = een groter stuk dan een gewoon "achje", daar de voorraad bij het naar huis zeilen opgemaakt mag worden; 2. klein vaatje haring; 3. acht ogen van de dobbelsteen: *'ij goaide 'n achje* = hij had een worp van acht ogen; 4. soort knikkerspel: *'n achje op 'n sent* = men geeft een cent, welke degene die de knikkers werpt tussen de tanden in de mond neemt; deze werpt dan met 8 knikkers in een *'utje*. Een gelijk aantal knikkers in het *'utje* is voor de gooier verdiend, een ongelijk aantal verloren.

acht, 1. acht, aandacht; 2. cijfer acht.

achte, achten (*achtede, acht(ed)*): *'k 'eb d'm dear te goed vôr 'acht* = ik heb hem daar te goed voor geacht.

achteran, achteraan.

achterdêl, 1. achterdeel, zekere hoeveelheid: *'n achterdêltje 'earing* = een zootje haring; 2. schade, nadeel: *tot achterdêl van it durrep* = tot schade van het dorp.

achterdeur, 1. achterdeur; 2. reserve, achterdeurtje: *'ij a nog 'n lekker achterdeur(e)tje* = hij had nog een mooi spaarpotje; 3. uitkomst: *de ouwe paë zel nog wel 'n achterdeur(e)tje wête* = de oude man zal nog wel uitkomst weten.

achterdik, achterdijk, dijk van de vuurtoren naar beneden, thans de

Vuurbaakstraat geheten.

achtere, 1. achteren, achter: *van achtere beschoud* = achteraf beschouwd, bezien; 2. achterkant: *ik zie d'm liever van achtere as van voare* = ik zie hem liever gaan dan komen.

achterin, achteronder, roef achter in de logger, het volkslogies, in tegenstelling met het vooronder: het verblijf voor de schipper en de stuurman.

achterkant, 1. andere zijde: *it is an de achterkant beschoud nog 'iet zoa kwead* = het is van de andere zijde bezien nog niet zo kwaad; 2. achteraf: *da's makkelik preate an de achterkant* = dat is achteraf gemakkelijk praten.

achterkomme, vermindering, achteruitgang: *it achterkomme van de kerkekas* = de vermindering van de kerkelijke inkomsten.

achterkrat, achterschot van een boerenwagen.

achterlik, achterstallig.

achternea, achterna.

achterneam, geslachtsnaam.

achterof, 1. achteraf, later; 2. ten slotte, bij nadere beschouwing: *achterof mot ik je gelijk géve* = bij nadere beschouwing moet ik je gelijk geven.

achterop, achterop: *je reakt achterop* = je geraakt achter.

achterschoat, achterschoot (d.i. de takel van het grote zeil).

achterschoatballek, balk, waaraan het zeil van de giek (op een bom) wordt vastgezet.

achterteelt, de teelt gedurende de maanden oktober en november.

achttertjik, een klein zeil van de logger, dat nog boven het *gatzêl* geplaatst kan worden. Op de bom kent men geen *achttertjik*.

achter'ûis, achterste gedeelte van een huis of pakhuis.

achter'ûisje, keuken.

achteruit, 1. achteruit: *je ken zien dat*

'ie *achterùit zwempt* = je kunt zien dat zijn invloed vermindert, c.q. dat zijn geld opdraakt; 2. thuis: *ze werke' achterùit vòr ons* = ze (d.i. de vrouwen) bidden thuis (voor de mannen op zee).

achtervondel, achteronder, roef, het volkslogies.

achterwege, achterwege, achter: '*ij blêft achterwege* = hij blijft achter.

achterweze, ten achter zijn (bij voorbeeld met betalen).

acht'ook, achtkant, achthoek.

achtien, achttien.

achtiende, achttiende.

adres, adres.

addresseare, adresseren.

admereal, admiraal.

adminnestreare, administreren.

adminnestrease, administratie.

advertiare, adverteren.

advertensie, advertentie.

aei, 1. verkorte mansnaam Arie: *onze Aei-je* = onze Arie; *da's vòr Aei en da's vòr de beas* = dit is voor mij en dat voor de baas; *da's vòr de beas en 'tautje vòr Aei* = dit is voor de baas en dit voor mij; 2. liefkozing; 3. opla-waai, heftige schok, duw.

aeije, aaien.

aer, ander (uitspr.: aar).

aers, 1. anders: *meak da'je weg komp, aers zel ik je vlekke* = maak dat je wekomt, anders zal ik je aan stukken snijden; 2. beters: '*ij is wat aers geweun* = hij is wat anders, wat beters gewend.

aers om, andersom (uitspr.: aarsom).

affèn, enfin.

affronteare, offronteare, beledigen.

ajakkes, uitroep van tegenzin: jakkes, bah.

aju, **ajús**, **ajúsjes**, **ajusies**, bonjour, dag, gegroet.

a'k, verkorting voor: als ik.

akkerdeare, overeenkomen, een akkoord sluiten (*akkerdearde*, *akkerdeard*).

akkevietje, akefietje, nietzigheidje (veelal in meervoud gebruikt).

akkoord, akkoord.

akkureat, accuraat.

aksèns, accijns.

aksie, actie.

al, znw: alles: '*ij mot it al vergeare* = hij moet het alles vergaren; *al met al* = resumerend, samenvattend; telw.: *al met alle macht* = uit alle macht; vgw:al; bw.: reeds: '*ij was t'r al* = hij was er reeds.

alderbest, allerbest.

alder'ande, allerhande (soort koekjes, ook *klêngoed* genaamd).

alder'oagste, allerhoogste.

alderlei, allerlei.

alderwege, allerwegen.

aldeer, aldoor, steeds (zelden gebruikt).

aldres, **aldris**, **alris**, al eens: *it is aldres voar 'ekomme* = het is wel eens voorgekomen; '*eb je aldres 'oard* = heb je wel eens gehoord.

alêr, aleer, voordat.

algemien, algemeen (bw. en onz. znw.)

alla, uitroep: kom aan: *alla, anpakke jonges* = vooruit, jongens, aanpakken.

allang al, reeds lang.

alle, veel, vele: *wat 'n alle gulle benne d'r vandeag op het strand* = wat is er vandaag veel gul (kleine kabeljauw) op het strand.

alledag, 1. elke dag; 2. per dag: '*ij vordient alledag zus gulde* = hij verdient zes gulden per dag.

allegeags, alledaags, daags: '*ij 'eb alledag z'n alledaagse goed an* = hij heeft elke dag zijn daagse kleren aan.

allegear, onbep. telw., allemaal, alle(n): *ze denke allegear 't zellefde* = zij denken allemaal hetzelfde.

allegeartje, allegaartje, mengelmoes: *ze 'a 'n allegaartje an* = zij had kledingstukken aan, die niet bij elkaar hoorden.

allegoaries, allegorisch.

allemaggies, uitroep van bevreemding of teleurstelling: *allemaggies, wat 'n burreg met werrek!* = goeie grutten,

wat is er een werk aan de winkel!;
allemaggies nog an toe = lieve help!
allemans, alleen in: *allemans praes 'ebbe* = veel praats hebben.
allemansvrind, flirt: *ze is 'n allemansvrind* = zij is een allemansvriend, gaat met iedereen mee.
allemeal, onbep. telw., allemaal, alle(n).
allemejak, ammoniak.
allemendig, geweldig, verbazend, zeer, heel, veel, erg: *allemendig veul vôr de kerk 'ebbe ze iet over* = erg veel voor de kerk hebben zij niet over.
alles van, allerlei: *d'r spoelt van alles an op it strand* = er spoelt allerlei aan op het strand.
allessins, alleszins.
allével, alevel, maar, toch, echter: *it is allével onbegonne werrek* = het is echter onbegonnen werk; *'oe is it allével oak al wear?* = hoe zit het nu toch eigenlijk?
allien, alleen.
allienig, alliniggies, 1. alleen: *ik most it allienig doen* = ik moest het alleen (zonder hulp) doen; *leat mên maer allinie me gang gean* = laat mij alleen mijn gang maar gaan; 2. slechts, enkel: *ik wul je allienig wearschauwe* = ik wil je alleen maar waarschuwen.
allûin, aluin.
almacht, almachtige, almacht, God.
al met al, bijw. uitdr.: alles bij elkaar genomen, samenvattend.
alré, reeds: *it liep alré nea an noavember* = het liep reeds tegen november.
als, 1. bw., al, veel: *als te goed* = veel te goed; 2. bw., al, steeds: *als mear deur* = steeds maar door.
alsdat, vgw., dat.
altear, altaar.
altêd, altijd, tenminste, welteverstaan: *altêd bij* = alleen in geval van; *altêd bij 'n hindol 'oar* = althans bij een hindol, hoor; *ze kwamme vôr ien kêr bê me moeder, altêd in d'ochtend dan* = zij kwamen voor één keer bij mijn moeder, welteverstaan in de ochtend.
altegeader, onbep. telw., allemaal,

alle(n), altègader.
altemet, bijna.
ambisie, ambitie, lust.
ambocht, ambacht.
ammaer, steeds, aldoor, altijd, telkens, voortdurend: *'ij is ammaer krank* = hij is bij voortduring ziek.
ammandel, amandel.
amme, samenkoppeling van an-me = aan mij: *'au je van me veul? Jea amme!* = houd je veel van mij? Nee hoor! (eig.: ja, van mezelf).
ampart, appart, apart.
ampartje, iets (bij voorbeeld een spaarduitje) voor een speciaal doel.
amplajeare, employeren: *'ij is vast geamplajeard* = hij heeft een vaste werkkring (c.q. betrekking).
amploai, amplooi.
ampt, ambt, verkl.woord ampje: *'ij êt 'n vast ampje* = hij heeft een vaste baan.
amptenaer, ambtenaar.
an, 1. vz. en bw. aan: *ze komp mit me an 'uuis* = zij komt bij mijn ouders binnen (nl. het meisje); *an de kuijer weze* = aan het wandelen zijn; *an de dûizend* = tot duizend; *de tonnetjes wiere verkocht an prijsjes die 'mens de 'eare deje rêze* = de tonnen (haring) werden verkocht tegen prijzen die een mens de haren deden rijzen; *'ij wuld'r iet an* = hij wil het niet aannemen, geloven; *'ier op an* = hierheen, deze kant uit; *'k 'eb trek in 'n bokkempje maer 'n mens ken d'r iet an komme* = ik heb trek in een bokking, maar je kunt er niet aan komen; *je vaer is an* = je vader is van zee terug; *is 't al an?* = hebben zij al verkering?; *'ij was 'n briefje an it srêve* = hij was bezig een briefje te schrijven; 2. voorvoegsel aan.
anbelange, aangaan, betreffen: *wat mên anbelangt* = wat mij betreft.
anbidde, aanbidden (*anbad, anebéje*).
anbieje, aanbieden (*boai an, aneboaije*).
anblik, aanblik.
anbod, aanbod.

anbranne, aanbranden (*brande an, anebrand*): *ze is gau an'ebrand* = zij is spoedig boos, gepikeerd.

anbrenge, aanbrenge, aanvoeren (*broch an, an'ebrocht*): *'oeveul tonnetjies 'eb-t-ie an'ebrocht?* = hoeveel tonnen heeft hij aan wal gebracht?

andacht, aandacht.

andachtich, aandachtig, met aandacht.

anderdêls, anderdeels.

andêvie, andijvie,

andoen, 1. aandoen (*dé-an, an'e-dean*), aantrekken; 2. aandoen, (zich) berokkenen: *wat doet 'n mens z'n êgen an* = wat berokkent men zichzelf veel last; *wat doen ik m'n êgen an* = wat haal ik mij op de hals; 3. verdoen, van kant maken: *ken die z'n êgen maer niks andoen!* = hij zal zich toch niet te kort doen?; 4. lijken, schijnen: *it doet zoa vrêmd an* = het ziet er zo vreemd uit.

andrang, aandrang.

andrage, aandragen (*'ij dreagt, dreegt an, dreagde an, an'edroge*).

andréger, opperman, sjouwerman: *ze motte sjouwe as andrégers* = ze moeten sjouwen als oppermannen.

andringe, aandringen (*drong an, an'e-dronge*).

andrift, aandrif.

andurreve, aandurven (*dors an, an'e-durreve*), durven, wagen: *je mot it an-durreve* = je moet het durven wagen.

angean, 1. te keer gaan (*gong an, an'e-gonge*): *ammaer angean en tiere* = steeds maar te keer gaan en schreeuwen; *z'n darne gonge 'nog an* = zijn ingewanden werkten nog, er was nog leven in; 2. (er) aan gaan: *'ij gaet 'r an* = hij gaat er aan.

angéve, aangeven (*gaf an, an'egéve*).

angifte, aangifte.

an'ang, aanhang.

an'ange, aanhangen (*'ing an, an'e-ange*).

an'angsel, 1. aanhangsel; 2. aanhang: *Nepolion en z'n an'angsel* = Napoleon en zijn aanhang.

an'eale, 1. aanhalen: *je mot ze iet an'eale* = je moet met hen geen relatie aanknopen; 2. vasthouden: *ze benne in Engeland an'eald worre* = zij zijn in Engeland vastgehouden (wegens sluikhandel).

an'ealder, touw om bij voorbeeld de speer aan te halen; schoot van het zeil.

an'ealich, 1. aanhalig; 2. familiair: *joj, je mot iet zoa an'ealich wêze* = jongen, je moet niet zo vrij zijn.

an'ebbe, aanhebben: *'eb ik wat van je an?* = kijk naar je zelf!

an'ef, aanhef.

an'effen, aanheffen.

anien, aaneen

anker, 1. scheepsanker; 2. wijnmaat: *'ij is zoa vet as 'n Speans anker* = hij is broodmager.

ankerzetter, 1. de man in de roeiboot, die voorheen bij het uitzeylen van de bommenvloot het anker, waaraan de schuit door de spil kon worden opgetrokken, zo ver mogelijk in zee moest plaatsen. Dit gebeurde meestal alleen bij het voor het eerst uitvaren, daar de bemanning zich bij volgende gelegenheden veelal zelf kon redden (bij het binnenhalen kende men de *klên'ealder*); 2. bedplasser.

anklampe, aanspreken (*klampte an, an'eklampt*), aanhouden: *ik zel d'm effetjies deaover anklampe* = ik zal hem daarover even aanspreken.

ankleage, aanklagen (*kleagde-an, an'-ekleagd*).

anklêje, aankleden (*klêde an, an'-eklêd*): *hoe zal ik dit zeakje nou anklêje* = hoe zal ik dit varkentje wasen; *z'n êge anklêje* = zich aankleden.

ankléve, 1. aankleven (*kleefde an, an'-ekleefd*); 2. trouw zijn aan: *Wie zelle mêt it 'ûis van Oranje anklêven as de Schêvelingers* = Wie zullen meer het huis van Oranje trouw zijn dan de Scheveningers.

anlannich, naar het land toe: *anlanniche winden* = winden, die landinwaarts waaien.

anlegge, aanleggen (*lé an, an'elêge*).

anloap, bezoek.

anloape, aanlopen (*liep an, an'e-loape*): *kom d'ris bê me anloape* = kom eens bij mij oplopen, kom mij eens bezoeken.

anlijjing, aanleiding.

anmeak, het aanmaken: *donkie-an-meak* = het opgang maken van de donkey.

anmeake, aanmaken (*meakte an, an'-emeakt*).

anmerkelijk, 1. aanmerkelijk, 2. opmerkelijk, merkwaardig: *'ij sprak zoa anmerkelijk* = hij sprak als uit het hart gegrepen.

anmonstere, aanmonstere (*monsterde an, an'emonsterd*).

anmonstere, het aanmonstere.

annémerspakje, kostuum voor meisje, dat haar belijdenis aflegt.

annenas, ananas.

annês, anijs.

annêsblokje, anijs in blokvorm om anijsmelk van te maken.

annêsdrop, anijsdrop.

anpêpe, aanpijpen, de pijp aansteken (*pêpte an, an'epêpt*): *'k Zel d'ris met 'm anpêpe* = ik zal eens een praatje met hem maken, ik zal hem eens aanklampen.

anprizzenteare, aanbevelen, presenteren, aanbieden (*prizzentearde an, an'-eprizzenteard*).

anrecht, aanrecht, vaste tafel in de keuken.

anrichte, aanrichten (*richtede an, an'-erichted*).

anschaffe, aanschaffen (*schafte an, an'eschaft*).

ansjôvis, ansjovis.

anslach, aanslag.

anstean, 1. aanstaan, bevallen (*stong-an, sting-an, an'estean*); 2. op aanstaan: *as je d'r zoa an mot stean* = wanneer je zo te werk moet gaan; *it is treurig da(t) je d'r zoa an mot stean* = het is jammer, dat je er zo achterheen moet zitten.

ansteande, aanstaande, verloofde.

anstoeate, aanstoten (*stoeatte an, an'es-*

toated), klinken (bij het drinken).

antinomije, iemand die zich niet onder de wetten van Mozes (de wet des Heren) wil stellen: *je lijkt wel een antinomije* = je lijkt wel een goddeloze.

antreej, 1. ingang, hall, portaal: *wat in antreej 'eb je* = wat is je gang (vestibule) mooi en schoon, c.q. wat ziet het er deftig bij je uit!; 2. intrede, binnenkomst: *z'n antreej meake* = zijn intrede doen, zich voorstellen.

antreje, aantreden.

antwoard, antwoord: *gien antwoard géve* = niet antwoorden.

antwoarde, antwoorden (*antwoardedede, 'eantwoard*).

anval, 1. aanval, 2. aanvechting: *de anvalle van de Seatan benne legio* = de aanvallen van de satan zijn menigvuldig.

anvalle, 1. aanvallen (*viel an, an'e-valle*); beginnen (met eten): *kom leate we bidde', dan kenne me anvalle* = laten we eerst bidden, dan kunnen we met eten beginnen.

anvang, aanvang.

anvange, aanvangen (*vong an, an'e-vange*): *dat gezeur vangt telkes wear an* = dat gezeur begint telkens weer.

anvankelijk, aanvankelijk.

anvearde, aanvaarden (*anvearde, an-veard*).

anvliege, aanvliegen (*vloog an, an'e-vloge*): *'ij kos me wel anvliege* = hij kon mij wel aanvliegen.

anvoer, aanvoer.

anvoere, aanvoeren (*voerde an, an'e-voerd*).

anwenne, 1. aanwennen; 2. aanwenden (*wende an, an'ewend*).

anwensel, aanwensel.

anweze, 1. binnengekomen zijn, aangekomen zijn van zee: *joj, kik'ris of je veer an is, dan krêg je 'n stik uit de stop* = jongen, kijk eens of je vader aan wal is, dan krijg je wat lekkers; 2. vrienden zijn: *it is an met ze* = het is koek en ei tussen hen.

anwinne, aanwinden (*won an, an'e-*

Anpêpe'

wonne).

anwinst, aanwinst.

anzien, znw. aanzien *anzien doet gedenke* = aanzien doet gedenken; ww. aanzien: *ik ken it iet langer aanzien* = ik kan het niet langer dulden, verdragen.

appart, **ampart**, apart.

appekrief, apocrief, onwaarschijnlijk.

appelemoes, appelmoes.

appelepap, lekker hapje: *it is gien appelepap dat te motte bizjodeme* = het is geen pretje dit te moeten betalen.

appesien, sinaasappel.

apperepo, apropos: *non breng je me van me apperepo of* = nu breng je mij van mijn onderwerp (stuk) af.

appeteekje, hypotheek (ook: 'ipe-teek).

appetéker, apotheker.

appostel, apostel.

april, april.

apteek, **aptekerswinkel**, apotheek: *'eal it eris bij de apteek* = haal het eens bij de apotheek.

are, andere: *die 'oblokke benne te groat, gea 'n pear are passe* = die klompen zijn te groot, ga een paar andere passen; *om de are dag* = om de andere dag.

arlistich, arglistig, argwanend.

argeloas, argeloos.

argement, argument.

argrementje, garnering.

arrebier, arabier.

arrebij, arbeid.

arrebijer, arbeider.

arrech, znw., fout: *'n arrech in de keabel* = een sleet in de kabel.

arrech, **errech**, 1. erg: *ik 'a d'r gien arrech in* = ik had er geen erg in; *it is arrech met 'm, 'oar, 'ij 'eb it arrech te pakke* = het is erg met hem hoor, hij heeft het erg te pakken; *it is 'n arrech kwead* = het is erg kwaadaardig (bij voorbeeld het gezwel); *arrech 'ebbe op* = letten op, in de gaten hebben, in de gaten houden; *ze 'ebbe arrech op ons* = zij letten op ons; *'ij 'eb arrech op je* = hij let op je. *zij 'eb it arrech op je* =

zij is erg op je gesteld; zonder arrech = argeloos; 2. kwaad, boos opzet.

arch, bedoeling, oogmerk: *'ij 'et 'r 'n arch op* = hij heeft een oogje op haar.

arrek, ark.

arrem, bnw.: arm; bnw. en bw.: armoedig; znw.: arm: *an m'n arrem* = aan mijn arm; *'ij gong deur d'r arreme* = zij had de broek aan.

arreme, znw. arme lieden.

arremé, 1. schare, menigte; 2. janboel, ruw huishouden.

arreme'ûis, armenhuis.

arremekas, armenkas.

arremekerk, koorkerk (gedeelte van de oude kerk, waar speciaal voor arme mensen dienst werd gehouden).

arreliek, armelijk.

arremelûisachtig, armoedig.

arrememêster, armmeester.

arremeveader, armenvader.

arremoe, znw. armoede; zorg, moeilijkheden: *dear krêg je arremoe an* = daar krijg je last mee.

arremoedich, armoedig.

arreslé, arreslede.

arrestasie, arrestatie.

arrichwean, argwaan.

arseneal, arsenaal.

arsjitekt, architect.

as, znw. as: *as is vorbrande turref* = as is verbrande turf; *je ken gien vinger in de as stêke* = je kunt niets doen (of het wordt gemerkt); znw. spil; vgw. als, wanneer, indien; *met Sint Jette-mes azze de kalvere op it ês danse* = nooit; *as de miter, as de bliksem, as de wearlicht* = snel, vlug; vgw. dan; *groater as* = groter dan.

asfal, asfalt.

asjeblijf, 1. beleefdheidsvorm: alstublieft; 2. uitdrukking van bewondering: *asjeblijf, dit 'eb-t-ie 'm knoof 'eflikt* = nou, nou, dat heeft hij er goed afgebracht.

asma, astma.

aspot, metalen pot, waarin vuur aangelegd kon worden, in het stokertje. Boven de aspot hing aan het hangijzer (*drieklautje*) een waterketel of een pan

om vis in te kunnen bakken.
assepoes, **assepoester**, assepoetster.
asseransie, assurantie.
astrant, astrant: *astrante bearsem* = brutale vlegel.
atellerie, artillerie.
attensie, attentie.
attesteasie, attestatie.
aud, bnw. en bw. oud (*auwer*, *auwst*); *ik wor wel auwer*, *maer iet wêzer van je* = verklaar je wat duidelijker; *it auwe 'art* = het oude hart; *de auwste* = de oudste matroos op de bom, in rang de stuurmansmaat als op de logger. De *auwste* steekt ook op de bom bij het schieten de breeltouwen op de reep en werpt de breeltjes met de afh. reepschieter over boord; *de auwe têd* = de oudheid.
aud'êd, iets ouds: *it is aud'êd oar*, *wat dear lêt* = het is erg oud wat daar ligt, hoor; *'n stik aud'êd* = een heel oud voorwerp, gebouw.
auderdom, ouderdom.
audiënsie, audientie.
audte, leeftijd.
augurrek, augurk (mv. augurkies).
autemeat, automaat.
autemeaties, automatisch.
autemebiel, **auto**, automobiel.
auwe, zn. baas, vader, schipper; *de auwe* = de schipper; bnw. zie *aud*.
auwek(o)lonje, eau de cologne.
auwelik, oudachtig.
auwelui, 1. ouders, 2. oude mensen.
auwemanne'ûis, oudemannenhuis.
auwer, leeftijd: *'ij is van zên auwer* = hij is van zijn leeftijd.
auwer'art, ouderlijk hart.
auwerlik, ouderlijk.
auwerling, ouderling.
auwers, ouders; *voarauwers* = voorouders.
auwerwes, ouderwets, oud modisch.
auwetje, 1. oudje, 2. de schipper.
auwetjes, 1. vader en moeder; 2. oude mensen.
auwewêvepreat, oudewijvenpraat.
avvast, alvast: *'k zel je avvast maer zegge* = ik zal je alvast maar zeggen.

avvekeat, advocaat, rechtsgeleerde.
awwear, alweer.
azên, azijn.
azze, als, wanneer: *azze me 't belêve magge* = wanneer wij het mogen beleven; *azze me êrst maer b'auwe teelt 'ebbe* = als we eerst maar behouden teelt hebben; fig.: als de moeilijkheden eerst maar voorbij zijn; *azze de zêlui it vor it zegge 'ane* = wanneer de zeelieden het te zeggen hadden.

B

bad, it, het Badhuis, het Kurhaus; *d'r lagge drie 'onderd schiute an de strang tot it Bad toe* = er lagen driehonderd bommen aan het strand tot aan het Badhuis; *ik ben an it Bad 'eweest* = ik ben aan het Kurhaus geweest.

bad'ûis, badkamer: *'n êgendommetje met 'n bad'ûis* = een eigen huis met een badkamer.

baedje, Indisch kledingstuk: *op s'n baedje géve, krêge* = slaag geven, krijgen.

baeije, 1. baden, 2. zwemmen.

baeijere, banjere, lanterfanten, heen en weer lopen.

baeijes, gevangenis, nor.

baggedet, baggedet, paggedet, opgedirkte vrouw.

baggetel, bagatel, kleinigheid.

bak, 1. bak; 2. regenbak; 3. gevangenis, nor: *in de bak sitte* = in de gevangenis zitten; 4. schotel (verkl.w.: bakje): *kop en bakje* = kop en schotel; *'n bakje doen* = koffie drinken; *'eb je se al om 'n bakje-n- 'efreagd?* = heb je ze al voor de koffie uitgenodigd?; *we satte net onder 'n bakje* = we waren juist aan het koffiedrinken.

bakbêst, bakbeest.

bakboard, bakboord.

bakfis, 1. vis om te bakken; 2. jong meisje.

bakke, bakken: *wat sel die d'r fan bakke?* = wat zal hij er van terecht brengen?

bakkebeard, 1. bakkebaard; 2. ongeschoren gelaat.

bakkeleije, bakkeleien, twisten, handtastelijk zijn.

bakkes, 1. aangezicht; 2. mond: *'au je bakkes* = houd je mond dicht!

bakstien, baksteen.

bakweage, plat soort wagen.

bakzêl, bakzeil: *bakzêl 'eale* = bakzeil halen.

bal, 1. bal, rond voorwerp; 2. sein van

de semafoor (= 10 palm); 3. handpalm.

baldeadich, baldadig.

balle, houten ballen (langs de mast op een logger).

balle, ballen, met de bal spelen.

ballek, balk, zolderbalk: *'n strêp an de ballek sette* = in herinnering (in gedachten) houden; *dat mag met swart krêt an de ballek op 'etékend* (c.q. *'es-réve*) = dat mag met zwart krijt aan de balk worden geschreven, dat mag in herinnering blijven; *it geld over de ballek goaije* = roekeloos met geld omgaan; *srêf it maer an de ballek* = houd het maar goed in herinnering.

ballekegat, sprank van het kanaal (in Scheveningen) waar balken in het water lagen: *schuutje veare in it Ballekegat* = schuitje varen in het balkengat (beginregel van een kinderliedje).

balsem, balsem: *pearoebalsem* = perubalsem.

balseme, balsemen.

b'alve, behalve.

bamboezearder, doordraaier.

bamboezeare, pierewaaien.

bandeloas, bandeloos.

bang, bang: *vor 'n bang gezicht te koop* = voor weinig geld te koop.

bang van, 1. afkerig van, 2. bang voor: *dat 'ie bang van mên is, dat is tot dear an toe, maer dan 'oof't 'ie me 'iet ammaer uit de wik te gean* = dat hij bang voor mij is, is tot daar aan toe, doch dan behoeft hij me niet steeds uit de weg te gaan.

banjerd, grote hoeveelheid: *'n banjerd van wind en weater* = een baaierd van wind en water.

banjere, baeijere, de branie uithangen, als een banjer doen: *'ij loap te banjere als 'n 'ean met stront an z'n poate* = hij loopt te pralen als een haan met stront aan zijn poten; *'ij liep langs de wecht te banjere* = hij liep als

een banjer langs de weg.

bank, bank: *deur de bank* = in het algemeen, dooreengenomen, gemiddeld; *banke in zê* = ondiepten in zee; *werrekbank* = werkkbank; *wollekebanke* = wolkenbanken.

banket, banket, soort gebak: *palès-banket* = koekje met rose suiker (paleisbanket).

bankrot, bankroet.

banne, verbannen.

bar, erg: *bar slecht* = erg slecht: *jea, kind, it mot bar wêze zoa as t-ie to kêr 'egean 'eb* = ja, kind, het moet erg zijn, zoals hij te keer is gegaan; *zoa bar geat it iet met de visserij* = zo erg goed gaat het niet met de visserij; 2. onstuimig: *ij was 'n barre zê* = hij was zo hartstoechtelijk als een onstuimige zee. **barch'out**, berghout: *al schênt de pik van barch'out* = al is het zo warm dat de pek uit de naden van het schip druip (verbasterd: *al schênt de zon van bar gaud*).

bar(re)bear, barbaar.

bar(re)bears, barbaars.

barreboks, barbier.

barrefoe(t)s, barrevoets.

barrek, bark.

bar(re)kas, barkas.

barrem'achtich, barmhartig, medelijdend.

barrometer, barometer.

barron, **barronnes(se)**, baron, baronnes(se).

barrevoe(t)s, zie barrefoe(t)s.

bars, bars, ruw.

bart, bart (mansnaam).

bas, 1. bas (stem); 2. bas, mansnaam (afkorting van Bastiaan).

baskelijf, jak, gedragen door vrouwen uit de gezeten burgerij.

bas(t), 1. bast, schors; 2. lichaam: *'k zel je 'n tik op je bast géve* = ik zal je een klap op je lichaam geven; *'au non je wauwel, aers geef ik je op je bast* = houd nu je mond dicht, anders geef ik je een pak slaag.

batteljon, bataljon.

batterij, batterij: *De Batterije* = de

batterij aan het strand bij het zogenoemde Groene Huisje.

bauch, boeg; *bakboardbauch* = boeg aan bakboordzijde; *stierboardbauch* = boeg aan stuurboordzijde.

bauchspriet, boegspriet.

bauchstach, boegstag.

baut, 1. strijkijzer; 2. bout, staaf, stang: *soldearbaut* = soldeerbout; 3. bout (van geslacht gevogelte, vee, wild); - zie *'achele*.

b'auwe, **bi'auwe**, behouden; *b'auwe teelt* = behouden teelt, einde van de visserij op haring tegen Kerstmis; fig.: goede afloop; *kenne me êrst maer b'auwe teelt 'ebbe* = als de haringvisserij eerst maar afgelopen is; fig.: als de moeilijkheden eerst maar voorbij zijn.

bavvian, baviaan.

bavviëane, schooien, *langs de wecht bavviëane* = langs de weg slenteren.

bê, 1. bij: *bê d'm* = bij hem, bij zich; *ik ben bê d'm 'eweest* = ik ben bij hem geweest; *'ij 'a niks bê d'm* = hij had niets bij zich; *bê de vleet* = in massa; 2. met: *ik ben it bê d'm iens* = ik ben het met hem eens; *de man die bê d'm te meake 'a* = de man die met hem te maken had.

beaby, benaming voor het Engelse half-penny stuk (door de vissers).

beake, **it**, het baken.

beakefracht, vracht brandstof bestemd voor het vuurbaken.

beaker, baker, vroedvrouw.

beakere, bakeren: *kê je 'eur iet, Immetje, se geat uit beakere* = ken je haar niet, Immetje, ze gaat uit bakeren (ze is baker).

beakevracht, zie *beakefracht*.

beaklên, lijn van soms wel tachtig vaam lengte, van het ene schip naar het andere geworpen, om tonnen of andere zaken over te trekken.

beal, baal.

bealie, deel van een doormidden gezaagde ton (uit een ton komen dus twee bealies); *we meakte 'n 'n scharpvloot van 'n bealie* = wij maakten een

(soort) etenspan van een bealie.

bealiekluiver, baliekluiver.

bealzak, baal, zak.

bean, baan.

beane, banen.

beantje, 1. glijbaan; 2. baantje, positie.

beanveger, baanveger.

bear, 1. beer, verscheurend dier: *de bear is los 'ebroke* = hij gaat te keer!; *'ij meakt it van de bear, bove, om zoa vrooch léve te meake* = hij bakt ze ook bruin, boven, om zo vroeg al leven te maken; 2. beer, drek.

beard'aut, Baarhout (mansnaam).

bearewollef, 1. wolf in vertellingen voor kinderen; 2. kinderspel als volgt: Wolf: *'Erder leat je schaapjes gean* = Herder laat je schaapjes gaan; Herder: *Ik durrefiet* = Ik durf niet; Wolf: *Waervan iet?* = Waarom niet? Herder: *Van de bearewollef iet* = Uit angst voor de wolf; Wolf: *De bearewollef die sit 'efange tusse twee èzere tange*. *'Erder leat je schaapjes gean* = De wolf zit gevangen tussen twee ijzertangen. Herder laat je schaapjes gaan! Herder: Kssttt!! De schaapjes vliegen van de ene kant van de weg naar de andere en de *bearewollef* loopt hen op handen en voeten na om ze te pakken.

bearlik, bovenmate.

bearput, beerput.

bears, baars (vis).

bearsem, 1. vlegel: *astrante bearsem* = brutale vlegel; 2. bastaardvloek: *wat bearsem noch en toe* = wat drommels!

beas, 1. baas; 2. schipper: *as de beas it bilieft* = als de schipper het goed vindt (uitroep van de afhouder voor het schieten van de vleet); 3. reder: *ien 'and (hand) vôr mên en ien vôr de beas*; 4. afnemer, koper: *it goedje zel z'n beas wel vinne* = de vis zal wel een afnemer vinden.

beat, baat: *it 'eb gien beat kenne lévere* = het heeft geen voordeel kunnen opleveren.

beate, ww. baten.

beazele, bazelen.

bêbel, bijbel.

bed, bed (verkl.w.: bedje): *'ij komt in 'n op'ewarremd bed* = hij komt in een voorverwarmd (opgemaakt) bed; *ik gean bedjesleape* = ik ga naar bed.

beddeleake, beddelaken.

beddepisser, iemand die in bed watert.

beddeplank, plank boven het bed in de bedstêe: *zoa van de beddeplank* = heet van de naald.

beddeschot, achterwand van de bedstêe.

beddesijker, iemand die in bed watert.

beddesprij, beddesprei.

beddewinkel, beddenwinkel.

bedekke, (zie ook: *bidekke*) bedekken, begraven.

bederfelik, 1. bederfelijk, 2. aan bederf onderhevig; 3. bederf veroorzakend; (zie ook: *biderfelik* en *bidur(re)felik*).

bedêst, bedeesd, zedig, ingetogen (zie ook: *bidêst*).

bedompeld, bedompt (zie ook: *bidompeld* en *bidompt*).

bedraeije, bedriegen (zie ook: *bidraeije*).

beduchte, beduchten, betwijfelen (zie ook *biduchte*).

beëame, beamen (zie ook: *biëame*).

beëardige, ter aarde bestellen (zie ook *biëardige*).

beeldediens, het dienen, aanbidden, aanroepen van beelden.

beelderich, beelderig, beeldig, mooi.

beetje, 1. kleine hoeveelheid; 2. sterke drank, jenever: *lang eris ' wat vor 'n beetje* = haal eens wat (bij voorbeeld touwwerk) (om in te ruilen) voor sterke drank.

beglûipe, bespieden (zie ook *biglûipe*).

begnûive, beloeren, bespieden (zie ook: *bignûive*).

beknauwe, bekluiven (zie ook: *biknauwe*).

bekrûipe, bekruipten, kruipende bereiken (zie ook *bikrûipe*).

bel, 1. schel, klok; 2. oorbel; 3. lucht-

bel: *belle bleaze* = (lucht)bellen blazen.

bêl, bijl.

belangeniet, bij lange na niet.

belch, belg.

bêle, 1. opspringen: *de 'earring bêlt nea boven* = de haring springt omhoog, boven het water uit; 2. pikken, hakken: *de mêwe bêle op de 'earringbedde* = de meeuwen pikken op de haringbedden (d.w.z. op de kwallen, waarop jonge haringen liggen); znw. *bêle* = kleine haringen of makreel die in scholen rondzwemmen in zogenoemd visnamig water: *joj, kik(ke)ris 'oe lekker groen it weater is van de 'earringbêle, selle me an schot gean, 'ier sit séker wat* = zeg, kijk eens hoe fijn groen het water is van de harinkjes, zullen we gaan vangen? Hier zit zeker wat.

bêl'earring, onvolwassen haring: *de bêl'earring fliecht deur de schole 'een, de Engelsman vangt die welderis, deurdat 'ie nette gebruikt met klênere meaze* = de bijlharing vliegt door de scholen heen, de Engelsen vangen ze wel, doordat zij netten gebruiken met kleinere mazen.

belên, **belêne**, balein, baleinen.

belgiese, belgische.

belia, vrouwennaam.

bellesleej, arreslee.

beloarich, balorig, moedeloos: *dear wor je beloarich van* = daar word je wanhopig onder.

beloarich'êd, balorigheid, het balorig zijn: *van beloarichêd* = uit moedeloosheid, uit wanhoop.

belon, ballon.

beloop, (zie biloop).

belzebub, beëlzebub.

bemeestere, (zie bimeestere).

ben, **benne**, ben, tenenmand (verkl.w.: bennetje): *'n benne garrent* = een mand garnalen.

bende, 1. troep, menigte; 2. grote hoeveelheid: *'n bende vis* = een grote hoeveelheid vis.

bendel, 1. wikkeling van touw om een kabel, teneinde slijtage te voorkomen;

2. riem, gordel.

bendele, 1. met touw omwikkelen van een kabel: *bendel it brêltou eris in it brêl* = maak het breeltouw eens in het breel vast (*bendelde*, *'ebendeld*); 2. vloeken: *die knul ken zoa bendele* = die jongen kan zo hevig vloeken.

beneal, banaal.

benean, banaan.

benne, ben, tenen mand: *'n benne garrent* = een mand garnalen.

benne, w.w. zijn.

beoage, 1. met het oog bereiken, 2. overzien (zie ook: *bioache*).

berak, barak.

berom, b'rom, terug, weerom.

berrie, onderstel van een wagen.

berzie, **burzie**, boel, santenkraam: *de 'êle berzie* = de hele santenkraam.

bessté, bedstede: *kik maer onder de bessté* = kijk maar onder de bedstee.

bêst, beest, dier: *ik lus van 't 'êle bêst* = ik ben niet kieskeurig.

bêster, bijster.

bestich, heel goed, degelijk: *bestiche stof* = degelijke stof.

bêterij, het bijten: *'ij 'engelt wel, maer it lukt iet best met de bêterij* = hij hengelt wel, maar het bijten lukt niet best.

betichte, beschuldigen (zie ook: *bitichte*).

béting, beting: *de béting loapt van board tot board, an de voarkant van de schiuit, tusse de klûis en de oaverloap; de béting is stêfte vor je bauge en om de rêp an om te bùige, of je schote van je klêne jachtfok, of je ankertau* = de beting loopt van boord tot boord, aan de voorzijde van het schip, tussen de *klûis* en de *oaverloap*; de beting geeft steun aan de boeg en wordt tevens gebruikt om de reep aan te bevestigen, of de schoten van de kleine jachtfok of het ankertouw.

bêtkwal, kwal, die door de aanraking jeuk veroorzaakt.

beuch, beug (verkl.w.: *beuchje*): *'n beuchje paeije* = een beug van 80-90 hoeken uitwerpen.

beugel, 1. beugel: *dut ken iet deur de beugel* = dat is niet in de haak; 2. metalen hoofdversiering waar overheen een muts wordt gedragen; aan de beugel zitten de *boken* (boeken).

beuger, schip dat, of man die de beugvisserij uitoefent.

beuke, zich met de armen slaan om warm te worden.

beulewerrek, werk waarbij men zich afbeult.

beure, 1. beuren, innen, 2. opbeuren; 3. gebeuren.

beurs, beurs: *m'n oafd is beurs van de drukte* = mijn hoofd loopt om, c.q. ik ben moe van de drukte; *ik loap m'n êge beurs* = ik loop me een aap.

beurt, beurt: *d'r beurt is vorbei* = haar beurt is voorbij (gezegd van een oudere vrouw die ongehuwd is gebleven).

bezar, (weldadigheids-)bazar.

bezean, bezaan, achterzeil (dit zeil wordt gebruikt bij het uit- en thuiszeilen).

bezeanshot-an, bezaanschoot aan! (uitroep als de stuurman met een oorlam komt): *jôj, de stierman komt met it flesje* = zeg, de stuurman komt met de fles.

bezeansmasje, kleine bezaansmast op het achterdek van de bom: *it bezeansmasje is vor as je an de flêt leg met 'n klên fokje op* = het bezaansmastje wordt gebruikt als men aan de vleet ligt met een klein fokje op.

bezeansmast, bezaansmast.

bézych, vlijtig, werkzaam.

bezûin, bazuin.

bezunder, bijzonder.

bibber, **bibbereasie**, *je ken de bibber krêge* = je kunt nar de pomp lopen!

biddestêd, tijd om te bidden.

bidekke, bedekken, begraven (zie ook *bedekke*).

bidêlde, bedeelde.

bidêling, bedeling: *ze trekt van de bidêling* = zij krijgt ondersteuning; fragment van een liedje: *'Eb jij 'n oedje-n-op van de bidêling? Ben jij d'r*

kwead om dat ik it weet? = Heb jij een hoedje op van de bedeling? Ben je er boos om, dat ik het weet?

bidenke, 1. bedenken; 2. gedenken.

biderfelik, 1. bederfelijk; 2. bederf veroorzakend; 3. aan bederf onderhevig; (zie ook *bederfelik* en *bidur(re)felik*).

bidêst, bedeesd, ingetogen, zedig (zie ook *bedêst*).

bidissele, regelen.

bidoening, drukte, gedoe.

bidompeld, **bidompt**, bedompt (zie ook *bedompeld*).

bidrach, bedrag.

bidraeije, bedriegen (zie ook *bedraaije*).

bidrêf, bedrijf.

bidrove, bedroeven.

bidrovich, 1. bedroevig; 2. bedroevend: *'n bidrovich beetje* = een (bedroevend) klein beetje.

biduchte, beduchten, betwijfelen: *it steat te biduchte* = het is nog te betwijfelen (zie ook *beduchte*).

bidûijend, beduidend.

bidurref, bederf.

bidur(re)felik, bederfelijk (zie ook *bederfelik* en *biderfelik*).

bidurreve, 1. bederven; 2. strelen, bekoren: *'k 'eb 'n dookjen 'ezien! Mens, it beet me de kêl of; m'n oog was iniens-so-an bidurreve; ik kos geen are mêt sien* = Ik heb een (schouder)doek gezien! Mens, het steeg me naar het hoofd zo mooi; mijn oog was plotseeling zo gestreeld, dat geen andere me meer kon voldoen.

bidúsd, beduudsd, beteuterd.

bieame, beamen (zie ook: *beëame*).

bieardige, ter aarde bestellen (zie ook *beëardige*).

bien, 1. been, gebeente, bot, knook: *'ij êt liever it flês as de biene* = hij heeft liever het vlees dan de benen; *it is vel over bien* = het is vel over been; 2. lichaamsdeel: *steek je bien in gien loappende weage* = steek je been niet in een lopende wagen; *'ij loapt op z'n leste biene* = hij loopt op z'n laatste

benen (c.q. op sterven na dood zijn); *met de bieneweage* = te voet; *'ij 'audt z'n bien stêf* = hij houdt zich schrap.

biendrach, kurkdroog.

bien'árd, ijzerhard.

biergort, gort met bier, voorheen op de schuiten bereid; ook: gort en stroop met bier aangemaakt tot een soort soep.

bies, 1. bies: *'it zêtje was as 'n bies* = de zee was als een spiegel (zo glad); 2. weinigje, ziertje: *ze 'a gien bies in de kas(t)* = zij had geen snars in huis.

biet, biet: *'ij 'a gien biet* = hij bezat niets.

bifakkeare, verblijven (*bifakkearde, 'ebifakkeard*): *selle me opstappe of blêf je ammaer 'ier bifakkeare?* = zullen we opstappen of blijf je hier wonen?

bifalle, bevallen, behagen.

bifenne, aanmonstere (eigenlijk: van vennoten voorzien); het jongere woord *optékene* is ook al weer verouderd (zie *anmonstere, monstere*).

bifenning, het aanmonstere.

bifliging, bevlieging, opwelling.

bifoarbeeld, bij voorbeeld.

bigaffele, beredderen, bedisselen; ook *ik ken it iet bigaffele* = ik kan er niet bij, c.q. het gaat mijn verstand te boven.

bigin, begin.

biginne, beginnen.

biginsel, beginsel, kern, principe: *it is in biginsel mis met de 'earing* = dat het slecht gaat met de haring komt door de slechte aanvoer (c.q. de slechte kwaliteit, c.q. de lage prijzen in de afslag).

biglûipe, bespieden (zie ook *beglûipe*).

bignûive, beloeren, besnuffelen (zie ook: *begnûive*).

bigreafenis, begrafenis (zie ook: *begreafenis*).

bigrêpe, 1. beetgrijpen, vastgrijpen; 2. begrijpen.

bi'al(le)ve, b'al(le)ve, behalve.

bi'appe, behappen: *'ij kos it iet bi'appe* = het ging boven zijn macht.

bi'auwe, b'auwe, behouden: *b'auwe teelt* = goede afloop van de haringvisserij; *kenne me êrst maer bi'auwe teelt 'ebbe* = fig.: als de moeilijkheden eerst maar voorbij zijn.

bi'auwenis, 1. behoud, redding, zaligheid; 2. voordeel: *de kenealfisserij net zoa min as de trolfisserij brenkt gemienluk bi'auwenis an* = de visserij op haring in het Engelse Kanaal, evenmin als de treilvisserij, levert gewoonlijk voordeel op.

bi'ulp, behulp.

bij, 1. mede: *ik ben it 'r bij iens* = ik ben het daarmee eens; *d'r was gien goed geare bij te spinnen* = er was geen goed garen mee te spinnen; *je 'eb me d'r lêluk bij leate zitte* = je hebt mij in de steek gelaten; *kom d'r mear bij vor de dread* = kom er maar mee voor de dag; *dear kenne me wondere bij doen* = daar kunnen wij wonderen mee doen; 2. met: *ik ben it bij d'm iens* = ik ben het met hem eens; 3. beide: *met bij z'n 'andjes* = met beide handen.

bijach, bejag.

bijdrege, bijdragen.

bi-je, bieden (*booj, 'eboje*).

bi-jeard, bejaard.

bi-jétje, befje: *'n bi-jétje met twij fluwêltjes* = een befje met twee fluweeltjes.

bijkans, bijkans, bijna, temet.

bij-je, onbep. telw. beide(n): *ien van bij-je* = een van de twee; *we gonge met z'n bij-je* = wij gingen met zijn beiden.

bijkrimpe, het schraler worden van de wind.

bijlech, geld bijleggen: *'n schip van bijlech* = een schip waar geld bij moet.

bijnea, bijna.

bijtês, tijtjds.

bik, verzot, dol: *'ij is t'r bik op* = hij is er dol op.

bikaeid, 1. bekaaid: *'ij kwam d'r bikaeid of* = hij kwam er bekaaid af; 2. vreemd, buitenlands: *da's 'n bikaeid*

dubbeltje = dit is een vreemd dubbeltje.

bikend'êd, bekendheid.

bikenne, 1. bekennen; 2. vrijen: *ze is bekend met Jan van Gêze* = zij vrijt met Jan, de zoon van Gijs.

bikentenis, bekentenis.

bik'eamer, hamer om stenen te bikken.

bikke, 1. eten: *is t'r nog wat te bikke* = is er nog iets te eten; 2. bikken, stenen bikken, kloppen.

bikkele, 1. spel met loden bikkels; 2. wederrechtelijk zich bevoordelen: *'ij zat maer te bikkele in 't dûin* = hij verrijkte zich met land door de paaltjes van zijn grond te verzetten.

bikkesemente, etenswaar.

biknauwe, bekluiven (zie ook *beknauwe*).

biknêsd, niet goed, onvoordelig: *biknêsd reake* = in de knel komen; *biknêsd ofkomme* = er slecht van afkomen.

bikokstoave, bedisselen.

bikomst, bekomst.

bikonkele, heimelijk afspreken.

bikotebikkerd, dwaas, gek: *ben je bikotebikkerd?* = ben je van Lotje getikt?

bikritiseare, bevitten, kritiseren.

bikroan, bekroning: *zunder bikroan van wies oak* = zonder goedkeuring van wie ook.

bikrûipe, kruipende bereiken (zie ook: *bekrûipe*).

bikweam, bruikbaar, geschikt: *'n bikweam peard* = een bruikbaar paard.

bil, 1. deel van het zitvlak, achterste: *it is zoa deur de bille* = het (eten, geld) is spoedig, weldra op; *'ij 'eb 'n p'r mans-bille* = het kind heeft een paar billen als van een man; *non selleme deris zien, wie of de blankste bille 'et* = nu zullen we eens zien wie gelijk heeft; 2. achterkant, achterzijde: *'n rit in de bil* = voor de wind; *we voere d'm an lij van de bille 'een* = wij voeren hem aan lij rakelings voorbij.

bilang, belang: *van bilang* = buiten-

gewoon, erg, uitermate, zeer; *'ij is zoa kwiek van bilang* = hij is uitermate kwiek; *de kinderties benne zoa zoet van bilang* = de kinderen zijn heel erg zoet.

bilangrik, belangrijk.

bilans, balans.

bileage, belagen (*bileagde, beleagd*).

bileare, onderrichten.

bileateafele, beduvelen, bedotten (*bileateafelde, bileateafeld*).

bileazere, bedriegen (*bileazerde, bileazerd*).

bilij-je, belijden (*bilé, biléje*).

bilij-jenis, belijdenis.

bilive, 1. geloven, goedvinden: *as de baes it bilieft* = als de baas het goedvindt; 2. wensen: *ik bilief je kookjes iet* = ik wens van je koekjes verschoond te blijven.

billettikertje, korte jas of jekker.

bilop, beloop: *op z'n bilop leate* = op z'n beloop laten, laten gaan.

bilove, beloven.

bilui-je, uitluiden, het luiden van de kerkklok voor overledenen: *die vano-chend biluid is, die is nog iet doad* = die vanoachtend uitgeluid werd is nog niet dood; *'eb je al 'oard, wie d'r biluid is* = heb je al gehoord wie er uitgeluid is (wie overleden is).

bilûyinkje, beloning voor het luiden van de kerkklok: *schiet 'r noch 'n bilûyinkje op over* = zit er nog een footje aan vast?

bilul, benul, verstand.

binaud, 1. benauwd; 2. bang: *'n binaude droam* = een bange droom; *je mot iet zoa binaud weze om ies an te pakke* = je moet niet zo bang zijn om iets te beginnen; 3. ternauwernood, nauwelijks: *binaud 'allef ellef* = nog maar pas half elf; 4. bekrompen, kortzichtig; 5. gierig.

binaud'êd, benauwdheid, angst.

binauwenis, benauwdheid.

binekusse, beddepeluw aan het voet-einde.

binépe, bleek, pips: *ze zag d'r binépe uit* = zij zag er wat pips uit; bekrom-

pen.

bienneuweage, (met de -), te voet.

binij-je, benijden.

binne, 1. binnen: *'ij is binne* = hij is thuis, hij kan van zijn geld leven, hij is van de zeevisserij terug; *wie benne d'r binne, joj?* = welke schepen zijn er binnengelopen, jongen?; *die binne benne, benne binne* = die binnen zijn, zijn binnen (spotgezegde); 2. binden (*binne, bon, 'ebonne*).

binnebaks, binnenboord.

binne deur, deur binnenshuis.

binnedeur, door de binnenduinen: *ze gonge binne deur nea Kattik* = zij gingen door de binnenduinen (dus niet langs het strand) naar Katwijk.

binnekweal, inwendige ziekte, inwendige kwaal.

binnelans, binnenlands.

binneloze, binnenloodsen (*'eloosd*).

binne moeder, binnenmoeder (moeder van het weeshuis).

binne pad, pad door de binnenduinen.

binne val, val (hijslijn voor het grote zeil gebruikt bij het thuis- en uitzeilen).

binne vader, binnenvader (van het weeshuis): *vroger was de binne vader 'n of edankte stierman* = vroeger was de binnenvader een afgedankte zee-man.

binne vetter, binnenvetje (iemand die meer geld bezit dan men zou vermoeden).

binne visser, kustvisser.

bioache, 1. met het oog bereiken; 2. zien; 3. overzien: *dat ken ik zoa iet beoache* = dat kan ik zo niet overzien (zie ook: *beoage*).

bioardèle, beoordelen.

bipaele met, 1. bepalen tot; 2. beperken: *ik sal u bipaele met* = ik zal, mij beperkend, u tot slot mededelen.

biprovingstêd, tijd van beproeving.

birauwster, opgedirkte vrouw, dikke deftige vrouw.

biread, beraad.

bireade, overleggen: *it schùitje God bereadt* = het scheepje geheten 'God beraadt'.

bireadsleage, beraadslagen.

bireame, beramen.

birechte, in orde brengen, rechtzetten (*birechte(de), birecht(ed)*).

biricht, bericht.

biriddere, beredderen, bedisselen, in orde brengen, verzorgen (*biridderde, biridderd*).

biroerdeling, beroerling, ellendeling.

biroerte, beroerte.

biroop, 1. beroep, werkkring, ambacht; 2. rechtsterm: beroep; 3. uitnodiging aan een predikant.

birope, 1. met de stem bereiken (*bi-riep, birope*): *ik kos 'm iet mêr birope, zoa vort wech was-t-ie* = ik kon hem niet meer toeroepen, zo ver was hij weg; 2. beroepen (tot het predikambt): *z'n êge birope op* = zich beroepen op.

birucht, berucht.

bischarrele, verhandelen: *wat valt dear te bischarrele* = wat valt daar op de kop te tikken?

bischauwe, 1. besommen (zie *wal*), 2. beschouwen (zie *achtere*).

bischauwing, beschouwing.

bischêd, antwoord, bescheid: *beschêd geve* = bescheid, antwoord geven.

bischête, 1. bevuild: *'k wau dat ik it in 'n bischête doekje 'a* = al was het in een vuil (bevuild) doekje, dan zou ik het toch wel willen hebben; 2. verkeerd: *it kwam bischête uit* = het kwam verkeerd uit; *'ij kwam bischête te land* = hij kreeg de kous op de kop.

bischij-je, 1. bescheiden: *z'n bischij-je dêl* = zijn bescheiden deel; 2. znw. meerv.: bescheiden, papieren.

bisjoechele, beetnemen: *'ij leat z'n êge bisjoechele* = hij laat zich beetnemen.

bischurreme, beschermen.

biskwiel, bascule.

bislean, beslaan: *de gleaze benne bisleage* = de ruiten zijn beslagen.

bisluit, besluit: *bisluit neme* = besluiten, eindigen.

bisneare, *'ij is goed bisneard* = hij (d.i. de vleet) is goed toegerust.

bisnijje, stukvijlen van touwwerk: *de*

man die mùza roopt van achter it spul mot oak kikke dat de rêp 'iet bisnijje ken: as de rêp kans 'eb te bisnijje, goaie ze 'n slach om de mik d'r bij; je 'eb ommers kans dat ie bisnijdt, dat de rêp 'n kloen meakt as twie bochte op mekear loape = de man die mùza roept van achter de draaispil moet ook toezien dat de reep niet besnijden kan; wanneer de reep kans heeft te besnijden werpen zij een slag om de mik erbij; je hebt immers kans dat hij stukvijlt, dat de reep een kluwen wordt wanneer twee bochten op elkaar lopen.

bisomming, opbrengst, besomming; verkl.w.: *bisomminkie*.

bistean, bestaan: *it bistong ùit = het bestond uit*.

bistier, bestuur.

bistierder, bestuurder.

bistiering, 'n *bestiering van God* = goddelijke voorzienigheid.

bistoke, bestoken (*bistookte, bistookt*).

bistopt, bewolkt, bedekt: *bistopte lucht* = bewolkte lucht.

bit, paardebit, ijzeren mondstuk waaraan de teugels zijn bevestigd.

biteale, peteale, betalen.

bitichte, 1. betichten; 2. beschuldigen (zie ook: *betichte*).

bitij-je, 1. betijen: *leat 'm mear bitij-je* = laat hem maar begaan; 2. bezinken: *it mot effe bitij-je, 'oar* = het moet even bezinken hoor; *jongens, 'n beetje bitij-je, 'oar* = jongens, een beetje rustiger alsjeblieft.

bitingele, 1. betengelen, met tengels (smalle latten) bespijkeren; 2. het gaas op de latten spijkeren (om te kunnen behangen).

bitoeterd, 1. dwaas: *be(n) je bitoeterd?* = ben je helemaal!; 2. beduusd: *we wazze d'r bitoeterd van* = wij waren er beduusd van.

bitovere, 1. betoveren: *'t is net of ze de kindertjes bitovert, zoa zoet benne ze bê d'r* = het is net of ze de kinderen betovert, zo zoet zijn ze bij haar; 2.

beetnemen: *leat je 'iet bitovere* = laat je niet beetnemen.

bitreje, 1. betreden; 2. behandelen: *onze pleas is in vroger jeare 'iet ammaer op 'n nette manier betreje deur de Vlearingers* = onze plaats is in vroeger jaren door de Vlaardingers niet steeds op een nette manier behandeld.

bitreure, 1. beklagen: *ik bitreur die arreme mense* = ik beklaag die arme mensen; 2. spijt hebben van, over: *je zel je woarde betreure* = je zult je woorden berouwen.

bitwês, bidwijs: *'ij zel je wel bitwês meake* = hij zal je wel op de hoogte helpen, doen inwerken (in de zaak), de knepen van het vak doen leren.

bivakkeare, verblijven: *zelle me opstappe of blêf je (ammaer) 'ier bivakkeare; leane me weggean* = zullen we opstappen of blijf je (aldoor) hier wonen; laat ons weggaan; (*bivakkearde, 'ebivakkeard*).

bivalle, bevallen, behagen.

bivenne, aanmonstern, eigenlijk: van vennoten voorzien (zie ook: *optékene*).

bivenning, het aanmonstern.

bivliegig, bevliegig, opwelling; zie ook: *bifliging*.

bivoarbêld, bij voorbeeld; zie ook: *bifoarbeeld*.

biwear'êd, waar: *'t wordt bewaer'êd* = het wordt waar.

biwearzeam, geschikt om te bewaren: *al 't biwearzeame goedje kwam in de koel'ûize te land* = al wat geschikt was om te bewaren, kwam in de koelhuizen terecht; *biwearzeame 'earing* = haring die bewaard kan worden zonder spoedig te bederven.

biwoge, 1. bewogen; 2. verstomd: *biwoge stean* = verstomd staan.

biwondere, respect hebben voor: *ik biwonder die zeun van je in Indië, zoa vort as die 't 'eschopt 'et* = ik heb respect voor die zoon van je in Indië, zo ver als die het heeft gebracht!; *Ik 'eb onze Tina's ammaer biwonderd*,

zoa goed as ze voor d'r pande zurregt = ik heb steeds respect voor (onze) Tina gehad, zo goed zorgt zij voor haar kinderen.

bizêle, bezeilen: *valt 'r niks te biroeie of te bizêle?* = is er (op de een of andere wijze) niet iets te bereiken?

bizij-je, apart, bezijden, terzijde: *bizijje 'auwe* = apart houden; *bizijje legge* = terzijde leggen; *bizijje de wear'êd* = bezijden de waarheid.

bizinke, bezinken: *ze 'a effe têd noadig om te bezinke* = ze had even tijd nodig om de gedachten te doen bezinken.

bizjodeme, betalen.

bizunder, bijzonder (zie ook *bezunder*).

bizurrege, bezorgen: *ken die ons maer gien overlâst bizurrege* = kan hij ons geen hinder berokkenen (*bizurrigde*, *bizurrigd*).

bladder, 1. blaar (zie ook *bloedbladder*); 2. *blaasachtige opzetting of opzwellen van de verf*: *wat 'et die vurrever non ûit'evoerd, de bladders 'ange d'r bij* = wat heeft die schilder nu uitgevoerd, de bladders hangen erbij (de verf, het geverfde zit vol opzwellingen).

bladdere, afschilferen van een plafond; opzwellen van de verf.

bladderig, schilferig.

blaffe, 1. blaffen; 2. hoesten: *'ij blafte van verkoud'êd* = hij hoestte van verkoudheid.

blafferd, register, klapper.

blakchêl, bladstil, windstil: *it is blakchêl* = er staat een vlak zeetje, een effen zee.

blank, 1. blank: *blanke bokkem* = blanke bokking; 2. wit: *ze benne blank, maer je ken ze 'iet vatte* = zij zijn wit (de meeuwen), maar je kunt ze niet grijpen; fig.: je kunt geen hoogte van hen krijgen; *zoa blank as snau* = zo wit als sneeuw.

blau, blauw.

blaubekke, blauwbekken: *'ij stong te blaubekke van de kou*.

bleadere, bladeren, omslaan (*bleaderde*, *'ebleaderd*).

bleadje, 1. blad, blaadje van een boek; 2. bladzijde; 3. blaadje, blad van een boom of plant: *it was bladstil, gien bleadje risselde* = het was bladstil, geen blaadje ritselde; 4. theeblad (zie ook: *blijdje*).

bleas, 1. blaas, luchtbel: *galbleas, visbleas, zwembleas*; 2. het blazen: *ien bleas en de zêpbel is vort* = een blaas en de zeepbel is weg; *dat wat in 'n menseleve is op'eboud, is in ien bleas vort* = wat in een mensenleven is opgebouwd, is in één blaas weg; 3. uitdr.: *it is kepot werrek, de bleas zit 'r in* = het is onbegonnen werk, een degelijke ondergrond ontbreekt.

bleaspêp, blaasbalg.

bleastoeter, blaasinstrument (toeter) voor kinderen.

bleate, blaten, schreeuwen (*bleatede*, *'ebleated*).

bleaze, 1. blazen: *ik zau je bleaze* = ik bedank er feestelijk voor; *'eblease* = geblazen, er van door; 2. uitdr.: *bleaze en brookschête, aers ken die 'iet* = hij doet slechts wat onbehoorlijk is (*blease*, *'eblease*).

bleazer, walvisachtige vis: *de bleazer east op de 'earing die ûit de nette' valt, net as de 'ille* = de blazer aast op de haring die uit de netten valt, evenals de Hillegonda (zie ook: *ille*).

blegeure, opscheppen, bluffen.

blêk, 1. bleek, flets; 2. blijk, bewijs; 3. blank: *blêke bokkem* = blanke bokking.

blêkies, bleekjes.

blêmoedig, blijmoedig.

blêre, **blerke**, (huilerig) schreeuwen (ook *blerreke*).

blerrek, mond: *leat die kindere d'r blerrek toch 'ris 'auwe* = laat die kinderen hun mond toch eens houden.

blerreke, zie *blêre*.

blêve, 1. blijven; 2. op zee verongelukken: *'ij is 'ebleve* = hij is op zee gebleven (verongelukt); 3. wegblijven (*bleef*, *'ebleve*).

blijdje, blaadje van een boek, bladzijde: *'k 'eb 't book bijnea út, nog ien blijdje* = ik heb het boek bijna uit, nog een bladzijde.

blijschop, blijdschap, vreugde.

blijvol, blijmoedig, vol blijheid.

blik, 1. het blik (het van blik gemaakte platte huisgereedschap om stof op te vegen); 2. oogopslag; 3. uitdrukking van de ogen; 4. blik: *'n groenteblik*, *'n broadblik* = een groentebus, een blik om brood in te bakken; 5. metaal, uitdr.: *me gat is van blik* = wordt gezegd als iemand lang achtereen op een stoel heeft gezeten.

blikgat, zitvlak als van blik: *'ij 'a 'n blikgat van it ezeltje rijje* = zijn zitvlak was als van blik door het rijden op de ezel.

blikke, blikken, van blik: *'ij is net 'n blikke pannetje: zoa warm, zoa koud* = hij is net een blikken pannetje: zo warm, zo koud.

blikkies, verbazend, erg: *it was blikkies goed 'ezien van d'm* = het was deksels goed gezien van hem.

bliksem, 1. bliksem: *as de bliksem* = zeer snel; *loap nea de bliksem* = loop naar de pomp, de hel; 2. lichaam: *'k zel je op je bliksem geve* = ik zal je een aframmeling geven.

bliksems, vervloekt, ellendig: *bliksemse jonges* = dekselse jongens.

bliksemschicht, bliksemflits, straal.

bliksemstien, bliksemsteen (scheldwoord).

bliksemstiene, bnw. van bliksemstien.

bliksemvier, vuur van de bliksem.

blikskeater, 1. bastaardvloek; 2. bijw. en bnw.: *blikskeaters noch en toe, duizend bomme en greneate* = verdorie nog an toe, duizend bommen en granaten; *blikskeaterse knul* = duivelse jongen.

blind, 1. blind: *d'r ken gien blind peard schea doen* = daar kan geen blind paard schade aanrichten; *it is 'n blinde vink* = hij heeft geen geld; 2. erg, in sterke mate, zeer groot: *blinde arremoe* = grote armoede.

blindig'êd, 1. blindheid; 2. onkunde.

bloat, bloot.

bloedbladder, **bloedblear**, met bloed doorlopen blaar.

bloedpekel, eerste pekel, pekel van de gelle.

bloedspauging, bloedspuwing.

bloeiije, 1. bloeien; 2. bloeden: *'ij bloeide als 'n rinde* = hij bloedde als een rund.

bloemkoal, bloemkool (soms spottend gezegd van het bruidsboekje).

blok, 1. blok: *'n blokje 'aud* = een blok hout; *'n blokje spek* = een blokje spek; *'n blok 'uize* = een blok huizen; *'n blok land* = een blok land; 2. houten katrol zonder schijven, o.a. dienende om het scheepstuig vast te zetten.

blokmeaker, werkman die de scheepsblokken maakt(e).

blokscheaf, blokschaaf: *dubbelde blokscheaf* = dubbele blokschaaf.

blom, **blomme**, 1. bloem; verkl.w. *blommetje*; 2. meel; *'eblomd* = gebloemd.

blommetjesbe'ang, behang met bloemen.

blotekonte, bnw: *blotekonte gezicht* = vol(lemaans)gezicht.

blubber, slik, slijk: *'ij loapt z'n êge te blubber* = hij loopt zich het hart uit het lichaam.

blubbere, 1. snotteren; 2. modderen, met modder knoeien.

boam, 1. boom (plantk. gewas); 2. voorwerp dat min of meer op een boom lijkt.

boampjes, boompjes: *onder de boampjes* = in de Nieuwe Laantjes (straat in Scheveningen).

board, 1. boord van een schip; 2. halsboord (verkl.w. *boaretje*).

boardké, afgeschoten ruimte aan weerszijden van de last, tegen het boord van de bom aan (gedeelte dus van de krebbe).

boardkrebbe, zie *krebbe*.

boarendevol, boordevol.

boaretje, verkl.w. van *board*.

boat, 1. boot, schip: *de boat of'ouwe* = onheil voorkomen, onenigheid vermijden, de vriendschap bewaren; 2. borstjuweel: *juwêle boat* = borstjuweel met edelstenen bezet; 3. uitdr. *die is in de boat* = die heeft het voor elkaar.

boate-ankertje, ankertje in gebruik bij de vletterman.

boatjeveare, spelevaren.

boatman, garnalenvisser (mv.: boat-lui).

bocht, 1. slechte waar: *die thee is maer bocht* = die thee is niet veel zaaks; 2. soms gebruikt voor personen: *gae je met dat bocht om* = ga je met dat gespuis om?; 3. kromming, inham, baai.

bode, bode: *doaije-bode* = doodsbericht.

boei, boei; *'n kop as 'n boei* = een rood gezicht.

boekniere, zie *bokkeniere*.

boeltje, inboedel, bepaalde bezittingen of goederen: *'ij 'eb 'n lekker boeltje-n 'ekocht* = hij heeft een goed huis gekocht; *'ij is van z'n boeltje of 'evist* = hij heeft zijn vleet verspeeld; *'n 'ëleboel* = heel veel.

boel'uis, boelhuis, vendu: *it is bij je meuje 'n vrêdags boel'uis* = het ziet er bij je tante slordig uit.

boender, boender, borstel: *'ij is van de platte boender* = het is voor elkaar.

boerekiel, blauwe kiel (kledingstuk).

boester, vrouw, die het beroep van netten boeten (repareren) uitoefent.

boet, boet, schuur.

boete, 1. herstellen (netten boeten); 2. verdiende straf ondergaan.

boetketoen, katoen om netten te breien of te herstellen.

boetzolder, zolder waar ('s winters) de netten worden hersteld.

bof, 1. buitenkansje, meevallertje; 2. ontsteking van de oorspeekselklier: de bofziekte.

bok, 1. mannetje van de geit: *'de ge-braeije vogels vliege zoa in je mond'*, antw.: *'jea, de bok!*' = 'de gebraden

vogels vliegen zo in je mond', antw.: 'kun je net geloven!'; *as 'n bok op de 'eaverzak* = *als een bok op de haverkist*; *ogenblikkelijk, meteen*; *'n bok schiete* = een flater slaan, een blunder begaan; 2. zitplaats van de koetsier: *biefstik op de bok en peardevlê in de keuke* = biefstuk op de bok en paardevlees in de keuken (bluffen), werd voorheen van de Hagenaars gezegd; *van de bok ofdauwe* = zijn plaats moeten afstaan; *van de bok of weze* = de ereplaats hebben moeten afstaan; *bok ende brau* = boekweitbrij, grutten met stroop (voorheen aan boord: biergort); *'n bokkig persoon* = een stug iemand; verkl.w.: *bokkie*: klein sigaartje; 3. schraag; 4. hijswerktuig; 5. uitdr.: *'n riddeneasie van nul 'k 'au 'n bokje* = een redenering van nul en gener waarde.

bokkem, bokking (blanke -, bleke -, bruine -, gestoomde -, spek -, zoete -, halfzoete - bokking; verkl.w.: *bok-kempie*).

bokkem'ang, bokkinghang, afdeling van een bokkingrokerij.

bokkemwear, ruw weer.

bokkenees, stug persoon.

bokkeniere, boekaniers (zeerovers in de 18e eeuw in Spaans Zuid-Amerika).

bokkepit, beukenoot.

bokkepruk, bokkepruik.

bokkie, klein sigaartje.

boks, boel: *de 'ële boks was in de war* = *de hele boel was in de war*; *de 'ële boks gong mee* = allen gingen mee.

bokspringe, bokje springen (jongensspel).

bolder, paaltje aan boord van een schip; de bolders zijn in paren op verschillende plaatsen op de dekrand aangebracht om bij het aanleggen de meertouwen of kettingen aan te kunnen bevestigen; *met de nieuwe schepe 'eb je 'n pen deur de bolder, dadde de sleage d'r iet of kenne valle* = bij de nieuwe schepen is er een pen door de bolder, opdat de slagen er niet af kun-

De boesters (hoofdvrouwen)

nen vallen.

bolle, 1. kronkelen, draaien van een kabel; 2. het bol gaan staan van de netten; 3. bolwerken: *'ij kos it iet bolle* = hij kon het niet bolwerken.

bollebüize keak, dik, bruin gebakken scheepsbeschuut (zeekaak).

bollek, wijting, dors: *de Engelse bollek 'eb de neavel bove, de 'ollandse onder* = de engelse balk heeft de navel boven, de hollandse onder.

bolus, rond gebak van meel, melk, suiker en stroop (in de volksmond gebruikt voor uitwerpsel: drol, drolus).

bom, 1. schip met platte bodem; de gebruikelijke benaming door de vissers was: schuit; 2. bom (ontploffbaar wapen); 3. klop: *'n bom op de deur* = een klop op de deur; 4. augurk: *'n zure bom* = een augurk in (uit) het zuur.

bombakkes, 1. mombakkes; 2. lelijk gezicht: *'ij trok wear van die bombakkesse* = hij trok weer van die gezichten.

bombeary, lawaai, ophef: *meak 'iet zo'n bombeary* = maak er niet zo'n ophef van.

bombroad, beloning (bij voorbeeld geldstuk) voor het brengen van de tijding dat een schip in zicht was aan de eigenaar van het schip (reder) en aan de betrekkingen van een of meer der opvarenden (vrouw van de stuurman).

bomketel, soort reddingstoestel.

bomme, 1. stoten: *'ij bomde met z'n kop togge-n it ream* = hij stootte met zijn hoofd tegen het raam; 2. schelen: *it ken mên niks mên bomme* = het kan mij niets meer schelen.

bonk, 1. brok: *snij 'iet van die groate bonke* = snijd niet van die heel grote stukken; *lang eris 'n bonk vlês* = haal eens een groot stuk vlees; 2. grote hoeveelheid: *'ij verdiende ze kostelik en broch 'n bonk geld nea 'ûis* = hij verdiende goed en bracht veel geld naar huis; *'n bonk dûite* = een bom duiten; 3. zwaargebouwd: *'n bonk van een man* = een zwaargebouwde

man; 4. massief: *de 'ozze wazze ien bonk leer* = de waterlaarzen waren één stuk leer; 5. slag, stoot, klop: *'n bonk op m'n deurette* = een slag op mijn deurtje.

bonke, bonken, beuken: *'ij bonkte togge me op* = hij bonsde, liep tegen mij aan.

bonnevoai, bonnefooi (goed geluk).

bons, klop.

book, boek: *s'rêfbook, lêrbook* = schrijfboek, leesboek; *de boke van de Bêbel* = de boeken van de bijbel; uitdr.: *zunder bookje 'n 'etroud* = niet wettig getrouwd; boek: bewerkt gouden sieraad aan weerszijden van het oorijzer; de onbewerkte gouden stukjes heten: *stikke, 'n êzer met boke* = een hoofd (of oor-)ijzer met boeken.

boom, bodem: *de boom van de pan* = de bodem van de pan.

bord, 1. bord; 2. plank: *'ij 'a 'n bord vor z'n oage* = hij deed of hij niemand zag.

bordeweater, afwaswater voor de borden.

born'olm, Bornholm; *achter Born'olm legge* = in veiligheid liggen.

bos, 1. bos (woud), verkl.w. *bosjes*; 2. *handvol: 'n bos 'oai* = een bos hooi; 3. ring: *'n bos sleutels* = ring met sleutels.

boschop, boodschap; uitdr. *der 'eb ik gien boschop an* = daar heb ik niets mee te maken.

bosjes, het bos (vaak als verkl.w. gebruikt): *in de bosjes* = in het Scheveningse bos (bij de Bataaf, het restaurant); in de bosjes van Poat = in het bos van Poot (bos achter Duindorp, landinwaarts).

boter'am, boterham; uitdr.: *dat 'ie 'n vraumens neemp, dut is de weg van alle vlês, maer zoa'n of'elike 'eagse boter'am* = dat hij een vrouw neemt, dat is de weg van alle vlees (= normaal), maar zo'n afgelikte (Haagse) boterham...

bossente, fondsgeld.

bove, boven.

boveblêver, bovenblijver: *alle gonge tegelik schafte, b'alve de jongste: die 'a z'n boveblêver* = allen gingen tegelijk eten, behalve de jongste, die had z'n 'bovenblijver' = moest boven blijven (op het schip).

bovedrêve, 1. bovendrijven; 2. zegevieren: *it recht zal bovedrêve, 't êrlikke visje komt bovedrêve* = het recht zal zegevieren.

bovemêster, hoofd der school (zie ook: *ondermêster*).

bovene, boven: *nea bovene toe* = naar boven.

bovetij, bovenstroom van de vloed (zie ook *mealtij*).

bozem, 1. boezem, borst; 2. ruimte tussen borst en kledingstuk: *'ij 'a 'n spearboekje in z'n bozem; 'ij 'ealde it onder z'n bozem vande an* = hij had een spaarbankboekje onder zijn trui, hij haalde het daaronder vandaan; *steek in je bozem* = stop onder je trui.

brand, 1. bw. brand: *brand verlege* = erg verlegen (ergens mee zitten); 2. znw. brand: *steek de brand 'r in* = steek de brand er in (steek je sigaar aan).

brand, uitslag: *m'n kind zit onder de brand* = m'n kind zit vol uitslag.

brand, uitdr.: *brand in de Vêzelstreat* (Vijzelstraat) = loos alarm.

brandemoaris, brandewijn.

brandschoan, erg schoon, helder, zindelijk.

branne, branden (*brande, 'ebrand*): *de pan is an 'ebrand* = de pan is aan-gebrand.

braspenningk, oud muntstuk (10 duiten).

brau, grutten in de karnemelk gekookt en met bloem dik gemaakt; *bok ende brau* = *brau* met stroop.

braukan, keulse pot, aarden kan van ongeveer een halve meter hoog, veelal geel van binnen en roodbruin van buiten; diende om tijdens de treilvisserij de brau naar de schuit te brengen.

braukop, scheldnaam voor de Scheve-

ningse zeeman.

brea, naam van de wacht aan boord, tijdens het bakken van de haring 's avonds (de wacht daarvoor heet *kra*).

breadje, uitdr.: *it was maer zoa en brea bê ze* = zij leefden maar van een zoodje (vis) en een braadje (het was armoe troef).

breabans, brabant, van Brabant.

breabant, Brabant.

breadertje, bradertje, in de hete as gepofte aardappel (met schil), of op de kachel gebakken (zonder schil).

breadje, zekere vergoeding in vis aan de vissers toekomend; de opbrengst ervan; zie ook *brijdje*.

breadpan, braadpan.

breadschol, braadschol = schol iets groter dan *kokkeat*.

breaje, braden.

bream, 1. braam, vrucht en plant; 2. oneffenheid ontstaan na het slijpen van gereedschap: *z'n gerêschop zat vol breame* = zijn gereedschap zat vol bramen.

breamtochie, tochtje op zoek naar bramen (in de duinen langs de kust).

breamzokerij, het zoeken naar bramen.

breanie, branie, opschepper.

breaschop, lepel om de gebakken vis om te keren.

breaschuttel, braadschotel.

breatriem, houten of aarden bak, soort vergiet (in gebruik aan boord van bom en logger, om de gebakken vis (of *koteneers*) in te laten uitlekken.

brêd, brijd, breed: *de vrouw gong met d'r brijje rokke op 'n ma zitte, totdat de rêder vort was* = de vrouw ging met haar brede rokken op een mand zitten, totdat de reder weg was (tijdens de stille afslag).

brêje, brijje, 1. brede: *brêje toegang* = brede toegang; 2. rijk: *die it brêd êt, leat it brêd 'ange* = *die het goed heeft neemt het ervan*; 3. breeduit: *de fok steat brêd* = de fok staat breeduit; 4. ruim: *'ij êt de brêje soppe* = het schip is vlot, kan het ruime sop kiezen.

bregge, brug: *de breggetjeskant* = de bruggetjeskant (kant aan de 1e bin-nenhaven, waaraan de schepen lagen, bereikbaar door bruggetjes; uitdr.: *van de leste weagebregge* = van slecht allooi.

breker, breker (golf).

brêl, breel of pol (drijver): om de tien netten is de vleet van een breeltje voor-zien; *bukbrêl* = zwart geverfd ton-netje met twee bodems; *puntbrêl* = spits toelopende breel met één bodem; *pol* = in kleuren beschilderde breel (*puntbrêl* of *bukbrêl*) met naam van de reder; *joan* = breel met stok en vlaggetje; *'ij 'eb nog 'n brêltje 'aed* = hij heeft nog een breeltje achterover-gedrukt en verkwanseld.

brêltau, verbindingstouw tussen reep en breel.

brenge, brengen: *'ij brenkt it vort in de wurrel* = hij brengt het ver in de wereld; *ies nea voare brenge* = iets te berde brengen (*brenge*, *broch*, *'ebrocht*).

brêroe, vrouw met veel rokken aan (breed gerokte vrouw), uitdr. wordt ook gebruikt voor rijke vrouw.

bressa schol, de -, zekere banken in zee (zandbanken).

bréte, breedte.

breugom, bruidegom.

breuk, breuk (scheur, barst, gebroken getal, bepaald lichamelijk letsel): *met 'n breuk* = verkeerd; *azze me alles zellef wulle doen, komt it met 'n breuk út* = als we alles zelf willen doen komt het met een breuk uit.

brêvêrtien, Breeveertien, zandbanken voor de kust van Rijnland en Kenne-merland (van Katwijk tot Den Hel-der): *De Brêvêrtien opgean* = veron-gelukken.

brief, brief: *dear ken ik je 'n briefje van geve* = dat kan ik je op een briefje geven.

brielse janne, zeker soort grote aard-appelen.

brielse kerk'of, 't Zand, Doggers-bank.

brijbord, bord met brij.

brijd, **brêd**, breed (zie *brêd*).

brijdje, rechtmatig verval in haring of vis of de opbrengst daarvan aan de vissers toekomend bij de haring- en treilvisserij: *ze wazze-n it brijdje an it ofdêle an it Keneal: drie ton met z'n negene; auwe mense kwamme om zoute vis vreage* = zij waren het 'braadje' aan het afdelen aan het Ka-naal; drie ton met zijn negenen, oude mensen kwamen om zoute vis vragen. **brijdjessente**, opbrengst van het brijdje; zie *breadje*.

brijje, **brêje**, breed; zie *brêd*.

brijpot, pappot.

brikvorsje, 1. extra'tje, meevallertje; 2. onrechtmatig verkregen deel (een tal (20 stuks) haring bij voorbeeld, of de opbrengst daarvan).

bril, bril, deksel: *non, gea dan maer op bril drie zitte*; ook: *dan ken je wel op bril drie gean zitte* = schei er dan maar mee uit (ga jij maar op dak zit-ten); w.c.-bril; bril (opt.): *twie jode wete wat 'n bril kost* = twee joden weten wat een bril kost.

brilleman, verkoper van brillen, opti-cien.

briltonnetje, tonnetje met deksel, voor zeker gebruik bestemd.

brit, brutaal, stout: *brit 'esproke* = stout gezegd.

broad, brood: *kleagers 'ebbe gien noad, poffers 'ebbe gien broad* = kla-gers hebben geen nood, poffers heb-ben geen brood.

broadnoadig, broodnodig.

broadolie, broodolie (traan).

broadwinner, kostwinner.

broeder, 1. grote aardappel, onge-schild in de as gebraden; 2. koek, meelgebak uit bloem, melk en suiker in een ijzeren pot gaar gestoofd (zie ook *zuster*).

broei-je, 1. broeden, 2. broeien, 3. zweten: *uitbroei-je* = uitzweten.

broei-jerich, **broei-jich**, broeierig, broeiend.

brok, stuk: *in of an stikke en brokke*

= in of aan gruizelementen.

brokeschêter, schijtebroek, lafaard.

brokkele, 1. brokkelen: *brood brokkelen* = brood in stukken breken, verkruimelen; *in de melk brokkele* = iets te zeggen hebben, invloed hebben; 2. brokken.

brom, kwaad zijn: *de brom in 'ebbe* = de smoor in hebben.

b'rom, **berom**, weerom, terug: *'n 'ond komt op z'n êge-n-uit-breaksel b'rom* = een hond, die terugkeert naar zijn uitbraaksel (bijbelse uitspraak 2 Petr. 2:22); *'n 'allefje katjes en 'n 'allefje b'rom* = een halve cent dropjes (katjesdrop) en een halve cent terug (van de cent) bij een boodschap. **b'rombrande**, terugbranden (het tegen het vuur houden van een gebrand lichaamsdeel).

bromme, 1. vertellen: *wat ik je brom* = wat ik je smoos (vertel); 2. brommen (in de nor zitten): *'ij mos bromme* = hij moest brommen (de gevangenis in).

brook, broek: *je ken gien brook lappe en geare toegeve* = je kunt er geen geld op toelleggen; *'n pond brook en 'n onsje bille* = een pond broek en een ons billen (gezegd van iemand die een te grote broek aan heeft); *ze 'et de brook an* = zij heeft de broek aan, zij is de baas, zij heeft het voor 't zeggen. **brooklap**, lap om een broek te verstelen.

brooklappe, verstellen van broeken: *it is brooklappe en geare toegeven* = er is niets aan te verdienen.

bros, 1. broos; 2. broos; 3. stijl: *it 'ear bros knippe*; *bros 'ear* = het haar stijl knippen, stijl haar.

bruid, bruid.

bruin, bruin: *bruin bakke* = bruin bakken (sterk overdrijven).

bruispon, bruidsjapon.

bruisukker, bruidssuiker.

bruisukkerzakje, zakje, waarin de bruidssuikers werden aangeboden; dit was wit bij het trouwen, zilverkleurig bij het 25-jarig huwelijksfeest en

goudkleurig bij het 50-jarig huwelijksfeest, versierd met groene en rode lintjes: *'eb je it mandje al 'e'uurd, denk om de keart onderin* = heb je het mandje al gehuurd (om de bruidssuikers rond te brengen), denk erom de (trouw)kaart onder in te leggen.

brulloft, bruiloft.

buer, buurman.

buert, **buurt**: *je mot 'r gien lullige buert van meake* = je moet er geen lullige buurt van maken (je moet het niet verder vertellen).

buidel, buidel.

buiich wear, buiig weer.

buis, 1. buis, pijp, leiding; 2. wambuis, kiel; 3. vissersvaartuig uit Vlaardingen; 4. stortzee.

buiswater, buiswater.

buite, buiten.

buitegeweun, buitengewoon.

buitegrond, buitenste zeebanken.

buiteland, buitenland.

buitelans, buitenlands.

buitelui, 1. buitenlui; 2. niet-zeelieden die gemonsterd hebben (bij voorbeeld bij gebrek aan ervaren vissers); 3. zeelieden die (in voordelige jaren) een reisje meemaken, zonder zich visser van beroep te beschouwen; 4. vissers, niet ingezetenen van Scheveningen (zoals die uit Katwijk, Egmond, Zandvoort enz.) die op Scheveningse schepen varen.

buiteman, buitenman (zie *buitelui*).

buitesteander, buitenstaander.

bûize, *it*, het water scheppen van een schip.

buk, buik: *moeder, d'r is 'n man met 'n inktpotje an z'n buk* = moeder, er is een man met een inktpotje aan zijn buik (de deurwaarder); *je mot gien wolve in je buk wasse* = je moet je vijanden niet steunen; *dear 'oof je gien kreuk van in je buk te krêge* = daar hoeft geen rimpel van in je buik te krijgen (daar hoeft je niet van te schrikken); *je buk uit de kreuk ete* = zich zat eten; *twie 'ande op ien buk* = twee handen op een buik; *noch 'eb ik*

'r me buk vol van = nog heb ik er mijn buik vol van; *de buk van de schuit* = de buik van het schip.

bukkepit, beukenoot (zie ook *bokke-pit*).

buks, bups, 1. wapen; 2. boel (zie *boks*).

bullebak, 1. nors manspersoon; 2. neusvuil: *pullek toch iet al die bullebakke uit je neus* = peuter toch niet al die bullebakken uit je neus.

bult, bult: *ik lach m'n êge-n - 'n bult* = ik lach mij krom.

bultepelès, Bultenpaleis; dit stond eertijds achter de tol, bij de tegenwoordige Carnegiealaan; er woonde o.a. een Duitse orthopedist, die zieken, lijdende aan beendervergroeiing behandelde.

bultich, bultig (met bulten bezet); krom: *groeate bultige bine* = grote kromme benen.

bun, bun, vismand, viskar, visreservoir.

bunzerig, afkerig: *'ij was t'r 'n beetje bunzerich van, van die 'Eachse zjú* = hij was enigszins afkerig van die Haagse lef.

bups, boel (zie ook *buks, boks*).

burde, *te*, te berde brengen; *te burde brenge* = te berde brengen (ter sprake brengen).

burrege, 1. borgen, poffen: *van burrege wor je iet rik* = van poffen word

je niet rijk; 2. w.w. bergen: *ze is 'eburrege* = zij is geborgen (getrouwd).

burreger, ingezetene van Scheveningen, niet tot de vissersstand behorende.

burregerstand, gezeten burgerij.

burregervrau, vrouw uit de gezeten burgerij.

burrich, 1. berg: *'n burriche zand* = een berg zand; *we kenne iet ammaer op de burriche zitte* = wij kunnen niet steeds op de berg zitten (wij kunnen het niet steeds goed hebben); 2. burcht; 3. borg: *wil u burrich weze?* = wilt u borg zijn?

burrichpleas, bergplaats: *as ik maer 'n burrichpleas voor me boeltje 'a* = als ik maar een (geschikte) bergplaats voor mijn huisraad had.

burste, bersten, barsten (*burstede, 'eborste*).

burzie, onbepaalde hoeveelheid: *de 'ele burzie* = alles, de hele rommel, boel; *wat een burzie rommel* = wat een grote rommel.

butter, boter: *lus je butter dan krêg je gien keas en lus je keas dan krêg je gien butter* = lust je boter dan krijg je geen kaas en lust je kaas dan krijg je geen boter; *'n schêfje rogge met butter en sukker* = een plakje rogge met boter en suiker.

butterpot, boterpot (aan boord: kopen pot met steel voor vet).

C

cheaos, chaos.

chiel, afkorting van mansnaam: Michiel, Machiel.

chieleman, roepnaam voor Michiel, Machiel, mansnaam

chikabà, bah, spuw uit (tegen kind

gezegd).

chloar, chloor.

chloareforrem, chloroform.

chronies, chronisch, langdurig, slepend (van ziekte).

D

d', de: *in d'ochend* = 's ochtends.

dadde, datte, dat, opdat.

daeg, g'ndag (groot): *daeg 'oar* = goeden dag, hoor.

dag, dag (mv. *deage*'), zie *levensdeage*.

daggeld, daggeld, verdienste voor een dag (verkl.w.: *daggelletje*).

dag'earing, haring op de dag gevangen: *as je onder Engeland vist, op it dikke weater, ke(n) je op de dag visse'* = als je bij de Engelse kust vist, op het grauwe water, kun je op de dag vissen.

dagwerk, dagwerk: *dear wau ik wel dagwerrik van 'ebbe* = daar kon ik wel mee bezig blijven (zonder er aan te verdienen); *dan 'a ik dagwerrik* = dan bleef ik aan de gang.

dak, dak: *'n pampiere dak* = een papieren dak, een huis met hypotheek belast.

dallas, dalles, armoede: *'ij zit in dallas* = hij zit in de put; *'edallest wéze* = gesjochten zijn; *bran je vingertjes 'iet, man, aers be(n) je 'edallest* = brand je vingers niet, jongen, anders ben je het neusje.

dallefpeal, meerpaal, zie ook: *duc dallef*.

dalles, armoede; zie: *dallas*.

dalleve, doelloos rondlopen, slenteren: *'ij liep te dalleve* = hij liep te slenteren.

dam, dam: *it 'ek is van de dam* = het hek is van de dam.

damp, damp: *de dampe' in 'ebbe* = de p in hebben, de smoor in hebben.

danke, 1. bedanken; 2. bidden na het eten.

dankensstof, stof, redenen tot danken.

dankgebed, 1. gebed, waarin men zijn dankbaarheid uit; 2. gebed na het eten; zie *danke*.

darrem, 1. darm: *an de darrem* of *in de darrem* (uitwendig of inwendig): *'ij*

'eb it an (of in) z'n darreme = hij heeft een ziekte of pijn aan (of in) zijn darmen; mv.: *darreme*; 2. *darm*, wordt gebruikt voor slanke vrouw: *kikkeris, wat 'n darrem* = kijk eens, wat een magere vrouw.

da's, dat is.

dat, 1. toen: *met dat ik it zé* = juist toen ik het zei; 2. dat: *it boek dat dear lêt* = het boek dat daar ligt; 3. dit: *dat en dut* = dit en dat.

datjes, ditjes en datjes, kleinigheden.

datte, dat: *dut 'ûis of datte* = dit huis of dat; 2. dat: *it blêkt datte-n it drie schepe benne* = het blijkt dat het drie schepen zijn.

datte d'r, dat er.

datte me, dat wij (opdat wij): *datte me ze nog maar lang magge luste* = opdat wij ze nog maar lang mogen lusten (wens die gedaan wordt bij het drinken van een *beetje* (sterke drank)).

dau, 1. duw; 2. tegenslag; 3. terugzetting (in rang): *dat gaf me 'n dau* = dat gaf mij een terugslag (ik werd er down van).

dauschuit, bom (schuit).

dautrapper, dauwtrapper (ironisch gezegd van iemand die vroeg op pad is).

dauwe, duwen: *it gong maer: dauwe deur* = het was maar: doorduwen; zie ook *verdauwe*.

dauwwurrem, dauwworm (hoofd- en aangezichtsuitslag bij zeer jonge kinderen).

de, 1. de; 2. per: *twie keake de man* = twee stuks scheepsbeschuit per man.

deage, mv. van dag, dagen (zie ook *levensdeage*).

deageluks, dagelijks brood: *ons deageluks broad* = ons dagelijks brood.

deags, 1. daags: *z'n deagse goed* = zijn daagse kleding; 2. per dag: *twie kêr deags* = twee maal per dag.

deal, zeeslib, waaraan garnalenvergiftiging werd toegeschreven.

dealter, daalter, bedrag ter waarde van een gulden vijftig cent.

dealig, vol zeeslib: *it weater is dealig* = het water zit vol zeeslib.

dealik, **dealuk**, dadelijk: *ik kom dealik effe bij je an* = ik kom straks even bij je langs.

dear, daar: *da's tot dear an toe* = dat daar gelaten.

dearbij, daarbij.

deardeur, **derdeur**, daardoor: *deardeur kwam it út* = daardoor kwam het uit.

dearnea, **d'rnea**, daarna.

dear 'iet van, daar gaat het niet om: *vis is-t-er genog*, *dear 'iet van*, *maer it brengt niks op* = vis is er genoeg, daar gaat het niet om, maar ze brengt niets op.

dearom, daarom: *wearom? dearom!*; *dearom is gien rede*, *as je van de trappe valt*, *dan be(n) je gauw benede (beneje)* = waarom? daarom!; daarom is geen reden, als je van de trappen valt, dan ben je gauw beneden.

dearvan, daarom: *wearvan 'iet? wel*, *dearvan 'iet* = waarom niet? daarom niet!

dearvande, dientengevolge.

dear voar, daarvóór, vóórdat.

dearvor, daarvoor, om die reden.

deddeldoe, niet doen (tegen kind gezegd).

deftig, 1. deftig; 2. precies, juist: *it komt toch maer deftig út* = het komt toch maar precies uit.

dégelik, degelijk, terdege.

dèk, dijk; zie *dik*.

déken, bovenzijde van de bun.

deksel, 1. deksel; 2. wat tot bedekking dient; 3. bedeksel, kleding: *ze moste vor voejing en deksel vor de arme kindertjes zurrege* = zij moesten voor voedsel en kleding voor de arme kinderen zorgen.

deksels, 1. deksels (bastaardvloek); 2. drommels: *deksels gauw* = drommels vlug.

dekselse, drommelse.

del, 1. duinvallei, delling, plekje: *mên del!* = mijn plekje (uitroep bij het bramen zoeken, waarmee op een mooi begroeid plekje bramen beslag wordt gelegd); 2. slecht vrouwspersoon.

dêl, 1. deel, aandeel: *veare-n- op dêl*, *op dêl veare* = op aandeel in de besomming varen; 2. deel, gedeelte: *drievierendêl* = vierde deel, gedeelte; *drievierendêler* = drie vierde deel van een part of aandeel; *'ij veart vor 'n dorde (dêl)* = zijn gage bedraagt driekwart part (van het aan de gehele bemanning toekomende deel); *'ij krêgt z'n drievierendêler* = hij krijgt zijn drie vierde gedeelte; 3. deel, plank.

delachtig, als een slons, del: *doe je dook toe*, *it steat zoa delachtig*, *ik ken je 'art zien* = sla je doek dicht, het staat (anders) zo slordig, ik kan je hart zien.

dêle, delen, verdelen, afdelen: *ze gonge de pot van de vefvoeters dêle* = zij gingen de pot (kas, opbrengst) van de zeesterren verdelen.

dêlgeld, deelgeld, deel van de netto besomming, te verdelen onder de bemanning.

delleve, delven, aardappelen rooien.

delling, golfdal.

démie, demi-saison (lichte heren regenjas voor voor- en najaar: *wat 'eb je an? 'n démie?* = wat heb je aan? een demi-saison?

dendie, 1. dandy: *kikeris wat 'n dendie!* = kijk eens wat een opschepper!; 2. verbeelding: die vent 'et 'n dendie van bilang = die vent heeft een verbeelding van belang.

Den-'Eag, Den Haag, 's-Gravenhage.

dëning, deining, beroering: *dëning meake* = de gemoederen in beroering brengen.

denke, denken (*dog (dogge)*, *'edocht*).

dênze, afdeinzen, achteruit gaan, wijken: *dêns non* = hoepel op.

der, daar: *der dan! non 'eb je je zin* = daar dan, nu heb je je zin.

deris, **d'ris**, eens: *wel deris* = weleens.

derpel, dorpel, drempel; zie ook: *dur(re)pel*.

derrie, drek.

deun, 1. deun, wijsje; 2. niets: *ik zien d'r nog 'n deun van* = ik zie het nog op niets uitlopen; 3. strak, dichtbij, vlakbij: *zoa deun moagelik anwinne* = zo strak mogelijk aantrekken, opwinden.

deur, 1. deur: *dut doet de deur dicht* = dit doet de deur dicht, daarmee is het geval beëindigd, de zaak is voltooid; 2. door: *is it 'r al bij deur, of scharrele ze nog met mekander?* = hebben zij al vaste verking, of 'lopen' zij nog?; *we gonge maer dauwe deur* = wij gingen steeds duwende door, wij kwamen duwende vooruit; *gea deur* = loop heen; 3. vz. deur: *'ij gong deur d'r arreme* = hij zat onder de pantoffel.

deurankere, doorkomen: *d'r was gien deurankere an, zoa druk was it an it Bad* = je kon door de mensenmassa niet heenkomen, zo druk was het bij het Kurhaus.

deurbrenger, doorbrenger, verkwister: *de luieard is de broeder van de deurbrenger* = de luiaard is de broer van de verkwister.

deur'akke, doorhakken, blijven twisten; zie ook: *'akke*.

deur'eale, doorhalen, in de maling nemen: *je mot me d'r iet deur'eale* = je moet me niet in de maling nemen;

deur'ebbe, doorhebben, begrijpen: *ik 'eb 'm deur* = ik doorzie hem.

deur'een, doorheen: *'ij 'ielp (of 'olp) me d'r deur'een* = hij hielp mij er doorheen.

deurjakkere, 1. doorheenjagen: *'n voorstel d'r deurjakkere'* = een voorstel er doorheen jagen; 2. voortjagen met werken.

doap, 1. de Heilige doop: *'n kind onder de doap 'auwe* = een kind vasthouden terwijl het wordt gedoopt; 2. vet: *'n kommetje doap* = een kom vet om de aardappelen in te dopen; 3. saus: *we zelle it vandeag maer met 'n*

bêtte doap doen, nieltan = we zullen ons vandaag maar met een beetje saus bij het eten tevreden stellen, vind je niet; zie ook: *zuurdoap*.

doape, 1. de Heilige doop toedienen, 2. aardappelen dopen.

doapjurk, doopkleed.

doar, *it*, dooier: *it doar van 'n ei* = een eierdooier.

doas, doos.

doasangst, doodsangst.

doas'oafd, doodshoofd.

doasklêd, doodskleed, lijkkleed: *de nette benne somtijde maer doasklêje* = de netten zijn soms meer doodskleden.

doaskleur, doodskleur.

doasnood, doodsnood: *je zit as 'n uil in doasnood* = je zit als een uil in doodsnood.

doasschuld, begrafeniskosten.

doassleap, doodsslaap.

doassnik, doodssnik.

doassrik, doodsschrik.

doasstil, doodstil.

doasstraf, doodstraf.

doaszwt, doodszweet.

doasvijand, doodsvijand.

doasuur, doodsuur.

doave, dove, zie: *doaf*.

dobber, dobber: *dut zel 'n êle dobber weze* = dat zal een hele dobber (in-spanning) zijn, dat zal heel moeilijk gaan.

doedel, bundel.

doedel, jan, jenever: *een fles Jan Doedel* = een fles jenever.

doel, 1. doel; 2. bedoeling: *wat 'et dat vor doel* = wat is de bedoeling.

doemeling, verdoemeling.

doemswâ, afgelopen (gebezigd als stopwoord), zand er over: *leat maer doemswâ* = laat het maar op zijn beloop.

doene, 1. doen: *ik doe(n)*, *'ij doet, wij doene* = ik doe, hij doet, wij doen; *dat doene me effe* = dat doen we even (*déje*, *'edean*); 2. drinken: *zelle me 'n bakje doen* = zullen we een kopje koffie drinken.

doenerig, druk: *'ij is weear zoa doenerig* = hij is weer zo druk in de weer.
doerak, deugniet, ondeugd, robbedoes.

deurklêdje, deurkleedje, het kleedje dat voor de deur ligt.

deurkomme, 1. doorkomen: *d'r was gien deurkomme-n-an* = er was geen doorkomen aan, het werk was niet af te krijgen; 2. doorkomen (men kon niet door de menigte heenkomen).

deurrêge, doorrijgen, doortrekken: *joj, gea deris kikke, 'k geloaf dat ie (de reep) deurrêgt, ik 'oar it 'aut trekke; leat de wachman nog een slag om de mik goaien* = jô, ga eens kijken, ik geloof dat hij (de reep) doorrijgt, ik hoor het hout trekken; laat de wachtman nog een slag om de mik gooien.

deurrij, 1. doorgang, straatje; 2. het doorrijden van voertuigen: *wat 'n deurrij is it in de Street* = wat rijden er veel voertuigen in de Keizerstraat.

deurroaker, grappenmaker, guit.

deurroakertje, doorrooker (stenen pijp).

deursnéprês, gemiddelde prijs.

deurtrek, doortrek, pad om de schuilen in de winterlaag te trekken.

deutel, stop in het haringvat.

deuze, deze: *deuze man* = deze man: *ik, deuze man 'ier, zel je wel vertelle 'oe leat of it is* = ik zal je wel vertellen hoe laat of het is (wat of er aan de hand is); *deuzer deage* = dezer dagen.

dêze, 1. zich bedwingen, inbinden: *dês non* = maak het nou; 2. wijken: *de schuut dêst achteruut* = de schuut (bom) drijft achterwaarts af.

dézember, december.

dezên, dozijn.

die, aanw.vnw. die, deze; betr.vnw. die.

die 'ij, hij: *wat 'ij (of die) dé, dat dé die goed* = wat hij deed, dat deed hij goed.

die d'r, 1. deze, die zijn: *van die d'r dikte* = van deze dikte; 2. die haar, deze haar: *die d'r man is of* = die (vrouw) haar man is naar zee.

die-e, die, welke: *d'r benne schuute, die d'r êge in ien dag vol vange* = er zijn schuiten (bommen), welke zich in een dag vol vangen, die in een dag vol gevist worden; *mense, die-e zoa doene, die-e d'r versteaie van 'ebbe* = mensen die zo doen, die er verstand van hebben; *twie dinge die-e 't ont'-auwe benne* = twee dingen die onthouden moeten worden.

die-eaken, diaken.

dief, dief: *it is dief en diefjesmeat* = het is heler en steler.

diegeune, diegene(n).

diender, agent van politie.

diep, 1. diep; 2. zeer, erg: *'n diep onschuldige man* = een geheel onschuldige man.

diepe, 1. drinken (van sterke drank); 2. loden (met het dieplood); 3. het diepe, de diepte.

dieplên, dieplood, peillood.

diepload, dieplood: *an it diepload zit om de vêf veam 'n stuggetje* = aan het dieplood zit om de vijf vaam een knoop.

Diepweater, Diepwater kanaal (gedeelte van de Noordzee tussen Great Yarmouth en Margate).

dier, 1. dier; 2. duur: *diere prêze* = hoge prijzen.

diggel, scherf (mv. *diggele*): *de vaes viel an diggele* = de vaas viel in scherven, gruzelementen.

dik, 1. dijk: *de 'ele dik was weg'ekra-oje* = de hele dijk was weggekruide; *it zet gien zoaje an de dik* = het zet geen zoden aan de dijk (het helpt niets); *op 't 'ange van it 'dikje* = halverwege de (Drogers)dijk; *de Dik* = de Drogersdijk; de Hoge Prins Willemstraat (beide overblijfselen van een gedeelte van de (Hoge) Scheveningseweg; *het Achterdikje* = de Vuurbaakstraat; 2. dik (niet mager), zie ook: *dikt*; 3. erg: *'t is dik an met Jocheme* = het is een stevige vriendschap (of verkering) met Jochem; 4. rijk: *ze zitte d'r dik in* = ze zitten goed in hun geld; 5. dik-in: *'ij zit 'r dik in* = hij is de sigaar, hij zit erg in

de zorgen; 6. vol zeeslib: *dik weater* = water, grauwwan zeeslib, bij voorbeeld onder de Engelse kust: *it dikke weater, je zau zegge d'r loopt as deur- 'een* = het grauwwan uitziende water, je zou zeggen, er loopt as doorheen; 7. dik weer, mistig weer; 8. meer dan: *'n dik uur* = meer dan een uur; 9. *dikke mus* = katoenen muts (voor weduwe), een ondoorschijnende muts, in tegenstelling tot de dunne (kamerdoekse) muts, of gebloemde kanten of geborduurde tulen muts.

dikkels, dikwels, dikwijls.

dikt, dik (niet mager): *'n dikke man* = een dikke man; *'ij is dikt* = hij is dik; *ik denk al, 'oe dikt is ze* = ik denk al, wat is ze dik; *z'n gezicht wier dikt* = z'n gezicht zwol op.

dikt, *it*, het dikke: *it dikt van de soep* = het dikke van de soep.

dikvet, zeer veel: *'n kokebak met dikvet sukker d'r op* = een pannekoek met zeer veel suiker er op.

dikwels, dikwijls, zie ook: *dikkels*.

dillebereare, beraadslagen.

ding, 1. ding, voorwerp; 2. feit, gebeurtenis, geval: *it zau 'n goed ding weze azze de mense mekaer beter verstonne* = het zou goed zijn als de mensen elkander beter begrepen; *'n kostelik ding* = een goede zaak; *'n lekker ding* = een leuk kind(je).

dingers, mv. van *ding*: *die dingers (kippen) legge 'niks, beas* = die dingen (kippen) leggen niet, baas; *wat 'n reare dingers (postzegelautomaten) en wat doene die vreemd an; wear mot ik de brieve non indauwe, man* = wat een rare dingen, en wat zien ze er vreemd uit, waar moet ik de brieven nu instoppen, man.

dings, zin, animo: *'ij 'ebt 'r gien dings in* = hij heeft er geen zin in.

dingsdag, dinsdag.

dingselerdijsies, aparte dingen, bijzonderheden: *die dingselerdijsies lus ik 'iet* = die lifflafjes lust ik niet, of die apartheden kan ik niet zetten.

dingsig'edje, ding, voorwerp, snuiste-

rij, omstandigheid: *'eb je oait 'edocht dadde me nog in zoa 'n dingsig'edje zauwe komme* = heb je ooit gedacht dat wij nog in zulke benarde omstandigheden zouden geraken; *ik 'eb 'r gien dingsig'ed an* = ik heb er geen zin in, ik kan er niet aan wennen.

dingst, *in -*, in gedachte: *'eb je nog wat in je dingst* = heb je nog wat in gedachten, weet je nog wat; *ik 'eb me dingst 'iet* = ik heb mijn draai niet.

dippe, betten, indopen (*dipte*, *'edipt*).

dirk, 1. mansnaam; 2. touw om de giek op te hijsen.

dirkje, 1. vrouwennaam; 2. klein zeil, dat werd gebruikt (boven het grootzeil) bij thuis- en uitzeilen (zie ook: *tjik*).

disseurtje, geschenk; zie ook: *doeseurtje*.

ditjes en datjes, kleinigheden.

ditte, dit.

divideasie, traktatie: *'eb je nog 'n divideasietje 'aed bij je bakje* = heb je nog een traktatie gehad bij je kopje koffie; *'n divideasietje van de vuile goed-tonne* voor *'n pear schoentjes* = een extra'tje van de (opbrengst van de) tonnen voor het vuile goed, waarvoor een paar schoenen kunnen worden gekocht.

d'm, hem: *of dat non groasig'ed van d'm is, weet ik 'iet* = of dat nu trots van hem is, weet ik niet.

doad, dood (levenloos): *ten doad toe overreje* = dodelijk overreden; *doad auwerwes* = zeer ouderwets; *doad doen* = kwijschelden; *een schuld doad en teniet doen* = een schuld geheel afschrijven en vergeten; *doad nacht* = middernacht; *it is met de 'andel doad nacht* = het is met de handel treurig gesteld.

doaf, 1. doof; 2. uitgedoofd: *doave kool* = uitgedoofde turf om de andere dag te gebruiken (in doofpot).

doafpot, doofpot.

doai-je, dode: *'n doai-je man, frau, 'n doad ding, doai-je dingers* = een dode man, vrouw, een dood ding, dode din-

gen; *doai-je visse kleve an mekear* = dode vissen kleven aan elkander; *de doai-je wiere in de warbakke an'e brocht* = de doden werden in de warbakken aangebracht (aan de wal gebracht).

doai-je bode, doodsbericht: *Mink T. van Gerrit D. broch 'n doai-je bode an wal* = schipper Mink T. van reder Gerrit D. kwam met een doodsbericht binnen.

doaiwear, dooiweer, dooiend weer.

doamené, 1. dominee: *d'r geat 'n doamené vorbij* = er gaat een dominee voorbij (gezegd als het gesprek plotse-ling stopt); 2. dominospel: *'n spulletje doamené* = een spel domino.

doamenétje, vogel, scholekster (meeuw met zwarte wieken).

does, does (hond): *'n stiene does* = een porceleinen hondje; *it valt in does* = het (plan) valt in duigen.

doeseurtje, douceurtje, fooi, geschenk; zie ook: *disseurtje*.

doetje, zielig vrouwtje, een doetje van een mens.

Doever, Dover.

doezerig, slaperig.

dof, 1. kleurloos, somber: *de zundag was dof* = de zondag was regenachtig, druilerig; 2. gedrukt: *it was dof met de 'andel* = de handel was gedrukt.

doffe, vochtig maken: *it strêkgoed doffe* = het strijkgoed bevochtigen.

doffer, opdoffer, opduvel.

dog, *it*, de Doggersbank: *op it dog* = op de Doggersbank.

doje, dode; zie : *doai-je*.

dokke, betalen.

doktersgang, doktersvisite: *wè non, me gang is gien doktersgang* = wel nu, ik loop niet zo hard als een dokter (werd gezegd als men ergens naar toe moest waar men niet veel zin in had).

dol, 1. dol, woedend: *ik wier dol* = ik werd woedend; 2. niet meer passend: *je 'eb de zaak vermoerd, de sroef is dol 'edraijed* = je hebt de zaak vermoerd, de schroef is dolgedraaid (past niet

meer in het schroefdraad).

dolle, 1. gekscheren, dollen stoeien; 2. dol doen van kinderen.

dommekracht, werkezel: *veul versteaje 'et 'ie 'iet, maer it is 'n dommekracht* = veel verstand, begrip, heeft hij niet, maar werken kan hij, 't is een dommekracht.

don, 1. kort: *de vinne don ofsnije* = de vinnen kort afsnijden; 2. strak: *'n kring om de mean, dat ken d'r nog gean, maer 'n kring om de zon, vier je tauwe maer don* = een kring om de maan, dat zal nog wel gaan, maar een kring om de zon, vier dan je touwen maar strak (zeemans(opzeg)-versje).

donder, 1. gerommel (bij onweer); 2. lichaam: *op z'n donder géve* = een pak slaag geven; *gien donder* = niets.

donderen, 1. vallen: *'ij donderde van de trap af* = hij viel van de trap; 2. duwen: *ik donderde d'm van de trap* = ik duwde, gooide hem van de trap.

donderkop, onweerswolk.

donkie, donkey, stoomlier: *it donkie telt oak mee; je ben 'êdens, als je d'r aers over denk* = de donkey telt ook mee; je bent heidens als je er anders over denkt (de donkey telt voor een part bij de verdeling van het zoute visgeld; is het aandeel van de reder). **donkie anmeak**, laatste wacht aan boord.

donkiegat, gat, ruimte waarin de donkey staat.

donkieman, donkieman; de 14e man, de man op de logger, die wel op de monsterrol staat, maar niet aanwezig is.

donkiepêp, afvoerpijp voor de rook van de donkey.

dook, 1. doek: *je 'ooft 'r gien dookjes om te winne* = je hoeft er geen doekjes om te winden; *'n dookje vor it bloei-je* = een doekje voor het bloeden; 2. omslagdoek (onderdeel van de Scheveningse klederdracht voor de vrouw).

dop, 1. deksel; 2. leren beschermstuk: *it peard van de klèn'ealder 'a doppe*

om z'n oare, om d'm togge-n it zêweater te beschurreme = het paard van de klijnhaalter had doppen om zijn oren om hem tegen het zeewater te beschermen; 'ij zat op doppe' = hij zat op zwart zaad.

dorde, derde: *me tong 'angt op me dorde knoapsgat* = mijn tong hangt op m'n derde knoopsgat (van de dorst of van inspanning); *de dorde man brenk 'n breuk an* = de derde man brengt tweedracht; zie ook: *durde*.

dorde'allef, twee en een half.

dortig, dertig: *op z'n ellef en dortigst* = op z'n elf en dertigst (langzaam); *we benne gien dokter, die dortig vezites in 't uur meakt* = wij zijn niet als een dokter die dertig visites in een uur maakt; zie ook: *durtig*.

dortigste, dertigste.

dortien, dertien: *'ij is zoa moai as 'n dortien* = het is voor elkaar; *ien jaar en dortien meande* = twee jaar en een maand; *it dortiende varreke 'eb gien pleas* = voor het dertiende varken is geen plaats (dertien brengt ongeluk); zie ook: *durtien*.

dot, 1. dot, speen; 2. flinke hoeveelheid: *d'r lag een dot 'eering an dek* = er lag een flinke partij haring op het dek; *we vonge 'n dot 'eering, wear je van omviel* = wij vingen een hoeveelheid haring van je welste.

d'r, 1. er, daar: *d'r was eris een man, toe lûister dan, d'r was eris 'n vrou, toe lûister nau, d'r was eris 'n jonge, die 'iette Piet, nou zeg ik it iet vorder, want je lûistert iet* = er was eens een man, toe luister dan, er was eens een vrouw, toe luister nou, er was eens een jongen, die heette Piet, nu zeg ik het niet verder, want je luistert niet (versje wat gebruikt werd bij het aftellen voor een spelletje); 2. haar: *ik zé togge d'r* = ik zei tegen haar; *ik kreeg 'n book van d'r en gong sebiel in d'r book leze; 't was it book van 'eur* = ik kreeg een boek van haar en ging meteen in haar boek lezen; het was een boek van haar; 3. hun: *de kindertjes d'r veer* =

de vader van de kleine kinderen; *ik kreeg van me veader en oak me moeder 'n book en begon sebiel in d'r boke te leze* = ik kreeg van mijn vader en ook van mijn moeder een boek en begon meteen in hun boeken te lezen; 4. zich: *d'r benne d'r, die d'r dekke met Schosse meatjes* = er zijn er, die zich dekken met Schotse maatjes(haring); *ze zatte tot d'r nek toe in de schulde* = ze zaten tot hun nek in de schulden.

d'rbij, daarbij: *en dan d'rbij, wie zel 't beteale* = en dan komt er nog bij: wie zal het betalen.

d'ris, 'ris, eens, 'ns.

d'rlûis, **d'rlûi**, **d'r**, hun, bez.vnw. mv. van haar: *wat ûit d'rlûis 'ande kwam was prima prima* = wat uit hun handen kwam was van zeer goede kwaliteit (ze werkten keurig, zorgvuldig).

d'rnea, daarna.

d'rom, erom.

d'rover, erover: *ik preat 'r juist over* = ik sprak er net over; *vlak d'r over* = vlak er over.

d'rstrakkies, zoëven.

d'rvan, daarvan, van dat.

dracht, 1. dracht: *de Schevelingse dracht* = de Scheveningse dracht; 2. kleding; 3. vracht: *visdracht* = een vracht vis, ook wel: *'n dracht vis; 'ij 'a toch 'n dracht op z'n schoeren* = hij had een vracht op z'n schouders!

draei, 1. draai; 2. schik, genoeg, plezier: *'ij ken z'n draei iet krêge* = hij kan z'n zin niet krijgen, of hij kan de goede manier niet vinden (om iets te doen), het lukt hem niet; *d'r 'eb ik m'n draei in* = daar heb ik schik in, ik doe dat met plezier.

draeibas, draaibas, soort licht scheepsgeschut.

draei-je, draaien.

draei-jerig, draaierig, duizelig: *'k ben wear zoa draei-jerig in m'n 'oafd* = ik ben weer zo draaierig in m'n hoofd.

draiteaberet, **draiteaboeret**, 1. draaitaboeret (een taboeret die door draaien in een hogere of lagere stand

kan worden geplaatst); 2. rusteloos kind.

draeitol, 1. draaitol; 2. rusteloos kind, zie ook: *draeiteaberet*.

drea, dra, weldra.

dread, 1. draad: *ze kenne met it teeltje voor den dread komme* = zij kunnen met de resultaten van de teelt voor de dag komen; 2. antwoord: *'ij gaf gien dread* = hij gaf geen antwoord, hij reageerde niet, hij gaf niet toe; *de dread van it verheal* = de draad van het verhaal; *ik kos d'r gien dread tusse krêge* = ik kon er geen speld tussen krijgen; zie ook: *drid*.

dreadje, 1. draadje: *'t was wat je wel-deris noempt 'n levend dreadje, al die schùite achter mekaer* = het was wat je weleens noemt een levend draadje, al die schuiten achter elkaar; 2. een kleine hoeveelheid tabak.

dreage, dragen (*dreagde*, 'edroge): *je mot gien weater nea de zê dreage* = je moet geen water naar de zee dragen.

dreak, draak: *den dreak stêke* = voor de gek houden.

dreape, vissen met een lijn.

dreapje, lijn van 10-15 vaam met loodje en 1 of 2 haken om makreel, bolk, poon of haantjes te vangen (dit was een tijdverdrijf op zee).

dreave, draven.

dréfanker, drijfanker (hoepel met kegelvormige zak, die bij het landen achter het vaartuig aansleept; doet dienst als roer).

drêfvleet, drijfvleet.

drêge, dreigen.

dreger, drager.

drêne, dreinen (huilerig zeuren, klagen van kinderen): *kind, 'au op met drêne* = kind, houd op met huilen.

drêve, drijven: *je mot toch maer 'edreve weze* = je moet toch maar gedreven zijn (hij heeft het in z'n bovenkamer); *ik wier d'r toe 'edrêve* = ik voelde mij ertoe gedrongen.

drêvertje, drijvertje (op het drijvertje, dat in de olie dreef, werd het nachtpitje geplaatst).

dribbelig, rusteloos heen en weer lopen met kleine pasjes: *wat be(n) je dribbelig vandeag* = wat dribbel je vandaag.

dribbelkont, dribbelaar, iemand die dribbelt.

drid, gebruikt stuk(je) net; zie ook: *drit*, draad.

drie, drie.

driederlij, drieërlei; zie ook: *durderlij*.

drieë, 1. drieën; 2. de derde maat schol: *it benne drieë* = het zijn schol- len van de derde grootte.

driekante, driekantige: *driekante tijk* = een driekantig zeil; *driekante dook* = een driekantige doek.

drieklautje, drie kettingen met grijparmen om het hangijzer te dragen.

drieklauw, anker met drie armen (haken), een zogenoemd drieklauwsan-ker.

driekleasoar, halfwas, knechtje.

drieklijer, een zeil van een logger (bij uit- en thuiszeilen).

drietrap, zijstraatje van de Nieuwe Laantjes; uitdr.: *je komt toch 'iet van de drietrap* = je moet je niet zo laag aanstellen.

drif, drift, het door de golven dwars zetten van een schip, het wegdrijven, kiel of zwaarden trachten dit tegen te gaan.

driftig, 1. opvliegend; 2. het op drift- raken van een schip.

dril, 1. gestold vleesnat, onder vetlaag; 2. soort textiel met dunne verticale lijnen, afwisselend donkerblauw en wit: *'n dril schort* = een schort, beho- rend tot de daagse klederdracht van de Scheveningse vrouw, met verticale lij- nen donkerblauw en wit, meest van zwaar katoen, de lijnen zijn zeer smal.

drille, 1. schudden: *de grond drilde van it leweai* = de grond schudde (trilde) van het lawaai; 2. africhten, kommanderen: *ik leat me door jou 'iet drille* = ik laat me door jou niet kommanderen.

drillerig, trillend, beverig zijn: *wat is die poting drillerig vandeag* = wat trilt

de pudding vandaag.

drinke, drinken: *'ij ken steande drinke* = hij kan staande drinken.

drit, gebruikt stuk net; zie ook: *drid*.
droag, 1. droog: *'ij scharrelde met die mèd van Zwartjes, ze was nog droag* = hij had verkering met de dochter van Zwart; zij had daarvoor de leeftijd nog niet; 2. onmondig: *droag achter de oare* = onvolwassen; 3. zindelijk: *benne de kindere al droag* = zijn de kinderen al zindelijk; *zoa droag as lever* = kurkdroog; *'n droage vleet drêft luchtig* = de droge vleet is luchtig, blijft drijven.

droage, drogen: *it droagt dat it kreakt* = het (wasgoed) droogt dat het kraakt (*droagde*, *'edroagd*).

droagersknecht, knecht in een visdrogerij.

droagkloat, saaie vent.

droagkloris, saaie vrijer, sul.

droagpeut, saaie jongen of man (on-gehuwd).

droagprùimer, saaie vent.

droagrùim, droogruim.

droagte, droogte, droogheid.

droagtùin, erf waar vis werd gedroogd.

droagvis, gedroogde vis.

droam, droom: *'n natte droam* = een benauwde droom.

drofenis, droefenis, verdriet.

drollevanger (plusfour, pofbroek).

drolus, 1. drol: *'n drolus van 'n vent* = een slappe kerel; 2. klein mannetje.

drommel, duivel: *meak as de drommel dat je weg komt* = verdwijn zo snel mogelijk; *die vent 'et 'n verbeelding van wie den drommel* = die vent heeft een verbeelding als ik weet niet wat.

drop(pie), drop (gestold aftreksel van zoethout): *'n 'allefje drop en 'n allefje b'rom* = een halve cent drop en een halve cent terug.

drosse, op de loop gaan, weglopen, deserteren: *'ij is 'm 'edrost* = hij is gedeserteerd, hij is er tussen uit.

drovig, bedroefd, droevig.

drùif, 1. druif (vrucht); 2. grappig iemand: *it is 'n drùif, oar!* = het is een slimme of grappige jongen.

druk, druk (met werk): *'ij 'eb it zoa druk as 'n klèn beasje* = hij heeft het zo druk als een klein baasje.

druppele, 1. druppelen; 2. regenen: *'t begon iniens te druppele* = het begon plotseling te regenen.

druppeltje, 1. druppeltje, droppeltje; 2. borreltje.

dubbelt, dubbel: *z'n oage sloge dubbelt van de veak* = zijn ogen vielen toe van de slaap; *'ij sreef met dubbelt krêt* = hij bracht het dubbele in rekening.

dubbelde, dubbele: *dubbelde rùime* = dubbele ruimen (twee vóór het wantruim, de bergplaats voor zout, water en lege tonnen, twee achter het wantruim, aan weerszijden van de last, de zogenoemde kerk (op de bom-schuit)).

dubbeltje, dubbeltje: *alles komt terecht, b'alve de verzope dubbeltjes* = alles wordt teruggevonden, behalve de dubbeltjes die aan drank zijn verkwist; *'n dubbeltje op z'n kant* = de uitkomst is onzeker, of: 't gaat maar net.

duc dálléf, meerpaal: *in de Scheveningse eave benne veul duc dálleve* = in de Scheveningse haven staan veel meerpalen.

dùidelik, duidelijk: *de srift zêt it dùidelik* = de (Heilige) schrift zegt het duidelijk (in de bijbel staat het duidelijk beschreven).

dùif, duif; *'n zêdùif* = een zeemeeuw.

dùike, duiken.

dùin, 1. duin; 2. gevangenis: *de kindertjes d'r vear zat in it dùin* = de vader van de kleine kinderen zat in de gevangenis.

dùinmaeijer, opzichter, toezichthouder in de duinen; wordt gebruikt voor leegloper.

dùit, duit, achtste deel van een stuiver: *'ij 'eb 'n eardig dùitje verdiend* = hij heeft aardig wat verdiend; zie ook *vierdùite* en *schelling*.

Duc dallef

dùitedief, duitendief, gierigaard.

dùivekeater, duivekater (bastaard-vloek).

dùivel, 1. duivel: *'ij 'eb de dùivel in* = hij heeft de duivel in zich (hij heeft de smoor in); *'ij is iet bang vor den dùivel en z'n auwe moer* = hij is niet bevreesd voor de duivel en z'n oude moeder (hij is voor niemand bang); *as de dùivel* = erg snel; 2. rakker, aap: *eh, dùivel* = hé, aap van een jongen; uitdr.: *jôj, stik van de dùivel* = jongen, stik voor mijn part; *dut 'eb de dùivel 'emeakt* = dat heeft de duivel gemaakt (dat is geen goed werk); waarschuwing: *'ij 'eb je wear te pakke, de dùivel* = hij heeft je weer te pakken, de duivel (de duivel heeft weer vat op je, denk er om: het is niet goed wat je doet).

dùivels, duivels, als van een duivel: *toe wier ik dùivels* = toen werd ik zo (fel, slecht, briesend) als een duivel.

dùivelsstrik, valstrik, strik door de duivel gespannen.

dùivelswerk, 1. werk van de duivel; 2. moeilijk werk: *een school en een kerk is dùivelswerk* = het bouwen van een school of kerk is duivelswerk (moeilijk, waar veel kritiek op rust).

dùizend, duizend; *de schipper kreeg 40 de dùizend* = de schipper kreeg veertig gulden van elke duizend gulden die hij besomde.

dùizenste, duizendste.

dukke, kiepen, duiken; *pas op dat de weage iet en dukt* = pas op dat de wagen niet kiept.

dun, 1. dun, niet dik: *snij 'n beetje dun* = snijd (het brood) niet zo dik; 2. zeemansterm: *de oastewind is dun*.

dunne, 1. minder worden: *neader'and gonge de foaie al dunne* = naderhand werden de fooien minder; 2. dun maken, aanlengen.

dunnetjes, verkl.w. van *dun*: *it is maer dunnetjes bij d'r tuis, de mûize legge doad voor de kast* = het is maar schraal bij haar thuis, de muizen liggen dood voor de kast (het is daar

armoe troef).

durde, derde, zie ook: *dorde*.

durpsgezel, inwoner van het dorp.

durpsgezinde, mede-bewoner van het dorp, of: iemand die blijk geeft belangstelling te hebben voor het dorp (bij voorbeeld door het wonen in het dorp te verkiezen boven het wonen in de stad); ook: *durpsgenoat*.

durrep, dorp.

dur(re)pel, dorpel, drempel; uitdr.: *ik 'eb me durpeltje van je schoan 'eveegd* (werd gebruikt als men iemand, bij voorbeeld door ruzie, niet meer wilde ontvangen).

dur(re)ve, durven: *'k 'eb it 'iet 'edur-reve* = ik durfde het niet te doen.

durtien, dertien, zie ook: *dortien*.

durtig, dertig, zie ook: *dortig*.

duorde, **duorder**, wanorde (fr. *désordre*).

dut, znw. dit: *vor den dut en dat* = voor de dit en dat; aanw.vnw. dit: *dut 'uis, of dat dear* = dit huis of dat daar; verkl.w. *dutje* = slaapje.

duvel, duivel, zie ook: *dùivel*: *'ij is te dom om vor de duvel te danse* = hij is te dom om voor de duvel te dansen (hij kan niets).

duvels, erg: *'ij is duvels gau narrig* = hij is heel gauw nijdig.

dweale, dwalen: *'ij dwealt, de Srift zêt it dùidelik* = hij dwaalt, de schrift (Heilige schrift, bijbel) zegt het duidelijk.

dwêl, dweil.

dwors, 1. dwars; 2. tegenstrevend: *'ij is ammaer dwors* = hij is altijd tegen de draad in.

dwors'out, 1. dwarshout; 2. tegen-slag.

dworslegger, dwarsligger (dat wat dwars ligt, bij voorbeeld een balk, een golf, enz.); iemand die tegen de algemene richting of mening ingaat.

dworsof, dwarsaf: *we sleane dworsof* = we slaan dwarsaf (we veranderen (dwars) van richting; *as-t-er een windje steat dan terdês schiete, dwors-of en gien zêltje op* = als er een beetje

wind staat, dan achteruit schieten, dwarsaf en geen zeiltje opzetten.

E

e, achter ww. gevoegd in vormen als: *doene me*, *geane me*, *steane me* = doen wij, gaan wij, staan wij; achter het znw. volgend op *onze*: *onze Janne*, *onze Eage* = onze Jan, onze Aag.

'e, voorvoegsel: *'eweest*, *'edean* = geweest, gedaan.

eabésé, a b c.

eabrikoas, abrikoos.

Eadam, Adam; volksliedje: *Eadam die 'a zeuve zeune*, *zeuve zeune-n 'a Eadam*, *zoa dé Eadam*; kinderspel: Adam had zeven zonen, zeven zonen had Adam, zo deed Adam.

Eadamsbeeld, Adamsbeeld (lichaam).

eadel, adel: *'ij is van eadel afkomstig* = hij is van adellijke afkomst.

eadelborst, adelborst (cadet bij de marine).

eadellik, adellijk.

eader, **ear**, ader, bloedbuis; *slagader*.

Eafrikea, Afrika.

Eafrikeander, Afrikaan.

Eag, **Eage**, vrouwennaam Aag: *onze Eage* = onze Aag.

eakelig, akelig.

eaker, eikel: *gea je mé eakers zoke* = ga je mee eikels zoeken.

eakontant, accountant.

eakster, ekster.

Eal, vrouwennaam Aal; aal (vis).

Ealbert, mansnaam Albert; zie ook: *Ealebert*.

Ealebert, mansnaam Albert: *onze Ealebert* = onze Albert; zie ook: *Ealbert*.

ealebes, aalbes.

ealikrúk, alikruik, zeeslak; zie ook *eanekrúk*.

ealmoes, aalmoes.

eambêld, aambeeld.

eambeï, aambeï.

eame, amen: *dear zeg ik eame-n op* = daar zeg ik amen op, daar ben ik het mee eens.

(ea)menusie, ammunitie.

Eamerikean, Amerikaan.

eandacht, aandacht.

eanekrúk, alikruik, zeeslak; zie ook: *ealikrúk*.

eanimo, animo.

eanleg, aanleg.

eansteande, aanstaande, verloofde.

eantal, aantal.

eap, 1. aap: *non kompt de eap út de mau* = nu komt de aap uit de mouw; *'ij stong vor eap* = hij stond voor gek; *d'r zel 'n eap út me lêf springe*, *als 't iet wear en is* = ik mag hangen als het niet waar is; *dat snij-je geat as 'n eap* = dat snijden (van de vis) gaat vlug; 2. kat, poes: *lans, freer, 'n eap in de mast*; *da's 'n misse rês* = maat, een kat in de mast; dat is (voorspelt) een slechte reis, hoor; 3. klein, driehoekig zeil aan de boegzijde van de bezaansmast, wanneer er twee masten worden gevoerd (men zou dit zeil vergelijken: derwijs de fok van de bezaansmast kunnen noemen); *it eapje dient vor stêfte van je roer*, *bij it tûiszêle en ûitzêle bevoarbêld*, *en oak bij it dênze*, *om je vleet deun te 'auwe* = het aapje dient voor stevigheid van je roer, bij het thuiszeilen en uitzeilen bij voorbeeld, en ook bij het achteruitgaan je vleet strak te houden.

eapegeape, apegapen.

eapleazerus, apelazerus.

eapenoatjes, pinda's.

eapetebak, apetabak, vruchten van de els (boom).

eapeval, val van de aap (zeil aan de bezaansmast van de logger).

eapezuur, apezuur: *z'n êge-n it eapezuur loape* = zich de benen uit het lijf lopen.

ear, 1. aar, korenaar; 2. aar, ader, zie ook *eader*.

eard, aard: *it was van die-n eard*, *dat ik d'r maer van of zag* = het was van

dien aard, dat ik er maar van af zag; verkl.w. *eardje: een eardje near z'n veartje* = een aardje naar zijn vaartje (hij aardt naar zijn vader).

eardappel, 1. aardappel, ook: *earepel*; 2. bepaald soort rijtuig (vroeger).

earde, 1. znw. aarde: *bove-n earde stean* = nog niet begraven zijn; bnw. aarde, van aardewerk gemaakt: *'n earde kop* = kop met oor, van aardewerk gemaakt, in de vorm van een vierkante test, om uit te drinken; 2. ww. aarden = onder de aarde stoppen; 3. gewinnen: *ik 'eb geniens me boeltje-n ûit'epakt, man, ik ken over de vervorsing 'iet earde* = ik heb niet eens mijn inboedel uitgepakt, man, ik kan (in mijn huis) over de waterverversing (kanaal) niet wennen; 4. tie-ren, gedijen.

eardeling, bewoner van de aarde, i.t.t. hemelling.

eardewerrek, aardewerk.

eardig, 1. aardig; 2. tamelijk: *'t went al eardig* = het begint al tamelijk te wennen.

eardje, aardje, verklw. van aarde, zie: *eard*.

eardmannetje, aardmannetje.

eardrêkskunde, aardrijkskunde.

eards, aards (van de aarde).

earre, are, vlaktemaat.

earrebei, aardbei: *aerebeieplant* = plant van de aardbei; *earbeietêd* = aardbeientijd.

earend, 1. arend (vogel); 2. mansnaam Arend.

Earon, Aäron: *de staf van Earon* = de staf van Aäron, de Aäronsstaf.

earepel, aardappel: *earepels met 'n neakend gatje* = aardappelen in vet gedoopt; zie ook *aerdappel*.

earsengel, aartsengel.

earsveader, aartsvader.

easem, 1. adem; 2. ademtocht; 3. antwoord: *gien easem geve, krêge* = geen antwoord geven, krijgen.

easeme, ademen (*easemde*).

easje, aasje: *d'r was gien easje wind* = er was geen zuchtje wind; *gien easje*

spek = geen stukje spek.

east, 1. aanstonds (verkort van *eastons*): *east komt ie tuis* = aanstonds (straks) komt hij thuis; 2. haast, bijna; 3. haast, spoed.

eastons, aanstonds, dadelijk, straks: *ik 'eb non gien têd, eastons, oar* = ik heb nu geen tijd, straks hoor.

eavekeat, 1. advocaat (beroep); 2. damesdrankje (eieren met brandewijn); 3. bazige vrouw.

eavend, avond; *vaneavend* = vanavond; *g'neavend* = goeden avond.

eavendbeurt, avondbeurt: *wie 'ebt d'r eavendbeurt?* = welke dominee preekt er vanavond?

eavendête, avondeten.

eavendmeal, avondmaal (plechtigheid: sacramentsbediening) in de kerk.

eavens, 's, des avonds, 's avonds.

eaventúr, avontuur.

eaveregs, averechts.

eaverij, averij: *eaverij oploape* = averij krijgen.

eaze, 1. azen; 2. voedsel zoeken; 3. loeren.

Eazië, Azië.

echo, 1. echo; 2. gehoor: *ik klop, maer ik krêg gien echo* = ik klop, maar ik krijg geen antwoord.

echt, 1. bnw. en bijw.: echt; 2. prettig, leuk: *ze zatte zoa echt me(t) mekaer, echt hê* = ze zaten zo leuk bij elkaar, echt hê; 3. oprecht: *it is echt wear* = het is oprecht waar; 4. werkelijk: *'ij was nog echt 'n kind, echt 'oar* = hij was nog werkelijk een kind, heus hoor; 5. innig: *ze benne zoa echt me(t) mekaer* = zij zijn zo innig met elkaar; 6. heus: *echt 'oar* = heus hoor.

echtelik, echt, werkelijk: *it is echtelik 'ebeurd* = het is werkelijk gebeurd.

Ede, Eden, paradijs.

-ede, uitgang verl. tijd -de: *lande, landede* (na d) = landen, landden, *meaktede, weagdede* = maakte(n), waagde(n).

edik, azijn.

eendjesvêver, *de*, de Waterpartij.

eet, *de*, 1. het eten, voedsel, verdienste: *we zelle êrst vor de eet motte zur-rege* = we zullen eerst voor het eerste levensonderhoud moeten zorgen; 2. gewoonte om iets te eten: *de eet geat 'r 'uit* = de gewoonte (om vis) te eten vermindert; *de eet in ons klêne landje wordt met de jeare beter* = het eten van haring, c.q. trek in haring, in ons kleine land, wordt met de jaren beter.

eetzaak, kraam, stand op de markt voor verkoop van haring enz.

effe, 1. effen, strak: *'n effe gezicht* = een effen gezicht; 2. even, een ogenblik: *ke(n) je effe wachte* = kun je een ogenblik wachten; *effe voar twealef* = kort voor twaalf; *effe d'r bove-ne-ùit* = net, ternauwernood er boven uit; *'ij is effe in de fêftig* = hij is slechts enkele jaren boven de vijftig; *effe groot* = net zo groot.

effektief, werkelijk.

effetjies, 1. bijw. eventjes; 2. nota bene: *ik doch, it zel wel nobbes weze, maer we 'ealde effetjies dorig kantjes* = ik dacht, het zal wel weer niets zijn (mis zijn), maar wij haalden wel beschouwd dertig kantjes.

êge, eigen: *m'n êge boek* = mijn boek; *êge-n- 'ezêd en 'ezwege* = in vertrouwen (vertrouwelijk) gezegd; *van m'n êge* = van mijzelf; *dat is 'm êge* = dat is hem aangeboren; *ze is dear êge* = zij is daar gewend; *ze is êge met 'm* = zij is vertrouwelijk met hem.

êge(nst), 1. eigen: *dat wazze z'n êge(nste) woarde* = dit waren zijn eigen woorden; 2. zelfde: *de êgenste dag verzoop -t 'ie* = dezelfde dag verdronk hij; *it was de êgen(ste) man van gistere* = het was dezelfde man van gisteren; *in z'n êgenste* = in zichzelf.

êgebilang, eigenbelang.

êgegatjesmense, mensen van de partij (of familie).

êgelik, eigenlijk; zie ook *êgentlik*.

êgeneardig, eigenaardig, vreemd, zondeling.

êgens, zelf: *ze gonge êgens veare* = zij

gingen zelf varen.

êgenst, eigen; zie ook: *êge*.

êgentlik, eigenlijk, zie ook: *êgelik*.

êgeschop, eigenschap.

egge, nieuws: *aud egge* = oud nieuws.

Egipte, Egypte: *ze ete maer ùit de pot van Egipte* = zij eten voor het vaderland weg.

êk, eik.

êke, beitsen in eiken kleur.

êken'aut, 1. eikenhout; 2. stijf: *'n êken'aute knul* = een stijve jongen.

eks, heks: *in eks weze* = overhoop liggen met; *'ij is in eks met z'n snear* = hij heeft onenigheid met zijn schoon-zuster, hij kan zijn schoonzuster niet zetten.

el, el, lengtemaat: *'n sent 'n el, zoa riep it joodje* = een cent een el, zo riep het joodje.

êl, ijl, spoed: *in aller êl* = in aller ijl.

êlektriek, 1. elektrisch; 2. elektriciteit: *'eb je je êlektriek al betaald* = heb je het elektrisch licht al betaald.

êlemsrust, een rust als in Elim.

êlestiek, elastiek.

êlestike, elastieken: *elestike kause* = kousen van elastiek.

ellef, elf: *it is bij elleve* = het is bij elfen.

ellefde, elfde.

ellek, elk, ieder: *it geat nea elleks 'arte-lust* = het gaat naar ieders zin.

Emearikea, Amerika.

emmere, zeuren.

emmes, heus waar.

en, 1. en; 2. dubbele ontkenning: *wat 'iet en weet, wat 'iet en dêrt* = wat niet weet, wat niet deert; 3. versterkend woord: *ik verasserear je dat it wear en is* = ik verzeker je dat het waar is.

end, eind(e): *dear is it end van weg (zook)* = daar is het eind van weg (zoek), daar is geen touw aan vast te knopen.

ende, 1. en: *bok ende brau* = boek-weit grutten (met stroop); 2. einde: *it feest liep op z'n ende* = het feest liep ten einde; *it ende van 'n segear, it peukje* = het einde van een sigaar, het

peukje.

êndelik, eindelijk.

endje, gedeelte: *loap eris 'n endje me(t) me mé* = loop eens een eind met mij mee; *'ij zel z'n endje wel 'eale* = hij zal zijn (levens)ejnde wel (goed) halen.

endlang, tijdlang: *'ij liep 'n endlang met me op* = hij liep een tijdlang met mij mee.

engel, 1. engel; 2. mansnaam.

engelemond, bij monde van de engel.

engeleteal, taal der engelen.

engelsvearder, iemand die naar Engeland vaart.

engeltje, 1. engeltje; 2. vrouwennaam.

enkeld, 1. enkel, enig: *'n enkelde kêr* = een enkele keer; *'n enkelde rit* = een enkele reis; *'n enkelde schoen* = één schoen; *'n enkeld woaretje* = een enkel woord; *enkelde peare* = enige paren; 2. alleen, slechts: *ik zeg it enkeld om je te 'ellepe* = ik zeg het slechts om je te helpen; *enkeld onwulig'ed* = louter onwil.

enne, en: *enne, toe gong die nea zê* = en ... toen ging hij naar zee.

entere, enteren, aanklampen.

épekréterig, krenterig, gierig.

êr, 1. bw. eer, vroeger; 2. voegw. eer, voordat, alvorens; 3. znw. eer: *ik werk net zoa goed vor êr as vor geld* = ik werk voor de eer, zowel als voor geld.

êrbear, eerbaar.

êrbied, eerbied.

êrb'rêd, **êrb'rês**, eerbaarheid: *'n stik van êrb'rês* = een stuk van waarde voor eerbetoen (kledingstuk of sieraad om te dragen bij huwelijken, begrafenissen en andere plechtige gelegenheden).

êrb'rês, zie *êrb'rêd*.

êrder, eerder.

êre, eren (*êrde*, *'erd*).

ergere, ergeren (*'eërgerd*).

êrlik, eerlijk.

errech, 1. erg, slecht: *'ij vloekt, jea it is errech met 'm* = hij vloekt, ja het is slecht met hem gesteld (zie ook: *arrech*); *ik 'a d'r gien errech in* = ik had

er geen erg in; *'ij 'eb it errech te pakke* = hij heeft het in hoge mate te pakken; 2. nadenken, vermoeden: *zunder errech* = zonder erg, zonder vermoeden, zonder nadenken.

êrst, bw. eerst: *dat mot je êrst maer kenne* = dat moet je eerst maar kunnen (doen); *dan mot je êrst maer geld 'ebbe* = dan moet je eerst maar geld hebben; telw. eerst: *êrste begin* = aanvang; znw. eerst: *veule êrste zelle de leste weze* = vele eersten zullen de laatsten zijn.

êrste, eerste (aarts), erge: *'êrste deugniet* = een aarts deugniet.

ês, ijs: *ês kost mensevlês* = ijs kost mensenvlees.

êsprak, opgehoopt ijs, schollen.

ête, eten, spijs, middagmaal, voedsel: *ête pékele* = voedsel sterk zouten; ww. eten: *ze 'ete de oare van je 'oafd* = zij eten de oren van je hoofd (at, 'egete); *we atte* = wij aten.

etesbord, bord te gebruiken om van te eten.

eteskast, etenskast.

etespot, pot met eten; pot om uit te eten.

etestêd, etenstijd, tijd om te eten.

etse, eten: *valt 'r niks te etse?* = is er niets te eten?; zie ook: *fretse*.

ettelik, ettelijk (tal van, verscheidene): *ettelike kêre* = verscheidene malen.

evangélie, evangelie.

evangelieseasie, evangelisatie.

evangeliestem, stem des evangelies.

evangeliewoord, het evangeliewoord, het woord der waarheid.

évenear, evenaar, equator: *je évenear van je keart* = de évenaar op je kaart.

éveneare, gelijken: *die twee broers éveneare mekaer* = die twee broers lijken (sprekend) op elkaar.

évetjies, eventjes; zie ook: *effetjies*.

êw, eeuw.

êwig, eeuwig.

êwig'ed, eeuwigheid.

ézeltjerij-je, op een ezel rijden.

êzer, 1. hoofdijszer, oorijzer; 2. ijzer (metaal); 3. ijzeren voorwerp: *'oefê-*

zer, *'angêzer*, *strikêzer* = hoefijzer,
hangijzer, strijkijzer.

êzerkookje, stroopwafel.

F

fatseneare, fatsoeneren.

fealie, falie (hoofd- en schouderdoek): *op z'n fealie krêge* = een afstraffing krijgen.

fealiekant, faliekant, verkeerd: *'t loapt nog fealiekant út*; *'t gong fealiekant verkêrd* (pleonasme) = het ging helemaal verkeerd.

fébrewearie, februari.

febriek, fabriek.

fedusie, 1. fiducie, vertrouwen: *ik 'eb d'r gien fedusie in* = ik heb er geen vertrouwen in; 2. begrip: *'ij 'a d'r gien fedusie van* = hij had er geen notie van.

feesdag, feestdag.

feestgenot, genot (als) op een feest.

feestgetij, feesttij, *it*, het feest, de feestviering.

feestgevier, feestviering, het feestvieren, feestvreugde.

feestuur, feestelijk uur, uur van feestvieren.

feestuitstalling, feestelijke uitstalling (van de etalages).

feguur, figuur.

fêk, vaak, slaap; zie ook: *veak*.

feliesement, faillissement.

feliet, failliet: *feliet slean* = failliet gaan.

femielje, familie.

fên, fijn: *de fêne benne de mêne en de grove komme vanself* = de fijnen zijn de mijnen (zegt de duivel) en de groven komen vanzelf.

fenên, venijn.

fenênig, **fenênerig**, vergiftig, boos, bitserig, lasterend.

fênsel, fijnsel, gruis.

fésie, gelaat.

fesoën, 1. fatsoen; 2. model: *d'r zit gien fesoën in je jak* = er zit geen model in je jak: *met fesoën* = fatsoenshalve.

fesoendelik, fatsoenlijk.

fêt, feit.

feulio, zie folio.

fiep, Filip (mansnaam).

fier, 1. fier; 2. vuur: *te fier en te sweerd trekke* = te vuur en te zwaard trekken; *d'r steat 'n pot fier* = er staat je wat onaangenaams te wachten; 3. vier: *fier stikkies fier*, *zé die fier* = vier stuks vuur (briketten) zei hij fier.

fieser, fietser.

fiets, 1. fiets, rijwiel; 2. stoomtrawler.

fietele, 1. knikkeren (door meisjes); 2. fiedelen: *stea 'iet zoa te fietele* = sta niet zo te trantelen.

figeneal, finaal.

fikfiediedoeder, in aftelrijmpje: *in 't land van de fant van de fikfiededant, vond ik 'n eikel de feikel de fikfiededeikel; ik vroeg an me moeder de foe-der de fikfiediedoeder, of ik die eikel de feikel de fikfiededeikel braden mocht; neen, zee me moeder de foe-der, de fikfiediedoeder: gij moogt die eikel, de feikel die fikfiededeikel niet braden mijn kind.*

fikke, 1. vingers: *je blêft er met je fikke vanof* = je komt er niet aan met je vingers; 2. geld: *'eb je nog fikke?* = heb je nog geld?

filé, filet, in *scharfilé* = schar zonder graat.

filére, fileren, van de graat ontdoen.

fillesetère, **fillisitére**, feliciteren.

fi(e)mele, friemelen.

fi(e)meljeus, bar, erg: *'t is fi(e)meljeus koud vandeag* = 't is bar koud vandaag.

fi(e)selemie, gelaat: *as ik z'n fi(e)selemie in de smieze krêg, mot ik an je êgenste woarde denke* = als ik z'n gezicht zie, moet ik aan je eigen woorden denken.

flambau, fakkelt, in terpentijn gedoopt; schertsend: sigaar.

flau, 1. flauw; 2. bedrukt: *'ij was flau in z'n rede: we 'ebbe 'n doaie man an board* = hij was bedrukt in zijn uit-

spraak: we hebben een dode man aan boord.

flauwtjies, flauwtjes: *flauwtjies vermelle* = in grove trekken vermelden (mededelen).

flerére, floreren, bloeien: *de zeak fleureert 'iet* = de zaak floreert niet (het is geen bloeiende zaak); zie ook: *fleurere*.

fleurére, bloeien, gedijen: *'t bedrêf fleureert iet best* = het bedrijf floreert niet best.

flewêl, fluweel (ook wel *ferweel*).

flewêltje, fluweeltje: *bi-jétjes met twee flewêltjes* = befjes met twee fluwelen bandjes.

flikke, flikken, klaarspelen: *'oe flik je 'm dat* = hoe speel je het klaar; (dreigend) *flik 'm dut nog 'ris* = probeer dat nog eens als je durft!

flikker, (plat) lichaam: *ik geef t'r gien flikker om* = ik geef er niets om; *op z'n flikker geve, krêge* = een pak slaag geven, krijgen.

flikkere, 1. flikkeren; 2. omstoten: *east flikkert die lamp nog onderste bove* = straks valt de lamp nog om; *flikker op* = hoepel op.

floep, 1. floep: *floep, weg was-t-tie* = floep, weg was hij; 2. knal: *met 'n floep vloag de kulk van de fles (of)* = met een knal vloog de kurk van de fles.

floepe, 1. floepen, flappen: *er ûit floepe* = er uit flappen; 2. wegglijpen (stiekum): *'ij floepte de deur ûit* = hij glipte de deur uit.

flors, flard: *wat doe je d'r an? gien flors* = wat doe je er aan? geen flard (niets).

flûite, 1. fluiten; 2. wateren.

flewêltje, fluweeltje (zie ook: *flewêl*).

foetsie, weg (verdwenen).

fok, 1. fok (zeil): *jachtfok, groate fok*, enz.; 2. bril: *set je fokje maer op* = zet je brilletje maar op.

fokse, iets voor elkaar krijgen, iets bereiken.

foksia, fuchsia.

folio, 1. overvloed: *we benne non*

wear in de folio = we hebben het nu weer heel (dubbel) goed; we zijn er nu weer boven op, we zijn uit de misère; 2. gratie: *ze wul in de folio komme* = zij wil in de gratie komen; 3. op z'n best: *ze was 'elemeal in de folio* = ze was op z'n best; ze had haar mooiste kleren aan.

fons, fonds: *loggerfons* = logger-fonds.

fors, in: *'n toer de fors* = een heksen-toer (Fr.: un tour de force).

fortuinig, fortuinlijk.

fotograaf, **fotografere**, fotograaf, fotograferen.

fotokiek, **fotograafiek**, foto, kiekje.

fransje, **'n fransje**, een soort brood met ribbels.

Fransman, Fransman: *as schipper mot je met 'n Fransman kenne sprêke* = als schipper moet je Frans kunnen spreken (in de betekenis van haast tot het onmogelijke in staat zijn); *mens, 'ou op, 't is net een Fransman* = mens, houd op, 't is net een fransman (hij of zij is niet te begrijpen).

fratse, fratsen: *gekke fratse* = rare kuren, grillen.

Frederik, mansnaam (niet veel voorkomend op Scheveningen); naam waarmee men een onbekende (die niet welkom is) aanspreekt: *zeg, Frederik, wat mot dat 'ier?* = zeg, jongeman, wat heb je hier te maken?

Freek, afkorting van mansnaam Frederik.

freer, kameraad (waarschijnlijk afgeleid van het Franse frère = broer): *wel, freer, 'oe ben je-n- 'eveare* = zeg, kameraad, wat ben (heb) je zo al we-dervaren (meegemaakt)?; *lans, freer, 'n eap in de mast*, = maat, kameraad, kijk eens, een kat in de mast.

fret, fret (klein roofdier, soort buning).

frik, 1. frik, wordt gebruikt als vertrouwelijke naam of bijvoeging: *ome Meartefrik, zeg frik*, = oom Maarten, zeg, beste man; 2. knul, persoon: *'r reare frik* = een wonderlijke per-

soon; van Freek, mansnaam: zeg *auwe frik* = (vertrouwelijk) zeg, ouwe jongen.

frikke, in orde maken, voor elkaar brengen: *dut 'eb je knoof 'efrikt* = dat heb je fijn in orde gemaakt.

frontje, befje, borststuk, bij voorbeeld in overhemd (van piqué).

frummele, frommelen.

frunneke, (f)rommelen: *stea toch iet zoa an je klêrtjes te frunneke* = sta toch niet zo aan je kleren te (f)rommelen.

frutding, kleinigheid.

fulleton, feuilleton.

fulleweasie, uitdr.: *in de volle fulleweasie weze* = op z'n (paas)best zijn; in de kracht van zijn leven.

G

gappe, gappen, stelen.
garrent, garrunt, garnalen.
geanderij, galerij.
geatjespapier, gaatjespapier, papier met gaatjes om teksten op te borduren, veelal met kruissteken.
gebleat, geschreeuw (van kleine kinderen).
gedène, gordijnen (zie ook: *g'rdên*).
gêl, geil; wulps.
gerblème, zweren, ontstaan door het schuren van het geöliede goed aan de polsen.
gitjes, jongens die een handje helpen, bij voorbeeld bij de strandvonder.
gladjas, slimmerd.
glans, 1. glans; 2. vernis; 3. poetsmiddel: *kachelglans* = middel om de kachel te poetsen.
glanzerig, glanzig (met een lichte glans).
glasklear, glashelder.
gleasje, glaasje, zie ook: *glêsje*.
gleaze, 1. znw. mv. van ruit, ruiten: *pas op de gleaze* = let op dat je de ruiten niet breekt, ingooit; 2. bnw. glazen: *'n gleaze knikker* = een glazen knikker.
glêsje, glijsje, glaasje brandewijn of jenever: *wat doen we: een bakje of een glêsje* = wat kan ik je aanbieden (wat wil je hebben): een kopje koffie of een glaasje brandewijn (jenever).
glêze, glijden.
glûipe, gluipe, sluipen (*glûupte, 'eglûupt*).
glûiperd, gluipeer(d), stiekemerd.
g'ndag, goeden dag.
g'niens, niet eens, zelfs niet: *'ij ken g'niens srêve* = hij kan niet eens schrijven.
goachelaer, goochelaar.
goachelerij, goochelarij, knoeierij.
goacheleersgeld, geld, verkregen door knoeierij.
goaije, gooien: *d'r is gien bijgoaijen*

an = het is niet bij te benen.
goar, onfris, ongewassen.
goargat, smeerlap.
goasgeld, godgeld, godspenning, het zogenoemde stuiversgeld van de vis voor de kerk (een soort kerkelijke belasting).
goat, 1. goot: *zo loape de goatjes as 't regent* = zo gaat het in de wereld; 2. goot: *'ij 'a weer van die goatjes onder z'n neus* = hij had weer van die snotpegels onder z'n neus.
God, God: *maer m'n God, 'oe 'eal je 't in je 'oafd* = maar m'n God, hoe haal je 't in je hoofd!
godontêring, ontering van God (of zijn naam).
Go's, God's: *Go's ûis* = Gods huis, de kerk; *de storm is ook Go's weertje* = men moet alles nemen zoals het komt.
Go(d)smoagelik, Godsmogelijk: *'oe is 't go(d)smoagelik* = hoe bestaat het!
Godsstem, de stem van God.
godvergêmes, (plat): in hoge mate.
godvergeten'êd, goddeloosheid.
goed, 1. goed; 2. kleren: *denk an je goeje goed* = let op (wees voorzichtig met) je nette (zondagse) kleren; *z'n deurdeweekse goedje* = zijn kleding voor gewone werkdagen.
goedwinkel, manufacturenwinkel.
goeje, goede, in verschillende uitdrukkingen, zoals: *goeje grutte nog en toe, goeje schepper aller dinge, goeje 'elp, goeje 'emel, goeje geneade, goeje schepsel, goeje veader; goeje-n-ea-vend* = goeden avond.
goejkoap, goedkoop, zie ook: *goekoap*.
goekoap, goedkoop, zie ook: *goejkoap*.
goes, te, tegoed: *te goes 'ebbe, 'ouwe* = tegoed hebben, houden.
goeschik(s), goedschiks.
golfslag, 1. golfslag; 2. kus.

Garnalevisser

gommelestiek, gymnastiek: *de gommelestiekmêster* = de gymnastiekleeraar; gom-elastiek, gummie.

g'rdên, gordijn, zie ook: *gedên*.

gortig, erg: *(al) te gortig meake* = te bont, te grof maken.

graef, schop, spa.

graeje, 1. graaien; 2. gereedmaken van de schepen voor de haringvisserij: *'oe lang is tat 'elêje? Wel mit 't graeje zel 't ien jear en dortien meande weze* = hoe lang is dat geleden? Wel, wanneer men de vloot voor de haringvisserij weer gereed gaat maken, zal het twee jaar en een maand (geleden) zijn.

graefpleas, begraafplaats; zie ook: *graft*.

graft, graf (kerkhof): *we stapte bij 't Graft út* = we stapten bij het kerkhof (de Kerkhoflaan) uit (de tram); *en wij bloeje op uw graft* = en wij bloeien op uw graf.

grasjes, grasjes = plankton: *jôj, wat 'n oape grasjes, zelle me an schot gean?* = jô, kijk eens wat een plankton, zullen we gaan vissen?

greag, 1. graag; 2. hongerig; uitdr.: *'n greage meag, studeert 'iet greag; 'ij wier d'r greag near* = hij kreeg er trek in, hij kreeg er zin in.

greaf, graaf.

grean, 1. graan; 2. grein: *je 'oart 'r nooit 'n grean van* = je hoort er nooit iets van; *je ziet 'r gien grean van* = je ziet er niets van; *'ij 'et de auwelui gien grean toe-e-broch(t)* = hij heeft z'n ouders nooit iets toegeschoven.

greasie, gratie: *'ij is út de greasie* = hij is uit de gratie (hij telt niet meer mee).

great, graat: *'ij is road op de great* = je kunt hem niet vertrouwen; *'n vent mit 'n great* = een man uit één stuk, van stavast, met een ruggegraat.

greaze, grazen: *te greaze neme* = beetnemen.

grêne, grienen, zie ook: *griene*.

greneate, granaten.

grêpe, grijpen.

grêpstûiver, grijpstuiver (luttel be-

drag): *vor 'n grêpstûiver vear ik iet út* = voor een klein beetje geld vaar ik niet uit.

griene, huilen van kinderen (zie ook: *grêne*).

griet, 1. vrouwennaam; 2. soort platvis: *'n griet is net as 'n schol, maer dan kop in 't lêfen 'n are kleur grês* = een griet ziet er net zo uit als een schol, maar dan de kop in het lichaam en een andere kleur grijs; 3. meisje: *scharrellie nog mit die griet* = heeft hij nog verkering met dat meisje.

Grietje, vrouwennaam.

grift, griffel.

gril, nuk, kuur, wonderlijke inbeelding.

grille, rillingen.

grillerig, rillerig.

grimmelig, groezelig.

grit, gemalen schelpen.

groas, groots, trots.

groasig'êd, verwaandheid.

groat, 1. groot; 2. erg: *groat jammer is 't datte d'r gien brieve in 't aud Schevelings 'evonne benne* = het is erg jammer dat er geen brieven in het oud Schevenings(e dialect) zijn gevonden.

groate, 'n, een groot geldstuk, bij voorbeeld 1 penny.

groatevear, grootvader.

groatewellig, geweldig groot (bespottelijk groot): *ze 'a een groatewellige 'oed op der 'oafd* = ze had een bespottelijk grote hoed op.

groatje, grootmoeder: *meak dut je groatje wês* = maak dat je grootmoeder maar wijs.

groatzêl, het grote zeil van de logger; zie ook: *viszêl*.

groenmêd, een van de meisjes die bij een bruiloft onder andere voor de versiering (van het huis) moet zorgdragen.

groete, ww. groeten: *ik groet je* = ik ga weg, je kunt gaan; *de groete* = hoepel op.

groetenis, groet(en): *doe de groetenis an je meut* = doe de groeten aan je tante.

groezerig, groezig, groezelig.

grokje, 'n grokje (jenever of cognac met warm water verdund).

grom, ingewanden van vis, visafval.

grombak, bergplaats voor visafval: *de weg nea de grombakke* = het Kolenwagenslag.

grond, zware grond, aarde.

gronde, banken in zee.

grondzê, de zee (bij de zandbanken).

gruizelemente, gruizelementen, scher-

ven.

grut, 1. klein goed (van vis); 2. kleine kinderen; 3. bastaardvloek: *lieve grutte nog-en-toe*.

gruizelemente, scherven, *an gruzelementen* = in scherven, in stukken.

gul, 1. vrijgevig; 2. jonge kabeljauw.

guns-komme, geregeld komen.

gunst, 1. gunst; 2. klandisie.

gunter, ginds: *bij 'ier en gunter* = bij hier en daar.

H

Aan het begin van een woord wordt de letter H weggelaten. Voorbeeld: *'ebbe* = hebben. De letter H wordt voor een woord dat met een klinker begint wel uitgesproken. Dit gebruik wordt veelal toegepast om aan de woorden kracht bij te zetten, soms is het ook een soort deftigdoenerij. Voorbeeld: *noch zên hos, noch zên hezel, noch hiets wat uws neaste is* (gedeelte van een regel uit de bijbel, Deuteronomium 6 : 21).

'a, had, zie *'ebbe*.

'abbekras, habbekrats, zeer klein bedrag.

'abbesje, voordeeltje.

'achele, hachelen, in: *je ken me de bout 'achele* = je kunt mij nog meer vertellen, je kunt naar de pomp lopen.

'achelijk, hachelijk, gevaarlijk: *'achelijk wear* = gevaarlijk weer.

'adde, hadden, zie *'ebbe*.

'ead, gehad, had, zie *'ebbe*.

'aei, haai.

'aeibaei, bijdehand wijf: *'aeibaei meake* = herrie schoppen.

'akke, 1. hakken; 2. vitten: *je zit ammaer op me te 'akke* = je zit steeds op mij te vitten.

'akkele, hakkelen, stotteren.

'akketakke, kibbelen.

'alé, halen (uitroep, bevel) om de netten binnen te halen: *trek an je wante', doe voar je vel, verstea je me wel* = doe je wanten aan, je schootsvel voor, je begrijpt wel wat we gaan doen: halen.

'alf, **'allef**, half, uitdr.: *benauwd 'alf elf* = in een moeilijke toestand, een moeilijk parket; *'alve vlêt* = halve vleet (na 40 netten); *dorde-'alf* = derde half: 2 1/2; *vierde 'alf* = vierde half: 3 1/2, enz.

'alfgear, 1. half gaar; 2. gek, zot.

'alfje, 1. 1/2 cent stuk (koper muntje), bedrag ter waarde van een halve cent;

2. de helft van een geheel: *'n 'alfje broad* = een half brood; *'n 'alf glêsje* = een niet geheel gevuld glas (spot-tend).

'alf'onderd, half honderd: *dorde 'alf'onderd* = 250; *zusde 'alf'onderd* = 550, enz.

'alfvat, half vat, halve ton: *bê mên lêt de groene in 't 'alfvat, dan blêft ze goed* = bij mij ligt de groene (haring) in het halve vat, dan blijft ze goed.

'alfweg, halfweg; wanneer men halverwege de oude Scheveningsweg was gekomen, bij de Promenade, of men wilde deze plaats aanduiden, gebruikte men het woord *'alfweg*: *we benne al 'alfweg* = we zijn al halverwege de Scheveningsweg, bij de Promenade (hotel).

'allef, half: *'n 'allef sleet jasje* = een gedragen, half versleten jasje; *'n 'allef slétje* = een half of afgesleten kledingstuk; zie ook: *'alf*.

'allef'emetje, halfhemd, frontje.

'allefverwege, halverwege.

'allel, hallel, lofzang.

'alvesenteland, halve-centenland, werd spottend gezegd van Holland, ook wel van den Haag.

'am, ham.

'amblik, blik met, of bestemd voor ham.

'and, hand: *onder de 'and deur* = onder het werken door; *dut 'ead ik maer mit allebei m'n 'andjes an'epakt* = dat had ik maar met allebei m'n handjes aangepakt (dat had ik maar in dankbaarheid aanvaard); *wat is-t'r an de 'and* = wat is er aan de hand, wat scheelt er aan; *ien 'and voar de beas en ien 'and voar mên* = de ene hand werkt voor de baas en de andere voor mij(zelf), of: de ene hand is om het werk te doen en de andere om je vast te houden (aan mast of touwwerk); *op de 'and geve* = voorschieten, voor-

schot geven; uitdr.: *van je 'and of weze* = het lukt niet meer, je handen staan verkeerd; voorbeeld: *as je an bakboard mot 'eale, be(n) je van je 'ande of* = als je aan bakboord moet halen (netten inhalen) staan je handen verkeerd; *'andekikker* = iemand die op je handen kijkt (tijdens het werk). **'andele**, handelen (*'andelde, andeld*). **'andelsnoad**, nood van de handel. **'andgeld**, handgeld (het eerste geld dat een koopman op de dag ontvangt). **'andje**, handje: *d'r 'n 'andje van 'ebbe* = er een gewoonte op na houden (negatief). **'andweater**, handwater: *d'r is gien 'andweater nea* = dat heeft er geen handwater bij (dat haalt er niet bij of het staat ver ten achter bij). **'ane**, hadden; zie *'ebbe*. **'ang**, 1. hang (ijzerwerk waaraan een deur hangt), 2. sterke neiging; 3. rokerij. **'ange**, 1. ww. hangen: *as je springlevende vis verkoopt, zegge ze de are dag nog, dat-te ze an de pan benne blêve* = als je springlevende (verse) vis verkoopt, zeggen ze de volgende dag nog, dat ze aan de pan bleven kleven (hangen); uitdr.: *an de pan blêve 'ange* = niet tot een trouwdag komen, overblijven: *ze is an de pan blêve 'ange* = ze is ongehuwd gebleven, ze is niet gevraagd, ze is overgebleven; 2. midden, in: *op 't 'ange: 'ij weunt op 't 'ange van 't dikje* = hij woont midden op (in het midden van) het dijkje (de Drogersdijk). **'angerig**, hangerig, lusteloos. **'angêzer**, hangijzer (ijzeren ring, opgehouden door een drieklauwtje, waarin pot, pan of ketel gezet kon worden, hangend boven de aspot (of het vuur); *'t was 'n êt 'angêzer* = het was een moeilijk geval, een zaak waarbij moeilijkheden te verwachten zijn, ook wel: een ongemakkelijk persoon. **'angertjes**, hangertjes (haring die bij het uitkloppen van de netten aan het ondereinde van het net hangt; uitdr.:

'angertjes benne beter as leggettjes = hangertjes zijn beter als liggertjes.

'angkas, hangkast.

'annes, Hannes (afkorting van Johannes); Hannes: 't is 'n 'Annes = het is een lummel.

'ap'ap, 1. eten: *ik mot de 'ap'ap nog klearmeake* = ik moet het eten nog bereiden; 2. levensonderhoud: *ik mot zien dat ik vandeag wat voar de 'ap'ap verdien* = ik moet zorgen dat ik vandaag de kost verdien.

'appe, happen.

'appig, happig, begerig naar: *'ij was wel 'appig om te komme* = hij had wel zin om te komen.

'ard, hard: *'et paerd loapt 'ard* = het paard loopt hard.

'arde, 1. harden; 2. uithouden: *'t was iet te 'arde mit die jonge* = het was niet om uit te houden met die jongen; *'t was iet te 'arde van de roak* = het was niet uit te houden van de rook.

'Ardewijk, Harderwijk: *'ij komt van 'Ardewijk* = hij is zo hard als glas, ook: hij houdt zich van de domme, of: met hem is niets te beginnen.

'ardloaper, hardloper: *'ardloapers benne doadloapers* = hardlopers zijn doodlopers (zij die te hard van stapel lopen, lopen zich te pletter); uitdr.: *'n 'ardloaper van luië Keeze* = een ongeschikt persoon.

'ardstikke, 1. bijw. uitdr. hartstikke; 2. in hoge mate; 3. geheel en al: *'ardstikke gek, 'ardstikke stiendood* = helemaal gek, helemaal, steendood.

'armonie, harmonie: *ze werke in goeje 'armonie* = ze werken in goede harmonie (ze werken prettig samen).

'armonikea, harmonika (muziekinstrument): in versje: *m'n tante Veronikea, speelt mondharmonikea* = mijn tante Veronica, speelt mondharmonika.

'arnas, uitdr.: *je mot me iet zoa in 't 'arnas jeage* = je moet mij niet zo tot verzet dwingen.

'arpij, harpij (boze feeke, manwijf).

'arsens, 1. hersens; 2. hoofd: *'t kind*

viel op z'n 'arsens = het kind viel op z'n hoofd; 3. verstand: *gebruk je 'arsens toch 'eris* = gebruik je verstand toch eens.

'art, 1. hart, uitdr.: *'k 'ou m'n 'art vast* = ik houd m'n hart vast (ik ben bang, ik houd m'n adem in); *je tapt 't bloed van m'n 'art* = je drijft me tot het uiterste; *'k ben op m'n 'art 'etrapt* = ik ben diep beledigd, bedroefd; *pand van m'n 'art* = lieveling; *die 'eagse kakdeames bieje je 't 'art uit je lêf* = die Haagse kakdames bieden je het hart uit je lichaam (bij de verkoop van vis); *'t gong an me-n 'art* = het raakte mij, het ontroerde mij; 2. centrum.

'artjesman, hartjesman; gebruikt in: *'t is 'n 'artjesman* = het is een schuit die aan weerszijden van de boeg een hartje (het merkteken van de rederij) als kenmerk heeft.

'artverstarkinkje, hartversterkinkje, bij voorbeeld een glaasje jenever, een grokje.

'Arwich, Harwich (Engelse kust-plaats).

'aspele, haspelen; wurmen, twisten.

'auwe, ww. houden: *d'r was gien 'auwe an* = er was geen houden aan, het was niet tegen te houden; *je mot de wind van voaren 'auwe* = je moet de wind van voren houden ('ield, auwe).

'é, 1. hé; 2. afkorting van 'eb, in 'è je = heb je.

'Eag, den, Den Haag, zie: Den 'Eag.

'Eags, Haags: *'ij preatede 'eags* = hij sprak Haags, hij sprak gemaakt, c.q. deftig, c.q. alg. beschaafd Nederlands.

'Eagenees, bijnaam voor een niet Scheveninger, inzonderheid een Hagenaar.

'Eagse sju, 'Eagse wind, opscheppertij.

'Eagse wind'apper, Haagse windhapper, opschepper.

'eaiërig, haaiërig, vinnig: *die viswêve benne zo 'eaiërig van bilang* = die viswijven zijn zo haaiërig.

'eak, haak: *'t gaf maer 'eake-n en oage* = 't gaf maar haken en ogen (er kwam maar ruzie van); *de rêp loopt over 'n êzeren 'eak* = de reep loopt over een ijzeren haak (soort klink).

'eal, haal: *'n 'eal(tje) an de pêp* = een haal(tje), trek(je) aan de pijp; *in ien 'eal 'ane me de krebbs vol* = in een haal (trek) hadden we de krebbs (afgeschoten ruimte op het dek) vol.

'eale, 1. halen; *an 'eale, op 'eale, weg 'eale* = aanhalen, ophalen, weghalen; *over ien kant 'eale* = over een kant halen; 2. de vleet inhalen: *jonges, we motte gean 'eale* = jongens, we moeten de vleet inhalen (de netten binnen halen); uitdr.: *'ij is 'eald* = hij is gehaald (wordt gezegd van een visser die wegens ziekte heeft moeten invallen, uitgevaren is en niet is teruggekeerd); ('ealde, 'eald).

'ealing, haling.

'ealklën, haalklijn (een anker met twee poten, klauwen).

'ealrêp, haalreep (dient om de mast te strijken).

'eamere, hameren.

'ean, 1. haan: *'ij liep as 'n 'ean mit stront an z'n poate* = hij wist niet hoe hij moest lopen van verwaandheid; 2. haan, vissoort; door de Scheveningers wordt deze vis *poan* genoemd.

'eapere, haperen ('eaperde, 'eaperd).

'ear, 1. vn. haar ('ear heeft klemtoon): *'k 'eb 't 'ear 'egeve, iet an jou* = ik heb het aan haar gegeven, niet aan jou; zie ook 'eur; 2. znw. haar: *ze dreegde d'r 'ear in 'n zakje* = ze droeg het haar in een mutsje (van katoen, onder het hoofddijzer); of: in een netje; *de 'eare 'ange d'r bij* = de haren hangen er bij (slordig): *'ear op de tande 'ebbe* = niet bang zijn, of: brutaal zijn, zich niet omver laten praten.

'eard, haard.

'earebaei, beai, herenbaai, tabak.

'earring, haring; verkl.w.: 'earinkies; *bomme' earing* = haring die door de bomschuit werd gevangen; *bread' earing* = haring, die in de oven werd

It 'art van Scheveningen

gebraden; *dag' earing*, ook wel *bel' earing* = haring, die overdag bij heel kalm weer boven het water uitspringt; *volle' earing* = haring met hom of kuit; *vrakke' earing* = haring die ongeschikt is voor de consumptie (droge haring), haring waar geen pekkel op staat; *gemarrineerde' earing* = haring in zure saus; *groene' earing* = licht gezouten haring; *iele' earing* = haring zonder hom of kuit; *jeag' earing* = haring die overgenomen werd van een ander schip (om vlug aan wal te brengen); *kee' earing* = haring die op de logger in het ijs werd gelegd (*geêst*); *krûis' earing* = haring die (op het erf) in de tonnen werd verpakt; *kûitzieke' earing* = haring die paaien (kuitschieten) moet; *metzeumer' earing* = haring die in het voorjaar (april, mei) wordt gevangen; *mealjes' earing* = maatjesharing (maagdekesharing, waarbij de hom of kuit nog niet aanwezig is), ook *metzeumer*; *neajears' earing* = Engelse walharing; *Noarse' earing* = groot soort haring, gevangen voor de Noorse kust; *overnachte' earing* = haring die een nacht in de vleet heeft gezeten (als men niet kon halen); *pan' earing* = haring die in de Zuiderzee werd gevangen en: bakharing; *pekel' earing* = haring die is geëkaakt; *retour' earing* = slecht gezouten, afgekeurde haring; *ronde' earing* = haring, die in z'n geheel (rond) is gebakken, niet opengeklapt; *Schosse (Schotse)' earing* = haring die bij Schotland is gevangen; *zeumer' earing* = haring die in juli en augustus wordt gevangen; *siet' earing* = verse gestoofde of gekookte haring; *sloe' earing* = grote soort haring, gevangen bij Noorwegen in de fjorden; *zoute' earing* = normaal gezouten haring, 4 1/2 - 5 uit een ton; *steur' earing* = ongeëkaakte, gezouten haring; *trol' earing*, haring met behulp van een sleepnet gevangen; *zure' earing* = haring in azijn met pepers.

'earingbedde, haringbed (drijvende

kwallen ter grootte van 1 - 2 meter (om de Noord 58 - 58 gr.) en bij de Schotse kust); de haringbedden bevatten de kleine zwarte haringen; de *bedde* wordt of door de meeuwen stukgebeten of verteerd door het zoute water, waarna de jonge harinkjes vrijkomen (van 1 - 2 cm lang); ook: *'earingbêl*. **'earingbêl**, een school jonge haringen, plm. 10 meter; zie ook: *'earingbedde*. **'earingbêle**, zie: *bêle*.

'earingleggers, degenen die de haring in de tonnen leggen na de vangst.

'earingscheppers, degenen die de haring in de manden scheppen.

'earingschuit, schuit die ter haringvangst gaat.

'earingsteart, haringstaart (scheldwoord).

'earingtelder, haringteller; de haringtellers behoorden voorheen tot een corps, dat de aangekomen stuurharing op het strand in boerenwagens moest overladen en gelijktijdig tellen.

'earingvisser, schip, waarmee de bemanning op haring vist.

'earingvisserij, visserij op haring.

'earingvloat, haringvloot.

'earingweek, week waarin reclame wordt gemaakt voor de haring: eet meer haring.

'earingzwurm, haringzwerm, school haringen.

'eas, aas, lokspijs: *it is zaut eas* = het is zout aas, het is lastig (hem) te vangen; het is ondoenlijk.

'eas, haas: *it was gewoenweg 'eas lik me poate* = het was gewoonweg haas lik mij de poten, 't ging vliegensvlug, het was niet te bereiken.

'east, haast, spoed: *mit 'easte* = met spoed, haastig.

'eave, haven: *an de 'eave* = aan de haven.

'eaveklap, haverklap: *om de 'eaveklap* = om de haverklap (telkens).

'eaver, haver: *pearde die de 'eaver verdiene krêge ze 'iet* = paarden die de haver verdienen krijgen ze niet; *van 'eaver tot gort* = van haver tot gort

(van het begin tot het einde, geheel en al).

'eavezeak, de zaak betreffende de haven.

'eazelip, hazelip: *oe, 'ip-pip-pip, oe 'eazelip* (werd scheldend nageroepen aan iemand die een hazelip had).

'eazewinde, rollen aan stuurboordboeg, waarover de reep loopt bij het halen en schieten; tijdens het aan de vleet liggen ligt de reep in het kluisgat (rol met drie koppen): *je drie koppe van je 'eazewinde* = de drie koppen van je rol.

'ebbe, hebben: *ik 'eb, jij 'eb, 'ij êt, wij 'ebbe* = ik heb, jij hebt, hij heeft, wij hebben; *ik 'a, 'ij 'a, wij 'ade* = ik had, hij had, wij hadden; *ik 'eb aed* = ik heb gehad; *'eb ik, 'et-ie ('ebt-ie), 'ebbe me* = heb ik, heeft hij, hebben wij; *'ead ik, 'ead-ie, 'ane me* = had ik, had hij, hadden wij; *as ik dut 'ewete-n a* = als ik dat had geweten; *ik 'eb d'r van 'aed* = ik heb daarvan gehad (het heeft mij aangegrepen); *ik ben* (ook: *ik 'eb*) *d'r 'eweest* = ik ben daar geweest; *'ebbe is 'ebbe en krêge is de kunst* = wat je hebt dat is zeker, maar om iets te krijgen (of te veroveren) dat is de kunst; *'ij 'a een honger van 'eb ik jou dear* = hij had een honger van jewelste; *'ij 'et z'n êge rinneweerd* = hij heeft zichzelf tot armoe gebracht; *ze êt 'n êge-n 'ûisje* (of *êgendometje*) = ze heeft een eigen huis(je) of eigendom(metje).

'ebbedingetje, ding.

'ebberig, hebberig, inhalig.

'ebbes, dat hebben we, dat heb ik: *da's 'ebbes* = dat is binnen.

'êd, achtervoegsel -heid: *omstandig-êd* = omstandigheid (mv.: *omstandigedes*); *schoan'êd* = schoonheid (mv.: *schoanede*).

'ede, heden: *al 't 'ede wordt verlede, schoan 't ons toe-erekend blêft* = al het heden wordt verleden, ofschoon het ons toegerekend blijft (regel uit het oudejaarslied Uren, dagen, maanden, jaren); *op 'ede* = tegenwoordig; uit-

roep: *'ede nog toe* = wel!

'êdens, heidens: *'n 'êdens kebeal* = een heidens kabaal.

'een, 1. heen: *gea 'een en wor warrem* = ga heen en word warm (loop naar de pomp, zie maar dat je 't redt); *en met de woarde: 'k zel je nooit verleate, gong die 'ene* = en met de woorden: ik zal je nooit verlaten, ging hij heen; *loap 'een* = loop heen, schiet op; 2. voortgaan, doorgaan: *trekke 'een* = voorttrekkend, verder trekkend; *wij winne 'een* = wij gingen door met winden (opwinden), we trokken het anker met het spil, wij maar door-draaien.

'eft, heft, handvat (van een mes): *'t 'eft in 'ande 'ouwe* = het heft in handen houden (de baas blijven).

'eftig'êd, hevigheid.

'êg, znw. hijg: *'t was 'n 'êle 'êg, zoa teuge de wind in* = het was een hele 'hijg' zo tegen de wind in.

'ek, hek: *'t 'ek is van de dam* = er is vrij spel, er is geen houden aan.

'ekel, hekel: *Jan Rap en z'n meat over den-ekel 'eale* = van iedereen kwaad spreken.

'êl, 1. bw. en bn. heel, geheel: *'êl en al* = geheel en al; 2. heil: *biute de kerk is t'r iet veul 'êl* = zonder de kerk is er niet veel heil (zonder het gaan naar de kerk is er niet veel te verwachten); *veul 'êl en zegen* = veel heil en zegen (nieuwjaarswens).

'el, 1. hel, dodenrijk; 2. bn. en bijw. helder, licht: *'t brande as de 'el* = het brandde als in de hel (tegenovergestelde van hemel); *'t was 'el dag* = het was op het lichtste tijdstip van de dag.

'êlbede, heilbede: *met 'êlbede* = aan het slot van een brief (goede wens); zegenwens.

'êlbot, heilbot (vissoort).

'eldenfeest, heldenfeest (herdenking van gevallen helden).

'êle, 1 penny (geldstuk).

'êlegear, helegaar, geheel en al.

'êlemeal, helemaal.

'êl en al, geheel en al.

'êlgenot, gelukzaligheid, heilgenot.
 'êlig, heilig, stellig.
 'êligdom, heiligdom: *dear is dat nog 'n 'êligdom bij* = daarbij vergeleken is dit nog prachtig.
 'êlige, heilige; uitdr.: *it 'êlige ûisje* = de herberg; *'ij ken de 'êlige ûisjes 'iet voarbijgean* = hij kan de herberg niet passeren zonder naar binnen te gaan.
 'êlig wear, absoluut waar, zeker: *zoa wear as ik 'ier voar je stea* = zo zeker als ik hier voor je sta.
 'el(le)ft, helpt.
 'el(le)pe, helpen; helpen, negatief: *'eb je die koppies weer nea z'n ouwe moer 'e'ol(le)pe* = heb je die kopjes weer kapot gemaakt (stuk laten vallen).
 'elleveeg, helleveeg.
 'elling, helling, scheepswerf.
 'ellinge, 1. het op de helling brengen van schepen; 2. mv. van helling.
 'elm, helm.
 'elmspriet, spriet van de helm (helmgewas).
 'elmstok, helmstok, roerstok: *wie steat 'r an de 'elmstok* = wie bedient de roerstok.
 'elverdienste, verdienste van het heil.
 'elwoord, heilzaam woord (bijbel).
 'êlzon, de zon des heils.
 'em, hem: *'em mot ik 'ebbe, jou 'iet* = ik moet hem hebben, jou niet; indien niet beklemtoond: *'m of d'm: die d'm kenne 'ebbe 'm kenne versteen* = die weten wie hij is, hebben hem kunnen begrijpen (zie ook: *'m, t'm, d'm*).
 'emd, hemd: *'ij verspeulde de kreag van z'n 'emd* = hij verloor alles, tot de kraag van zijn hemd toe; *ze vreage 't 'emd van je gat* = zij moeten het naadje van de kous weten.
 'emdrok, borstrok.
 'emel, hemel.
 'emelrij, hemelrij (engelenrij).
 'emelwacht, engelenschaar.
 'emelweater, regenwater.
 'emelweuning, woning in de hemel.
 'engel, hengel.
 'engelemâ, 'engselmandje, hengselmand, hengselmandje.

'enne, hen.
 'er, heer: *je ken gien twie 'ere van passe diene* = je kunt geen twee heren dienen, van pas zijn; *zeumers ben ik 'n visserman en 's winters 'n êrtje* = 's zomers ben ik visser en 's winters werk ik niet.
 'erdenkens-uur, uur van herdenken; uur waarin de herdenking plaats vindt.
 'erdenkingsdag, gedenkdag, bij voorbeeld *31 oktober 'ervormingsdag* = 31 oktober Hervormingsdag.
 'erelik, heerlijk.
 'erfst, herfst.
 'erachtig, heerlijk.
 'er'eale, herhalen.
 'eringdrifter: *'IJmuse 'eringdrifter* = IJmuidense haringdrifter.
 'erkules, Hercules: *'ercules rij-jer* = rijer half touw, half staaldraad (bij de logger).
 'erreketek, boze of handige vrouw (wijf).
 'erremiet, hermiet (in zichzelf gekeerd mens).
 'ervurmingsklank, Geest der Hervorming.
 'ervurmingsleve, leven dat blijk geeft de hervorming te willen beleven.
 'ês, hijs, moeilijk werk.
 'ësblok, 1. hijsblok, takel; 2. blok ijs; 3. groot stuk snoepgoed voor kinderen.
 'êt, 1. heet, warm, gloeiend: *'t is 'n 'êt 'angêzer* = het is een heet hangijzer, het is een lastig geval, een moeilijk karwei; 2. vorm van hebben: *'ij 'êt* = hij heeft, zie: *'ebbe*; 3. begerig naar: *'ij is- t'r 'êt op* = hij wil het graag hebben; *'êt van de neald* = kersvers; *pik- 'êt* = tijd voor de koffie, de koffie is heet; *'êt in de mond* = heet in de mond.
 'êt, hoofd (niet algemeen): *'n klap op z'n 'êt* = een klap op zijn hoofd.
 'et, 1. lidw. het, 't; 2. klap, slag: *'ij gaf 'm 'n 'et op z'n gezicht* = hij gaf hem een klap in zijn gezicht.
 'ette, hitte.

'eug, heug: *togge 'eug en meug* = tegen heug en meug (met veel tegenzin).

'euge, heugen, herinneren: *ik ken me* (uitspr. *kemme*) *'euge* = ik herinner mij; *vor zo vort 't mên 'euge ken* = voor zover ik het mij kan herinneren.

'eule, 1. heulen; 2. buitenechtelijk samenwonen (zie ook: 'okke).

'eupriem, riem boven de heupen.

'eur, pers.vnw. en bez.vnw. haar, in beide gevallen indien beklemtoond: 'r, d'r, t'r.

'eus, heus.

'euselik, heus, echt: 'n 'euselik gouwe ring = een echt gouden ring.

'(h)iaetje, verkl.w. hiaat, tekortkoming, iets wat niet (geheel) in de haak is: *de man 'a(ed) 'n (h)iaetje 'ead* = de man had een slippertje gemaakt; *dear is 'n (h)iaetje an* = dat is niet helemaal in orde.

'iel, hiel: *ik ken me 'iele 'iet lichte of de kindertjes vangen an te krête* = ik kan niet even weggaan, of de kindertjes beginnen te huilen.

'iepeteek, hypotheek (ook wel *appe-teekje*).

'ier, hier: 'ier op an = hier naar toe.

'ierop, hierop.

'iete, heten, genoemd worden: 'ij zal nea je 'iete, 'nacht 'oar = hij (d.i. het verwachte kind) zal naar jou worden genoemd, goede reis (afscheid van een vrouw van haar man aan de haven); 'oe 'iet-ie = hoe heet hij.

'ij, 1. pers.vnw. hij, min of meer met klemtoon; 2. ei: 'n ij op 'n piek = een witte raaf (iets bijzonders); 'ij ken z'n ij 'iet legge = hij kan z'n slag niet slaan; 3. het: 'ij is van de piep-jan-knor = het is voor elkaar; 4. heide: *gea op de 'ij zitte* = loop naar de pomp.

'ijbij, heibei, kiffachtige vrouw.

'ijs, hijs: 'n 'ele 'ijs = een hele toer.

'ik, hik: 'k 'eb de 'ik = ik heb de hik; *ik, ak, ok, tikke, takke, tok, geef de 'ik an deuze man, die d'm wel verdreage kan* = ik, ak, ok, tikke, takke,

tok, ik geef de hik aan deze man (wijzend op kind), die hem wel verdragen kan (rijmpje gezegd tegen kind dat de hik heeft, om af te leiden).

'ille, Hille, Hillegonda, Hildegonda, walvis, behorende tot de groep van de tandwalvisachtigen, plm. 6 meter lang, blaast het water een halve mast hoog.

'indol, 'indol, toestand ontstaan door het verseizen (omlopen) van de wind, waardoor het schip de netten wordt ingedreven.

'inkedepink, hinkepink, mank (kreupel) gaand persoon.

'inkedepinke, hinkepinken; kinderspel dat op straat werd gespeeld: op een been hinkend door een kring gaan, het volgende liedje zingend: *inkedepinke, dear komme me an, we 'ebbe gien schoene' of kouse mear an, al met je 'ande op je rug, hinkedepinke en dan weer terug* (wanneer door vermoeidheid het tweede been (de tweede voet) de grond raakt, is de speler af en wijst hij een volgende aan).

'inkele, hinkelen; kinderspel dat op straat werd gespeeld: met krijt worden op straat vakken van 1 t/m 10 getekend (de 'inkelbean), als volgt: onderaan vak 1, daarboven twee vakken 2 en 3, daarboven één vak 4, boven 4 weer twee vakken 5 en 6, enz., tot 10; met een steentje gooit men in de vakken, te beginnen in vak 1; men gaat op één been staan en bukt om het steentje uit het vak te halen, dan gooit men in vak twee, al springend op één been gaat men naar vak 2, enz.; wanneer men het steentje te pakken heeft, springt men beurtelings op twee benen terug; wanneer men per ongeluk op twee benen gaat staan, het steentje in een verkeerd vak gooit, of op een lijn van een vak staat, is men af; men onthoudt tot welk vak men is gekomen en geeft de beurt aan de volgende; wie het eerst alle vakken van 1 t/m 10 en daarna van 10 t/m 1 heeft

gehad, heeft gewonnen; aan dit spel kunnen zoveel kinderen als wordt gewenst meedoen.

'ipje, hipje, een vastgespelde vouw achter in de taille van de omslagdoek, behorend bij de Scheveningse klederdacht; bij het lopen hipt de doek op en neer, maar kan niet losschieten: *zit m'n 'ipje goed?* = zit mijn hipje goed?

'ippe, 1. hippen, opwippend omgooien; 2. huppelen.

'ippelekoaren, **'ippelekoares**, spring-in-'t-veld, eekhoorn, alles wat huppelen of springen kan: *die mêd van mên is toch zo'n 'ippelekoaren* = die dochter van mij is toch zo'n spring-in-'t-veld.

'Itland, Hitland (een van de Shetland-eilanden).

'oafd, 1. hoofd: *wat 'ie in z'n 'oafd 'eb*, *'ebt ie 'iet in z'n achterwerk* = wat hij in zijn hoofd heeft, heeft hij niet in zijn achterwerk (wat hij van plan is, doet hij); *'ij voelt zich as 'n lûis op 'n zêr 'oafd* = hij voelt zich als een luis op een zeer hoofd (hij voelt zich heerlijk, hij is zeker van zijn zaak; *'k 'eb d'r 'n zwear 'oafd in* = ik zie het donker in; *mit z'n 'oafd in 'n doafspot zitte* = met zijn hoofd in een doofspot zitten (als een struisvogel de kop in het zand steken, de werkelijkheid niet onder ogen durven zien); *'n goud 'oafd* = een gouden hoofdjizer (werd gedragen door gegoede burgers, bij voorbeeld redersvrouwen, met daaroverheen een muts (zondags van kant) en vroeger bij bijzondere gelegenheden daarover heen een klein hoedje); 2. stenen trekdam in zee: *it Willemina-wandel'oafd*, of *de pier* = het Wilhelminawandelhoofd, of de pier (voor 1940).

'oafdmesjiene, hoofdmachine, hart: *de 'oafdmesjiene ('oafdmesiene) loapt te fel* = het hart klopt te snel (ook beeldspraak).

'oafdtouw, touw of stag aan boord van een schip.

'oafdvrou, hoofdvrouw, de leidinggevende vrouw over de boetsters (herkenbaar aan haar hoofdjizer; de andere boetsters droegen een nachtmutsje).

'oafzeak, hoofdzaak.

'oafzeakeluk, hoofdzakelijk.

'oag, 1. hoog: *'ij is 'oag van regge* = hij is hoog van rug = hij heeft een bult; 2. oog.

'oager'ûize, hogerhuize: *van 'oager'ûize* = van hoger komaf; *van 'n dief is 't slecht stele, van ' rêder ken je dut hêlemeal 'iet, of je mot wel van 'oager'ûize weze* = van een dief is het slecht stelen, van een reder kan je dat helemaal niet, of je moet wel van hoger komaf zijn (fig.).

'oaggezet, hoogezet: *op 'oaggezette tije* = op hoogtijden, op hoogtijdagen.

'oagte, hoogte: *ik ken d'r maer gien 'oagte van krêge* = ik kan er maar niet achter komen.

'oag-ûit, hooguit, ten hoogste: *'ij beschouwde 'oag-ûit an de tien dûizend* = hij besomde nog geen tien duizend.

'oai, hooi: *te 'oai en te gras* = te hooi en te gras.

'oagear, hooigaar, slim: *reken d'r op dat ie* (uitspr. *dattie*) *'oagear is* = reken er op dat hij slim (uitgekookt) is.

'oap, hoop, hoeveelheid: *een êle 'oap* = een grote hoeveelheid, heel wat; *de dûivel schêt ammaer op iene 'oap* = de duivel schijnt altijd op een hoop ('t geluk, 't voordeel treft altijd dezelfde).

'oar, hoor (van ik hoor), of geb. wijs enkelv. van het ww. horen; hoor als stopwoord: *jea*, *'oar* = ja hoor!

'oare, 1. horen, luisteren; 2. behoren, toebehoren; 3. betamen: *dat 'oart 'iet* = dat is niet betamelijk.

'oar(e)n, hoorn, strandschelp: *de zê steat te koke*, *de 'oarens stean te brande* = de zee kookt, de schelpen branden; *de 'oarn des overvloeds* = de hoorn des overvloeds.

'oas, 1. hoos, ruim vlak voor het spil, voor 7-75 tonnen; 2. hoos, hoge vis-

serslaars; zie ook 'oos.

'oavetje, verkl.w. van 'oafd = hoofdje: *licht 't (net) maer 'n 'oavetje* = til het net maar een hoofdje verder op, dus 50 - 80 scholen afsnijden en opnieuw aanzetten, de bovenkop van het net dus oplichten (optillen) -afsnijden.

'oaze, 1. water uitscheppen, hopen; 2. geoliede broek tot aan de borst toe, waaraan/waarover een paar laarzen (gedragen door onder anderen de zwemmers en *klên'ealders*); zie ook: 'oze.

'obbeldebobbel, hobbelig.

'oblok, klomp.

'oe, 1. hoe: 'oe *dikker de peultjes*, 'oe *gauwer gear* = hoe dikker de peultjes, hoe gauwer gaar; 'oe *'et geat so geat* 'et = hoe het ook gaan mag; wat: o, 'oe *mooi* = o, wat mooi.

'oed, hoed.

'oedje, hoed: ze *dreegt 'n 'oedje* = ze draagt een hoed (in tegenstelling tot een hoofdjzer); ze *lachte d'r ège 'n 'oedje* = ze lachte zich een bult, een kriek; een hoedje, een hoed gedragen door vrouwen uit de burgerstand, over het hoofdjzer; bij het trouwen was dat een mooi wit hoedje, gevoerd met zijde, dat onder de kin werd vastgeknoot met lintjes; op het hoedje meiklokjes en er omheen een grote struisveer; bij het dopen van het eerste kind was het hoedje wat stemmiger van kleur en vervolgens bij verdere doopplechtigheden steeds stemmiger, tot paars toe; de kosten van het hoedje waren hoog (in plm. 1850 f. 14,—).

'oempa, hoempa, blaasmuziek, koper instrument.

'oeplakee, hoepla (uitroep) gebruikt onder meer bij het optillen van een kind: *van je ien, twie, drie, 'oeplakee* = van je een, twee, drie, hoepla.

'oeregedêne, hoerengordijnen (vitragés die overdreven royaal, voor het overgrote deel dubbel over elkaar heenvallen en gemakkelijk op te binden zijn).

'oeveul, hoeveel.

'ofje, 1. hofje; 2. gezellig avondje: *zelle me 'n 'ofje doen?* = zullen we een gezellig avondje houden?; we 'ebbe 'n 'ofje 'aed = we hebben een gezellig avondje gehad; deze uitdrukking werd gebruikt wanneer de vrouwen van de bemanningsleden ten huize van de stuurmansvrouw bij elkaar kwamen om de pot van zeesterren te verdelen; dat gebeurde als de mannen waren afgevaren.

'ofgenoat, hoveling.

'ojedeja, uitroep om aandacht te trekken.

'ok, hok: 'n 'ok *mit kindere* = een groot huisgezin.

'oker, hoeker (schip): 'okers *en bùize' benne zêmans'ûize* = hoekers en buizen zijn zeemanshuizen.

'okke, 1. mv. van hok, hokken; 2. ww. hokken = ongehuwd samenwonen (in concubinaat leven).

'ol, 1. bn., bijw. hol: *de zê sting 'ol* = de zee stond hol; 2. znw. hol: 't 'ol *van de schûit was nieuwt* = het binnenste van de schuit was nieuw (vernieuwd).

'olderbolderweage, bolderwagen (wagen zonder huif), rammelkast.

'olderdebolder, holderdebolder, halsoverkop.

'Olland, 1. Holland, benaming voor het land dat de provincies Zuid- en Noord-Holland omvat, vroeger ook een deel van Utrecht: *de Steate(n) van 'Olland en West-Friesland* = *de Staten van Holland en West-Friesland*; 2. *Nederland*; 3. *Holland*, volksliedje: *in 'olland steat 'n 'ûis (bis)*, *in 'olland steat 'n 'ûis, jaja, van je vêfmeal singelinge 'opsasa*, *in 'olland steat 'n 'ûis (bis)*; *in dat 'ûis dear woant 'n eer*, enz.; *die 'eer die sookt 'n vrou*; *die vrou die sookt 'n kind*; *dat kind dat sookt 'n pop*, enz.; laatste twee regels ook wel: *die vrou die sookt een mêd*, enz., *die mêd die sookt 'n knecht* (kinderspel).

'ollans, Hollands: 'n 'ollanse 'earing, 'ollanse jonge' = Hollandse haring,

Hollandse jonge haring.

'**ollig'ed**, holligheid, het hol staan (van de baren), onstuimigheid: *de 'ollig'ed van de zê* = de onstuimigheid van de zee.

'**om**, hom: *dear mot ik 'om of kùit van 'ebbe* = daar moet ik het ware van weten.

'**omear**, helemaal niet, ho maar: *'t is mear koape en nog 'ris koape, mear beteale, 'omear* = het is maar kopen en nog eens kopen, maar betalen is er niet bij.

'**ommeles**, hommeles, twist, ruzie, *'t is weer 'ommeles* = het is weer mis, ze hebben weer ruzie.

'**omp**, homp, brok, stuk,; verkl.w.: *'ompie: 'ompies spek* = stukjes spek.

'**ond**, hond; verkl.w. *'ondje: 'ij zwempt op z'n 'ondjes* = hij zwemt zoals een hond(je) zwemt.

'**ondebloksgeld**, hondebloksgeld.

'**ondekar**, hondekar.

'**onderd**, honderd.

'**onderste**, honderdste.

'**ondeslaeger**, hondenslager, waker (in de kerk).

'**ondewegt**, Hondenweg (volksnaam voor de Kanaalweg).

'**ondje**, hondje (2e wachttijd aan boord).

'**onger**, honger: *kouwe maeltij-je brenge 'onger in 't woud* = door steeds koude maaltijden te gebruiken word je hongerig; *wat doe je: je zit dat stel te poesse of je 'onger 'eb* = wat doe je? je bent dat (olie)stel zo nijdig aan het poetsen alsof je honger hebt.

'**oog**, 1. hoog: *de afslag op 'n 'oge dag* = de (stille) afslag op Pasen of Pinksteren; 2. hoog: *'oogst dankbear* = hoogst dankbaar; *'oog ùit* = ten hoogste; zie ook *'oag ùit*.

'**oop**, 1. hoop, verwachting: *op 'oop van zegen* = op hoop van zegen (dit werd bij het schieten op de bom door de *of'ouwer* geroepen, nadat de *stierman 'schotters te board'* had geroepen); 2. stapel, hoeveelheid; *'n 'ope volk op strang* = een menigte op het

strand; zie ook: *'oap*.

'**oos**, hoos, broek; zie ook: *'oas*.

'**ope**, ww. hopen.

'**opel**, hoepel: *'opel op* = schiet op, maak dat je weg komt.

'**ore**, horen.

'**orra**, 1. hoera; 2. in: *toe 'uilie orra, wij snorra* = toen zij ten afscheid hoera geroepen hadden (en afvoeren), gingen wij heen (gingen wij slapen).

'**or(re)k**, hork, lomperd: *'n stêve 'orrek* = een onbehouden lomperd.

'**orrie-op**, naar het Engels: hurry up; zie ook: *'urrie up*).

'**ors**, 1. paard; 2. uitdr. *'ors-flors* = met de Franse slag, roef-roef; 3. makreelachtige vis.

'**ort**, 1. hort: *de 'ort opgean* = de straat op gaan, er vandoor gaan; 2. hort, stoot, ruk (trek aan leidsel): *'ort, sik* = vooruit, paardje (eigenlijk: geit), wordt alleen gebruikt voor paard; komt ook voor in versje: *'ort-sik, 'ortsik, ouwe trouwe merrie.'*

'**ortsik**, paard (zie ook: *'ort*).

'**ortensia**, hortensia (naam van een plant).

'**osse**, hossen (huppelen in een rij, werd gedaan op feesten; daarbij werd onder meer gezongen: *mên moeder is dikker dan ik, die ken beter 'osse dan ik, 'osse, 'osse, 'osse* = mijn moeder is dikker dan ik, die kan beter hossen dan ik, hossen, hossen, hossen).

'**ou-esje**, buitenkansje (je krijgt iets dat je mag houden).

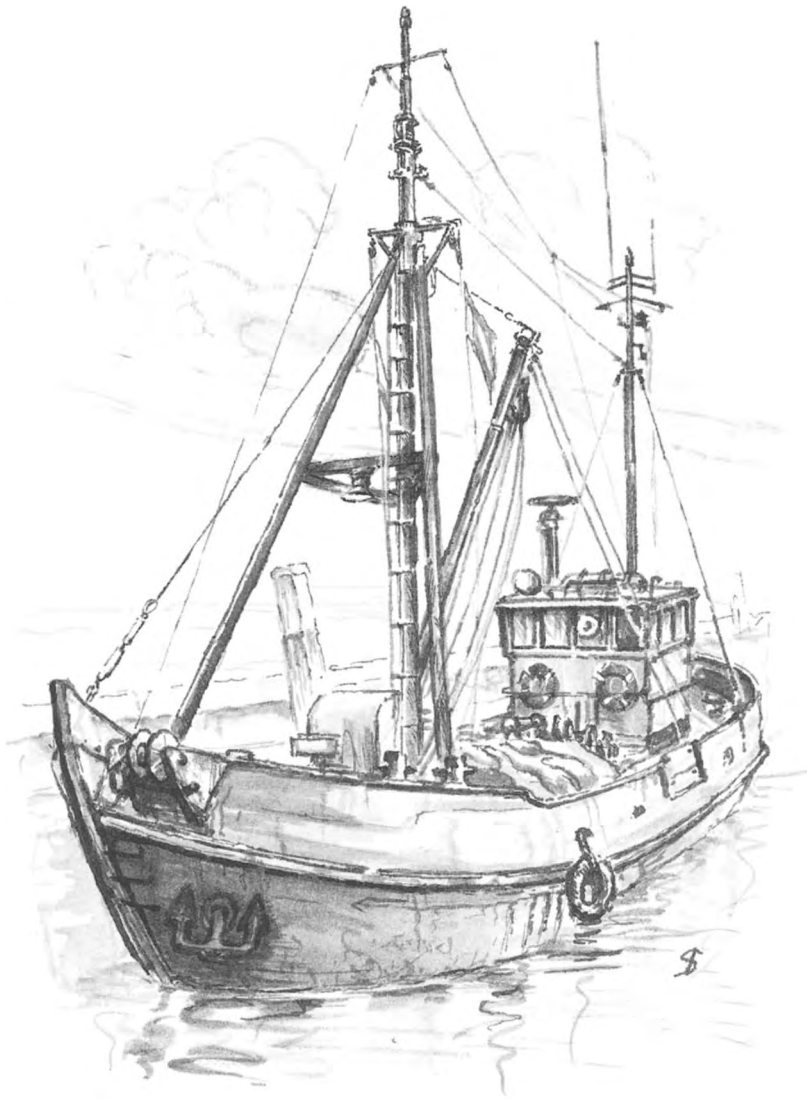
'**out**, hout.

'**outsleper**, schip dat hout vervoert.

'**ouvast**, houvast.

'**ove**, 1. oven; 2. behoeven, hoeven: *ik 'oof, we 'ove, 'oofde, 'e-'ove; 'ik 'oof iet* (uitspr.: *oviet*) = ik hoef niet; *'k 'eb niks van d'm 'e-'ove* = ik heb niets van hen nodig gehad; *'t 'oof gien geld te koste'* = het hoeft geen geld te kosten.

'**oze**, 1. ww. hopen (water uit een vaartuig scheppen); zie ook: *'oaze*; 2. leren broek (tot de borst toe), of broek van geolied goed.

In vèlige 'eave

'**ozegeld**, voorschot aan de zwemmer om 'ozen te kunnen kopen.

'**uibertje**, Huibertje (vrouwennaam).

'**uid**, 1. huid; 2. buitenbekleding van een schip: 'ij 'et 'n dikke 'uid, 'n olifante 'uid = op hem heb je geen vat, hij kan er tegen, hij trekt zich er niet veel van aan; 'ij kreeg op z'n 'uid = hij kreeg er van langs, hij kreeg een afstraffing.

'**uile**, huilen: 't is 'uile met de klep dicht = het is er droevig mee gesteld.

'**uillie**, hen, hun (pers. en bez. vnw.): 'uillie d'r vis = hun vis; 'k 'eb it 'uillie 'e zêd = ik heb het hen gezegd (ook: hullie, ullie, hùilli).

'**uis**, huis: 'ij komp bij d'r over'uis = hij (de jongen die verkering met haar heeft) komt bij haar thuis.

'**uisje**, 1. huis, huisje: *steat z'n 'uisje al schoan?* = is zijn huis al vrij van hypothecaire lasten?; 2. zekere plaats: *as je op 't 'uisje gaet mot je 't deurtje toe doen* = als je naar een zekere plaats (de plé) gaat, moet je de deur dicht doen.

'**uis'ouwe**, 1. huishouden; 2. extra verdienste: *be' je voor 'uis'ouwe* = bestaat de kans op extra verval?

'**uiverig**, huiverig, vol schroom, bang: *ik ben 'n beetje 'uiverig van d'm; de Godganselijke dag zit ie maer te kikke en 'ij zêt niks* = ik ben een beetje huiverig van hem (maak mij bezorgd om hem), hij zit de Godganse dag maar te kijken en hij zegt niets.

'**ulle**, verhullen, zie ook: *verulle*.

'**ullie**, zij, hun, haar (pers. en bez. vnw.)

'**ummel**, hummel, dreumes, kleintje (verkl.w.: 'ummeltje).

'**urgburg** ('urreburg), herberg.

'**urfst**, herfst.

'**urrie up**, schiet op, vlug wat; ontleend aan het Engelse hurry-up; zie ook: 'orrie op.

'**usje**, 't, 't huisje, 't gemak; zie ook: 'uisje.

'**uspot**, hutspot.

'**usse**, hutselen; uitdr.: 'usse, 'usse, *met je neus d'r tusse*; zie ook: 'ussele.

'**ussele**, hutselen, door elkaar roeren van bij voorbeeld vet door aardappelen.

'**utje**, hutje, holletje: 'n 'utje meake voor 't knikkeren = een holletje maken (bij voorbeeld tussen stenen) voor het spelen met knikkers; 'utje plije = spelletje met centen (in de voegen van stenen wordt een vierkantje met een cent uitgekrast; de aarde wordt tussen de stenen weggehaald; er worden centen in gelegd; een eindje verder terug wordt een streep getrokken; vanaf die streep wordt met een cent gegoooid; werpt men in het vakje, dan mag men alles er uithalen (gewonnen), werpt men er buiten, dan meet men met de handen hoever de cent van het 'utje ligt (plijen).

'**uurder**, huurder.

I

ie, pers.vnw. hij.

iederien, iedereen.

iegelik, iegelijk: 'n *iegelik* = een ieder.

iel, ijl, dun, mager (ook wel uitgespr.: *hiel*): *nae gelang de teelt verloopt, wordt de 'earring ieler* = naar gelang de teelt verloopt, wordt de haring dunner; *iele 'earring* = haring zonder horn of kuit, haring die kuit heeft geschooten; *al die iele 'earinge wêze op 't ofloape van de teelt* = al die dunne haringen wijzen op het aflopen van de teelt; *iele 'earinge komme in de achter-teelt bij volle mean nea bove, de volle blêve dan omleag* = de dunne haring komt in de achterteelt bij volle maan naar boven, de volle blijft dan onder water.

ieliko, il(l)ico, dadelijk.

ien, 1. telw. een: 't *was december ien* = 't was 1 december; 2. onbep. vnw. een, een onzer: *ien van me* (uitspr. *famme*) *freers* = een van mijn kameraden, vrienden; zie ook: 'n.

iend, eend: 'ij *was as 'n iend* = hij was stomdronken (waggelend als een eend).

iender, 1. eender, hetzelfde: *de Schevelingers benne allemeal iender an'-eklêd* = de Scheveningers zijn allemaal hetzelfde gekleed; *meak 'iet alles iender* = maak niet alles hetzelfde, gelijk (verwijkt dat werd gemaakt als zondagse kleding ook door de weeks werd gedragen); 2. op gelijke wijze: *ze bree net iender as me moeder* = ze breide op dezelfde wijze als m'n moeder.

ienderlij, hetzelfde; zie ook: *iender*.

iene', enen (de grootste maat schol).

ien'êd, eenheid.

ienig, 1. enig, waarvan geen tweede is, waarmee geen tweede is te vergelijken (zie ook: *innig*): *de ienige zeun* = de enige zoon; 2. welke dan ook: *zunder ienige slechte gedachte* = zonder

welke (slechte) gedachten dan ook.

ienigerlij, enigerlei.

ienigzins, enigszins.

ienmans, eenmans, bestemd voor een persoon: 'n *ienmans lêdekant*, 'n *ienp'rzeuns lêdekant* = een eenpersoons ledikant.

iens, eens: *g'niens* = niet eens, zelfs niet; *mear iens op 'n dag kwam die anzette*: in zes weke was-t-ie 'iet bove weater 'ekomme = maar eens op een dag kwam hij aanzetten: in zes weken was hij niet boven water gekomen.

iensdêls, eensdeels.

ientig, 1. nietig, gering: *ien kind is mear zo ientig*; 2. alleen, afgezonderd: 'k *zat dear zoa ientig* = ik zat daar zo alleen.

ientje, eentje (uitspr. ook wel *ientsje*): *van wie-s-is 'ij d'r ientje ? wel, 'ij is t'r ient(s)je van de 'Gleaze Buk* = van wie is hij er een (van welke familie is hij)? wel, hij is er een van de Glazen Buik (scheldnaam).

ientsje, 1. iemand: 'ier *is-t'r ientsje 'eweest* = hier is iemand geweest; 2. eentje: *is 'ij d'r ientsje van de 'Driepiet* = is hij er een (uit de familie van) de Driepiet? (scheldnaam).

ienvoud, eenvoud.

ies, iets.

iesje, 'n, een ietsje, een beetje, een weinig.

iet, 1. niet: *wazze ze iet bang?* = waren zij niet bang?; 2. niets: *dear 'eb je iet an* = daar heb je niets aan; 3. iet of wat: *zelvers 'n Simon* (bijbelse figuur) *mit al z'n kracht zou deartoe iet in steat kenne weze of dear iet of wat toe bij kenne drege, nog gien Sealemo* (bijbelse figuur) *mit al z'n wês'ed* = zelfs een Simon met al zijn kracht zou daartoe niet in staat kunnen zijn, of daar iets toe bij kunnen dragen, nog geen Salomo met al zijn wijsheid.

ig, in vormen als: *gladdig'êd*, *vuili-*

g'êd, goedig'êd = gladheid, vuilheid, goedheid.

ij, ei: *is dat* (uitspr.: *istat*) '*t ij-ere ete*' = is dat het eieren eten, gaat het op deze wijze, is het zo de bedoeling; *dut is 't ij-ere ete*' = dat is het eieren eten, zo gaat het.

ijbokkem, eibokking.

ij-eredop, eierdop.

ij-erelepel, eierlepel.

ij-ererek, eierrek.

ij-erescheal, schaal met (bestemd voor) eieren.

ij-ereschil, eierschaal.

ij-erestruiif, eierstruiif.

IJmuie, IJmuiden.

IJmuienear, inwoner van IJmuiden.

ijtjebeas, baas (reder) Arie (*Aei*).

ijtje tikke, (uitspr.: *ijtsje*): eitje tikken; gewoonte bij Pasen, eieren tegen elkaar tikken; degene wiens ei het eerst gedeukt was, had verloren.

ikke, ik, wordt gebruikt in *ikke-n-iet* = ik niet, dat doe ik niet.

Immetje, Immetje (uitspr.: *Im-metsje*), vrouwennaam, afgeleid van Emma.

impamper, dronk, glaasje.

in, 1. in: *in-en-innetjes* = innet, bijzonder netjes: *in de grond stean* = aan de grond (genageld) staan; 2. in, het: *ik kreeg het-in, ik had het-in* = ik werd beroerd, ik had het beroerd.

indirekt, direct, rechtstreeks: *indirekt kan ik je dat zoa iet zegge* = ik kan je dat zo rechtstreeks niet zeggen; *indirekt was 'ij d'r toch 'iet bij betrokke*' = hij was er toch niet direct bij betrokken.

indoffe, invochten van het strijkgoed.

ineks, in connectie, annex (doch in minder gunstige betekenis).

in'am, inham: '*n 'ûisje mit 'n in'am-metje*' = een huis met een inham-metje, een huis buiten de rooilijn val-lend (portiek, portaaltje buiten).

in'appe, inhappen: *dat 'apt 'r in* = dat kost je wat!

in'ebbe, binnen hebben: *we 'ebbe de vleet in* = we hebben de vleet binnen

(boord).

iniens, iniens of an, opeens, plotse-ling: *iniens of an was-t-ie 'evloge*' = plotseling was hij verdwenen.

injajeme, drinken (alcohol).

ink, inkt (ook: *int*).

inkêr, inkeer, bezinning: *ken die mear tot inkêr komme*' = kon hij maar tot bezinning komen.

inkomme, 1. inkomen, salaris: '*n mans inkomme*' = de verdienste als van een man; 2. binnenkomen; 3. be-grijpen: *ik ken d'r iet inkomme* = ik kan het niet begrijpen; 4. in ontken-nende zin: *dear komt niks van in* = dat zal niet gebeuren.

inleate, binnenlaten: *je leat 'em d'r 'iet in, oar* = je laat hem niet bin-nen(komen) hoor!

inlui-e, inluiden: *de 'earingweek in-lui-e* = de haringweek inluiden.

innig, 1. enig, onovertroffen: '*t is in de duinpanne innig moai*' = het is in de duinpannen onovertroffen mooi; 2. innig, intiem.

inpakke, inpakken, uitscheiden, op-houden: *dan ken je wel inpakke* = dan kun je er wel mee ophouden, dan kun je er wel mee uitscheiden.

inslean, inslaan: *de nette inslean in it dûin* = de netten (bij regen enz.) dichtslaan, in elkaar slaan in het duin (en inladen op de nettenwag).

insleape, inslapen.

inspanne, inspannen (helpen aan een uitzet of huisraad): *trouwe? Jea! We zelle je inspanne* = wil je trouwen? Ja! We zullen je aan een uitzet helpen (spottend); *ze is in'espanne* = ze is van alle huisraad en kleding voorzien; *dear benne me mee in'espanne* = daar zijn we mee opgeknapt.

int, inkt, zie ook: *ink*.

interdeus, kwakkelend: *zoa interdeus, net 'n zieke die 'iet opschiet* = zo kwakkelend!

intêre, interen (opgespaard geld nood-gedwongen opmaken).

interessant, vrijpostig: '*n interessant mens*' = een vrijpostig (brutaal) mens;

zie ook: *intersant*).

intersant, vreemd, zonderling (ook: intrigant, arglistig): *'t benne van die intersante mense* = het zijn van die zonderlinge mensen.

intersiek, erg, zeer: *intersiek kwead* = erg kwaad.

intersieke, 't, het wezenlijke, de clou: *it intersieke weet ik er iet van* = het wezenlijke weet ik er niet vanaf.

intree, entrée.

inweune, inwonen: *ze weunt bij d'r moeder in* = ze woont bij haar moeder in, ze is getrouwd, maar heeft geen eigen woning.

inweunder, inwoner.

inzitte, ongerust zijn: *wul je wel geloave dat ik oaver die jongen van me inzit; ellef ure en nog iet tuis* = wil je wel geloven dat ik mij ongerust maak over m'n zoon, het is al elf uur en hij is nog niet thuis.

inzoute, inzouten (*inzoutede, in'ezoutede*).

is, verkorting van: *'ris, 'reis: d'r wazze 'ris een man, toe luister is dan* = er was eens een man, toe, luister eens dan.

it, het, ook: *et* (verkort, door verbinding 't).

ivver, eeuwig: *voor ivver* = voor eeuwig (afgeleid van het Engelse for ever).

J

Jaap, 1. Jaap (mansnaam); 2. snede (zie ook *jeap*).

jachte, jagen, haasten: *zelle me 'n treintje wachte, 't is zoa gejacht* = zullen we een volgende trein nemen, 't is zo'n gehaast.

jachtspeer, jachtspeer (verlenging van het kluifhout, met een beugel (een 8) ermee verbonden).

jachttd, jachtijd (tijd van het jaar om te vrijen).

jajeme, 1. sterke drank drinken: *'ij ken wat injajeme* = hij kan wat sterke drank naar binnenslaan; 2. gappe, jatten, stelen; zie ook: *jeajeme*.

jakkes, uitroep van afkeer (ajakkes).
janboerefluitjes, er maar wat van maken: *'ij doet 't mear op z'n janboerefluitjes* = hij maakt er maar wat van (ook: *janboerefluitsjes of-tjes*).

janke, janken, huilen, huilend vragen: *jank toch 'iet zoa an ien stik, je ziet toch dat 'k met je veaar an 't preate ben* = huil toch niet zo aan een stuk door, je ziet toch dat ik met je vader aan het praten ben.

jannewearie, januari.

Jarmuid(se), gebruikt in: *op de banke van Jarmuid, de Jarmuidse rede* = op de banken van Yarmouth, de Yarmouth-rede.

jarren, trekken van een schuit (aan reep of tros).

jas, jas: *'ij 'et non 'n jas, die past* = hij heeft nu een jas die hem past (hij heeft nu een goed baantje).

Jasper(d), Jasper (mansnaam).

jasse, 1. jassen (schillen van aardappelen); 2. mv. van jas, jassen.

je, 1. bez.vnw. jouw, uw: *je brook* = jouw broek; 2. pers.vnw. jij, gij: *jij, je komp pas kikke* = jij, je komt pas kijken; 3. 2e pers. enk. jou: *is dut soms oak van je, Kees, of is 't van jou, Piet* = is dat soms ook van jou, Kees, of is 't van jou, Piet; 4. de: *je evenear*

van je kaart = de evenaar op je kaart; 5. in *dut zel je gebeure* = daar komt niets van in; *dut zel je of'esnoopt worre* = als je zo iets overkomt!

jeage, jagen.

jeag'earing, jaagharing (afkomstig van de *jeagschuite*, schuiten die op haring jagen): *vroge klêne jeag'earinge 'ebbe groene dikke regge* = vroege kleine jaagharingen hebben groene dikke ruggen.

jeager, 1. jager; 2. jaagschuit; 3. stuurman van een jaagschuit; *'ij is jeager* = hij is de voornaamste van de vloot.

jeagertje, 1. klein kompas aan het dek; het grote kompas staat in het vooronder ter raadpleging voor de *stierman*; 2. gestolen gebakken haring; uitspr. ook: *jeagertsje*.

jeagschuit, schip waarmee men eertijds de haring van de eerst uitgevaren bommetjes afhaalde, om de haring vroeger aan de markt te kunnen brengen.

jeajeme, overdreven drinken (in overdreven zin: stelen); zie ook: *jajeme*.

jeajempje, glaasje (met inhoud), neutje.

Jeane, Jane (afgeleid van Adriana), vrouwennaam.

Jeap, 1. Jaap, mansnaam; 2. snede, door mes veroorzaakt: *'ij 'a 'n jeap in z'n 'and van it keake* = hij had een snede in zijn hand door het (haring)kaken; 3. steek met een mes: *ik gaf 'm 'n jeap in z'n fésie* = ik gaf hem een steek in z'n gezicht.

jaar, jaar: *'n 'oed van 't jaer ien* = een hoed van het jaar nul.

jek, jekker (korte jas voor man).

jeut, Jood: *de rikke jeut uit 'ange* = de rijke jood, mijnheer uithangen.

jewèle, juwelen, sieraden.

jils, (los)takel (op een stoomtrawler).

joan, joon, puntbreel met vlaggetje en stok (twee jonen op de vleet): *uiter-*

joan, de joon welke het verst verwijderd is van het schip (na deze joon komt nog een stuk net), 'alve-vleet-joan = joon die de helft van de vleet aangeeft.

Job, 1. Job (mansnaam); 2. baan: 't is *gien job*, *wantofnemer te weze* = het is geen baan om wantafnemer te zijn.

Jodelēm, Jodenlijm (spottend gezegd van speeksel).

joe, joe (zangerig uitgesproken *joe-oe*, met klemtoon op *joe*); wordt gebruikt voor ja of jea, meestal als antwoord als bij voorbeeld vanuit een ander vertrek wordt geroepen; ook wel roepwoord waarmee meisjes elkaar op straat vanuit de verte toeroepen.

joerneal, journaal: 'ij 'a 'ël wat in z'n *joerneal* = hij had heel wat meegeemaakt.

jofel, joviaal: 'n *jofele vent* = een joviale vent; in negatieve zin: *die vent is iet 'ëlemeal jofel* = die vent is niet helemaal bij z'n verstand.

jôj, jongen.

jong, jong: 't *jonge geslacht* = de jeugd; jong dier (verkl.w. *jonkie*): *dear zou ik wel 'n jonkie van wullen-'ebbe* = daar zou ik wel een klein diertje van willen hebben (kalfje, veulentje).

jonge, jongen, jongen werpen.

jongste, de jongste jongen (man) aan boord, voor bepaalde werkzaamheden, zoals *of'ouwe, reepschiete*.

Jood, Jood (zie ook: *Jeut*): 'n *Jood slachte* = aan geld zien te komen: 'k *zel 'n ouwe Jood motte slachte* = ik zal een oude (rijke) Jood moeten slachten; 'ij 'eb *zekerlik 'n Jood 'eslacht* = hij heeft zeker een Jood geslacht (wordt gezegd van iemand die veel geld uitgeeft); *de Jood uit'ange* = de Jood uithangen, groot-doen, pralen.

joo-defluit, jodefluit (wordt gezegd van slappe thee).

jo(o)l(d)erig'ed, uitgelatenheid.

joon, joon (zie ook: *joan*), boei.

jubelklank, juichtoon.

juf, 1. juffrouw; 2. mevrouw.

juffer, jufferblok, katrol zonder schijf; aan elke zijde van de mast bevinden zich twee juffers voor de hoofdtouwen, om de mast te steunen.

juffertje, dunne platte schelp (tellinga tenuis), uitspr. ook vaak: *juffertsje*.

juffie, 1. juf; 2. nuf (hoogmoedige vrouw).

juffrouw, 1. juffrouw (ongetrouwde dame); 2. mevrouw (getrouwde dame).

jùichensstof, reden tot juichen, dankbaarheid.

jûin, klap, opstopper.

jûist, juist, nauwkeurig, precies, rechtvaardig, correct.

juk, juk: *we 'ebbe dut juk al zolang 'edroge; gelukkig 'ij, die 't juk lèrt drege* = we hebben dat juk (die last, die ellende) al zolang gedragen; gelukkig hij, die 't juk (*vroog* = vroeg) leert dragen.

jukke, krabbelen, krieuwelen, jeuken: *wat ken 't mèn jukke* = wat kan het mij schelen; *'t jukt mèn wat* = het kan mij niets schelen, wat gaat het mij aan.

jurrie, 1. houterig mens: 't *was toch zoa'n stêve jurrie, die van onze Janne* = 't was toch zo'n stijf, houterig mens, die (dochter) van onze (broer) Jan; 2. koffie, *slappe jurrie* = slappe koffie.

jut, 1. vent, kerel, man: *de rikke jut uit'ange* = zich groter voordoen dan men is (zie ook: *jeut* en *jood*); 2. *niet-Scheveninger*: 'Eagse *jut* = Haagse jut (scheldnaam voor een Hagenaar); 3. juttepeer.

juttemes, Sint Juttemis (de feestdag van Sint Jutte, een door de volksluim geschapen niet bestaande heilige); zegswijze: *met Sint Juttemes, as de kalvere op it ès danse* = met Sint Jut(te)mis, als de kalveren op het ijs dansen (= nooit).

juttepeer, 1. juttepeer; 2. scheldwoord (voor Hagenaar): *leat gean die vent, it is 'n 'Eagse juttepeer* = laat die vent gaan (bested geen aandacht aan die vent): 't is een Haagse juttepeer.

Jutter

jutter, jutter, iemand die het strand afzoekt naar aangespoelde of verloren voorwerpen of geld en zich dat toeëigent.

juust, 1. ja, goed zo: *juust, zoa is 't*

jùist = ja, goedzo, zo is het juist; 2. net, zoëven: *'ij geat juust de deur ùit* = hij gaat net de deur uit; 3. juist, net.
juustement, juist, ontleend aan het Franse *justement*; zie ook: *juust*.

K

kachel, kachel, in uitdr.: *'alf kachel weze* = half dronken, aangeschoten zijn.

kachelglans, kachelglans, poetsmiddel voor de kachel (zie ook: *zwartsel*).

kachelpoes, kachelpoets, smeer om de kachel te poetsen.

kakdeame, kakdame (verachtelijke uitdrukking voor een opzichtig geklede dame); zie ook: *kakmedam*.

kak'out, kakhout, hout waar de touwen (leidsels) van het paard (voor een wagen) aan bevestigd zijn.

kakkelaues, boeman: *'k zel de kakkelaues rope*, *'oar* = ik zal de boeman roepen hoor!

kakkie, kakkie: *'t was kakkie* = 't was de moeite niet, het was niets.

kakschuit, kakschuit = onbewaakte bom op het strand.

kakse, 1. straatspel: een cent op de grond leggen en dan met een riem er op slaan; 2. uitdr.: *valt 'r niks te kakse* = is er niets aan te doen, is er iets aan te veranderen?

kal, liefje: in *Vlearing 'eb ik nog 'n lekker kallet-s-je op'edüikeld* = in Vlaardingen heb ik nog een aardig liefje gevonden.

kakmedam, kakmadam, vrouw die zich in kleding of in taal voordoet als een dame.

kalfmazes, Joris Goedbloed.

kal'uis, kalhuis, praathuis; een eenvoudige houten loods aan het strand voor hotel Zeerust, waar de wakers (die aanwijzingen gaven als er een bom in 't zicht kwam die wilde landen) en zeelieden een schuilplaats en een plaats van bijeenkomst hadden; 't was er meestal rommelig, vandaar de uitdrukking: *'t likkent 'ier wel 'n kal'uis* = het lijkt hier wel een kalhuis, zo rommelig!

kalkelasie, 1. calculatie; 2. berekening; 3. toegeeflijkheid: *kalkelasie*

gebrukke = toegeven.

kalle, praten.

kallebas, in: *'n 'uis'ouwe van Jan Kallebas* = een huishouden van Jan Steen; *'n riddenering van Jan Kallebas* = een redenering van Jan Kallebas, zotteklap.

kalvere, 1. kalveren; 2. afkalven, instorten, afslijten van de duinen: *het ofkalvere van de dûine*.

kammenet, kabinet.

kammeread, kameraad, vriend, vriendin (mv.: *kammereas*).

kanne, kan: *'n kanne brau*, *'n kanne bier* = een kan met grutten, een kan met bier.

kant, 1. fijne stof, linnen, opengewerkt garen, kantstof; 2. familie: *van m'n vaders kant* = familie van mijn vader; *an kant* = voorbij: *de (kleder)dracht reakt an kant* = de klederdacht raakt eruit, is aan het voorbijgaan; *vandeag mot de boel an kant* = vandaag moet de boel worden (zijn) schoongemaakt; *an de klêne kant* = eerder te klein dan (voor het doel) geschikt; *'t was 'n dubbeltje op z'n kant* = 't was haast niet gelukt.

kantje, ton met haring (die nog niet is bijgevuld; wanneer door het staan de haring is gezakt en de ton is bijgevuld, spreekt men van volle ton, of kortweg: ton); uitspr. ook: *kantsje*: *'n kant-s-je 'eering*, *'n kant-s-je zout* = een ton met haring, een ton met zout.

kappassitêt, capaciteit, energie, aanleg, bekwaamheid: *d'r zat kappassitêt in* = hij was bekwaam.

kappe, 1. kappen, afhakken: *de vleet kappe* = de vleet afhakken; 2. beëindigen: *jonges, kappe mit 't werk*, *'t is non schofte* = jongens, nu ophouden met werken, het is nu schafttijd.

kappiteale, kapitalen: *ze geve d'r 'n kappiteale geld voar uit* = zij geven er een heleboel geld voor uit, ze hebben

er een heleboel geld voor over.

kapsie, ruzie.

kapteal, znw. en bn. kapitaal, zie ook: *kappiteale*.

kardoes, kardoes (naar het Franse cartouche), grove papiersoort; cartouche = met kruit gevulde (papieren) huls; *tebak in kardoeze* = tabak in papieren verpakking.

karemel(le)k, karnemelk.

karkas, karkas (oud schip).

karrebies, mandje van stro, soort handtas voor boodschappen.

karrevaen, karavaan: 'n 'ële *karre-vean* = veel (personen).

karrewij, karwei.

kart en kont, om het even (Frans carte et compte).

kas, kast, gevangenis: *in de kas zitte* = in de gevangenis zitten.

kasje goje, gokspelletje met drie dobbelstenen; 3 keer werpen, eerst moet 4 eruit komen; deze laten liggen, dan de 1; eveneens laten liggen; de derde steen geeft kasje aan; de worp 4-1-6 is dus kasje 6; eerste worp 4-4-4 is winnaar; anders degene die hoogste kasje heeft geworpen; de inzet is 2 centen; eerste of tweede worp bij voorbeeld 4-1-2, dan mag naar verkiezing worden overgeworpen met derde steen, 2 keer, c.q. 1 keer.

N.B.: er is ook nog een spel met drie dobbelstenen, waarbij men achtereenvolgens de ogen 1 - 6 en daarna 6 - 1 moet werpen; is de eerste worp 2-3-4, dan speelt de volgende speler; heeft deze bij voorbeeld 1-4-5, dan schrijft men voor hem op: 1; hij mag dan nog eens werpen en moet minstens een 2 hebben; werpt hij deze niet, dan speelt de derde speler; werpt deze bij voorbeeld 2-3-6, dan schrijft men voor hem op: 2-3 en moet hij bij de volgende worp 4 werpen; werpt hij deze niet, dan komt de volgende speler aan bod; werpt hij 4-5-6 dan schrijft men dit weer voor hem op en moet hij terug werpen, te beginnen met 6, enz.; wie het eerste 'uit' is, is winnaar en heeft

de pot; eventueel is de tweede uitkomende (bij afspraak) 2e en krijgt dan een deel van de pot; beide spelletjes zijn zo oud als de weg naar Kralingen en werden nog lang gespeeld (onder meer op het Postkantoor); van *kakse* en *plije* kan dat niet worden gezegd.

kasplank, kastplank, plank in de kast: *ze 'a 'n pear lippe as kasplanke* = ze had een paar lippen als kastplanken.

kassinee, grote wollen winterhalsdoek (van het Franse cache-nez); daarvoor gebruikte men een wollen omslagdoek die in een driehoek werd gevouwen, vervolgens enige slagen werd opgerold en als sjaal om de hals werd geknoopt; omdat er bij het werken (aan boord) nogal eens ongelukken gebeurden, doordat de sjaal ergens tussen raakte, werd deze later vervangen door een gebreide col, het zogenoemde nekje, of een tot sjaal gevouwen (rode) zakdoek, die kleiner was dan een sjaal (het Franse cachemire).

kasteroalie, ricinusolie (wonderolie).

kat, 1. huisdier, 2. roofdier; 3. snibbige vrouw; 4. afstraffing, snauw: *je likkent wel 'n kat zonder oare mit die* (uitspr.: *mittie*) *nachmus op* = je lijkt wel een kat zonder oren met die nachtmuts op; *ze leefden as kat en 'ond* = ze leefden als kat en hond (ze konden niet met elkaar overweg); *'ij kreeg 'n kat* = hij kreeg een snauw, een verwijt; *zij is gien kat om zonder 'andschoene an te pakke* = zij is geen kat om zonder handschoenen aan te pakken, zij weet zich te weren.

katjes, dropjes in de vorm van katjes (uitspr. ook *kat-sjes*).

katswëm, katzwim (flauwte, geveinsd).

kattedrek, 1. kattedrek, uitwerpsel van de kat; 2. kleinigheid: *'t is gien kattedrek, twintig last* = 't is geen kleinigheid, twintig last (haring).

kattedrop, dropjes in de vorm van katjes, zie ook: *katjes*.

kattekezeasie, catechisatie, godsdienstonderwijs dat door de predikant

wordt gegeven.

Kattik, Katwijk.

Kattikker, Katwijker, inwoner van Katwijk: *de Schevelingers doene 't en de Kattikkers krêge de schuld* = de Scheveningers doen het en de Katwijkers krijgen de schuld.

Kattiks, Katwijks: *dut blêft zoa, op z'n Kattiks; Kattikse loaddieve* = dat blijft zo, op z'n Katwijks; Katwijkse looddieven.

kaudweg, botweg.

kaveare, handelen, optreden.

kavvaar, kaviaar.

kawwelau, kabeljauw: *de kawwelau bêt liever in vorse 'earing as in zoute* = de kabeljauw bijt liever in verse haring dan in zoute.

kawwelaudreagster, kabeljauwdraagster.

kazewêl, casueel (merkwaardig, sterk): *'t is kazewêl* = 't is sterk!; zie ook: *kazjewêl*.

kazjewêl, opmerkelijk; zie ook *kazewêl*; *'t is kazjewêl* = het zal je gebeuren; ook: *kazueel*.

kazueel, opmerkelijk; zie ook: *kazewêl*, *kazjewêl*.

ké, kee, bergruimte in de bom onder het dek; twee aan weerszijden van het wantruim, twee aan weerskanten van het spil; twee aan weerszijden van de rêpké.

Kee, Kee, vrouwennaam.

keabel, kabel: *ongedurig'êd van 'n keabel lang* = onvoorstelbare ongedurigheid.

keabelgat, kabelgat: *de twee keabelgeaten dienen (op een bom) voor berging van de weatertonne* = de twee kabelgaten dienen (op een bom) om de watertonnen op te bergen (een aan bakboord, een aan stuurboord bij de mast).

keabelslag, 1. kabelslag, een zekere slag om kabels op te rollen (tegen de zon in); 2. breimotief, dat veelal werd verwerkt in visserstruiken.

keabeltou, kabeltouw.

keagschuit, schip, waarmee degenen

die het beroep van kagenaar uitoefenden, verse vis vervoerden naar binnen- of buitenland.

kea-je, kaaïen, gappen, roven: *'k ben er bekeaid of'ekomme* = ik ben er slecht vanaf gekomen.

keak, scheepsbeschuit; *zêkeak* = zee-kaak: *je 'eb 'n keakje verdiend* = je hebt een zeekaak verdiend (werd gezegd als de grote mast was gelicht, een werkje met z'n achten; *op de schuit kregre me twee keake per dag de man* = op de (bom)schuit kregen we twee zeekaken per dag per persoon.

keake, kaken, haringkaken.

keakelbont, kakelbont, veelkleurig.

keakele, kakelen, babbelen.

keakement, kaak, kakebeen: *'ou je keakement* = houd je mond, houd je kaken op elkaar!

keaker, hij, die haring kaakt (aan boord, 6 à 7 matrozen).

keakmande, mand om de gekaakte haring in te gooien.

keakmêde, kaakmeisjes (aan de Engelse wal).

keakplank, plank waarop de haring geakaakt wordt (ligt tussen de *krebbes*).

kealkop, kaalkop: *'t was kealkop leat je 'ear weaie* = 't was kaalkop laat je haar waaïen (een onmogelijkheid).

kean, 1. kaan, uitgesmolten stukje vet of spek; 2. griet (een op tarbot gelijkende platvis); *'edroagde keant-s-jes* = gedroogde kaantjes, werden als lekkernij op de boterham gegeten.

keanes, 1. kanes, gezicht: *op z'n keanes géve* = slaag geven; 2. mond: *'ou je keanes dicht* = houd je mond dicht, zwijg.

keanis, zie *keanes*.

keapertje, kindermutsje, uitspr. ook: *keapert-s-je*.

kear, visbun.

keare, keren.

kearing, zie *korzing*.

kearingluik, luik op de *karing* of *korzing*.

kears, kaars.

keart, trouwkaart: *'eb je 't mandje al*

'uurd? denk om de kaart onderin = heb je het mandje al gehuurd? denk erom de trouwkaart onderin te leggen (dit mandje werd gebruikt om de bruidssuikers rond te brengen).

keas, 1. kaas; 2. uitroep van matrozen als zij aan boord de mand met haring leeggekaakt hebben, voordat deze door de mandafnemer weer gevuld is.

kebeal, kabaal.

keduuk, kapot.

Kees, 1. Kees, mansnaam, afkorting van Cornelis; 2. keeshond; 3. tabakspriim; 'n *'ardloaper van de luië Kees* = een slome.

keet, 1. loods; 2. lol, herrie: *we 'ebbe 'n keet 'emeakt* = we hebben een lol gemaakt; *we 'ebbe keet 'eschopt* = we hebben herrie, onrust veroorzaakt; 3. rommel: *wat 'ebbe jullie 'n keet op de vloer* = wat hebben jullie een rommel in huis; *gien keet meake*, 'oar = geen rommel maken hoor.

kefi-je, qui-vive: *op z'n kefi-je weze* = op zijn hoede zijn.

kegge, wig.

ké-'earing, haring uit de kee (overnachte haring, die in de kee is blijven liggen); deze haring is met zout besprenkeld, wordt droog en is uitsluitend geschikt voor de rokerij; *de ké-'earing geeft de fênste bokking* = van kee-haring krijg je de lekkerste bokking.

kejonder, in: *neakende kejonder* = iemand zonder geld of vaste bezittingen; *'eagenears benne mear neakende kejonders*, *mit al d'r sju* = Hagenaars zijn met al hun praatjes maar kaal.

kêl, keel: *mit je kêl om'oag legge* = machteloos zijn (op ape-gape liggen); 'k 'eb 'n dookje 'ezien, mens, 't beet me kêl of = ik heb een doekje gezien, mens, het beet me de keel af (ik heb een omslagdoek gezien, mens, zo mooi, m'n keel werd dichtgeknepen).

kelderwin, kelderwinde (dommekracht).

kêlê, Calais.

k(e)lêrelijer, driftkop (afgeleid van het

Franse colère).

kêlêweage, wagentje, gemaakt van een kist, op houten wielen zonder spaken.

keliber, kaliber (soms ook: *kaluber*); *van leag keliber* = van slecht allooi.

kelonie, kolonie (ook wel: *keloonye*).

kêm, kijn, schimmel.

kemiek, **kemiekeling**, komiek.

kemies, commies.

kemissie, commissie.

keneal, kanaal: *in de Keneal* = in het Kanaal; *Het Keneal* = Het Kanaal.

Keneal'earing, haring in het Kanaal gevangen: *'earing in de keneal 'evange*, *van die goejkoape*, *motte ze 'ier mee iet veel 'ebbe*, *of 't non steur of pekel'earing anbelangt* = van haring die in het Kanaal is gevangen, moeten ze hier niet veel hebben, of het nou steur of pekelharing betreft.

kenealvisserij, visserij op haring: *nea de Engelse walvisserij in de Engelse keneal kwam de kenealvisserij* = Na de Engelse walvisserij in het Engelse Kanaal, kwam de kanaalvisserij.

keneel, kaneel.

kenne, kennen (*kende*, 'ekend; deftig uitgesproken: *kan*): *man, ik kan je iet* = man, ik ken je niet; kunnen: t.t.: *ik ken*, *wij kenne*; v.t.: *ik kos*, *wij, zij kozze* (of: *konne*); volt.t.: 'ekend: *ik kos 't iet over m'n 'art krêge* = ik kon er niet toe besluiten, ik kon er niet toe komen; *dut mot je êrst mear kenne* = dat moet je eerst maar kunnen, daar moet je toe in staat zijn; *der ke(n) je van op an* = daar kun je op rekenen.

kennepenning, (waarschijnlijk) herkenningsspenning.

kennis, 1. kennis; 2. herkenning: 'ij 'a kennis an z'n dasje = hij herkende hem aan zijn dasje.

kenonstikke, kanonnen, benaming voor de batterij aan het Noord-strand (later *Groene 'ûisje* = het Groene huisje).

kenpen, zie *kennepenning*.

kêp, 1. keep; 2. kerf; 3. Engelse cape.

képer, keper (weefsel): *in de képer*

benne ze zûinig = ze zijn erg zuinig, uitgerekend.

képerband, sluitband voor broeken enz. (gekeperd band).

kepittel, kapittel: *jonges, stil effe, we motte nog 'n kepitteltje lêze* = jongens, even stil nu, we moeten nog een (klein) hoofdstuk uit de bijbel lezen (gebruik na het eten, voor het dankgebed).

kepores, kapot, zie ook: *kepot*.

kepot, kapot: *de zê kepot visse* = de zee kapot vissen (door te veel vissen het evenwicht verstoren); *mens, ik ben d'r kepot van* = mens, ik ben er kapot van.

kêr, 1. keer: *'n are kêr* = een andere keer (verkl.w. mv: *kêrt-s-jies*); 2. maal: *tien kêr ik en ien kêr jij* = tien maal ik en eenmaal jij (ik ga vele malen voor (jou)).

kerakter, karakter.

kereal, koraal: *bloedkereal* = bloedkoralen ketting; bloedkoraal werd ten onrechte vaak gebruikt voor granaten (ketting).

kerêl, lawaai (waarschijnlijk afgeleid van krakeel): *'t is weer kerêl* = het is weer een lawaai, een leven (werd gezegd als de kinderen thuis te veel leven maakten).

kerk, tonnenruim voor 80 - 85 tonnen.

kerkepetje, kerkput (= graf), uitspr. ook: *kerkepets-je*: *'ij lêt in 't kerkepetsje* = hij ligt in het graf.

kerkgang, het gaan naar de kerk (godshuis): *ze 'ebt 'r kerkgang al 'edean* = zij heeft (na de bevalling) haar (eerste) kerkgang al gedaan (d.w.z.: het kind zal spoedig worden gedoopt); zie ook *kerregang*.

kerk'of, kerkhof; uitdr.: *'t kerk'of is voor de landkrabbe* = het kerkhof is voor de man aan de wal.

kerkrûim, bepaald ruim op de bom (de toevoeging *rûim* alleen als de betekenis onduidelijk zou worden).

kerkwurf, kerkwerf.

kerrevean, karavaan, groep, familie: *de 'êle kerrevean kwam op vezite* =

de hele familie kwam op bezoek.

ker(rek), kerk, godshuis.

ker(re)kgang, kerkgang, het gaan naar de kerk: *'t was een gezegende kerregang* = 't was een heel karwei, een hele wandeling; zie ook: *kerkgang*.

ker(re)ks, kerks, trouw de kerk bezokkend.

ker(re)mis, kermis: *van 'n kouwe kerremis tûiskomme* = van een koude kermis thuiskomen (in een onderneming worden teleurgesteld).

kerrie, carrier.

kerrij-e, rijden: *'ij kerrijde de trap of* = hij buitelde naar beneden.

ke(r)tier, kwartier.

kes, klets, klap: *ik gaf 'm 'n kes op z'n kop* = ik gaf hem een klets op zijn kop.

kesse, 1. slaan: *stea 'iet zoa met die deur te kesse* = smijt de deur niet zo hard dicht; 2. knikkerspel, waarbij men de knikkers tegen de muur ketst.

ke-stanje(r), kastanje.

ketelgat, ketelgat, ruimte voor in het vooronder (tussen bak- en stuurboord) voor potten, pannen en schalen.

ketoar, kantoor (bij voorbeeld van de reder).

ketoarvlag(ge), vlag van de rederij.

ketonrechter, kantonrechter.

kets, goed: *'t is kets* = het is in orde, voor elkaar; na de vraag: is alles in orde en het antwoord: ja, slaat (ketst) men met een klap de handen tegen elkaar.

kettink, ketting: *de schûit lêt an de kettink* = de schuit ligt aan de ketting (bij voorbeeld wegens sluikhandel met Engeland of wegens hypotheekschuld).

keutelig, gierig, krenterig: *je mot 'iet zoa keutelig weze* = je moet niet zo gierig zijn; *je snêt van die keutelige plakke* = je snijdt zulke dunne plakken (cake).

keveare, caveren (in de bres springen voor, borg stellen).

kezak, korsjak, buis met opstaande harde kraag; dit kledingstuk werd gedragen (door de mannen) over een blauw damasten hemd, met zilveren knopen, drie op het borststuk bij de hals en aan iedere mouw onderaan twee stuks; zie ook *korsjak*.

kezên, kozijn.

kibbelingetjes, kibbelingetjes, ingezouten kopdelen van de kabeljauw; uitspr. ook: *kibbelingetsjes*; ook: *lipjes en keltjes* (lipjes en keeltjes).

kiekeboe, kiekedoe, spel, verstoppertje: *zelle me kiekedoe speule* = zullen we verstoppertje spelen?

kiel, schip: *'t is van de Kiel, goeje ziel, te Vlearding'* en op dit kantje mit *'earring* = 't is van het schip, goeie Ziel te Vlaardingen en op dit kantje met haringen...

kiele-kiele-adam, naam van een spelletje met kleine kinderen.

kieleake, kielhalen.

kielemort, dood.

kien, kienen, spel met glazen schijfjes; zie ook: *ùitkiene*.

kiep, vrouwenhoed.

kiepe, 1. vallen, gooien: *omkiepe* = omgooien, leeggooien (bij voorbeeld van een mand); *ze 'ebbe d'm ùit de komprisie* (d.i. comparitie = vergadering van reders) *'ekiept* = hij is eruit gezet; 2. omvallen: *de kar kiepte* = de kar viel om.

kiepele, **omkiepele**, omgooien, zie ook: *kiepere*.

kiepere, 1. gooien: *ik zel je de deur ùitkiepere* = ik zal je de deur uitgooien (smijten); 2. weggooien: *wegkiepere: de verrotte 'earring werd weggekierd* = de verrotte haring werd weggegooid.

kiepkar, kiepkar, wagen waarvan de bak gekiept kan worden.

kier, 1. kieren (bij voorbeeld in de schutting); 2. toeknippen van de ogen.

kies, kies; uitdr.: *'ij 'et 'it voor z'n kies* = hij heeft veel gedronken, hij heeft een halve kan (halve liter) op; *voor z'n kieze krêge* = veel te verzetten krij-

gen.

kiet, gelijk: *kiet speule*, *weze* = gelijk spelen; *we stean kiet* = we staan gelijk; er heeft niemand gewonnen.

ki(e)dewiet, kiedewiet, niet helemaal in orde: *'ij is kidewiet* = hij is niet goed snik.

kif, **kift**, ruzie, kijf: *dat is de kif(t)* = daarom is de ruzie, je kan het niet uitstaan, je bent jaloers.

kifte, kijden, ruzie maken, bekvechten.

kikje, kijkje.

kikke, 1. kikken, reppen; 2. kijken: *ze kikt aldoor achter d'r om, of d'r gien man voor d'r komt* = ze kijkt steeds achterom of er geen man om haar komt (weduwe tijdens *ofrouw* = afrouw); *mêd, lik zoa 'iet: kikke de lui kikke* = meid, lik (je bord) niet zo (af), let op hoe de mensen naar je kijken; *kik 'eris an* = kijk eens aan; *kikken is vrij* = kijken kost geen geld.

kikkerd, kikker, kikkors: *ken jij vere plukke van 'n kikkerd* = kan jij veren plukken van een kikker?; zie ook: *kikkert*.

kikkerdril, kikkerrit, kikkereieren.

kikkert, 1. kijker (instrument); 2. kijker (persoon): *in de kikkert loape* = in (het beeld van) de kijker lopen, in de gaten lopen; 3. kikker, zie ook: *kikkerd*.

kim, kim, schimmel (beschimmeld vel, bij voorbeeld op grutten, zie ook: *kêm*).

kimme, kim.

kind, kind (mv.: *kindere*, *kinders*).

kinkele, krinkelen, kronkelen (van een kabel).

kinnet-s-je, een hoeveelheid (groter dan een *achterdêlt-s-je*); *'n kinnet-s-je 'earring* = een bepaalde hoeveelheid haring.

kippe, kip (plat: vrouw); mv. *kippes*; *'oe meak 't je kippe?* = hoe gaat het met je vrouw?

kiste, kisten: *ik lea me iet kiste* = ik laat mij niet kisten, dwarsbomen.

kit, ton met twee hoepels en één bo-

dem in gebruik bij de rokerij.

kits, licht driemastschip.

kitte, kit (draagvat); *'n kitte schol* = een emmer of een ander draagvat met schol.

kiviet, kieviet.

Klaas, Klaas, mansnaam, afkorting van Nicolaas.

kladder, 1. kledder (iemand, meestal een vrouw, die niet schoon is op haar huis of haar lichaam); 2. iemand die morst; 3. een substantie die gemorst is.

kladdere, kladden.

klakkebos, zak, tas: *i(n) je klakkebos stoppe* = in je zak stoppen, in de wacht slepen; *stop (steek) die brùissukkers mear sebiet in je klakkebos* = stop die bruidssuikers maar gauw in je zak (weg), neem ze maar gauw (zonder dat iemand het ziet) in je bezit.

klamp, 1. hout of metaal aan de binnenkant van de verschansing om de schoten vast te maken: *eaverij boven de klamp, onder de klamp* = averij boven de klamp, onder de klamp (deze was voorheen resp. voor rekening van de matrozen en de rederij); *klamp van 't zweard* = klamp van het zwaard (dient voor steun); 2. uitsteeksel, dient om er iets aan vast te maken, op te hangen; vijf klampen dienen om de vallen vast te maken (staffokkeval, piekeval, binneval, tros en jachttros), zij zitten met een ijzeren nagel aan de mast van de bom.

klandisie, klanten, bedrijfsrelatie (van het Franse: chalandise); *de klandisie 'an'ouwe* = de familie- of zakenrelatie bestendigen, bevorderen.

klant, kwant (snaak, vrolijke Frans).

klap, omgeslagen punt van een ouderwetse muts (in andere delen van het land 'wiek' genoemd; mv. *klappe*; *ze draagt nog 'n mus mit klappe* = ze draagt nog een (ouderwetse) muts, met omgeslagen punten.

klapbleas, klapblaas, varkensblaas of papieren zak, die de jongens opbliezen en met een klap stuk sloegen.

klampus, witte muts, behorend tot de

klederdracht, met aan de voorzijde omgeslagen punten.

klapper, 1. klapper (pistache), knalbonbon, met groene vloeistof (uit zakje met bruidssuikers); 2. klappertje, klein vuurwerkje (in rose papiertje) als je er met schoen of klomp over wreef, gaf het een knal.

klapweaker, nachtwaker.

klauwbuk, krabbelbuk, armoedzaaiër; *'n arme klauwbuk* = een arme man of vrouw.

klauwe, 1. klauwen, krabbelen: *'ij is te neakend dat ie z'n ège klauwt* = hij is te naakt om zichzelf te krabben, hij bezit geen cent; *ze 'ebbe gien neagels om d'r gat te klauwe* = ze hebben geen nagels om hun gat te krabbelen, ze bezitten niets; 2. naar zich toe halen, potten: *azze ze iet klauwe, worre se nooit rik* = als ze het niet naar zich toehalen, worden ze nooit rijk.

kleager, klager: *kleagers 'ebbe gien noad, en pochers 'ebbe gien broad* = klagers hebben geen nood en pochers (opscheppers) hebben geen brood (klagers hebben geen gebrek en pochers hebben niets te eten).

klear, 1. klaar, gereed; 2. mansnaam Klaar (mannelijke vorm van Klara).

kleare, 1. opklaren: *'t kleart een beet-s-je op* = het weer wordt beter; *kleart 't weert-s-je al 'n beet-s-je* = wordt het weer al beter?; 2. klaarkomen: *kè(n) je 't kleare, aars zel ik je 'el(le)pe* = kun je klaarkomen, anders zal ik je helpen; 3. klaarmaken: *we kleare 't wel* = we maken het wel klaar, af, in orde; 4. klaarheid: *ik zie-t 'r kleare in; zie jij d'r kleare in? nee, ik zie-t 'r gien kleare in* = ik zie er klaarheid (duidelijkheid) in; *zie jij er klaarheid in? neen, ik zie er geen klaarheid in* (ik zie geen kans het te redden, ik zie er geen kans toe).

klear meake, 1. bereiden, kaarmaken (eten); 2. gereedmaken: *de vloot meakt klear* = de vloot maakt zich gereed; *mêd, meak je klear om nea de kerrek te gean* = meid, meisje, kind, maak je gereed om naar de kerk te

gaan; 3. aantonen: *dat zel je êrst klear motte meake* = dat zul je eerst moeten aantonen, duidelijk maken, verhelderen; 4. uitbroeden: *ze zitte dear wat voor ons klear te meake* = zij zitten daar wat voor ons uit te broeden, in elkaar te zetten.

klêd, kleed.

kledder, 1. vlek: *'n kledder int* = een inktvlek; 2. klap, slag; 3. vrouw die niet schoon is op haar huis of lichaam (zie ook: *kladder*); 4. uitroep: pats!

kleddere, kledderen, morsen.

kledingdracht, klederdracht.

kleffig, **klevverig**, klevverig.

klefjoris, viespeuk.

klefzak, vies mens.

klêge, klagen (kleegde, 'ekleegd); zie ook: *kleage*.

klem, 1. val waarin men vast komt te zitten: *klem zitte* = vastzitten, in het nauw zitten; 2. ziekte (verstijving van de spieren, te beginnen met de kauwspieren, zich uitbreidend over de rompspieren): *'t kind 'a de klem in d'r mondje* = het kind had de klem-ziekte in het mondje.

klemtoon, klemtoon: *'t geeft klemtoon op 't teugewaardige*: het accentueert het tegenwoordige, het heden-daagse.

klên, 1. ankertje met twee klauwen; 2. klein: *klên goed* = allerhande (koekjes); *gea 's effe 'n pond klên goed 'eale in de kilowinkel* = ga eens even een pond allerhande halen bij Jamin (winkel met versnaperingen) in de Keizerstraat.

klênanker, klein anker, door middel waarvan men bij voorbeeld de schuiten kon optrekken.

klên'ealder, man, die te paard een lijn van de aankomende bom moest halen, waarmee een kabel naar het strand kon worden getrokken om het zich aldaar bevindende anker te bevestigen (zie *klên*); *'ealklên* = haalanker.

klêngeaterig, vol kleine gaten: *'oe klêngeaterig is je vleet* = uit wat een kleine gaten (mazen) bestaat je vleet.

klênschol, kleine schol (schol van de derde grootte).

klep, 1. onderdeel van het vistuig bij de treilvisserij; 2. sluiting: *'n klep van de brook*; *'n brook mit 'n klep*; *'oe klêner klep 'oe deftiger* = een klep van de broek; een broek met een klep; hoe kleiner de klep, hoe deftiger; zegsw.: *'t is 'uile mit de klep dicht* = het is huilen met de klep dicht (het is hommeles).

klepbroom, broek met een klep van voren als sluiting; werd gedragen door zeelieden.

klererek, droogrek voor het wasgoed.

klerk, administrateur: *je mot met de klerk weze om te beteale* = je moet bij de administrateur zijn om te betalen.

kleskop, 1. zeurkous; 2. hoofdzeer (persoon met een zeer hoofd); 3. soort koekje.

kleskous, kletsous, kletsop.

klesmejoar, kletsmaajoar, praatjesmaker.

klesnat, kletsnat.

klesse, kletsen, wauwelen.

kletse, met water knoeien (door kinderen).

kleune, kleunen, bonken, hard slaan.

klieder, iemand die morst.

kliedere, morsen, zie ook: *kleddere*.

kliederig, 1. kliederig, modderig (van een weg); 2. niet gaar gebakken (van brood).

kliëk, 1. aaneengesloten groep waarvan de leden elkaar voorspreken of bevoordelen; 2. restje van het midda-geeten (warme maaltijd): *'t is nog 'n kliëkje van gistere* = het is nog een overschot van de warme maaltijd van gisteren; *allemeal vrakke 'earing, we goaide d'ele kliëk over board* = allemaal doodgevangen (of slecht gezouten) haring, we gooiden de hele partij over board.

kliëkjesdag, dag waarop de restjes van de warme maaltijd(en) worden opgegeten (dinsdag, na de wasdag).

klier, 1. orgaan in het lichaam; 2. zeurpiet: *lastige klier* = vervelende zeur-

piet (scheldwoord); 3. gespikkelde meeuw, zilvermeeuw.

kliere, zaniken, modderen, knoeien; *leg of zit 'iet te kliere* = zeur niet, zanik niet.

klierig, klierachtig.

klift, klif, hoogte, steilte, bij voorbeeld in de duinen; De Klift was voorheen een hoog duin bij de Promenade aan de Scheveningseweg.

klimme, 1. klimmen, klauteren; 2. wassen (groeien): *de klimmende mean* = de wassende maan.

klimmer, klimmer, benaming voor de matroos die aangewezen was om in het want te klimmen.

klink, 1. klinker, omroeper in het dorp die zich bedient van een klink (koperen bekken waarop wordt geslagen); *'ij leat de klink voor d'm gean* = hij laat de klinker voor hem rondgaan, hij maakt reclame; *is de klink al 'eweest* = is de klinker (omroeper) al (rond)geweest, heeft de klinker al geklonken?; 2. klinkbord, koperen bekken; 3. deurklink, deur-handvat.

klinke, treden van de trap (op schip) naar het vooronder: *jôj, gea onder de klinke zitte'* = jôh, ga onder de (laatste) treden van de trap zitten (deze konden weggenomen worden om ruimte te maken).

klinker, 1. dorpsomroeper, zie ook: *klink*; (de klinkers werden bij de voor naam genoemd, zoals Kees de Klinker, Gijs de Klinker); 2. grote straatkei.

klinkersent-j-ies, salaris, vergoeding van de klinker.

klistear, klisteer, klisma, lavement: *tebaksklistear* = lavement met tabaksap.

klit, 1. klis (de stekelige knop van klis-sekruid): *van dut vrouwmens komt 'ie nooit mêr of, 't is 'n klit* = van die vrouw komt hij nooit meer af, 't is een klis; 2. verwarde knoop: *m'n 'ear zit 'êrneal in de klit* = mijn haren zitten vol knopen.

Kloaris, Kloris, mansnaam, meestal

negatief gebruikt; *'n droage kloaris* = man zonder geestdrift.

kloatzak, scheldwoord: klootzak, suferd, domoor.

kloddere, morsen; zie ook: *kliedere, kleddere*.

kloene, 1. wikkelen, opwinden: *kloen dut tou d'ris voor me* = wind dat touw eens voor me op; 2. tot een kluwen maken, om iets heen winden.

kloeskloes, bepaald gerecht: gort met bier en stroop (van de vorige dag).

klok, klok: *'t klonk as 'n klok* = *'t klonk als een klok*; *'t tij is de klok van de zêman*: het getijde is de klok van de zeeman; *'ij leat de klok voor d'm lui-je* = hij laat de klok voor zich luiden (hij laat reclame voor zich maken).

klokje, 1. slokje, glaasje; 2. horloge.

klokke, klok: *klokke tien* = op slag (op de klokslag) van tien.

klokmêuw, scheldwoord: slokop, gulzigwaard.

klomp, in: *non breekt me klomp* = nu breekt m'n klomp, nu weet ik het ook niet meer; werd gebruikt in: *'ij 'eb me klompje nog 'eleegd* = hij heeft m'n klompje nog geleegd (als een zee-zieke in het vooronder lag en moest overgeven, deed hij dat in een klomp, *'oblok*).

klompemaker, klompenmaker; *je likkent wel 'n klompemaker, da(t) je ammear mit je gat nea 't licht zit* = je lijkt wel een klompemaker, dat je steeds met je achterste naar het licht zit.

klos, 1. langwerpig houtrolletje als houder voor garen; 2. stuk hout, als dobber gebruikt; *'ij is de klos* = hij is de sigaar, de dupe.

klosse, 1. klotsen (op klompjes); 2. klossen (van kant).

klove, 1. kloven (doen splijten); 2. viten (kleingeestig bedillen).

klucht, grappig geval, voorval: *van de week 'ane me nog 'n klucht* = deze week beleefden we nog iets grappigs.

kluiif, kluif (beentje met vlees eraan dat kan worden afgekloven).

kluiif'out, kluiifhout, kluiverboom (hieraan kunnen, naar gelang benodigd, een van de volgende zeilen worden bevestigd: grote fok, *zeuveklajer*, *vêfklajer* of *drieklajer* bij de logger, bij de bom grote fok; wordt gebruikt bij uit- en thuiszeilen).

kluis, 1. kluis; 2. kluisgat: *de rêp is ûit de kluis 'evloge* = de reep is door het op en neer gaan van de schuit uit het kluisgat geslagen.

klûit, 1. stuk, klomp, brok: *'n klûit ûit de spiegel slaan* = een stuk van de spiegel slaan; 2. geld: *'n klûitje (klûit-s-je) zoekt 'n turfje* = 'n kluitje zoekt een turfje (geld zoekt geld), wordt gezegd bij voorbeeld als een rijke jongeman een meisje met geld zoekt; 3. groep: *'ij beleazert de klûit* = hij houdt ons allemaal voor de gek; *de 'ële klûit gong mee* = zij gingen allen mee.

klus, 1. karweitje (verkl.w. *klusje*); 2. *rommeltje*; 3. *hoopje*, *kleine hoeveelheid*; 4. *besloten kring*: *Schevelingers mens, da's ien klusje, dear kom je noait van ze leve-n-in* = Scheveningers, mens, dat is een groep (pot nat) daar kom je nooit van z'n leven in; *hij kog de 'ele klus* = hij kocht het hele partijtje; 5. kluts, begrip: *de klus kwêt weze* = verbouwereerd zijn.

klusje, ongesorteerde hoeveelheid: *geef mên dat klusje mear* = geef mij die boel, die hoeveelheid (ongesorteerd) maar.

knap, bijw. tamelijk, *knap vervelend* = vrij, aardig vervelend.

knappies, 1. knap, netjes: *'t zat alles knappies in de vouwe* = 't zag er allemaal netjes uit; 2. erg: *de visserij geat knappies achteruit* = de visserij gaat erg achteruit; *'t is knappies koud vandeag* = 't is vandaag erg koud.

knar, 1. knikker; 2. oude man: *'n ouwe knar van 'n vent* = een heel oude man.

knarre, knikkeren.

kneap, knaap, kanjer.

knecht, 1. knecht (mv.: *knechs*): *beter*

'n klêne beas as 'n groate knecht = beter een kleine baas als een grote knecht (beter een klein eigen bedrijf dan hoofdknecht van een andermans bedrijf); uitdr.: *as 'n knecht 'n knecht êt, êt de beas d'r twie* = als een knecht een knecht heeft, heeft een baas er twee; *wat wul je: 'n boter'am voor de beas of voor de knecht?* = wat wil je: een boterham voor de baas (= een dunne boterham) of voor de knecht (= een dikke boterham); 2. soort boldertje (loodrecht staand paaltje of klamp op het gangboord; hieraan worden de schoten van de grote fok vastgemaakt; mv.: *knechte*).

K(n)elia, meisjesnaam, roepnaam voor Cornelia.

Knelus, **Knelis**, jongensnaam, roepnaam voor Cornelis.

knên, konijn: *in den 'Eag trouwe ze zonder boekje, 't is bij de knêne of* = in Den Haag trouwen ze zonder boekje, 't is bij de konijnen af.

knêpe, knijpen: *'ij knêpt 'm* = hij is bang; *d'r tussen ûit knêpe* = er stilletjes, stiekum vandoor gaan.

knêperd, knijperd, bangerd: *in de knêperd zitte* = in angst zitten, in het nauw zitten.

kner(re)p, 1. scheldwoord voor iemand die dreint: *jôj, knerp, 'ou je mond* = jôh, houd op met dreinen; 2. bult: *wat 'n knerp êt ie. As 'n mens sturft geat die knerp vanzelvers weg* = wat een bult (bochel) heeft hij. Als een mens sterft gaat die bult vanzelf weg.

knêze, kniezen.

knêzer, naam voor brood in de militaire dienst; uitdr.: *wat 'n reare knêzers benne dat* = wat zijn dat een vreemde mensen; *breng êrst die knêzers mear nea bed toe* = breng eerst die (lastige) kinderen maar naar bed; *'ij is bang voor 'n alve knêzer* = hij is bang voor een half mikje (broodje).

Kniertje, Kniertje, vrouwennaam (uitspr. ook wel: *Kniert-s-je*).

knikbalk, **knikballek**, balk die van boord tot boord loopt, tot steun van

de schuit (tussen de zwaarden).

knikkerbùil, knikkerzakje.

knip, portemonnee.

knippe, krijsen, schreeuwen: *de mêuwe knippe* = het schreeuwen van de meeuwen als er slecht weer op komst is.

knoaije, poolshoogte nemen, in ogen-schouw nemen.

knoap, 1. knoop; 2. vloek: *toe lé die d'r nog 'n knoap op* = toen legde hij er nog een knoop op, hij zette zijn woorden kracht bij door er een vloek aan toe te voegen.

knoedel, knoedel, een pak slecht opgebundelde kleren: *pak 't netjes in, man, mear meak 'r gien knoedel van* = pak het netjes in, man, maar maak er geen knoedel van; *'n knoedel sejet* = een streng in de war geraakte sajete.

knoei, knoei, moeilijkheid: *in de knoei zitte* = in moeilijkheden zitten (in de penarie).

knoert, iets groots in zijn soort (kanjer).

knokke, knokken, vechten.

knol, 1. paard, 2. horloge (soms spot-tend gezegd).

knoof, heerlijk, prettig, fijn, echt: *knoof 'efrikt* = goed geflikt (fijn voor elkaar gekomen); *'t is knoof, 'oar* = 't is fijn, hoor!

knook, knook, hand (mv.: *knoke*); *me knoke jukte* = mijn handen jeukten.

knope, ww. knopen.

knor, soepbeen, kluif: *zook 'ris 'n lekere knor uit bij de sleager* = zoek eens een lekker soepbeen uit bij de slager.

knorre', knorren (bepaald geluid); *ik 'eb 'n zeak 'ead, mear toe die gong knorre 'eb ik 'm op'edooft* = ik heb een zaak gehad, maar toen die ver-keerd ging, heb ik hem opgedoekt (van de hand gedaan).

knungel, klungel (voorwerp zonder waarde): *je koopt mear knungels en lorrebosse, da's 't pearde achter de weage spanne* = je koopt (alleen)

maar goedkope prullen, dat is het paard achter de wagen spannen.

knungelen, prutsen.

knurf, kluif, brok.

knurfje, troetelnaam.

knussies, knus, knusjes.

koagel, kogel: *de koagel is deur de ker(re)k* = de kogel is door de kerk (het is er door, de transactie is gelukt); wordt ook gezegd van een verlov-ing; *as 'n koagel uit 'n stik* = als een kogel uit een (kanon)stuk, vliegensvlug.

koagelflesje, kogelflesje.

koai, kooi: *je stoppekisje lê an 't voetenende bove de plank in de koai* = je stoppekistje ligt aan het voeteneinde boven(op) de plank in de kooi (ook bed); verkl.w.: *kootje*.

koaievast, kooivast, hokvast, huise-lijk; wordt ook gezegd van iemand die niet graag van patroon verandert.

koal, 1. kool (rode kool, witte kool); 2. zwartvis, koolvis.

koalekit, kolenkit, kolenemmer van een bepaalde vorm: kanvorm.

koalstruk, koolstruik.

koalvis, koolvis; *de lever van de koal-vis is droog* = de lever van de koolvis is droog; zie ook: *koal*.

koaning, koning.

koap, koop, aankoop, partijtje.

koape, kopen; *we kogge* = wij kochten.

koars, **koarst**, koorts: *de koarst 'eale* = bang worden; *de koarst as 'n pearde* = *de koorts is als een paard, hoge koorts*.

koddebijer, opzichter in de duinen.

koe, koe: *wie de koe zên is, pakke d'm bij z'n steart* = van wie de koe is, pakke hem bij de staart (een ieder zorgt voor zijn eigen zaak).

koei, koe (mv. *koeie*): *'ij komp van achter de koeie vande* = hij komt achter de koeien vandaan, hij heeft niets geleerd.

koeiosteart, koeiostaart: *ze groeie as koeiostearte* = ze groeien als koeies-taarten (d.w.z. naar beneden, dus ver-keerd).

koeijenére, koejeneare, koeioneren (van het Franse *coïonner*) = met opzet plagen), grof behandelen, beledigen, laag neerzetten: *ik leat me 'iet koeijenére* = ik laat me niet zo laag neerzetten.

koekere, 1. slapen, een tukje doen; 2. gezellig bij elkaar zitten: *ze zatte lekker te koekere, vier biene op iene stoof* = ze zaten heel gezellig bij elkaar, vier voeten op één stoof; 3. knuffelen (minnekozen van moeder en kind).

koel'ûis, koelhuis.

koel'ûis meatjes, maatjes haring uit het koelhuis.

koeke, kijken, zie ook: *kikke*.

koekbakker, koekbakker, sul.

koek-en-ei, goede verstandhouding.

koekeloere, loerend kijken: *je mot iet zoa in me kammenet koekeloere* = je moet niet zo in mijn kabinet snuffelen.

koekoek, 1. kap van het vooronder; 2. vogel: *'t is koekoek, ien zang* = 't is koekoek, één zang (ze zijn het roerend met elkaar eens); *dank je de koekoek* = daar bedank ik voor.

koep, coupe: *d'r zit koep noch 'êrluk' - êd an* = er zit coupe noch heerlijkheid aan, daar is coupe noch snit aan; uitdr.: *ien koep mit twee kandleabres*: wordt gezegd van een jongen die tussen twee meisjes inloopt.

koere, kirren: *de kindertjes kwamme 's murgens nea beneje en dan zé me meut: kom mear lekker koere, pande* = de kindertjes kwamen 's morgens naar beneden en dan zei m'n tante: laat je maar lekker verwennen, in de kleren stoppen, aankleden en knuffelen.

koeriervaart, couriervaat; vroeger: het overbrengen van beursnoteringen van Scheveningen naar Engeland.

koersveare, op koers (richting) varen, dus: uit- en thuiszeilen.

koerivracht, couriervracht.

koes, 1. koets; 2. bedstee.

koest, geb. wijs: stil: *'ou je koes(t)* = wees stil.

koet, koet, zeevogel.

koffiekook, koffiekoek (= de wacht aan boord tot 15.00 uur).

koffieleut, kletskaus.

koffieprut, 1. koffiedik; 2. kletskaus, zie ook: *koffieleut*.

kok, kok: *kok te vier* = kok te vuur (kok aan het vuur), uitroep om de kok te waarschuwen het eten te bereiden; *kok achter de mast* = uitroep wanneer er te weinig eten is; *kok in 't ruim* = naam voor matroos, die de kok bij het schieten van de vleet in het want-ruim aflöst.

koekbak, 1. pannekoek: *onze Pleunken koekbakke' bakke: zeuve-n-in 'n beakerspeld* = onze Pleun kan pannekoeken bakken, zeven in een speld van de baker; 2. grote dikke pannekoek, werd aan boord gebakken als het schip op het strand lag.

koker, brein: *uit wie z'n koker komp dat* (uitspr.: *komp-tat*) = wie heeft dat verzonnen?

kokkeat, schol van de 1e grootte (grootste soort).

kokkebêne, (van het Franse concubine) genoeglijk praten, keuvelen.

kokkebukke, oprispen, fig.: kotsen: *je kokkebukt van die romantiese mense, allemeal idiële in de lucht en niks op de grond* = je kotst van die romantische mensen, allemaal idealen (in de lucht) en niets is werkelijkheid.

kokkerd, iets dat groot is in zijn soort; *'n grote wellige kokkerd* = een geweldig groot ding.

kokkerelle, in de keuken bezig zijn iets te bereiden, bedisselen, gereedmaken.

kokkernacht, nacht aan boord, waarin men kan slapen (van zaterdag op zondag, wanneer de vleet niet wordt gehaald).

kokschoep, kokschap, het kok-zijn.

koksrol, koksrol, rol waarover de netten rollen bij het halen.

kol(le), 1. kol, heks; *toaverkol* = toverheks; 2. vistuig (de kol bestaat uit een staaf ijzer met aan weerszijden een haak, waaraan als aas een haring

wordt bevestigd; het geheel is verzwaaard met lood en wordt in het midden opgehouden door een lijn, de *dieplên* = dieplijn, 60 - 70 vaam lang; door de kol heen en weer te halen voelt men of men beet heeft: *'ij gong mit kol en vleet nea z'n moer* = hij verloor alles.

kolder, kolder (paardeziekte); *'ij 'et de kolder in z'n kop* = hij is dwaas, hij is gek.

kolle', met de kol vissen, zie ook: *kol* (werd door matrozen op zee bij wijze van tijdverdrijf gedaan).

kolmeatjes, de vroege maatjesharing uit Vlaardingen; deze kregen een speciale behandeling (zout).

kom, 1. kom (verkl.w. *kommetje*, uitspr.: *kommet-s-je*); *gifte in de kommet-s-jes* = giften in de komvormige offerschalen die in de oude kerk aan de muren waren bevestigd (bij gelegenheid van de viering van het heilig Avondmaal); 2. kopje om uit te drinken.

kombeers, kombaaers, groene scheepsdeken.

kommandeasie, gecommandeer: *die kommandeasie ken ik iet véle* = ik kan niet tegen dat gecommandeer.

komme, komen (*kwamme*, *'ekomme*).

kommente, komende, eerstkomende; *kommente vrêdag* = vrijdag a.s.

kommereal, kommeraal (een zeldzame vis, groen op de graat): *de kommereaal êt de meakelij van 'n gêp* = de kommeraal ziet er uit als een geep (snoekachtige zeevis met groene gratten).

kom-of, afkomst.

komplement, 1. compliment, gelukwens met een behaald succes, felicitatie: *ik meak je m'n komplement*, 'oar, *dat 'eb je d'r goed of 'ebrocht* = ik feliciteer je hoor, dat heb je er goed van afgebracht; 2. groet (door middel van een ander): *komplement van me broer en 'ij leat zegge as dat ie doad is* = (ironische opmerking) de groeten

van mijn broer en hij laat zeggen dat ie dood is; 3. bevel: *'k wacht gien komplementen van je of* = ik verwacht geen bevelen van je; 4. op- of aanmerkingen: *je ken je komplemente wel voar je 'ouwe* = je kunt je op- en aanmerkingen wel achterwege laten.

komplet, couplet.

komplêt, compleet, volkomen, geheel en al: *'t was komplêt 'n spin'ûis*, *zukke klêne reampies wazze d'r in dut 'ûis* = 't was een compleet spinhuis (gevangenis), getuige de kleine raampjes in dat huis.

komprisie, comparitie, vergadering van de reders.

kómsa, 1. komsa (van het Franse *comme ça*), in: *een verbeelding van komsa* = een verbeelding als wat; *ie-mand van komsa géve* = iemand er van langs geven, een pak slaag geven; 2. geweldig, indrukwekkend: *'t was 'n optocht van komsa* = het was een indrukwekkende optocht.

konkele, samenspannen, achter de rug van iemand kletsen.

konkelefoesies, smoesjes, praatjes.

konsienje, consigne, opdracht: *konsienjes ûitdêle* = orders geven.

konsjen(t)sie, consciëntie (van het Franse *conscience*), geweten, overtuiging.

kont, zitvlak (achterste): *'n kont-sj-e géve* = hulp verlenen, letterlijk (dunen bij het klimmen tegen een schutting, bij voorbeeld tegen het zitvlak) en figuurlijk gebruikt.

kontrarie, dwars zijn (van het Franse *contramine*): *kontrarie winde* = in tegengestelde richting opwinden; *kontrarie wêze* = tegen de draad ingaan.

kontremine, zie: *kontrarie*.

kontrij, landstreek: *ûit de kontrije omtrent Kattik* = uit de omgeving van Katwijk.

konveneabel, convenabel, gepast, passend, gelegen komen: *op z'n konveneabelst* = op z'n best.

kook, koek.

kookje, koekje: *de vrouwe 'ade 'r*

kookje vrij van de wêvesente = de vrouwen hadden hun koekje gratis van de wijvecenten (opbrengst van vis onder de vrouwen verdeeld).

kooks, 1. cokes; 2. zeekaak: *'eklopte kooks, gebroken bollebiuze* = zee-kaak.

kool, koolvis, zie ook: *koal*.

koolvis, koolvis, zie ook: *koalvis*.

koorst, koorts, zie ook: *koars*.

koot, 1. ruim vóór de reepkee op een schuit (bergplaats voor touwwerk in het achterste deel); 2. halve metselsteen, stuk steen.

kop, kop, bovenstuk: *de kop van 't zweard, de kop van 't roer* = het bovenstuk van het zwaard, de bovenkant van het roer.

koppelear, koppelaar, een van de speet (spit) gevallen bokking, die daardoor veelal zonder kop is.

kopsmart, hoofdpijn.

kopsmarte, muizenissen, narigheid.

Kor, 1. mansnaam Cor; *Korrezus* = de zus van Cor; 2. sleepnet bij trawler.

korder, 1. soort scheepje: *Kattikse korder* = Katwijk's schip (van een bepaalde soort); 2. garnalenvisser.

kornet, net van de korder.

korre, garnalen vissen: *die geat korre, die geat garrent vange* = die gaat garnalen vangen.

Korsdag, Kerstdag: *Twiede Korsdag* = Tweede Kerstdag.

Korsemis, **Korsemes**, Kerstmis.

kort, niet lang; **te kort**, te weinig: *kort van memorie* = slecht van onthouden; *kort 'oue* = iemand financieel als wel op een andere manier aan banden leggen; *kort bij* = dicht bij; *'t is kort dag* = er is nog weinig tijd.

korte, korten: *we benne van de week 'ekorted in ons loan* = we zijn deze week gekort in ons loon.

kortademig, kortademig (aamborstig).

korzing, korzing, gleuf om de mast te kunnen doen strijken.

k'rzjak, korsjak, kledingstuk van een zeeman; zie ook: *kezak*.

kosje, kostje (warme maaltijd).

koste, kosten: *'t 'et wat smart 'ekostet* = 't heeft veel leed gegeven.

kosteluk, 1. kostelijk, voortreffelijk: *'t zou 'n kosteluk ding weze azze de Schevelingers allegear kozze zwemme* = 't zou geweldig zijn als alle Schevelingers konden zwemmen; 2. behoorlijk: *'ij verdiende kosteluk z'n broad* = hij verdiende behoorlijk; hij kon goed in zijn onderhoud voorzien; *kosteluk veul geld* = behoorlijk veel geld; *kosteluk 'oar* = goed zo; *'n kostelukke dead* = een uitstekende daad; 3. net, waardevol: *m'n kostelukke goed* = m'n nette kleren.

kotebeas, naam voor het kootspelen; ook: *k(l)ootschiete*; *kotebeas speule* = kootspelen.

kotenear, naam voor aan boord opgewarmde gebakken haring van de vorige dag.

kou, 1. koude: *'t kouwe smidje* = de slotenmaker; 2. wind: *d'r schênt mêt kou te komme, we zelle motte gean ruie* = er schijnt meer wind te komen, we zullen voor de wind moeten gaan varen (achteruit schieten, zeiltje op).

koud, 1. koud: *kouwer* = kouder; 2. amper: *z'n woorde wazze nog iet koud of ...* amper had hij zijn woorden geuit, of ...; *koud worde* = afkoelen, laten wachten; *leat 'm maer effetjies koud worden* = laat hem maar even wachten; *as-t-ie koud is* = als hij is overleden.

kous, kous: *ruk maer in met je zije kouse'* = schiet maar op, ik ga op je verleidelijk voorstel niet in.

kousje, 1. kleine kous (kledingstuk); 2. ring in het zeil (koperen kousjes in de zeilen om die te kunnen reven, ijzeren in de schoothoorn).

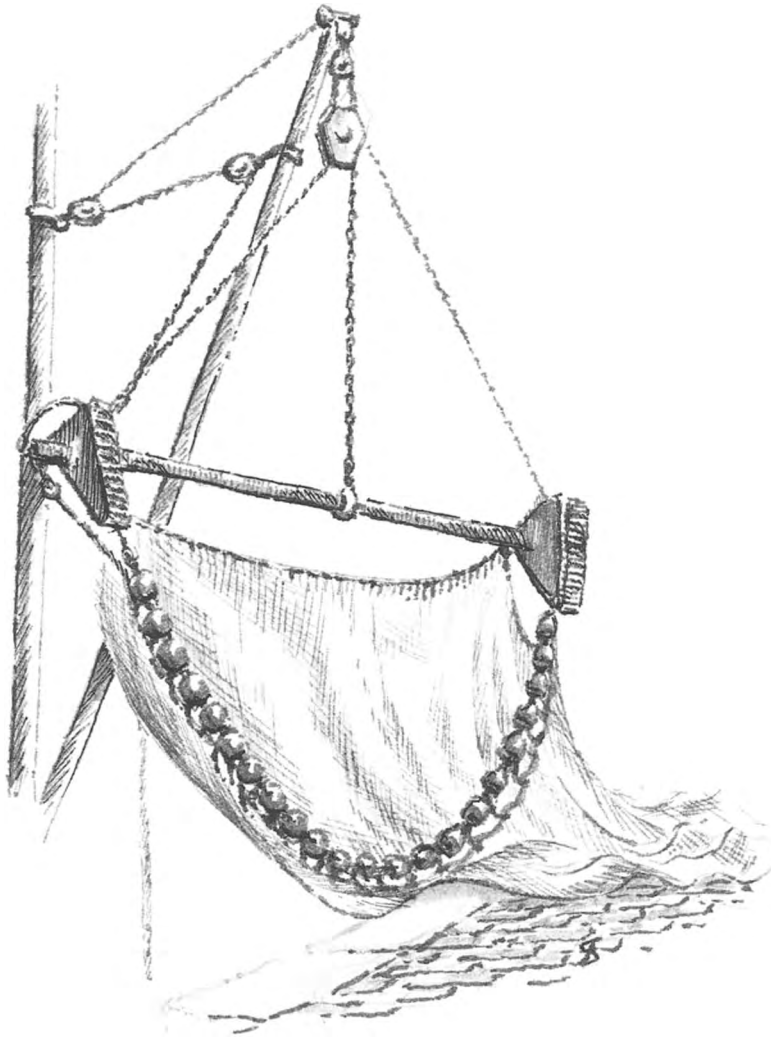
koutje, wind: *'n klên koutje* = 'n beetje wind.

kra, wacht aan boord, tijdens de plichts vervulling.

krabbe, krab, mv.: *krabbes*.

kraf(t), karaf.

krajebedrieger, vogelverschrikker.

Het kornet

krajekaksel, klein beetje.
krajevanger, kraaienvanger; spreekw.: *'t is nog gien eavend, zee de krajevanger* = prijs de dag niet voor het avond is.
krank, ziek, krank: *be(n) je krank* = ben je niet goed wijs?
krankjorum, dwaas, gek.
krant, courant.
krap, 1. nauw(sluitend); *'t krap 'ebbe* = arm, behoeftig zijn; *krap zitte* = over weinig geld beschikken, er maar net van kunnen leven; *'t is krap-an* = 't gaat maar net; 2. het met vlees bedekte deel van de vin van een vis (ook: *krab*): *zel je de vinne don ofsnije en strakkies de krappies goed afkluivve* = zal je de vinnen kort afsnijden en straks de krapjes goed afkluiven?
krappies, 1. varkensribben (zonder vet eraan); 2. erg krap; zie ook: *krap*.
krappleaken, ruige wollen stof (wit, onder meer voor wanten die gebruikt werden aan boord van een schip).
krat, 1. achterschot van een wagen; 2. houten verpakking.
krats, kleinigheid: *de jood gaf maer 'n krats vor die lorrebosse* = de jood (of Joodse voddeman) gaf maar een klein beetje geld voor die lorren.
krauwe, krab(be).
krea, kra, ook wel: *krai*: *je 'eb van die kreature die ete vor 'n zieke krea* = je hebt van die schepsels, die eten nog minder dan een zieke kra.
kreag, 1. kraag (van een kledingstuk); 2. gedeelte van de grote mast op de bom, waar deze overgaat in de steng; bij het strijken van de mast rust de kraag op de mik (of steekt er een eindje overheen).
kreambewearster, kraambewaakster, baker.
kreazie, courage, moed.
krebbe, afgeschoten ruimte op het dek; de twee voorste (op de bom) dienen voor bergplaats van breels en wattertonnen; die ter weerszijden van de last vormen feitelijk een deel van de last: *boardkrebbes*.

krebbes, mv. van *krebbe*.
krêge, krijgen.
krejoele, krioelen.
Krelis, 1. mansnaam, afkorting van Cornelis; 2. naam voor wagen met slangen om wc's uit te zuigen: *je mag de Krelis wel deris leate komme* = het is tijd dat je de Krelis weer eens laat komen; ook: *krelus*.
krên, Krijn, mansnaam.
kreng, verbinding tussen rijer en reep bij de bom: *kreng overboord*, *'t koutje geat mêre* = de rijer moet naar buiten, de wind steekt op.
krentekedet, kadet (broodje) met krenten: *ûit'epulkte krentekedet* = uitgepulkte krentekadet (krentebol), scheldwoord.
krentemik, krentebrood.
krenteslofje, krentebroodje, zie ook: *sloffe*.
krepel, kreupel.
krêt, krijt: *d'r benne jeare, dieë met zwart krêt an de balk 'esreve steane* = er zijn jaren die met zwart krijt op de balk staan geschreven.
krête, krijten, huilen.
kreuk, kreukel, rimpel: *z'n buk ûit de kreuk ete* = zijn buik vol eten, zijn buikje rond eten; *dear zel je gien kreuk van in je buk krêge* = dat zal je niet veel moeite kosten.
kreune, 1. kreunen, kermen: *de schûit lee te kreune* = de schuit lag te kreunen; 2. bekommeren: *ze kreunde d'r êgen iet an d'm* = ze bekommerde(n) zich niet om hem.
krezis, crazy (gek, dol): *van dut lewaei worje non net krezis* = van dat lawaai word je nou net gek.
kriebel, kriel, jeuk: *de kriebel in z'n gat 'ebbe* = niet rustig kunnen blijven zitten.
kriel, mand, groter dan de *schûitema* die daarin paste; werd gebruikt door de 'opdrager'.
krielman, man, die voorheen de kriel(mand) met vis van de afslag op het strand naar het erf van de koper droeg.

kriewelîg, kriebelig, jeukerig.

krik, kruk; versje: *de krik van de deur is jearig, de spikkers die viere feest* = de kruk van de deur is jarig, de spijkers viere feest; *krikstok* = handvat van een deur.

krik, stok om op te leunen bij het lopen (ook: houten been); *goai die krik nea z'n kop* = gooi die stok naar zijn hoofd.

krimmeneel, crimineel (met de criminaliteit verband houdend), ongehoord: *'t is toch êgeluk krimmeneel dadde ze in de Read zoa wênig inzicht in de Schevelingse belange 'ebbe* = 't is toch eigenlijk misdadig dat ze in de gemeenteraad zo weinig inzicht hebben in de Scheveningse belangen.

krimmenelig, wrevelig; *van dut gekles wor je krimmenelig* = van dat geklets word je wrevelig.

krimp, gebrek: *ze 'ebbe gien krimp* = zij hebben het royaal.

krimperd, 1. krimpende wind: *'n krimperd, 'n stinkerd* = een krimpende wind is niet zo leuk; 2. krimp, vers: *krimperd zalm* = verse zalm.

krimperig, krimpend, kleums (kouwelîk).

Krina, vrouwennaam.

kring, vlek (in de vorm van een kring): *d'r zatte kringe op de teafel van de koppies* = er zaten vlekken op de tafel van de kopjes.

kriste-n'art, het hart van een Christen; ook het bekeerde hart van de mens.

kriste-nreis, het leven van een Christen (de levensreis).

kriste-n ziel, de ziel (bekeerde) van een Christen; *kristene-ziele nog en toe* (uitdrukking, gebruikt als vloek).

kritsjes, kleine gedroogde scharren: *'n bosje kritsjes* = een bosje gedroogde scharretjes.

kroan, kroon: *de kroan van z'n 'oafd stéle* = hem de eer ontnemen,

kroes, 1. geëmailleerd kopje; 2. beker: *in de kroes komme* = weer bijkomen, zijn achterstand inhalen.

kroje, kroaie, kruien: *bikkele-bikkele*

kroaide de 'êle dik weg = stukje bij beetje kruide de hele dijk weg.

krom, 1. niet recht; 2. slecht: *krom preate* = slecht praten (door kleine kinderen).

krop, 1. krop (sla); 2. dikke hals; 3. brood: *kropbroad* = licht tarwebrood; 4. doek onder de hals: *krop-lappe* = ouderwets kledingstuk voor vrouwen, behorend bij een bepaalde klederdracht.

kruisbeugel, beugel voor een tas (meestal van zilver met motieven versierd): *'n dubbelde kruisbeugel* = een beugeltas met daarin een kleine beugel (portemonnee).

Kruisdag, Kruisdag, 14 september (eertijds de datum van het begin van de haringteelt).

krûi-je, kruiden, geneesmiddelen.

krûimel, kruimel.

krûimele, kruimelen.

krûimelig, 1. kruimelig; 2. zuinig.

krûisige, kruisigen: *dan krûisig je je êge maer* = dan doe je jezelf maar geweld aan.

krûive, kruiven (krullen van de golven).

krûizebij, kruisbes: *ealebessepreat wear de krûizebije om lache* = kletspraat.

kruk, kruik: *zurg je voor me krukje* = zal je voor mijn kruikje (brandewijn) zorgen?

kûier, wandeling: *an de kûier weze* = aan het wandelen zijn.

kûiëre, wandelen.

kuiertje, wandelingetje.

kûil, 1. kuil: *van je 'art gien moardkûil meake* = van je hart geen moordkuil maken; 2. deel van een net: de kûil van het trolnet = het nauw toelopend einde van het trawl-net.

kûiper, kuiper.

kûisje, korstje: *'n kûisje broad, keas* = een korstje brood, kaas; *ik zie maer 'n kûisje mean* = ik zie maar een klein stukje van de maan.

kûitziek, kuitziek: *kûitzieke 'earing is 'earing voar dat 'ie kûit 'eschote-n- 'eb*

= kuitzieke haring is haring voordat hij kuit heeft geschoten.

kukele, 1. kraaien (van een haan); 2. tuimelen, omvallen.

kunste, kunsten, fratsen, kuren.

kunszêp, kunstzeep (soda).

kurpereasie, corporatie, vereniging.

kussentje, 1. kussentje; 2. brokje (zie ook: *Piet*).

kustgevear, kustgevaar (gevaar bij het naderen van de kust, zie ook: *landgevear*).

kwabbe, plooi, kwab: *'ij 'a 'n snaretje op en weer van die kwabbe(s) onder z'n oage* = hij had een neutje op en weer van die plooiën onder zijn ogen.

kwabberig, kwabberig, met wallen, met blaren: *kwabberige oage* = ogen waaronder het vel geplooid neerhangt.

kwak, hoeveelheid, hoop: *'n kwak 'earing* = een hoop(je) haring, *'n kwakje toe* = een beetje extra.

kwakke, 1. kwakken, smijten; 2. spuwen: *'ij kwakte zoa maar op de vloer, net of-t-ie an board was* = hij spuwde gewoon op de vloer, net alsof hij aan boord was: *'ij leat z'n êge-n-iet op z'n fêsie kwakke* = hij laat zich niet beleiden.

kwakkele, sukkelen (met de gezondheid): *kwakkelweer* = onbestendig weer.

kwar(rett)je, kwartje, 25 cent.

kwartel, kwartel (vier *kwartel* zijn 25 netten, 25 maal 17 vaam).

kwartier, vierde gedeelte: *êrste kwartier, wie z'n beurt is komt 'ier* = eerste kwartier, wie aan de beurt is komt hier

(wordt geroepen bij het *an schot gean*).

kwartje, 1. kwartje, 25 cent; 2. een zekere maat: *'n kwartje earepels* = een maat aardappelen (met een kop erop) door bij voorbeeld de arm erom heen te houden; *'n al(le)fwart* = een afgestreken maat.

kwas, kwast, verdund citroensap.

kwead, 1. kwaad; 2. slecht: *'n kwead slot* = een slecht einde; *'n kweaje dronk* = slecht reageren op het gebruik van alcohol.

kwealitêt, kwaliteit.

kwealuk, kwalijk: *die kwealuk neem(p)t, is 'n dief* = die steelt is een dief.

kwebbel, mond: *'ou je kwebbel dicht* = houd je mond, wees stil.

kwebbelaerster, kwebbelaarster, vrouw die veel praat (achter iemands rug om).

kwêle, 1. kwijlen; 2. kwelen (zich verkwikken), genieten: *ze zat as 'n poes in 't zonnetje te kwêle* = ze zat als een poes in de zon te genieten.

kwêlebalk, 1. persoon van wie men kwijlt; 2. kind dat kwijlt.

kwiek, 1. kweek, levendig, vlug; 2. pienter, handig, bij de hand, vlug van begrip.

kwinkpotje, spaarpotje.

kwiksteart, 1. kwikstaart; 2. ongedurig persoon: *'t is toch zoa'n kwiksteart, onze Janne* = 't is toch zo'n ongedurig mens, onze Jan.

kwirredekuint, zie: *kwiksteart*.

kwispeldoar, kwispedoor (spuwbakje).

kwitansje, kwitantie.

Krabbe (de schrik van de badgast)

L

labbekak, lui, weinig actief persoon.
ladder, ladder (trap); uitdr.: *je pak 'angt an de ladder* (trap naar de zolder), wordt gezegd tegen een zoon die tegen de zin van zijn ouders wil trouwen: je kunt trouwen, maar meer dan een kostuum voor je uitzet krijg je niet.

laddertje, laddertje (trapje) voor vrouwen om op het strand aan boord van de (bom)schuit te klimmen.

laf, 1. laf; 2. flauw: it smeakt laf = het smaakt flauw.

lala, lala, langzaam: *'t geat lala* = het gaat langzaam, zo-zo; *'t is maer lala* = het is maar zo-zo (het houdt niet over).

Lamberd, Lambert, Lambert, mansnaam: *Piet van Lamberde* = Piet, de zoon van Lambert.

lamlendig, loom, akelig, lui.

lammeneadig, miserabel, ellendig.

lamme(n)tere, jammeren.

lamp, lamp; uitdr.: *'ik 'eb d'm in de lamp* = ik heb hem door.

lamptearen, lantaarn (zie ook: *lantearn*).

lamzak, lamlendig persoon.

land, land; zegswijze: *elk bouwt 't land nea zên verstand* = ieder handelt naar zijn gaven; uitdr.: *d'r is met 'em gien land te beroeie, te bezêle* = er is met hem niets te beginnen.

lande, mv. van land; 2. ww. landen (*landede, 'elandet*).

landgevear, gevaar om te landen.

landkrab(be), landkrab, wordt gezegd van een niet-zeeman (iemand die zijn brood aan de wal verdient): *'t kerk'of is voor de landkrabbe* = het kerhof (begraafplaats) is voor de mensen aan wal (in tegenstelling tot de begraafplaats voor de zeelui, die overboord worden gezet).

landman, ieder, die niet of niet meer vaart: *'ij veart iet mêt en non is-t-ie*

zêman-ouwerling of, en landman-ouwerling 'eworre = hij vaart niet meer en nu is hij geen ouderling op zee meer, maar ouderling aan de wal geworden.

landmansgoed, burgerkleding, gedragen door de zeeman die aan wal is gaan werken: *'ij dreagt landmansgoed* = hij draagt burgerkleden.

landtou, landtouw, touw dat wordt gebruikt voor het landen van een bom; zie ook: *zwemmerd*.

lange, halen (*langde, 'elangd*); geb. wijs: *lank de pook 'ris* = haal de pook eens!; *lank de bêt* = haal de bijl!

langskomme, aankomen, op bezoek komen: *kom 'ris langs as je voorbij komp(t)* = kom eens even op bezoek als je voorbijkomt (wip eens even binnen).

langsteert, kat: *we 'ebbe 'n langsteert an board, da's 'n misse rês, 'oar* = we hebben een kat aan boord, dat is een mislukte reis, hoor (bijgeloof van een zeeman: een kat brengt ongeluk).

langzaam an, rustig aan, langzamerhand.

lans, vriend, kameraad.

lanslui, landslui.

lantearn, lantaarn, zie ook: *lamptearen*.

lapjeskoopman, verkoper van lappen stof (komt langs de huizen).

lappe, 1. lappen (mv. van *lap*); 2. verstellen.

lappemand, lappenmand (voor verstellwerk); uitdr.: *'ij is in de lappemand* = hij voelt zich niet lekker, sukkelt met zijn gezondheid, is ziek.

lapzalf, 1. olie, vet of teer om het tuig in te smeren; 2. kwakzalversmiddel.

lapzalve, met lapzalf insmeren.

lasseketoen, boetkatoen (boeten = repareren van netten).

last, 1. gedeelte op het dek van een bom, tussen de *krebbe*; 2. 14 gepakte

tonnen of 17 kantjes haring.

las(t)post, lastpost, kind dat anderen tot last is, lastig kind.

lat, lat; uitdr.: *op de lat 'eale* = op de pof kopen.

lawiebus, oplawaai, oorvijg, duw.

leag, laag.

leake, laken (mv. *leakes*); *de leakes uitdêle* = de lakens uitdelen, de baas spelen.

leane, **lane**, 1. laten, in vormen als *l(e)ane me*, *l(e)ane ze* = laten wij, laten zij (zie ook: *leate*); 2. planken of delen van de vloer (vlonder) in het vooronder van een bom of logger; 3. straatnaam: *de Leane* = *De Nieuwe Laantjes*; *'ij weunt in de Leane* = hij woont in de Nieuwe Laantjes.

learie-lakmoes, larie, onzin.

lears, laars.

learuim, laadruim (tussen de *krebbes* in, aan boord van een bom of logger).

leat, laat: *leat Pinkster* = een late Pinksteren (*leater*, *lest*); *op z'n lest* = op zijn uiterste; *lest best* = het laatste is het beste.

leate, laten, zie ook: *leane*.

leazerbol, treiteraar.

leazere, vallen.

leazerus, stomdronken: *'ij was leazerus*, *z'n tong 'ing op z'n dorde knoopsgat* = hij was stomdronken, *z'n tong hing op zijn derde knoopsgat*.

lêd, leed.

ledebrekend, zwaar moeilijk werk.

lêdekant, ledikant.

lêdensdeage, de dagen van het lijden van Christus (week voor Pasen).

lêdenssmart, smart van het lijden van Christus.

lêdensstof, verhaal uit de lijdenstijd van Christus.

leesboek, leesboek.

lêf, lijf, lichaam; *je lêf teris* = pas op (je lijf).

legge, leggen, liggen (*lee*, *'elege*): *'ij lêt* = hij legt of hij ligt; *se lagge*, *leje* = zij lagen; *as je geat legge*: *welteruste* = als je naar bed toe gaat: *welterusten*; *de schepies moste blêve legge* = er was

geen werk, men moest werkloos blijven.

leggettjes, haring die bij het halen boven aan het net komt, in tegenstelling tot *'angertjes*, die aan het net blijven hangen; *de leggettjes valle achter op het dek* = de 'leggettjes' vallen achter op het dek.

legimiteasie, legitimatie.

lei, lei (stofnaam en voorwerpsnaam).

lei-je, 1. Leiden; 2. leiden.

leijing, 1. leiding; 2. waterleiding: *'k zel de leijing op je motte zette* = ik zal de straal van de waterleiding op je moeten zetten; ik zal je eens door elkaar moeten schudden, wakker moeten maken.

lek, lek: *je mot êrst wete wear it lek zit* = je moet eerst weten waar het lek zit, wat de oorzaak is; *lekschol*, *binnelekschol* = kleine schol bij de kust gevangen, *biutelekschol* = grote schol in volle zee gevangen.

lêk, lijk.

lekker, 1. lekker: *'t smeakt lekker* = 't smaakt heerlijk; 2. veel: *'ij êt lekker beschouwd* = hij heeft veel besomd; *alle moais steat wel en alle lekker(s) smeakt wel* = al wat mooi is staat goed en al wat lekker is smaakt goed; *'ij 'oudt maar van lekker-lekker* = hij is een smulpaap; 3. goed, flink: *'n lekker achterdeur(e)tje* = een flinke spaarpot, reserve; *'n lekker vangertje* = een ruime vangst.

lekkere, lieveling: *dag lekkere*, *dag pand van me 'art* = dag pand van m'n hart, dag lieveling.

lêlekerd, lelijkerd.

lêlik, lelijk, zie ook: *lêluk*.

lêlikte, lelijkheid.

lêluk, lelijk, zie ook: *lêlik*.

lêmen, 1. lijmen; 2. vleien: *je mot 'm 'n beetje zien te lême* = je moet hem een beetje vleien (zien over te halen).

lêmers, lijmers, naam voor bijtende, stekende kwallen: *om de Noord, op de negenenvêftig verrek je van de lêmers* = om de Noord, op de 59, verrek je van de bijtende kwallen (vnl. in augus-

tus, wanneer de kwal vol met draden zit).

Lemmers, de, De Lemmers (naam van banken in zee).

lêmweater, kwalwater, water, vermengd met het bijtend vocht van de bijtkwallen, dat van de netten afdruipt.

lên, lijn.

leng, leng, soort vis, wit, net als de kabeljauw, blank van buiten: *leng is gien fêne vis, 't likkent wel een schellevis, maar 'ij is platter* = leng is geen fijne vis, hij lijkt wel op een schelvis, maar platter.

lengbandje, verbindingstouw tussen twee netten: *de lengbandjes deursnijje* = de verbindingstouwen tussen de netten doorsnijden.

lêngeweër, lijngeweër, vuurpijlstotel.

lengte, 1. lengte; 2. afstand (naar huis): *'k zel zien dat ik de lengte 'eal* = ik zal zien dat ik thuiskom.

lengze, huilen, dreinen, grienen.

lensma, mand voor bij voorbeeld kleine schol.

lêp, lijf (afval van schar).

lêrboek, studieboek (catechisatie).

lêre, leren (*lêrde*, *'elêrd*).

lerf, tong: *'ou je langé lurf* = houd je mond.

lering, catechetisch onderwijs.

lest, laatst, onlangs: *lest, best* = de (het) laatste, de (het) beste; *de leste têd* = de laatste tijd; *lest zee die dat togge me* = dat zei hij onlangs tegen mij.

let, let op; *let op 'ebbe* = er kijk op hebben, er op letten; *as je d'r 'n beetje let op 'eb, zie je somwêle wonderlikke dinge* = als je er beetje kijk op hebt, zie je soms wonderlijke dingen.

lette, beletten: *wat let je* = wat belet je.

leute, 1. leuten, koffiedrinken; 2. koffiedrinkers.

leutere, leuteren, kletsen.

leve, leven; *mêd, denk om me koppie, Goddank, 't leeft nog* = meid, let op m'n kopje, God zij gedankt, het is nog niet gebroken; *ik was stêf van de kou,*

maar me vingertjes beginne weer te leve = ik was stijf van de kou, maar er komt weer leven in m'n vingers; *zo wear ik 't leven 'eb* = zo waarachtig als ik leef; *d'r is van ze leve nog wel deris wat te verdien* = er is soms nog wel eens wat te verdienen; *wat 'eb ik va(n) me leve* = wat krijgen we nou?

levendig'êd, levendigheid, het levend zijn: *van de levendig'êd glibbere de visse over mekear* = de vissen glibberen over elkaar heen, zo levend zijn ze.

levensdeage, levensdagen: *ik geloaf al z'n levensdeage, dadde de Schevelingers bezondere mense benne, zê de doamené* = ik geloof vast en zeker dat de Scheveningers bijzondere menen zijn, zei de dominee.

levenstêd, levenstijd, de tijd van iemands leven.

lever, 1. lever; 2. vers: *schellevis met 'n levertje* = verse schelvis; *de kawellau en de bolk 'ebbe 'n vette lever* = de kabeljauw en de bolk hebben een vette lever; *kolelever, lengelever, kawellauwslever, bruienvisselever* = lever van de koolvis, lever van de leng, lever van de kabeljauw, lever van de bruinvis; *van 'n bruiervis benne allienig de lever en de niere te gebrukke* = van een bruinvis zijn alleen de lever en de nieren te gebruiken.

lêw, leeuw.

lewaei, lawaai: *'n lewaie van 'eb ik jou dear* = een lawaai van heb ik jou daar (van jewelste).

lêzel, leidsel, teugel.

lichboei, lichtboei.

lichem, licheam, lichaam.

lichtschip, lichtschip.

licht, lantaarn; *jôj, zet je lichte op* = jongen, steek de rode en groene lantaarn (op het schip) aan.

lichte, 't, het weerlicht.

lichte, 1. lichten, oplichten, optillen; 2. afsnijden van een gedeelte van een net met het doel het overblijvende deel te vernieuwen; *licht 't (net) maer 'n ovetje, 'n randje* = maak het net maar een hoofdje (klein stukje), een

randje korter.

lichtenlêst, lichtenlijst, boekwerk met gegevens betreffende de kustlichten of vuren.

lichter, standaard op de achterzijde van de bom, waarin het licht (een olie-lantaarn) wordt geplaatst.

lid, droogkomiek.

liefdeband, band der liefde.

liefde'art, hart vol liefde.

liefdevier, vuur van de liefde.

liefjes, 1. liefjes; 2. onschuldig.

liefkruid, in uitdr.: *gien liefkruid an d'r lêf 'ebbe* = te ongedurig zijn om te beminnen.

liene, lenen.

liere, lieren: *'earing liere* = tonnen met haring uit het schip op de wal brengen.

liest, liefst.

lieverlé, van lieverlee, langzamerhand.

liflaffies, bijzondere hapjes (gerechten): *geef mij maer grauwe errete met spek, ik 'ou iet van die liflaffies* = geef mij maar capucijners met spek, ik houd niet van die hapjes.

lij, lij, van de windrichting afgekeerde zijde van een schip; *in lij legge* = achterlijk zijn.

lijeluk, lijdelijk.

lij-je, lijden.

lijmond, lijmond: de Lemmers en Houwen, banken bij de Engelse kust, 2 - 3 vaam diep, belboei (of brulboei): *bij storm kes je op de lijmond stuk* = bij storm sla je kapot op de lijmond.

lik, lijk, boordsel van een zeil.

likje, beetje, slokje (brandewijn of je-never).

likkene, lijken, gelijken (*likkende, 'elikkend*): *'t likkent wel of je 'onger 'eb, zoa meak je dut stel schoan* = het lijkt wel of je honger hebt, zoals je dat petroleumstel staat schoon te maken (poetsen); *'t likkent net of 'k 'n verkouwenis te pakken 'eb* = het schijnt of ik een verkoudheid heb opgedaan (en dan is het werkelijk zo).

loaddêle, looddelen (geld).

loaddief, looddief; *Kattikse loaddieve*

= Katwijkse looddieven, (scheldnaam voor Katwijkers).

loadje, loodje, dieplood, peilllood, eenvoudig instrument om diepte van het water te bepalen (en te zien wat de grondsoort is).

loadstok, stok om de loden.

loap, diarree, *roaie loap* = bloed diarree.

loape, 1. lopen; *in de weeg loape* = in de weg lopen; 2. verkering hebben: *ze loape nog* = ze hebben nog verkering, zijn nog niet getrouwd; 3. strijken van de mast: *as je de mast most leate loape stut-t-ie op de balk* = als je de mast moest strijken, stootte die op de balk.

loaper, haringloper, negotiant, verkl.w. *loapertjies*.

loas, loods.

lobbes, lobbes: *grotewellige lobbes* = grote geweldige lobbes (sukkel).

lodderig, slaperig: *lodderige oage* = slaperige ogen (die haast dichtvallen).

loeke, kijken: *'ij zat an d'eave te loeke(me)* = hij zat aan de haven te kijken, te loeren, poolshoogte te nemen.

loene, in: *van loene weze: 'ij is van loene*, *'oud 'm in de geate* = hij is slim (sluw, snel), houd hem in de gaten.

loeres, **loeris**, zie: *opmeloeris*.

loeverte, loefzijde (windzijde, hoge kant van het schip).

log, 1. gat, opening (mv.: *loggies*); 2. instrument om de snelheid van een schip te bepalen.

loggertrolle, het treilen met loggers.

loggervloat, loggervloot.

loggie, gaatje: *keas mit loggies* = Emmentaler kaas; *'t bovestik van 't net mot nieuwt weze, d'r magge gien loggies in zitte, aers (aars) geat 't net slap 'ange* = de bovenkant van het net moet nieuw zijn, er mogen geen gaatjes in zitten, anders gaat het net slap hangen.

lompiestrean, traan van de lomp; wordt verdund gebruikt voor gekneusde armen of benen en werd vroeger ook wel als levertraan gedron-

ken: 'oe ouwer lompiestean 'oe beter voor je 'uid = hoe ouder de traan van de lomp is, hoe beter voor je huid.

looi, looi leate, blauw-blauw laten.

loos, loos, waardeloos, vals: *der is je wat loos 'eweest* = daar is heel wat aan de hand geweest, daar is heel wat over gepraat.

loos, loods, schuur, zie ook: *loas*.

lope, zie: *loape*.

loper, zie: *loaper*.

Lord Pikkerton, man van invloed, hoge ome: *'ij doet net of tie Lord Pikkerton is* = hij doet zich voor als iemand van standing.

lord wan'oap, onbenullige (onhandige) man.

lorrebose, lorrenboel, stoffen van slechte of minder goede kwaliteit.

lorreman, voddenkoopman.

los, 1. niet vast; 2. uitverkocht: *ik ben los* = ik heb alles (al m'n vis) verkocht.

los'ouwe, loslaten: *los'ouwe is vast'ouwe en vast'ouwe is los'ouwe* = loslaten is vasthouden en vasthouden is loslaten (jongensspel).

louwerend, in uitdr.: *'ij zit in 't louwerend* = hij zit in de put; *in 't louwerend reake* = terugkrabbelen.

louwerens, (klemtoon op ens), vissoort, grote rode zeehaan; *de louwerens êt de kleure van de regenboog* = de louwerens heeft veel mooie kleuren; *de louwerens is 'n roaie poan mit twie zwemvlieze onder z'n kin, mit 'n stompe snûit, road togge goud an, en ken wel 'n 'alve meter lang worre* = de louwerens is een rode poon (zeehaan) met twee zwemvliezen onder z'n kin, rood tegen goud aan, en kan wel een halve meter lang worden.

louwloene, uitdr.: kun je net geloven.
love, loven: *je mag 't love as* = je mag van geluk spreken als.

Lowie, Louis; *'ij stong as verdomde Lowie te kikke* = hij stond er betuurd bij.

loze, 1. lozen, spuien, afwateren; 2. opruimen; 3. vanaf komen: *'ij 'eb die*

partij 'earing 'eloosd = hij heeft die partij haring opgeruimd, van de hand gedaan; *'oe kenne me die loze* = hoe komen we van hem af?; 4. ruimte: *dear mot je loze voor 'ebbe om de rêp te kenne opwinne* = je moet ruimte hebben om de reep te kunnen opwinden.

lubbere, lubberen, ruim zitten van kledingstukken: *de kreag lubberde* = de kraag was te ruim (aangezet).

luchie, wind: *'t luchie is noardelik* = de wind is noordelijk.

luchtig, in: *de bêl'earing is luchtig* = de jonge haring zwemt naar boven.

lui-eard, luiaard.

luierbalkje, balk waarover de helmstok kan draaien: *jôj, lank me de pêp eris van achter 't luierbal(le)kje* = jongen, haal mijn pijp eens voor mij achter de luierbalk vandaan.

lûif, luif, afdakje, luifel boven een deur: *onder de lûif* = naam van hofje (vroeger) in de Heemraadstraat, waar zoutlossers woonden, die vaak op het verhoginkje onder de luifel voor hun huisje zaten.

lui'ûis, luidhuis, d.i. de plaats onder de toren waar de *peken* ruimte hebben om de klok te luiden.

luigat, galmgat van de kerktoeren.

lûi-je, luiden, klokluiden (bij begrafenissen, kerkgang of mistig weer).

lûis, luis: *lûize streke* = gemene streken; *'ij êt 'n leventje as 'n lûis op 'n zeer 'oafd* = hij heeft een leventje als een luis op een zeer hoofd (goed leven, reuze baan).

luitjes, luitjes, luidjes, lieden.

lûizebos, luizekop, scheldnaam voor iemand met hoofdfluis.

lûizepoatje, pootje van een luis, gebruikt als naam voor een lucifer.

luizwam, luiwammes.

Luk, Luik.

lukkerman, geluksvogel: *'ij is 'n lukkerman: 'ij vong deur de bank zeuventig kantjes per dag, en nog 'n goed martje toe* = hij is een geluksvogel (als visserman), hij ving gemiddeld zeven-

tig kantjes per dag en had geluk dat de prijzen op de markt ook nog goed waren.

lulkook, (plat) lulkoek, kletspraat.

lulla, lamzak: *'n lulla van 'n vent* = een vent van niks.

lulle, kletsen.

lulletje rozewater, sullig persoon.

lurf, lur(re)ve, slip: *bij z'n lurve 'ebbe, pakken* = bij de kladden hebben (bij

zijn kraag of een slip van zijn kleding).

lurke, zuigen: *'ij zat an z'n pêp te lurke* = hij zat aan zijn pijp te zuigen.

lusse, 1. lussen; 2. lusten: *zoa lus ik 'r wel ientje* = zo kan ik er nog meer gebruiken (ironisch); *ik lus dat iet* = dat lust ik niet.

lute, luwte.

luusjefer, lucifer.

luwing, luwte.

M

'm, hem.

ma, mand (mv. maan, maje): *'n trealiede ma* = een mand met een soort tralies, metalen spijlen; *'n ma vis* = een maathoudende geijkte mand vis van ongeveer 30 kg inhoud; *as je an de vleet leg, ês je 'n ma an de stag of an 't achtermasje* = als je aan de vleet ligt (je netten hebt uitstaan), hijs je een mand aan de stag (bij de boeg) of aan het achtermastje; *schûitema* = een mand die aan boord van een schuit wordt gebruikt.

Machiel, Machiel, Michiel, mansnaam.

macht, **machte**, 1. macht; 2. grote hoeveelheid: *'n machte vis* = een grote hoeveelheid vis; *bij machte* = in staat zijn; *ik was 'iet bij machte* = ik was niet in staat.

machtig, 1. machtig; 2. zwaar; 3. uitermate, zeer: *machtig moai*, *machtig veul* = uitermate, bijzonder mooi, zeer veel; *'n machtig onderschêd* = een zeer groot verschil; 4. groots, prachtig: *'n machtig schouwspel* = een groots schouwspel.

mae, uitspr.: maa.

maeie, uitspr.: maaie, maaïen; *ik maeide me deur de menigte* = ik wrong me door de menigte heen.

maeierschoenen, grote schoenen.

maeltijd, maalstroom.

maer, uitspr.: maar, 1. maar; 2. zeker, beslist: *'t was toch maer goed* = 't was beslist goed; 3. meer; *ammaer* (uitspr.: *ammaar*) = *steeds opnieuw, aanhoudend*; *'ij zat ammaer dat klêne kind te pleage* = hij plaagde dat kleine kind steeds opnieuw, aanhoudend; 4. steeds: *'ij gong maer douwe deur* = hij ging steeds duwende door; 5. inderdaad, zo: *maer wat je zegt* = inderdaad, zoals je zegt.

Maerte, uitspr.: Maarten, Maarten, mansnaam.

maffen, maffen, slapen.

magge, mogen: *ik mag*, *we*, *ze magge*; *ik mog*, *we*, *ze mogge*, *'emogge*.

majestêt, majesteit: *in z'n majestêt weze* = in zijn fleur zijn; *wach maer*, *as ik in me* (uitspr.: *imme*) *majestêt kom* = pas maar op, wanneer ik wat te vertellen zal hebben (zal ik je wel krijgen).

mak, 1. mak, tam; 2. rustig; *as de mast neer is*, *voel je gien veartûg*, *je leg makker* = als de mast naar beneden is, voel je niet dat je vaart (dat je op zee bent), je ligt rustiger.

makkelijk, 1. gemakkelijk; 2. gemakzuchtig.

mal, mal, onwijs; in uitdr.: *'t joantje lêt voor mal* = het joontje ligt plat (dat is als de laatste netten worden binnengehaald (fig.: het einde van de reis, de onderneming is in zicht).

mal'ûis, malhuis, gekkenhuis, inrichting voor zwakzinnigen.

malle, stoeien, gekheid maken: *mêd*, *leat iet met je malle* = meisje, pas op, laat niet met je spelen (je voor de gek houden).

mallemok, 1. Noorse stormvogel (fulmarus glacialis), albatrosachtige vogel, zgn. open-zee vogel (wordt soms aangezien voor een meeuw); 2. fig.: domoor, gulzigaard: *twie malle-mokke en ien zêmêeuw*, *wie dut iet zegge ken is gien echte Schevelinger* = twee malle mokken en één zeemeeuw, wie dat niet kan zeggen is geen echte Scheveninger.

mallie, manlui.

malloot, malloot.

mallotig, dwaas.

maltentig, overdreven zindelijk.

maltje, patroontje, voorbeeldje, malletje.

mammier, een ijzeren pijp met een boog om in het gat te zetten; daardoor liep het zeewater in het vooronder om

het schoon te vegen; het water liep vanzelf weer weg door de schuit.

man, 1. man; 2. jongen: *man*, *blêf met je 'andjes van de pan of* = jongen, je moet van de pan afblijven; 3. hem: *'k 'eb de man nog nooit 'oare danke* = ik heb hem nog nooit horen danken (dankgebed na de maaltijd; *'êl wat mans weze* = heel wat mans zijn. **mande**, mand (ook: *ma*): *'n mande mit 'n oaievaar* = een mand waarop een ooievaar was geschilderd; deze had de moeder (die met vis ging, een negotiante, in bruikleen van de gemeente 's-Gravenhage, in het wapen van deze stad staat een ooievaar); *jôj, 'oudt de mande 'n beetje weg, d'r steat 'n oaievaar op* = jongen, houdt de mand een beetje verborgen, er staat een ooievaar op; *'n mande schol* = een mand met schol (mv. *mandes*); de zeelieden gebruiken voor het woord mand: *ma*.

mandefles, fles met een korf er om heen.

mandemeaker, mandemaker, zie ook: *stekkegat*.

mandje, bed.

mandofnemer, de man die de (vis)manden vol schept.

mangel, amandel, pinda, apenootje.

mangele, pinda's; *mangele pelle* = pinda's pellen.

mangelpers, amandelpers.

mank, kreupel: *'ij geat er mank over* = hij piekert er over.

mankeliek, mankerende, gebrekkig, ziekelijk.

mankere, 1. mankeren; 2. sukkelen, kwakkelen met de gezondheid; *me meuje was ammeear mankerende* = mijn tante was steeds ziekelijk, sukkelde steeds met haar gezondheid.

manlui, mannen, manvolk; zie ook: *mallie*.

manneneam, mansnaam.

mannetjesgêt, het mannetje van de geit, bok.

mantel, mantel; uitdr.: *d'r mantel slêt mêt as d'r stoel* = haar mantel slijt

meer als haar stoel, wordt gezegd van een uithuizige vrouw; *iemand de mantel ûitvége* = iemand de waarheid zeggen.

mars, 1. mars; 2. vooruit: *me deurtje ûit, mars* = vooruit, m'n deur uit; 3. uitroep in: *mars, 'oe is 't mogelijk* = tjonge-jonge, hoe is het mogelijk.

mart, markt: *bij 't schêje van de mart leert men z'n mense kenne* = bij het scheiden van de markt leert men z'n mensen kennen; *we voere met de mart mee* = wij hadden een voordelige markt; wij maakten een goede prijs (voor de vis).

marte, markten, de markt bezoeken, kopen op de markt.

Martijntje, 1. vrouwennaam; 2. titel van een roman die betrekking heeft op een Schevenings meisje, auteur: A. Tael.

Marij(ke), Marie, Marij(ke), vrouwennaam.

mast, mast: *we motte de mast op'-ouwe* = wij moeten standhouden; *we motte zien datte me de mast opkrêge* = wij moeten het gevaar trotseren; *kok voar de mast!* = uitroep wanneer er te weinig eten klaar gemaakt is.

masteloas, zonder mast.

mat, touwwerk van 20 streng: *in de kluis lé 'n mat van 20 streng voar 't vêle (bom)* = in de kluis lag een mat van 20 streng tegen het vijlen.

mau, mouw.

me, pers.vnw. me, mij; bez.vnw. mijn: *dut is me broer* = dat is mijn broer (wordt voor medeklinker gebruikt; zie ook *m'n*, wordt gebruikt voor klinker); we, wij, in vormen als: *toene me, datte me, azze me, lane me* = toen wij, dat wij als wij, laten wij; *evenwel, toch van die stadsmense motte me 'ier mee iet veul 'ebbe* = wij willen hier evenwel niet veel met die stadsmensen te maken hebben; verkorting van m'n: *wat 'eb ik van me leve* = wel heb ik van m'n leven.

meager, mager: *'ij eet 'm dik en 'ij kakt 'm meager* = hij eet zich dik en

hij kakt zich mager.

meake, 1. maken; 2. afpassen: *ke(n) je 't meake* = kan je 't schikken, regelen, bij voorbeeld met gepast geld betalen?; 3. opmaken: *'t bed meake* = het bed opmaken; 4. het doel bereiken: *we motte de wal meake* = wij moeten aan wel (zien te) komen.

mealderig, malend.

meale, 1. malen, draaien; 2. malen, zeuren: *ze is mealende* = zij is niet goed snik; *dear meal 'n mens iet om* = daar geeft men niet om.

mealtêd, maaltijd, etenstijd: *die vrênde snoes-eane dringe maer op ons durp nea voare om de voranzittinge des mealtêds te 'ebbe* = die vreemde snoeshanen verdringen zich op ons dorp om de belangrijkste te worden.

mealtij, maalstroom, zie ook: *maeltij*; *de vleet verdeagde achter ons om deur de mealtij* = de vleet verdaagde (verdween) achter ons om door de maalstroom.

meane, ww. manen, vermanen: *deur êge schuld, wor je 't mêst 'emeand(ed)* = door je eigen schuld word je het meest gemaand.

mearnoat, deelhebber, compagnon.

meart, maart.

meart, **mearte**, Maarten, mansnaam, zie ook: *Maerte*.

measschoppij, maatschappij.

meatjes'earing, maatjesharing (maagdekesharing), waarbij de hom of kuit nog niet aanwezig is; zie ook: *'earing*.

meatjes visserij, de visserij op maatjesharing.

mêd, 1. meisje; 2. dienstmeisje; 3. dochter: *die mêdes van Piet van Kleaze van 't dikje* = die dochters van Piet van Klaas, die op de Drogersdijk wonen.

Medenblik, Medemblik.

medespoede, voorspoed: *ik wens je nieuwe jaar met veule medespoede* = ik wens je nieuwjaar met veel voorspoed.

medien, meteen, dadelijk.

mee, 1. mee, mede: *meejubele* = meejubelen; 2. evenwel: *de tij-je benne d'r mee iet nea* = de tijden zijn er evenwel niet naar; *de stierlui benne mee nog iet an 't optekene* = de stuurlui zijn evenwel nog niet aan het monstere; 3. toch, bovendien.

meelbiet, in uitdr.: *zo dronken as 'n meelbiet* = erg dronken, beschonken.

meet, 1. beginstreep: *shot van meet* = vanaf de beginstreep schieten (uitdrukking bij het knikkerspel, knikeren); 2. plankton, in water drijvend organisme, wat ook als haringvoedsel dient.

mêeuwte, 1. beschilderde plank voor statie (bij de bom) aan bakboord en stuurboord, 1 1/2 vaam lang; 2. kleine zeemeeuw.

meeveare, meevaren.

mejoar, majoor.

mekere, mankeren: *wat mekeer je* = wat scheel je; *zonder mekere* = onverwijd; zie ook: *mankere*.

mekrêl, makreel: *mekrêlsente* = (aandeel in de) opbrengst van de makreel.

mêl, mijl (1850 m).

mel(le)k, melk.

mel(le)ke, 1. melken; 2. zaniken; 3. zeurend (aanhoudend) vragen: *zit toch 'iet zoa te melleke* = zit toch niet zo te zaniken.

mem, in uitdr.: *ien toet mem* = om het even; *'t is ien toet mem offe me non vlês of vis ete* = 't is mij om het even of we nu vlees of vis eten (*toet mem*: *afgeleid van het Franse toute de même* = *alles hetzelfde*).

memorie, heugenis: *boave memorie van mense* = sinds mensenheugenis.

mên, mijn, mij: *as it an mên lê* = als het aan mij lag.

m'n, **me**, bez. vnw. mijn: *m'n oam* (uitspr.: *me noam*), *me putje* = mijn oom, mijn petje; *ik loap me 'n 'n pêger* = ik loop mij af te matten, ik loop me buiten adem.

Mêndert, Meindert (mansnaam).

mênegevear, gevaar van mijnen.

menêr, mijnheer.

menge, roeren, mengen: *ik gea 'et beslag van blom menge* = ik ga het beslag van bloem roeren.

mengele, zeuren.

menier, manier.

mens, mens; uitdr.: *alle mense wat een werk* = wat een hoeveelheid, of wat een omvangrijk, moeilijk, naar, werk.

menseleve, mensenlevens, ook in verkleinende zin gebruikt: menselevetjes.

Mentina, vrouwennaam; mansnaam: *Ment*.

menûite, minuten, twee menûite oaver drie = twee minuten over drie.

menuut, minuut.

mênzout, mijnzout: *mênzout verbrandt 't velletje van de meatjes* = mijnzout verbrandt het velletje van de maatjes.

mep, 1. slag; 2. hoeveelheid: *'n mep butter* = een klodder boter (aan een spaan).

meppe, slaan.

mêr, meer.

mêre, vermeerderen, toenemen: *jôj, schouw me wear as 't koutje geat mêre* = jongen, waarschuw mij als de wind gaat toenemen.

mereakel, mirakel.

Merij, Merijke, Merij, vrouwennaam.

merk, zie: *opmerke*.

merke, merken (*mork*, *'emorke*); *opmerke*, *anmerke* = opmerken, aanmerken.

meschie, misschien.

mesien, 't, de machine, het toestel (mv.: *mesiene*).

mesiene, *de*, de machine; *de stoamme-siene*, *'oafdmesiene* = het hart (mv.: *mesienes*).

mesje, 1. mesje; 2. schelp (messchede, zwaardschede, solen vagina en solen ensis).

meskoafje, soort gebakje, cake.

messelear, metselaar.

mêst, meest: *wear je 't mêst van 'eb te zegge*, *kom je 't dichste bij te legge* = waar je het meest op aan te merken hebt, krijg je het meest mee te maken.

mêstal, meestal.

mêstentês, meestentijds (ook: *mêstentêd*).

mêster, meester, schoolmeester.

mêsterloan, meesterloon = honorarium voor de geneesheer.

met, mert, maling (van het Franse merde): *'ik 'eb me(r)t an d'r* = ik heb maling aan haar; *dear 'eb ik me(r)t an* = daar heb ik maling aan.

met, 1. met (uitspr. ook soms: *mit*): *'n pot met 'alfvol terpetên* = een pot halfvol met terpentijn; 2. van: *op de 'oagte met* = op de hoogte van; 3. bij: *met onze Janne* = bij onze Jan; *'ij kwam met me moeder* = hij kwam bij mijn moeder; *'uize met de vleet* = huizen genoeg; 4. onder: *d'r benne met de mense verschei-je inzichte* = er komen onder de mensen verschillende inzichten voor; 5. tijdens: *met 'et oaverloape* = tijdens de haringvisserij; 6. op: *met Korsmus* = op Kerstmis; 7. net, juist, meteen: *met dat ik 't zee* = juist toen ik het zei; 8. erbij (in geval van betrokkenheid): *'ij is met de rêderij betrokke* = hij is bij de rederij betrokken; 9. door: *met weemoed an'edean* = door weemoed aangedaan.

mêt, mijt.

metroas, matroos: *voarste metroas* = voorste matroos.

met-te-'ande, bijdehand(te): *'t is zoa'n met-te-'ande mêd* = het is zo'n bijdehante meid.

meuje, tante (in ruimere zin: oudere vrouw).

meulenaar, soort rondvis.

meut, tante (plat), zie ook *meuje*.

meutje, verkl.w. van tante, wordt gebruikt in uitdr.: *o, zo, is die man je meutje* = o, bedoel je dat, o, zit de zaak zo in elkaar.

mêuw, meeuw (ook gespeld: *mêeuw*): *de mêuw vecht met de 'ille om de 'earing* = de meeuw vecht met de Hillegonda (soort vis) om de haring.

mêuwkje, zie: *mêeuwje*.

mezêre, misère: *in de mesêre zitte* = in de ellende (kommer) zitten.

middagtij, 's middags: *de schùit kwam op an 't middagtij* = de schuit kwam omhoog (op het strand) 's middags tijdens de vloed.

middagtukje, middagslaapje.

midde, *de*, het midden: *alles nog in de mitte* = alles nog in orde?; *zij zat in de mitte* = zij zat in het midden; *breek die kaak maar deur de mitte* = breek die kaak (zeekaak, zeebiscuit) maar in tweeën, middendoor.

middelberg, middengedeelte van het schuitengat.

middenste, middelste.

miene, 1. menen (*miende*, 'emiend); 2. bedoelen: *mien je mèn* = bedoel je mij?

mienes, menens: *'t is mienes* = 't is menens.

mienigien, menigeen.

mienigmeal, menigmaal.

mienigte, menigte.

miening, mening.

mient, gemeente, gemeenschap: *kik eris an, 'ij wil in de mient komme* = kijk eens aan, hij wil in de gemeenschap worden opgenomen, hij wil er bovenop geraken.

miere, 1. mieren, zaniken, broeien, gisten: *'t was toe al an 't miere onder 'et volk* = het was toen al aan 't broeien onder het volk; 2. peuteren: *wat zit je toch an dat ding te miere?* = wat ben je toch aan dat ding aan het peuteren.

mieter, (plat) lichaam.

miezerig, druilerig: *miezerig weer* = druilerig weer; *miezerig ventje* = klein, mager, zwak, kereltje.

mij, **mei**, mei.

mijtjes, **meitjes**, maatjes: *'t benne de êrste mijtjes dieë me vange van 't jear* = het zijn de eerste maatjes die we vangen van 't jaar.

mik, 1. brood: *krentemik* = krentebrood; 2. mik, soort standaard waar de mast in kan rusten.

mimmekaer, 1. bij elkaar (uitspr.: *mimmekaar*); 2. tezamen.

min, 1. min (tegenovergestelde van

plus); 2. slecht: *'t is min* = 't is slecht, gemeen; *minne earepels* = slechte aardappels; *'t is min met 'em* = hij is in een slechte toestand (ligt op sterven); *ze is maar minnetjes* = ze is tenger, mager, klein.

Minnekus, Dominicus, mansnaam, verkl.w.: *Mink*.

minnetjes, zie: *min*.

minnezere, 1. minder worden; 2. verminderen: *ze zelle de gage minnezere* = ze zullen het loon verminderen; 3. zuiniger aan doen: *we motte minnezere* = we moeten zuiniger worden.

mis, mis(lukt): *'n misse rês, teelt* = een mislukte reis, vangst; *d'r benne vissers en d'r benne missers* = er zijn goede vissers en slechte (mislukkelingen).

mispel, mispel, vrucht, wordt gebruikt in uitdr.: *zoa rot as 'n mispel*.

misprêze, afkeuren, laken (misprijzen): *ik misprêz 't 'iet in je, maar ...* = ik keur het niet af in je, maar ...

misschie, misschien; zie ook: *meschie*.

missee, missen: *'ij miste z'n negoasie* = hij miste zijn negotie.

misser, iemand die mislukt is in het uitoefenen van zijn beroep: *d'r benne vissers en d'r benne missers* = er zijn vissers (die hun vak verstaan) en er zijn vissers (die het nooit leren).

mist, 1. mist, weersomstandigheid; 2. mest: *mis(t)joap, mis(t)kar* = mesthoop, mestkar.

m'n, bez. vnv. mijn, voor een klinker gebruikt: *m'n oam, m'n 'art* = mijn oom, mijn hart; zie ook: *me*.

mo', afkorting van *mot*, gebruikt bij *je mo'* = je moet.

moai, mooi, *moaite*, mooiheid.

moais, moois: *alle moais steat wel en alle lekkers smeakt wel* = al wat mooi is staat wel (goed) en al wat lekker is smaakt wel (goed of zoet).

moaitoai, opschik: *m'n groatje was 'iet vor de 'oagmoed en de moaitoai* = mijn grootmoeder was tegen hoogmoedig zijn en tegen opschik.

moeieluk, moeilijk.

De auwe meujes

moer, 1. moer (gereedschap); 2. moeder (plat): *nea z'n moer gean* = naar z'n moeder (die overleden is) gaan, naar de kelder gaan, doodgaan.

mogelik, mogeluk, mogelijk.

mogeluk'ed, mogelijkheid.

mogge, mochten: *ik mog, we magge* = ik mocht, we mogen; *we mogge* = we mochten (*mog*, 'emogge).

mokkel, meid, vrouw: *hij vrijt mit die mokkel van Groentjes, Blauwtjes, enz.* = hij vrijt, hij heeft verkering met die meid van Groentjes, Blauwtjes (geringschattend gebruikt voor de namen Groen of Blauw, de scheldnaam of bijnaam); *'n lekker mokkeltje* = een aardig meisje; *'oe 'iet die mokkel oak wear* = hoe heet die meid toch?

molle, ww. mollen, kapot maken, vernielen.

mombakkes, 1. beschermer gemaakt van zeildoek tegen de draden van de bijtkwal; 2. masker, gebruikt op feestjes.

mond'armonikea, mondharmonica.

mondjesmeat, weinig: *'t is mondjesmeat* = er is nauwelijks genoeg (niet meer dan de maat van je mond).

monstere, anmonstere, aanmonstere: *'ij is weze monstere; ze mozze anmonstere* = hij heeft zich aange-monsterd, zij moesten aanmonstere.

moppes, muts (voor over het hoofd-ijzer): *ze dreagt 'n moppes* = zij draagt een muts (zonder hoofdijzer).

morgenbeurt, eerste kerkdienst van een predikant op de zondag (in tegenstelling tot *avondbeurt, middagbeurt*).

morspiek, morspot, iemand die morst.

morspieke, morsen.

mos, mus, vogel.

mosseklem, vogelknip.

mosterddoap, bloem, boter en mosterd tot een sausje bereid, zie ook: *zuurdoap*.

mosterdnap, mosterdpot.

mosterdpot, een draaiend voorwerp van gegoten ijzer met twee rollen, aan

dek in het midden van de schuit, om de lijnen evenwijdig te houden (bij de treilvisserij).

mot, 1. ruzie; 2. zaagsel en houtafval van de kuiperijen voor de bokkingrokerijen.

motorlogger, logger, voortbewogen door middel van (een)motor(en), in tegenstelling tot een zeillogger.

motte, moeten (*mos, mozze* = moest, moesten): *'ij mos-t'er weze* = hij moest er zijn.

mottig, pukkelig.

mud, mud (gewichtsmaat): *'t is zoa vol as mud* = 't is boordevol.

muggekracht, in: *muggekracht 'ebbe* = zwak zijn.

mui, ondiepte voor de kust.

muis, 1. muis (knaagdier); 2. verdikking van de reep, waar tegenaan de seizing en daarna het breeltouw opgestoken worden (daardoor kunnen deze niet verschuiven); de muis geeft tegelijkertijd een zekere lengte (de maat) van de reep aan; de muis bestaat uit een dikke touwwikkeling, waarover heen een dunne touwwikkeling (*teas*); kleine muizen bij een halve seizing, grote muizen bij een hele seizing (zie: *sësing*).

mùiza, muis daar!, uitroep bij het binnenhalen van de vleet om te waarschuwen dat er een muis komt.

mùize, 1. mv. van muis, knaagdier: *de mùize lagge doad vor de kast bij meuje Dirkje, ze was zoa arm as de miere* = de muizen lagen dood voor de kast bij tante Dirkje, ze was zo arm als de mieren; 2. misère: *'t wordt mùize* = het wordt misère; 3. ww. muizen = in delen verdelen: *de rêp is 'emùisd* = de reep is in delen met mùize aangegeven (verdeeld).

mùizeneste, muizenissen, zwarigheden.

mummele, mummelen, mompelen.

munt, munt- (of kruis-)zijde van een geldstuk: *pas op, dà je 'iet munt lêt* = denk erom dat je niet munt gooit.

murg, merg.

murge, morgen, zie ook: *murrege*.

murgpêp, mergpijp: *lang d'ris 'n pear*

murgpêpe vor de soep = haal eens een paar mergpijpen voor de soep.

murrege, morgen: *murrege brenge* = kun je net geloven, reken daar maar niet op!

mur(re)m, murw.

mus, muts, behorend bij de klederdracht: *dikke mus* = dik-katoenen muts, niet doorschijnend, wordt gedragen bij rouw; *dunne mus* = doorschijnende, kamerdoekse, fijn linnen muts, gedragen door-de-week; *kanten*

mus = muts van fijn katoenen kant met mooie bloemmotieven, wordt alleen op zondag of op hoogtijdagen gedragen; *nachmus*, kapje van gekeperd katoen, wordt onder de kin met bandjes vastgestrikt, en bij het werk gedragen; vroeger droeg men onder de muts ook nog een klein hoofdkapje van zwart satijn.

mussewasser, mutsenwaster, die ook de mutsen met stijf sel opmaakt en plooit.

muur, *de*, de muur, hiermee wordt de boulevard langs de kust aangeduid.

N

'n, 1. telw. één, zie ook: *ien*; 2. onbep. lidw. een: *'n lekker vangertje* = een goede vangst, meevallertje; 3. 'n als verbindingsletter: *ik zou je 'esproke wulle-n-'ebbe* = ik wil je eens spreken.

na, nadat.

naauw, nauw.

nachmus, nachtmuts; een wit katoenen hoofdkapje, goed gesteven, wordt overdag gedragen bij het werk; het kapje wordt met een bandje onder de kin vastgeknoopt; vroeger droeg men 's nachts ook een kapje over het haar of overdag onder het hoofdijsjer.

nachpon, nachtjapon, pyjama.

nachschuut, nachtschuit; uitdr.: *we geane de nachschuut weer in* = we gaan de winter weer tegemoet; de dagen gaan weer korten.

'nacht, genacht, goedenacht, vaarwel: *'nacht Mina*, *'nacht Scheveling* = goedenacht Mina, vaarwel Scheveningen.

nachtegealepadje, het nachtegaalspaadje = de Parkweg, Parklaan (*nachtegealspadje* = Parkstraat in Den Haag).

nach(t)meal, nachtmaal (in de nacht dat Jezus het 'avondmaal' instelde, het Heilig Avondmaal, sacrament in protestantse kerken); ook wel: *nach(t)mealsdis*.

Naeld, *de*, de Gedenknaald (monument in Scheveningen); *'t kompas van de naeld 'elpe* = 't kompas van de naald helpen.

naerig, naargeestig: *'t was koud en naerig op de strang* = 't was koud en naargeestig op het strand.

Naetje, Naatje, vrouwennaam, meest gebruikt in uitdr.: *'ij 'a schêt an dronke Naetje* = hij had er maling aan, het kon hem niets schelen.

nap, nap: *de mosterdnep* = de mosterdnap, de mosterdpot, zie ook:

nappe.

napje, 1. verkl.w. van *nap*; 2. *plat zeemanspetje*.

nappe, nap: *'n nappe zout*.

Nardus, mansnaam, afgeleid van Leonardus.

narre, treiteren, plagen.

narrig, kwaad, nijdig.

nat, 1. nat (niet droog): *'n natte droam* = een benauwde droom (waarbij het bed niet droog blijft, ook gebruikt in platte uitdr.); 2. drank: *'t kostelijke nat* = de heerlijke drank.

nea, 1. naar: *schuûte, die nea ons toe'ielde* = schuiten die naar ons toe (onze richting uit) kwamen; 2. volgens: *nea mên klêne verstandje* = (zelfspot), volgens mijn beperkte begrippen; 3. na: *op 't Veer nea Zéeland* = op 't Veer na (of nabij) Zeeland; 4. na, in uitdr.: *te uut en te nea* = uit en te na, in alle bijzonderheden, details.

nead, 1. naad, in uitdr.: *z'n êge uut de nead werke* = zich uit de naad werken = te hard werken, zodat men lichamelijke klachten krijgt (doodwerken); 2. naad, zoom (van het water): *an de nead van 'et weater* = vlak langs de branding (aan het strand).

neadatte, *d'r*, nadat er.

neagebed, nagebed, in tegenstelling tot voorgebed, dankgebed.

neagel, nagel: *je zuigt 't bloed onder m'n neagels vande an* = je zuigt het bloed onder mijn nagels vandaan, je tart me, je treitert me, je daagt me uit.

neagelang, naargelang.

neageltje, nageltje, stop in de bodem van het vooronder, zie ook: *mammier*.

neajearsstroam, de stroom in het najaar: *neajearsstroame benne gevearluk* = stormen in het najaar zijn gevaarlijk.

neakend, 1. naakt; 2. kaal: *neakende kejonders* = kale opscheppers (wordt

gezegd van Hagenaars); *'ij verdiende z'n neakende broad 'iet* = hij verdiende geen droog brood; 3. arm: *'ij is te neakend dat 'ie lacht* = hij is zo arm dat hij niet kan lachen; uitdr.: *start-neakend*.

nealdje, naaldje: *brei nog maer 'n nealdje* = *brei nog maar een naaldje (toer)*, *ga nog maar even door met breien*.

neapret, napret, pret na afloop van een gebeurtenis; ironisch: *maer toe de neapret: wie zel dut motte bezjodeme* = maar toen de napret, want: wie zal dat moeten betalen, wie zal daarvoor opdraaien?

nearing, ruimte, gedeelte tussen mast en kerk (ruim) op de bom.

neaste, je, je naaste, mede-mens, mens waarmee men in aanraking komt.

neastebij, bijna, om en nabij, ten naaste bij: *'t was neastebij 'n uur of twee loape* = 't was bijna twee uur lopen.

neavenant, navenant, naar omstandigheden, naar evenredigheid.

neavigeasie, navigatie: *de 'ele neavigeasie* = de hele navigatie, de hele revue.

neazitte, achterna zitten, achtervolgen.

Neeltje, Neeltje (uitspr.: *Neelt-s-je*), vrouwennaam.

neergoaie, strijken (van de mast): *we geane an schot, we motte de sêle neergoaie* = we gaan de netten schieten, we moeten de zeilen strijken.

neet, luizeëi: *'eb je 't 'iet van de vloaie, dan 'eb je 't van de nete* = heb je het niet van de vlooiën, dan heb je het van de neten; *zo keal as 'n neet* = zo arm als een neet.

nege, negen (telw.)

negene, negenen, spel met dobbelstenen, als volgt gespeeld: men speelt met drie dobbelstenen, men moet tot 9 werpen en terug van 9 tot 1; gooit men eerst bij voorbeeld 1-2-4, dan heeft men reeds tot 7 geworpen, enz.

negenbal, lekkernij, soort bal van drop in de suiker gerold, groter dan een toverbal.

negere, treiteren.

negerrit, pruimtabak.

negoasie, negotie, handel: *'ij geat met negoasie* = hij is in de handel (negotie) en gaat er mee langs de huizen.

negosiemense, mensen die met negotie gaan (meest handel in vis).

nekje, nekje, losse gebreide kol; deze kwam in zwang na het verdwijnen van de *kassiné* (halsdoek); de *kassiné* raakte in onbruik nadat deze ongelukken veroorzaakte, bij voorbeeld doordat de halsdoek tussen de winch raakte.

neme, nemen (*nam*, *'enoame*): *'ij niempt* = hij neemt; *we, ze namme* = wij, zij, namen; *'enoame, emomme* = genomen.

nêpe, nijpen, knijpen, knellen: *'ij zat in z'n gat 'enêpe* = hij zat in de knel.

nêpert, knel: *'ij zat in de nêpert* = hij zat in de knel.

net, pas geleden: *net geat ze wegt* = ze is pas geleden weggegaan.

net as, evenals.

net zoa min, evenmin: *net zoa min as* = evenmin als.

neteldoek, neteldoek.

netjes, netten (hoogstens 70 op een bom).

netjies, netjes.

nette, netten.

nettekarak, kar voor de netten, boerenwagen met opstaande zijden en achterschot en disselboom.

nette petit, stijf-netjes.

netteversiering, versiering met netten.

netteweage, boerenwagen of platte wagen waarmee netten worden vervoerd; zie ook: *nettekarak*.

netuurluk, natuurlijk.

netuurgewemel, het gekrioel van het gedierte in de natuur.

neus, 1, neus; uitdr.: *tusse neus en lippe deur loze me 'n pear tonnetjes vor 'n beetje* = tussen de bedrijven door zonder dat iemand er zich aan

kan stoten, ruilen we een paar tonnetjes voor alcohol; 2. neus (bij het zeil); *'t neusje van de zalm* = het neusje van de zalm, het beste wat er is. **neut**, noot (in samenstelling: *okkerneut* = okkernoot).

neutemescheat, **neutemuskeat**, nootmuskaat.

neutje, borreltje, glaasje: *'n neutje op de valrêp* = een borreltje bij het afscheid.

neuze, 1. neuzen, poolshoogte nemen, kijken, zoeken; 2. kinderspelletje, waarbij men de neuzen tegen elkaar heen en weer wrijft.

nevellucht, nevelige lucht.

niet, *'iet*, niet: *belange niet* = bij lange na niet; in: *niettan* = niemendal; zie ook: *iet*.

nietes, niet hoor, niet waar: *'t is welles*, *'t is nietes* = 't is wel waar, 't is niet waar.

nietig'êdje, kleinigheid.

niets-met-al, niemendal.

niettan, niet dan; wordt vaak als stopwoord aan het einde van een zin, vragend, gezegd = is het soms niet waar?

nieuwe, nieuwen, zelfst.nmw. gebruikt voor nieuwe haring.

nieuwe 'earing visserij, visserij op de nieuwe haring.

nieuwejaar, nieuwjaar; *voar de nieuwejaar* = vóór nieuwjaar, vóór 1 januari.

nieuwejarsdag, Nieuwjaarsdag.

nieuwerwes, nieuwerwets, modern.

nieuws, 1. bericht wat nieuw is; 2. van voren af aan: *van nieuws of an beginne* = van voren af aan beginnen.

nieuwt, bw. nieuw: *me dook is nog nieuwt* = mijn omslagdoek is nog nieuw.

niks, niets; dubbele ontkenning in: *niks niet*, *niks nimmendal* = totaal niets, helemaal niet(s).

niksnut, nietsnut.

nimmendal, niemendal.

nippe, 1. nippen (klein slokje nemen); 2. in: *as 'et nipt en wedernipt dan komme me toch guns* = als het tegen-

zit komt het tenslotte toch in orde.

noad, 1. nood; uitdr.: *niks mé van noade* = niets mee te schaften, uit te staan; 2. nodig: *'eb je niks van noade* = heb je niets nodig.

noade, in: *van noade: 'ij 'eb 'r niks mee van noade* = hij heeft er niets mee te maken.

noadgesrei, schreeuw in nood, uit nood.

noadige, nodige: *al 'et noadige* = al het nodige, alles wat nodig is (nieuwjaarswens).

noads'rêw, noodschreeuw, noodkreet.

noadzeak, noodzaak.

noadzeakelik, **noadzeakeluk**, noodzakelijk.

noadzeakelik'êd, noodzakelijkheid.

noai-je, uitnodigen: *'ij noait z'n êge* = hij nodigt zichzelf uit, hij meldt zichzelf.

noait, nooit.

noam (oam), oom, soms foutief gebruikt voor *oam*: *'ij mos noam zegge teuge de vierboat* = hij most oom zeggen tegen de vuurbaak (vuurtoren) = ik weet niet van welke familie hij afstamt.

noard, noord: *ze kwamme van de Noard* = Noordzevisserij.

noarderstrand, het noordelijk strand, in tegenstelling tot het zuiderstrand.

noardkeaper, kleine walvis.

noardster, poolster: *'n woaretje ter noardstar* = ten geleide, tot richtsnoer.

noardveart, de schrobnetvisserij in het noordelijke deel van de Noordzee (op grote schol).

noardzê-peliesie, de Noordzee-politie, de politieschepen.

noarelik, noordelijk: *al wat je noarelik komp*, *wordt de 'earing ...* = hoe meer je naar het noorden gaat, wordt de haring

noarelukker, noordelijker.

Noartiks, Noordwijks.

Noartikse Jannetje = Jannetje van Noordwijk.

noasie, notie, idee, begrip: *'ij 'a d'r gien noasie van, 'oe of daddeme veare moste* = hij had er geen idee van in welke richting we moesten varen.

noatemuskeat, **noatemescheat**, nootmuskaat, zie ook: *neutemuskeat*.

noavember, november.

nobbles, noppes: *'t is nobbles* = het is niets, het is mis.

noeme, noemen.

nog'eris, nogeens: *'earring, 'earring en nog'eris 'earring, aers zie je iet* = haring, haring en nog eens haring, anders zie je niet.

nokke, zie: *ofnokke*.

noktang, oktant: *de noktang is 'n boog om de zon te pakken* = de oktant is een boog om de zon te pakken

(navigatie-instrument).

nommeneasie, nominatie: *op de nommeneasie stean* = op voordracht staan om beroepen te worden.

nommer, nummer; *steartnommer* = staartnummer.

non, **nonne**, nu: *nonne me 't goed beseffe; 't is non uit; oh, bel non* = nu we het goed beseffen; nu is het uit (afgelopen); o, welnu!; *non jij* = nu jij (wat zeg je ervan?)

nopje, (middag)slaapje, dutje.

noppes, zie: *nobbles*.

noppies, nopjes: *in z'n noppies* = in z'n nopjes.

normeal, normaal.

nou en dan, nu en dan.

nurgens, nurges, nurreges, nergens.

O

oafel, in: 'ij 'ebt 'r gien oafel an 'e-docht = hij heeft er geen ogenblik (helemaal niet) aan gedacht; ik 'eb niks vor je, gien oafel = ik heb helemaal niets voor je.

oag, oog: vor 't oag van allemeal = ten aanschouwe van iedereen; ken die maer (= meer) oage krêge = (dan) kan hij meer waardering krijgen; ze 'a klêne, blauwe fretoagies, van die spleetjes za(l)'k maer zegge = ze had kleine, blauwe fretoogjes, van die spleetjes zal ik maar zeggen.

oagedokter, oogarts.

oagenblik, ogenblik.

oageverblinderij, ogenverblinderij, misleiding; da's maer oageverblinderij = dat is maar misleidend.

oagie, oogje: as de 'earing vors is benne de oagies glas'elder, rond en glibberig = als de haring vers is zijn de oogjes glashelder, rond en glibberig.

oaglij-er, ooglijder.

oait, ooit.

oak, ook: oak? = nietwaar?; oak zoa = van hetzelfde.

oalie, olie: groene olie = groene olie, bakolie; de vis an board wordt in 'n êzere pan 'ebakke in de groene olie = aan boord van een schip wordt de vis in de bakolie in een ijzeren pan gebakken.

oam, oom: oame Piet = oom Piet; m'n oam (uitspr.: me noam) = mijn oom.

oar, oor: 'ij êt it achter z'n oare = hij heeft het achter zijn ellebogen; dut ken je in je oare knoape = dat kan je in je oren knopen.

oardêl, oordeel: 'n lêve-n-as 'n oardêl = een herrie, een lawaai als een oordeel.

oarknop, oorknop, oorsieraad.

oartje, 1. verkl.w. van oar; 2. geld.

oarvêg, oorvijs (draai om de oren).

oarzaak, oorzaak.

Oastinje, Oost Indië.

Oastrealië, Australië.

Oastrealiër, Australiër.

oaver, over: deuze zundag oaver acht deage = volgende week zondag.

oavergean, overstag gaan: jonges, we motte oavergean = jongens, we moeten overstag gaan.

oaver-geat-ie, uitroep bij het overstag gaan.

oavergêve, 1. overgeven, opgeven, op zijn beloop laten: op 't lest geeft ik 'et maer weer oaver = tenslotte geef ik het maar weer op; 't schip an de zê oavergêve = het schip aan de zee overgeven (de zaak op zijn beloop laten); 2. overgeven, braken.

oaver'ëring, overheersing.

oaver'ouwe, overhouden: 'et 'oudt iet oaver = het houdt niet over, het is maar net aan; die veul geeft, 'oudt veul oaver = die veel geeft, houdt veel over.

oaverhûige, overheen tillen, oplichten (oaverhûige, oavergehûigd).

oaverlans, overlands: oaverlanse wind = overlandse wind, in tegenstelling tot anlandige wind.

oaverloap, gang, corridor: 't oaverloapje = gangetje, overloopje (boven, 1e etage), zie ook: overloap.

oaverloape, overlopen, zie ook: overloape.

oblok, klomp, zie ook 'oblok.

ochend, ochtend.

's oches, 's ochtends.

odek(o)lonje, eau de cologne.

oel, uitwerpsel (faecalie).

oestergronde, modderkanaal.

oezie, grote hoeveelheid.

of, 1. of, ondersch. vgw.: of 'et non wear en is = of het nu waar is; ik roop (t) 'em of t'ie komme wil = ik roep hem of hij wil komen; zie ook: ovve; 2. af, bijw.: de boat is of = de boot is weg (los van de wal); 3. afwezig: me

man is of = mijn man is afwezig (naar zee); 4. af, in samenstellingen: *oftrek*, *ofval* = aftrek, afval.

ofbeakene, afbakenen, begrenzen, bepalen.

ofbête, afbijten, samenknijpen: *'k zag 'n dookje*, *'t beet me kêt of* = ik zag zo'n mooi doekje (halsdoek, omslagdoek), m'n keel werd ervan dichtgeknepen.

ofbeule, afbeulen (te hard laten werken).

ofbrasse, afbrassen, wegzeilen.

ofbreak, 1. afbraak; 2. afbreuk: *ze doene mekaer ofbreak* = zij doen elkaar afbreuk, zij breken elkaar af.

ofbrenge, afbrengen, afleiden: *non breng je me van m'n apperepo of* = nu breng je mij van mijn onderwerp af.

ofdêle, verdelen: *'s zeaterdag gonge de manne ofdêle van watte ze 'esnaeid ane* = 's zaterdags gingen de mannen verdelen wat ze weggenomen hadden; *'t breadje ofdêle* = een zekere vergoeding in vis verdelen onder de vissers (ook: *'t brijtje*, *brêtje*).

ofdêling, afdeling, gedeelte, verdeling.

ofdêze (ofdênze), afdrijven, wegdrijven: *de schùit dêst opzij of* = de (bom)schuit drijft zijwaarts af.

ofdênze, oflegge, afleggen: *'n schùit willen oflegge op Engeland bevracht: op Harwits* = een schuit willen afleggen op Engeland bevracht (op Harwich).

ofdraeie, afdraaien: *de schùit draeit stuurboard of* = de schuit draait stuurboord af.

ofdroage, 1. afdrogen; 2. een pak slaag geven.

ofdruk, afdruk.

offerbloed, bloed van het zoenoffer.

ofgean, afgaan: *de zieke vrouw kos iet ofgean* = de zieke vrouw kon niet laxeren.

ofgêsele, geselen, afranselen.

ofgifte, afgifte.

ofgod, afgod: *ofgo(d)sdiens* = afgodendienst.

ofgrêselik, ofgrêseluk, afgrijselijk.

ofgrond, afgrond.

ofgunst, afgunst.

ofgunstich, ofgunstig, afgunstig.

of'akke, afhakken, afkappen: *gea je mee jonges*, *'ak maer of* = ga je mee jongens, beëindig de zaak, houdt er maar mee op; *'ak of mit 'm* = bemoei je niet met hem, laat hem links liggen.

of'andele, afhandelen (*of'ehandeld* = afgehandeld).

of'angeling, afhankelijk: *of'angeling van Frankrijk* = afhankelijk van Frankrijk; zie ook: *of'ankelik*.

of'ankelik (-luk), afhankelijk, zie ook: *of'angeling*.

of'ouwer - rêpschieter, afhouder - reepschieter, een jongen van plm. 13 jaar, die bij het schieten de breeltouwen met de breels aan de oudste aan geeft en met deze de breels over boord werpt (op de bom); bij het halen moet hij de reep achter het donkey grijpen (afhouden) en in het reepruim leiden; bij deze werkzaamheden wordt vaak gezongen; zie ook: *opzingen*.

ofkalvere, afhalen, instorten, afbrokelen.

ofkeake, afkaken: als de haring in de *warbak* gezouten is en met de *warleutel* geward is, dan is de haring afgekaakt (*of'ekeakt*).

ofkêr, afkeer.

ofkévere, afwimpelen, afpoeieren: *'ij wou me(t) me vaer preate, maer ik 'eb 'm of'ekévert* = hij wilde met mijn vader praten, maar ik heb hem afgepoeierd.

ofkikke, afkijken.

ofkleure, afkleuren, afschilderen (ook fig.)

ofkomst, afkomst, zie ook: *kom-of*.

ofkoele, afkoelen, bekoelen.

ofleat, aflaat.

oflegge, 1. afleggen (van een dode); 2. afleggen (van kleding, of dracht): *ze legt d'r êzer af* = ze legt haar hoofdijzer af (zij gaat een hoed dragen).

oflegger, afzetter, aflegger.

ofleggertje, afgedragen kledingstuk

(uitspr.: *ofleggersje*).

oflei-je, afleiden.

oflei-je, afleider.

ofleng, aflengen.

oflikke, 1. aflikken: *mêd, lik je borretje of, lekker butter en suker*: meisje, kind, lik je bordje af, er zit nog lekkere boter en suiker op; 2. bekijken (begerig): *we wazze de winkels an 't oflikke* = we waren de winkels aan het aflikken, we bekeken de etalages van de winkels begerig.

ofloap, 1. afloop; 2. afrit.

ofloeze, iets trachten te verkrijgen door bedelend te vragen.

ofmaeie, wegmaaïen, afsnijden, afscheppen: *maei de roam iet of; je maei al 't vet van de sju of* = schep de room (van de melk) niet af; je schept al het vet van de jus.

ofnokke, ophoepelen, afpoeieren: *nok of; die 'eb ik of'enokt* = hoepel op; die heb ik afgepoeïerd.

ofpêle, afpeilen, bekijken, schatten.

ofreai-je, afraden.

ofroffe, afraffelen, slordig iets afmaken.

of-rou, afrouw: de lichtere rouw, van zware rouw overgaan naar halve (lichtere) rouw, bij voorbeeld na een jaar.

ofschafte, afschaffen.

ofschêd, afscheid.

ofschiete, 1. afschieten (van vogels); 2. afschuiven (geld); 3. afschieten, afscheiden van een ruimte.

ofschietertje, een afgeschoten gedeelte van een huis (bij voorbeeld kantoorruimte, ruimte om te verkleden).

ofsrêve, afschrijven.

ofschu, **ofschuw**, afschuw.

ofschuive, schenken (van geld): *'ij schuift niks of, de ouwe paei* = van die oude paaier is niets los te krijgen.

ofslachte, afslachten, doden: *azze de Franse nog langer 'ebleve-n-ane, zoue me ze allegear of'eslacht 'ebbe* = als de Fransen nog langer waren gebleven, zouden we ze allemaal afgeslacht hebben.

ofslag, afslag; de stille afslag, de onof-

ficiële afslag op het strand, gedurende de trawlvisserij; de stuurmansvrouw had de leiding, omdat de mannen ook op de dag van aankomst weer moesten vertrekken.

ofsleager, afslager.

ofsnij-je, 1. afsnijden (bij voorbeeld netten van de speerreep); 2. beëindigen: *me snij-je of* = we beëindigen de teelt.

ofsnope, afsnoepen: *dut zel je of'esnoot worre* = dat zal je gebeuren, als zoiets je gebeurt.

ofspeure, afzoeken.

ofspreek, afspraak: *'n goeie ofspreek meakt 'n zachte scheiding* = een goede afspraak maakt het afscheid nemen draaglijk.

ofstand, afstand.

ofsteke, 1. afsteken, afhouden: *de jongste stak de brêls of en ien van de metroze de sêzings* = de jongste stak de breëls af en een van de matrozen de seizings; 2. van wal steken (van schuiten), neertrekken van bommen; *op-en ofsteke* = op en neertrekke.

ofstoppe, afstoppen, bij het binnenhalen van de vleet, de vloot ombuigen onder het net, om houvast te hebben.

ofstraffe, bestraffen, afstraffen.

oftappe, aftappen: *je tap 't bloed van m'n 'art* = je tapt het bloed van m'n hart af, je dringt wel heel sterk aan.

ofte, of (tegenstellend): *jea ofte neen* = ja of neen, nooit of nimmer.

ofteakele, 1. aftakelen, in kracht verminderen; 2. afbreuk doen: *ze teakele mekaer of* = ze doen elkander afbreuk; 3. afrossen: *ze teakele mekaer of* = ze geven elkaar een pak slaag.

oftewel, of (schijnbaar gelijkstellend): *'n zêman oftewel visser* = een zee-man, of anders gezegd, een visser.

oftocht, aftocht.

oftreje, aftreden.

oftrek, aftrek (aantrekkingskracht tot kopen): *de 'eering 'eb goed oftrek* = de haring heeft goede aftrek.

ofval, 1. afval; 2. het afgevallene (van een godsdienstige gemeenschap).

ofvalle, afvallen (ergens vanaf vallen).

ofvallig, afvallig.

ofveare, afvaren, van wal steken.

ofvisse, afvissen (wordt gebruikt wanneer iemand zijn vleet heeft verspeeld en niet in staat is te vissen): *'ij is van z'n boelt-s-je -n-of'evist* = hij is van zijn boeltje afgevist, hij heeft zijn vleet verspeeld.

ofvoer, afvoer.

ofwege, afwegen: *je mot je woarde 'iet zoa op 'n goudschealtje ofwege* = je moet je woorden niet zo op een goudschaaltje afwegen, je moet wat meer mededeelzaam zijn.

ofwére, afweren.

ofwéze, 1. afzijn (naar zee zijn): *me man is of* = mijn man is naar zee; 2. af zijn, bij een spel: *'ij is of* = hij is af(gevallen), hij mag niet meer mee doen.

ofzakke, 1. afzakken, minder worden: *'t onweer zakt al of; de pêne zakke of* = het onweer wordt minder; de pijn vermindert; 2. degenereren: *wat benne die mense of'ezakt* = wat zijn die mensen naar beneden gevallen (ook gebruikt wanneer men zijn godsdienst verwaarloost).

ofzande, afzanden, afgraven.

ofzanderij, afzanderij.

ofzakkertje, afzakkertje (een glaasje sterke drank).

ofzet, afzet, verkoop.

ofzondere, afzonderen, iets terzijde leggen, iets apart houden.

ofzondering, afzondering.

ofzwere, afzweren (*of'ezwore*).

okelekoot, cocosnoot.

okkeloen, iets dat groot is in zijn soort: *okkeloene neus* = een zeer grote neus.

olie, olie: *'n bakje as 'n olietje* = een heerlijke kop koffie; *'ij is in de olie* = hij is dronken.

Olieburg, *de*, de naam van het bovenste deel van de Vuurbaakstraat.

oliegoed, oliejas, jekker.

oliestel, petroleumstel.

ol(le)ke, in aftelversje: *ol(le)ke*,

bol(le)ke, rubiesol(le)ke, ol(le)ke, bol(le)ke, knol.

om, om, voorz. en bijw.: *de dik om* = om de dijk heen, langs de dijk; *'ij kwam om de Noard valle* = hij kwam uit het noorden opdagen; *kom d'r non d'r is om* = kom er nu eens om; *om rede* = omdat, om de volgende reden; *mêd, d'r komme de manlui om de koffie* = meid, daar komen de mannen om koffie te drinken; *'ij 'a d'm om ('allef om)* = hij had hem om (half om), hij was dronken; *om en bij* = ongeveer.

omdat(te), omdat: *omdat ie* = omdat hij; *omdatte me* = omdat wij.

omleag, omlaag, beneden: *omleag op strang* = beneden aan het strand.

omloape, 1. omlopen: *'n endje omloape* = een wandelingetje maken; 2. venten: *'ij loapt met 'earing* = hij vent haring; uitdr.: *je 'oafd loapt om* = je hoofd loopt om, je wordt er tureluurs van (ook: *omlope*).

ommekantje, boterham, sneedje brood.

ommers, immers, toch.

omrope, omroepen.

omroper, omroeper, man die met een koperen bekken door het dorp gaat en nadat hij daarop heeft geslagen de nieuwtjes omroept; wordt genoemd: de *klinker*, het bekken waarop hij met een houten knuppeltje slaat heet *klink*.

omschikke, opschikken, opschuiven, plaats maken.

omsmête, omvergooien, omversmijten.

omstean, omstaan = zich omdraaien (spelletje): degene die zich heeft omgedraaid moet zeggen voor wie het door een andere persoon aangewezen voorwerp is; *zelle me omstean* = zullen we door aanwijzing uitmaken voor wie het voorwerp bestemd is.

onbegonne, onbegonnen, onuitvoerbaar: *'t is onbegonne werk* = het is werk wat niet uitvoerbaar is, waaraan je niet hoeft te beginnen: het lukt be-

slist niet.

onbekweam, 1. onbekwaam; 2. niet in staat (door dronkenschap); *somtijde bè(n) je onbekweam* = soms ben je niet in staat.

onderdeur, 1. onderdeur, in tegenstelling tot bovendeur; 2. onderdoor: *'t net sting onderdeur* = het net stond onder de schuit door.

onderdoek, onderdoek, halsdoek gedragen door de vrouwen onder de schouderdoek (of in het jak, in vroeger tijden).

onderend, onderende: *'ij zat an 't 'oafd van de teafel en zij an 't onderend* = hij zat aan het hoofd van de tafel en zij zat tegenover hem (lagere einde).

onderlest, onlangs, kort geleden.

ondermêster, onderwijzer, *ondermêster*, in tegenstelling tot *bovemêster* = hoofd der school.

onderrechte, onderrichten, inlichten: *ken je me iet onderrechte* = kan je mij inlichtingen verstrekken?

ondervinning, ondervinding.

onderwant, onderste deel van het want (touwwerk): *de voarste metroas wisselt of mit de metroas van 't onderwant, en dut schuift elk kwartier op, elke 25 netten* = de voorste matroos wisselt met de matroos die aan het onderste deel van het want staat, dat schuift elk kwartier op, 25 netten.

onderworp, onderwerp.

ondeugdeluk, niet degelijk: *ondeugdelukke stoffe* = geen degelijke, geen goede kwaliteit stof.

onêndig, oneindig, ver: *'ij voelt z'n êgen al onêndig veul beter* = hij voelt zich al oneindig veel beter.

onfortuinlik, niet fortuinlijk.

ongans, ziek, *'ij at zich ongans* = hij at zoveel dat hij zich niet goed (ziek) voelde.

ongelik, ongelijk.

ongemak, ongeluk: *leat me non gien ongemak krêge* = laat mij nu geen ongeluk krijgen (ook: tegenslag).

ongerechtig'êd, ongerechtigheid: *d'r*

is je wat ongerechtig'êd en zunde oaver'evalle = er is nogal wat ongerechtigheid en zonde over je heen gekomen.

ongescheape, ongerept: *ongescheape grond* = onbewerkte (onbebouwde) grond.

ongeweunte, 1. ongewoonte; 2. tekortkoming: *'t is 'n ongeweunte van d'm in z'n neus te pul(le)ke* = 't is een tekortkoming (slechte gewoonte) van hem om in zijn neus te peuteren.

onhêl, onheil.

oniens, oneens.

onmoageliks, onmogelijk: *'t zou niks onmoageliks weze* = het zou niet onmogelijk kunnen zijn.

onneatur(e)luk, onnatuurlijk.

onnoazel, 1. onschuldig: *'ou je onnoazel* = houd je onschuldig, doe of je er niets van weet; 2. onbelangrijk, van weinig betekenis: *'n onnoazele stûiver* = maar, slechts een stuiver.

onpas, niet lekker, niet in orde: *ze voelde d'r êge onpas* = ze voelde zich niet lekker, niet in orde; 2. niet gelegen: *kom(p) 't 'iet te onpas = komt het niet gelegen (ongelegen); te pas en te onpas* = altijd, te gelegener en op ongelegen tijd.

onplezier, ongenoegen, verdriet: *doe me non gien onplezier an* = doe mij nu geen verdriet aan, maak mij niet verdrietig.

onrêp, onrijp.

onschuldichies, onnozel: *zoa onschuldichies weg* = zo langs z'n neus weg.

ontbinne, 1. ontbinden: *de 'andel is ontbinne* = de handel is vrij, van haar banden beroofd, herleeft weer; 2. vergaan.

ontevrejen'êd, ontevredenheid.

ontieg, onzindelijk, vies.

ontrampenêre, stukmaken, vernielen: *je 'ebt me brilletje ontrampeneerd* = je hebt m'n brilletje vernield; *'et schip was ontrampeneerd* = het schip was ontredderd.

ontsluïte, ontsluiten: *de visserij ontsluit* = de visserij vangt aan.

ontwurpe, ontwerpen.

onverwachs, onverwachts.

onvis, vis die bij de afslag op het strand wordt uitgespreid.

onze, bez. vnw. onze: *onze Janne, onze Piete, onze Keë* = onze Jan, onze Piet, onze Kee; het is gebruikelijk om, wanneer iemand tot het gezin behoort voor de naam *onze* te plaatsen en achter de naam *e* of *ne*.

onzeker'êd, onzekerheid: *d'r was onzeker'êd in de lucht* = er was hierover geen zekerheid.

op, 1. op; 2. voorbij, afgelopen: *de visserij is op, we vange enkelt iele ('earing)* = de visserij is afgelopen, we vangen alleen nog kleine haring; op, bijw.: *opdoen, oploape, opschûive*; op, voorz.: *op zoek weze, op zoek gean* = zoeken, gaan zoeken; *lezing op dichtmeat* = lezing op rijm, in dichtvorm; *jaar op jaar* = jaar na jaar; *de êrste rêz zit je op de 60* (uitspr.: *zustig*), *de twiede op de 53* = de eerste reis zit je op de hoogte van 60°, de tweede op 53°; *op z'n Schevenings* = 1. op de gebruikelijke Scheningse manier; 2. titel van boek door Piet Spaans.

opbikkele, oppeuzelen: *dut èt ie lekker op'ebikkeld* = dat heeft hij lekker opgepeuzeld.

opblêve, opblijven zitten, niet naar bed gaan.

opbrenge, 1. omhoog brengen: *want opbrenge, op'ebrocht; ik broch op, wij brogge-n-op; vis opbrenge* = want omhoogbrengen, vis aan de wal, aan de afslag brengen; 2. naar het politiebureau brengen; 3. onderhouden (gedeeltelijk): *ik mos vor 'em opbrenge* = ik werd verplicht hem (gedeeltelijk) te onderhouden.

opbur(re)ge, opbergen, ook: *wegbur(re)ge*.

opdoen, inslaan, kopen.

opdoffe, opdoffen, opknappen: *ik gea(n) me effe opdoffe* = ik ga mij even opknappen.

opdoffer, oplawaai, duw, schop.

opdokke, betalen, ook: *dokke*.

opdonder, opduvel, klap, slag.

opdongere, ophoepelen.

opdreage, opdragen, omhoog van het strand naar het dorp brengen.

opdreager, iemand die in de afslag op het strand gekochte vis in een mand op de rug naar de erven van de kopers moest brengen; hij droeg de mand met leren galgen (riemen, bretels) om de schouders; werd ook *krielman, opdréger* genoemd; zie ook: *opbrenge*.

opduikele, opduiken: *'n lekker mokkeltje opduikele in den 'Eag* = een leuk meisje in den Haag aan de haak slaan.

opduvel, klap.

opdwêle, dweilen, ook: *dwêle*.

ope, open: *de bokkumroakerij 'eb 'n ope pannedak* = de bokkumrokerij heeft een open pannendak.

op- en neergean, het goed met elkaar kunnen vinden: *die twee broers kenne goed me(t) mekaer op en neer gean* = die twee broers kunnen het samen goed vinden.

opete, opeten (*op'egete, op'eëte*).

opevlekke, opensnijden (uitspr.: *opevlekke*).

opgebrukke, verbruiken.

opgoai, opgooi: *ik wil d'r nog wel 'n opgoai nea doen* = ik wil er nog wel om wedden.

op'arke, bijeenharken.

op'ealder, ophaler: *de want op'ealder haelt bij het schieten op de bom het want op, de speerrêp'ealder steat naast hem; daarvoor stean twee me-troze die want en speerrêp in zê goaie* = de wantophaler haalt bij het schieten op de bom het want op, de speerreephaler staat naast hem; daarvóór staan twee matrozen, die want en speerreep in de zee werpen.

op'ealder, ophaler: *op'ealder van 't vullus* = de vuilnisman, de ophaler van het huisvuil.

op'eale, beter worden van een ziekte: *hij 'ealt 'et wel op* = hij knapt wel op (wordt wel beter).

op'ebbe, óp'hebben: *'ij êt 'n beetje op* = hij heeft wat op, hij is dronken.

op'ef, ophef.

op'ieuwe, hieuwen, opwinden met een windas.

op'ouwe, ophouden (haring in de afslag kopen door de betrokken reder).

opkallefeater, 1. kalfaten, breeuwen, de scheepsnaden dichten, herstellen; 2. ophoepelen: *je ken opkallefeateren* = je kan wat mij betreft ophoepelen.

opkleare, ophelderen: *de lucht klear op* = de lucht wordt helder.

opkleure, verven: *de bommetjies lagge dear 'eteerd en op'ekleurd en of'ezetted mit randjes* = de bommetjes lagen daar geteerd en geverfd en afgezet met randjes.

opkloene, 1. tot een kluwen (kloen) maken, om iets heen winden: *kloen dut touw 'ris op* = wind dit touw eens op; *mêd, 'elperis opkloene* = meid, help eens opkluwen (knot sajete opwinden tot een kluwen); 2. in de war geraken: *de net-s-jes kloenden op* = de netten raakten in de war.

opkonkurrêre, concurreren: *ik ken d'r iet togge-n-opkonkurrêre* = ik ben niet in staat er tegen te concurreren.

opkoppele, oprollen: *je mouwe, rokke, opkoppele* = je mouwen, rokken oprollen, omhoog doen.

opkrasse, opstaan, vertrekken: *zelle me opkrasse, we 'ebbe lang genog op selet 'ezéte* = zullen we vertrekken, naar huis gaan, weggaan, we hebben lang genoeg op ons gemak, rustig, gezeten; *selet* = sajete, wol.

opkrulle, opkrullen: *'t vlês krulde op as 'n schol* = het vlees krulde op (omhoog) als een schol (bij 't braden in de pan, of als hij net is gevangen).

opkwikke, opknappen, opkikkeren.

oplawiebus, oplawaai, duw.

opleazer(stien)e, ophoepelen.

oplegge, hoog neerleggen: *de schùite benne op'elegd* = de schuiten zijn hoog (op het strand) neergelegd, getrokken.

oplette, 1. opletten, aandacht hebben,

bedacht zijn; 2. oppassen (op kinderen bij voorbeeld).

oplevére, laveren.

oploap, 1. volksoploop, oprit.

oploape, 1. meelopen: *ik liep met 'em op* = ik liep met hem mee; 2. krijgen (besmet worden): *pas op dat je niks oploapt* = pas op dat je niet besmet wordt; 3. doorlopen: *leane me oploape* = laten we doorlopen.

oplosse, lossen, opladen: *'t gebeurde mit 'et oplosse an de wal* = het gebeurde met het lossen aan de wal.

opmeloeres, 1. opzichtige, opgedirkte vrouw: *je likkent wel 'n opmeloeres* = je ziet er uit als een opgedirkt mens; 2.

oplawaai: *ik zel je 'n opmeloeres verkoape* = ik zal je een oplawaai geven.

opmepper, klap.

opmerke, opmerken (*mork op, op'e-morke*).

opmerkenswaard, opmerkenswaardig.

opmietere, ophoepelen.

opneme, 1. geld lenen; 2. van de bank halen.

oppakke, 1. oppakken: *'earring oppakke* = de harington bijvullen; 2. optillen.

opperdan, in uitdr.: *'ij steat mit z'n kop opperdan* = hij (de bom) staat met de kop aan de wal.

oppertje, een beschutte plaats (uitspr.: *oppert-s-je*): *leane me 'n oppertje zoke* = laten we een beschut plekje zoeken (achter het duin bij voorbeeld); *'n oppertje achter 't groatzêl op 't dek* = een beschutte plaats achter het grootzeil op het dek.

oppienie, opinie.

opporre, aanporren, aanstoten.

oppotte, potten.

opperse, persen.

oprecht, echt, werkelijk, eerlijk: *oprecht wear* = werkelijk waar.

oprel, oprit.

opriiddere, opruimen, ook: *reddere*.

oprisse, oprispen.

oprolle, (ver)rollen: *de 'earring was op'erold* = de tonnen met haring wa-

ren van het schip naar de kade gerold.
oprukke, inrukken.

opschepe, ten laste van iemand maken: *ik zit 'r maer mé op'escheet* = ik ben er maar mee opgeknapt; *ik zat mit je moeder op'escheet* = je moeder nam mij in beslag (was mij tot last).

opschot, 'et, het opschot = dode vis die naar boven komt: *de doaie vis kom(p)t nea deage nea bovene toe, da's 'et opschot* = de dode vis komt na dagen naar boven toe, dat is het opschot.

opschudde, opschudden, luchten: *wat gae je doen? Wel, effe me gat opschudde* = wat ga je doen, wel even een straatje om.

opselére, observeren, opmerken, gadeslaan.

op slag, 1. meteen, direct, onmiddellijk: *op slag was-t-ie d'r* = hij was er onmiddellijk; *op slag doad* = op hetzelfde ogenblik dood; 2. op dreef: *azze me êrst op slag wazze* = als we eerst op dreef waren.

opslean, in: *bij peal dortien sloge ze op* = bij paal 13 gingen zij het duin in (om *braam* = bramen te zoeken bij voorbeeld).

opslokke, opdrinken (gulzig).

opsnorre, opzoeken.

opseneat, obstinaat.

opspeule, opspelen, tekeer gaan: *opspeule as de weerlach* = ontzettend tekeer gaan.

ops'robbe, (open)snijden: *as de rêp die an'ezettet is 'iet van pas is, te lang of te kort, deurdatte de meaze te klên uit'evalle benne, motte die op'esrobt worre* = als de reep die aangezet is niet past, te lang of te kort is, omdat de mazen te klein zijn uitgevallen, moeten die (de mazen) met een mes worden open- of stukgesneden.

opstand, opstandig: *ik ben gistere am-maer in opstand 'eweest* = ik ben gisteren voortdurend opstandig geweest (in opstand wordt vaak gebruikt voor in opstand om het lot dat je moet

ondergaan, in opstand tegen God).

opstandingsfeest, feest der opstanding.

opsteek, in: *1e, 2e, 3e en 4e sêzing(s) opsteek*.

opstêge, rijzen: *de zê is op'estege* = de zee is gerezen, het is vloed.

opsteke, optrekken (van bommen en pinken).

opstroape, **opstrobe**, tegenslag krijgen, een ongeval krijgen, iets overkomen: *dear stroap ik op, zee de man die togge 'n kar an liep* = nu overkomt mij iets, zei de man die tegen een kar aanliep; *je ken dearvor toch iet leate opstroape* = je kan je daarom toch niet de das om laten doen, jezelf een strop aan doen; *leat me non 'iet opstroape* = laat mij nu niet het gelag betalen, laat mij er nu niet inlopen.

optékene, monsteren.

optorrene, 1. vechten tegen: *ik mos teuge de wind optorrene* = ik moest tegen de wind vechten; 2. ergens mee zitten, mee opgeknapt zijn: *ik was er moai mee op'etorrend* = ik was er mooi mee opgeknapt.

optreje, optreden.

optrekgeld, vergoeding voor de bemanning of voor de *schùitetrekkers* voor het optrekken van de schuit.

optrekker, man die helpt bij het optrekken (hoog op het strand trekken) van een schuit; zie ook: *schùitetrekker*.

optúige, 1. de tuigage in orde maken; 2. uitdossen.

opvangprês, prijs waarvoor de vis in de afslag wordt opgehouden.

opvur(re)ve, verven, schilderen, opnieuw verven.

opwinne, 1. opwinden: *win op wat! sta!* = uitroepen bij het binnen halen van de vleet; 2. druk maken, boos worden: *mens, win je iet zoa op* = mens, maak je niet zo druk.

opwurper, hij die een voorstel doet: *'ij was de opwurper d'r van* = hij deed het voorstel.

opzinge, het zingen bij het lossen van

de schuit (bij het uit het ruim ophijsen van de tonnen).

opzoke, 1. opzoeken; 2. oprapen: *zook me spelde d'ris op; ze legge bij de poate van de stoel* = raap mijn spelden (parelspelden die bij het hoofdijzer behoren) eens op, ze liggen naast de stoelpoten.

opzij, zijwaarts (uitspr.: *opsij*): *de schuit dèst opzij af* = de schuit drijft zijwaarts af.

oranjebloed, oranjebloed, (in d'adren) wordt gezegd van iemand die tot het Oranjehuis behoort en/of van iemand die Oranjegezind is.

Oranjedag, een nationale feestdag, of een feestdag voor de Oranjes (het vorstenhuis).

oranjegeest, oranjegeest (van een volgelinge, aanhanger van het huis van Oranje).

oranjegeur, oranjegeur, alles wat met het huis van Oranje heeft te maken, wat riekt naar Oranje.

Oranjekind, 1. afstammeling van Oranje; 2. volgelinge van Oranje.

oranjekleed, 1. oranjekleed, kleding van hen die tot het huis van Oranje behoren (waardigheidskleding); 2. speciaal kostuum, gemaakt voor een oranjedag, van oranje stof of geborduurd met oranje kleur wol/zij (onder meer voor kinderen bij een optocht).

oranjekleur, kleur van het vorstenhuis Oranje.

oranjekroast, nakomelingen van de Oranjes.

oranjespoor, richtlijn van de Oranjes.

oranjestam, stam(huis) van Oranje.

oranjevean, oranje-vaandel, oranje vlaggetje.

oranjezaad, **oranjezead**, oranjezaad, oranjekleurig zaad (muisjes), beschuit met oranjemuisjes, een lekkernij, traktatie, gebruikelijk bij de geboorte van een oranjelg.

orgelstoeltje, stoeltje of krukje voor het orgel, waarop de orgelspeler plaatsneemt (uitspr.: orgelstoeltsje).

orzeneel, (origineel), lekker, prettig.

os, uitspr. *hos*, in: as 'n os in de bëbel valle = als een os in de bijbel vallen.

otter, otter: *ik zwët as 'n otter, 'ij stinkt as 'n otter* = ik zweet als een otter, hij stinkt als een otter.

ottere, 1. zwoegen; 2. prutsen, knoeien, modderen: *leat 'em maer ottere* = laat hem z'n gang maar gaan (met prutsen).

oudte, leeftijd, ook: *audte*.

ouder'art, ouderlijk hart, ook: *auder'-art*.

ouwers, ouders, ook: *auwers*.

ouwerwes, ouderwets.

over, 1. over; 2. geleden: *over 'onderd jear* = honderd jaar geleden; *'ij kwam bij mên over 'uïs, over de vloer* = hij kwam bij mij thuis; *'t oud 'iet over* = 't gaat maar net, 't is maar net-aan; 3. behandelen: *wie geat 'r over d'm* = wie behandelt hem (als dokter).

overdenkingsweek, week van overdenking (lijdensweek).

overend, overeind, rechtop: *ze gong overend zitte* = zij ging rechtop zitten; *'ij rees overend* = hij stond op.

overete, door te veel eten zijn gezondheid benadelen.

overgeve, 1. overgeven, spuwen, braken; 2. laten begaan, laten gaan, overslaan: *we zelle maer 'n nachje overgéve* = we zullen maar een nachtje laten gaan (bij voorbeeld niet vissen, niet schieten).

over'ouwe, **over'ouë**, overhouden: *'t 'oudt iet over* = het houdt niet over, 't gaat maar net, 't is maar net-aan.

overloap, overloop, gang; *oaverloapje* = gang op eerste verdieping).

overloap, ijzeren beugel waaraan een beweegbaar zeil, bij voorbeeld de stagfok, aan het dek bevestigd wordt.

overloape, overlopen: *mit 't overloape* = gedurende de tijd dat de meeste schepen ter haringvangst gaan op de Schotse en Engelse kust (eertijds in september, wanneer het varen naar de Engelse kust slechts een overlopen was); *'ij 'et nog 'n teelt over'eloape* =

hij is van de ene teelt op de andere overgegaan, zonder de gebruikelijke rustperiode in acht te nemen, nl. van de treil- naar de haringvisserij en omgekeerd.

overloaper, 1. haringlogger; 2. haringvisser.

overloapschuit, haringschuit.

overmurrege, overmorgen.

overnacht, na een nacht: *overnachte 'earring is 'earring die 'n nacht 'elege-n-'eb, vordat 'ie 'ekeakt wier* = overnachte haring is haring die een nacht heeft gelegen, voordat deze werd ge-kaakt (met bloed doorlopen ogen).

overnieuwt, opnieuw.

overschot, 1. rest; 2. zie: *oaverloape*.

overspanne, overwerkt (ook gebruikt voor zenuwziek).

overtrouwe, overtrouwen, het huwelijk kerkelijk laten bevestigen.

overuut, in: *dear ken ik iet overuut* =

daar raak ik niet over uitgepraat of uitgedacht.

overveare, overheen varen.

overwicht, overwicht, uit evenwicht: *uut kracht van overwicht is-t-ie van de schuit 'esloge* = doordat hij uit evenwicht raakte (overhelde naar een kant), is hij van de schuit geslagen.

ovetje, hoofdje (uitspr.: *ovetsje*): *licht 't net maer 'n ovetje* = licht het net maar een hoofdje (de bovenkop van het net oplichten en afsnijden).

ovve, voegw. of: *ovve me, ovve 'ullie, ovve zullie* = of we, of hun, of uw, of zij; *ovve me d'r bar goed an doene, ik en weet 'et iet; ovve die veranderinge non allemeal wel verbeteringe benne, wie zel 'et zegge* = of we er wel zo goed aan doen, dat weet ik niet; of die veranderingen nu allemaal wel verbeteringen zijn, wie zal het zeggen? (ik betwijfel het).

P

pad, pad (weg): ze 'ebbe vandeag 'et 'èlle pad vrij = ze worden vandaag niet op de vingers gekeken.

paei-je, 1. paren; 2. door schone schijn inpalmen: *de 'earring paeijt kuit* = de haring schiet kuit; *we paeijde wel deris 'n beuge, enkel as je an de vleet lee, netuurluk* = we zetten nog weleens een beugje uit (lijn waaraan kleine stukjes haring worden gespietst, om daarmee grote vis, zoals koolvis, kabeljauw e.d. te vangen), natuurlijk alleen als je aan de vleet lag.

paes, paesje, borst: 't kind 'et paesje geve = het kind de borst geven (voeden).

pak, pak, kostuum: *mit trouwen dreegde ze 'n zwart zijje pak met van die dikke ribzij, mit crème borst* = toen ze ging trouwen droeg zij een zwart zijden japon, gemaakt van die dikke ribzij, met een borststuk van crème-kleurige stof.

pakke, pakken, nemen: *anpakke, op-pakke, overpakke, wegpakke, bij-pakke, enz., pak 'r nog ientje* = neem er nog eentje (uitnodiging nog een versnapering te nemen, bij voorbeeld een borreltje).

pakkerd(je), zoen.

pampier, 1. papier: 'n vet pampieretje = boterhampapier; 2. een officieel stuk, een brief: 'n pampiere brief = een belangrijk, officieel stuk; 'n pampiere dak = een dak van papier, een huis waarop een zware hypotheek rust, een zogenoemd zwaar verhypotheek huis (ook: *pepier*).

pan, 1. kookgerei, pan; 2. dakpan: *onder de panne wéze* = geborgen zijn; 3. 'n zwēnepan = een vreselijke rommel.

pannekas(je), pannekastje, kast in de keuken om kookgerei op te bergen.

pannevisje, overschot(je) van eten, opgewarmd eten van de vorige dag: *bè*

je met je meuje Griet 'eweest? Jae, ze was 'n pannevisje an 't bakke = ben je bij je tante Griet (op bezoek) geweest? ja, ze was een restje eten van de vorige dag aan 't opwarmen.

papschuitje, bordje, een schuiftvormig bakje om kinderen pap te geven.

parelknop, parel aan de bovenkant van een naald: *elk 'oafdézer 'eb twee parelknoppen* = bij elk hoofdijzer behoren twee gouden spelden met aan de bovenkant een parel; zie ook: *pearel*.

parelspeld, lange speld, naald waaraan als sieraad een parel is bevestigd; zie: *parelknop*.

parlesjant, gek: 'ij loopt vor *parlesjant* = hij loopt voor gek, er bespottelijk bij.

parlevinke, 1. venten (met behulp van een boot); 2. rondlopen.

parlevinker, 1. venter (met een boot); 2. scharrelaar.

p(a)rmentig, parmantig.

part, deel van de besomming; de verdeling van het aandeel in de besomming wordt aan de bemanning uitgekeerd naar gelang de rang waarvoor men is gevraagd en op de monsterrol voorkomt, zoals schipper, stuurmansmaat, matroos, oudste, jongste, reep-schieder, afhouwer.

partekelier, bijw. gewoon: 'ij is oak maer 'n partekeliere man = hij is ook maar een gewone man.

pas, pas, in uitdr.: 'ij wul bij d'r in de *pas komme* = hij wil bij haar in de gunst komen; *je ken gien twee 'ère van passe diene* = je kunt geen twee heren dienen.

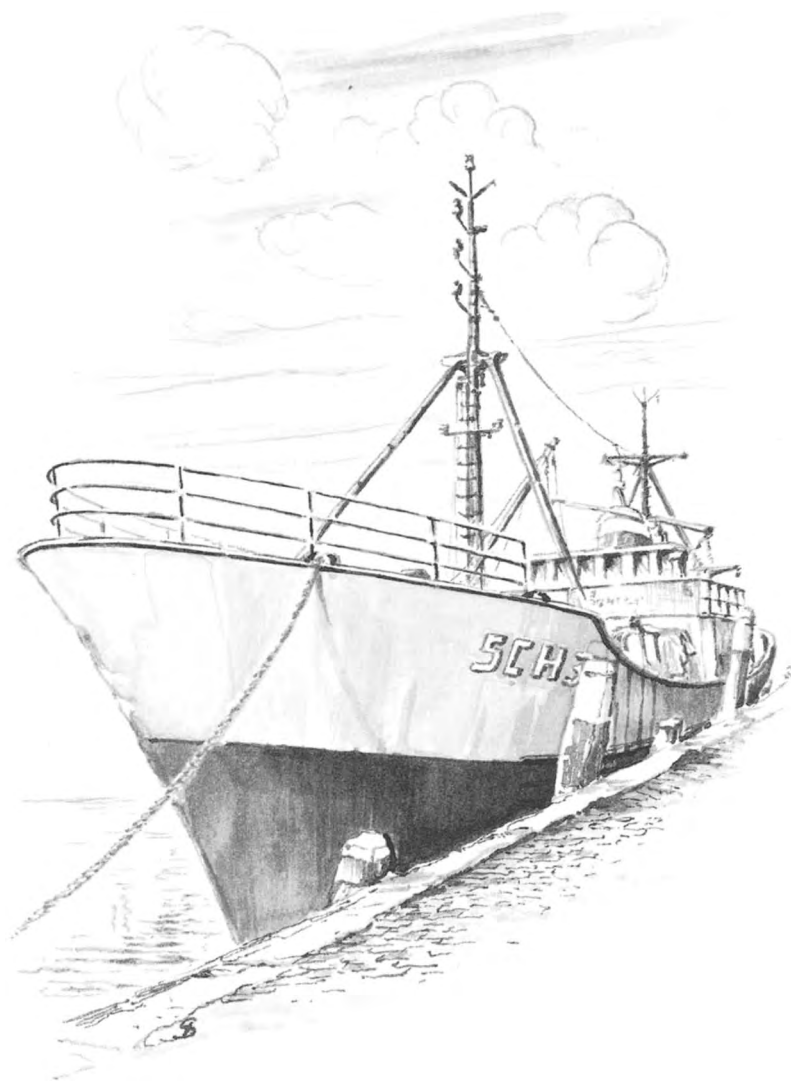
passent, patiënt.

passies, 1. pasjes; 2. passé (voorbij), in: *zoa passies* = zo juist.

patse, spetten, spatten.

Pauw, Paul (mansnaam).

peal, paal, *mist as 'n peal, zoa dik*: mist zo dik als een paal; *buurman, je*

Na-oorlogs 'eavebêld

mot bùite mên peale blêve = buurman, je moet van mijn erf blijven.

peaps, paaps: *ik loap m'n êge peaps* = ik loop me een ongeluk.

peard, 1. paard: *'t peard achter de weage spannen* = het paard achter de wagen spannen; verkl.w.: *pearetje: ik ben gien pearetje schêt-geld* = ik ben geen paardje schijt-geld, ik kan geen geld maken; 2. paard, steunen waar de planken van de bedstee op rusten: *'t peard is 'ebroke* = het paard is gebroken; de bedstee rustte meestal op planken boven de kelder, als het paard was gebroken, kon je in de kelder vallen.

peardeblom = paardebloem.

peardepad, de ruimte tussen de trottoirs, in het midden van de straat.

peardespan, 1. paardespan; 2. paardespan, kinderspeelgoed: een op een garenklosje, waarop vier spijkertjes zitten, rondgebreid koord, waarvan men een zogenoemd span met leidsels voor een paard (kind) maakt; het ene kind krijgt dat om de schouders of het middel, het andere pakt de leidsels en zo lopen ze als paard en koetsier, waarbij het paard wordt aangevuurd met *'ortsik* = hort (vooruit) sik.

peardevlës, paardevlees, speciaal te koop bij de paardeslager: *'eb je peardevlës 'egete* = heb je paardevlees gegeten (wordt gevraagd als iemand wild, of bijzonder energiek is).

peardwegt, paardeweg, gedeelte van de straat waar karren en paarden lopen, tussen de trottoirs; zie ook: *peardepad*.

pearel, **pear(e)**, parel, zie: *parel*.

pears, paars (kleur).

pebliek, publiek.

pegels, geld (alleen mv.)

pêger, afgejakkerde (van afpeigeren).

pêgeren, 1. afpeigeren, afjakkeren; 2. lijden: *'ij lag te pêgeren* = hij lag te lijden (hevig).

peké, piqué (soort stof).

peliesie, politie.

pêlsteart, pijlstaart (rog), vis met een staart in de vorm van een pijl.

pêlsteartolie, olie uit de lever van de pijlstaartrog, voor uitwendig gebruik, tegen reumatiek en als heelmiddel voor wonden.

pemade, pommade.

pen, pen, uitdr.: *d'r is wat in de pen* = er is iets op komst, er hangt wat in de lucht; ze *'ebbe wat in de pen* = ze hebben wat in de zin, zij zijn iets van plan.

pêneluk, pijnlijk.

penne, mv. van pen; 2. penningen: *'t is de penne weard* = het is het geld waard, ook: het is belangrijk.

pêp, pijp: *'n reare pêp roake* = een nare ondervinding; *de pêp ûitgean* = de pijp uitgaan, doodgaan; *nea z'n pêpe danse* = naar zijn pijpen dansen, alles doen wat hij zegt (wil).

peperemunt (pipperemunt), pepermunt: *je peperemunt vor de kerrek leg al klear* = je pepermunt voor in de kerk ligt al klaar (onder het luisteren naar de preek werd op pepermuntjes gezogen).

peper'ûisje, papieren zakje, puntzakje voor allerlei lekkers, vroeger vaak met rijmpjes erop gedrukt.

pêpeschûitje, pijpenbakje, schuivormig bakje om een pijp in te leggen.

pepier, papier (soortnaam); zie ook: *pampier*.

pepietrofval, papierafval.

pêpkeneel, pijpkaneeel.

Perës, Parijs.

perredës, 1. paradijs; 2. trotse vrouw: *kik ze zitte, 'et perredës* = moet je haar eens zien zitten, dat trotse mens.

perremot, naam voor een soort stof.

perrewiek, vroeg: *de jonges benne met de perrewiek op* = de jongens zijn 's morgens heel vroeg op (met het zingen van de vogels).

perrewieke, in: *bij de perrewieke* = slim, snel (van begrip).

persies, precies.

p(e)rseun, persoon: *wat 'n lang p'rseun loapt dear* = wat loopt daar een lang persoon (lange man, lange vrouw).

p'(e)rteal, brutaal.

perteal, 1. portaal; 2. verbastering van brutaal.

pertret, 1. portret; 2. mens, schepsel: *'n lastig pertret* = een lastig mens.

pestool, pistool.

pet, 1. put; 2. in uitdr.: *in de pet 'ebbe* = in de gaten hebben; *wat zel ik non an me pet 'ebbe* = wel heb ik van mijn leven; *'k 'eb niks met jou in de pet* = ik heb niets met jou te maken; *is t'r niks an de pet* = is er niets te doen?

peteale, **beteale**, betalen; zie ook: *bi-teale*.

petent, patent, goed, tevreden: *je ziet 'r petent uit* = je ziet er goed, gezond, geweldig uit.

peterolie, petroleum.

petieterig, klein, nauw, krap (petit): *die demie steat je veuls te petieterig* = die (dunne) overjas staat je veel te krap, die overjas zit je te nauw.

peukie, peukje, alles wat klein is; *si-gearepeukie* = sigareneindje.

peure, peuren, snoepen: *è je wear uit de pan 'epeurd* = heb je weer uit de pan gesnoept?

piano-an, langzaamaan.

piasje, paljas, *alles goed en wel, maer je moet va(n) me zeuntje gien piasje meake* = alles goed en wel, maar je moet van mijn zoontje geen pias (kwi-bus, paljas) maken (gezegd door een moeder tegen de gymnastiekleraar van haar zoontje).

Pie, afkorting van vrouwennaam Pieterella: *onze Pieje* = onze Pietje, *Pie van Jeakoppe* = Pie van Jacob.

piek, 1. piek, voorste gat van de logger bij de steven; 2. een gulden.

piekeval, touw voor grootzeil (bij thuis- en uitzeylen).

piekream, zolderraam met ijzer en haak (met gaatjes) om open te zetten (dakraam).

piel, in uitdr.: *de piel weze* = gesnapt zijn, erbij zijn.

piele, prutsen, peuteren: *zit iet zoa te piele* = zit niet zo te prutsen; ook: *piemele*.

pielemûis, slachtoffer: *ik was netureluk weer de pielemûis* = ik was er natuurlijk weer bij, ik was weer het slachtoffer.

piep, kik, kreet: *as je nog ien piep geeft, zel ik* = als je nog een kik geeft, zal ik...

piep-jan-knor, in: *'ij is van de piep-jan-knor* = het is (dik) voor elkaar.

piepe, 1. piepen; 2. huilen; 3. er tussen uit gaan, er vandoor gaan; *'ij piept 'm* = hij neemt de benen, hij kiest het hazepad, hij gaat er vandoor.

pieper, aardappel: *piepers jassen* = aardappels schillen.

piepzak, 1. naam voor opgewarmde koffie met kaneel; 2. in uitdr.: *in de piepzak zitte* = in de benauwdheid zitten, het benauwd hebben.

pier, 1. pier, trekdam in zee; 2. aardworm: *'ij is een doaie pier* = hij is een saaie vent, er zit niets bij.

piereprikker, iemand die is aangesteld om papier enz. op het strand op te prikken met een prikstok (stok met punt), bij de plantsoendienst ook drolleprikker genoemd.

pierewea-jer, fuifnummer, uitgaander.

pieseltje, kleinigheid (uitspr.: *pieseltsje*); *gien pieseltje* = helemaal niets.

piesje, pietsje, kleinigheid.

Piet, 1. jongensnaam, afkorting van Pieter; 2. brok: *dikke piete* = brokken, zuurtjes; 3. hoofd Luis: *ze zit onder de piete* = ze zit vol hoofd Luis.

pietebak, spottende benaming voor bedstee: *de pietebak opzoke* = de bedstee opzoeken, naar bed gaan.

Pietebeas, benaming voor Piet; achter de voornaam van een reder werd ook als regel *beas* (= baas) gezet.

pietere, zeuren.

pieterepeuterig, in: *pieterepeuterig doen* = zuinig, benepen, klein doen; *pieterepeuterig opgezet* = niet groots opgezet.

pieterlui, pietermannen (vis).

pieterselie, peterselie.

pietlut, onbenul: *ik zat, stong vor pietlut* = ik stond er voor niets bij, ik stond voor gek.

piezeltje, gedeelte, kleinigheid (uitspr.: *piezeltsje*) *'k 'eb d'r maer 'n piezeltje van 'ezien* = ik heb er maar een klein beetje van gezien = ik heb er maar een klein beetje, stukje van gezien.

pik, pek; uitdr.: *pik 'eet* = aan boord: de koffie is klaar, de koffie is heet, koffiedrinken!; *pikkedonker* = volkomen donker, geen hand voor ogen te zien.

piksplinternieuw(t), spiksplinternieuw.

pin, puntig voorwerp: *de pin op z'n neus krêge* = bestraft worden.

Pinksterdrie, dinsdag na Pinksteren.

Pinksterzegen, de zegen van Pinksteren.

pitte, 1. mv. van pit; 2. bonen: *emandedpitte* = amandelbonen (snoep); 2. slapen.

plat, 1. plat, dun; uitdr.: *van de platte boender* = niet hoogstaand; 2. platje, het = het balkon.

platslé, platte slee.

platsnij-je, in de lengte snijden (van vis).

plattepêpkachel, kachel met een stuk horizontale verbrede platte pijp, waarop men pannen kan zetten (brabantse kachel).

pleas, plaats.

'pleas, in de plaats van, inplaats: *'pleas die dut nog togge mên zêt* = inplaats dat hij dat nog tegen mij zei.

pleasegeld, plaatsgeld, bijdrage voor de vaste, gereserveerde plaatsen in de kerk.

pleasing, **verpleasing**, plaatsing, verplaatsing.

pleasje, **plijsje**, plaatsje.

pleate, 1. plaat; 2. ijzeren beslag van het zwaard bij de bom.

plek, plaats: *d'r komp wat aers vor in de plek* = er komt wat anders voor in de plaats; *alles op orde en gien ding op z'n plek* = is alles aan kant, terwijl er

geen ding op z'n plaats staat?

plentie, **plenty**, plenty, in overvloed: *plenty money in the pocket* = genoeg geld, veel geld op zak?

pleure, uitdoven; uitdr.: *de kachel lee te pleure* = de kachel was aan het uitgaan, uitdoven.

plevuis, plavuis, vloertegel.

plicht, 1. plicht; 2. godsdienstige plicht (aan boord); *je plicht doen* = aan boord je godsdienstige plichten nakomen: onder meer een stuk uit de bijbel lezen, psalmen zingen, vooral 's zondags; de schipper of stuurman ging daar in voor (gaf het voorbeeld), nam de leiding; ook werd er vaak een preek gelezen of een stuk uit het boekwerk *De Godvrezende Zeeman*.

plijsje, 1. vaste plaats in de kerk: *'eb je je plijsje al betaald* = heb je je plaats (in de kerk) al betaald?; 2. plaats, erf achter het huis.

ploaie, 1. plooiën; 2. het eens worden.

ploefe, 1. ploffen; 2. ontploffen.

plojerd, naam voor een hoog duin bij de lichttoren (vuurtoren).

plugge, plug, stop van een vat.

pluis en plus, in orde: *'t is iet pluis en plus* = het is niet in orde, er klopt iets niet.

pluk, 1. pluk, dot: *'n pluk watte* = een dot watten; 2. karwei: *'t is een 'èle pluk* = het is een heel karwei, het is een heel gesjouw.

plukvinke, plukken, afhandig maken.

poame, oom (gezegd door kinderen): *dag meuje, dag poame* = dag tante, dag oom; zie ook: *oam*, *noam*.

poan, **poon**, poon, soort vis, zogenoemde zeehaantjes, rode en zwarte: *de roaie ben vet, de zwarte droag* = de rode zijn vet, de zwarte droog; *de poan 'eb 'n scharper snuit as de louwerens* = de poon heeft een scherpere snuit dan de louwerens (tot 3 dm lang).

poaretje, 1. poortje; 2. gangetje (naar hofje): *'ij is 't ège poaretje deur'egean* = hij is hetzelfde poortje, gangetje doorgegaan, hij heeft hetzelfde mee-

gemaakt, dezelfde ervaring gehad.

poas, poos.

poat-an, in uitdr.: *poat-an speule* = hard doorwerken, alles op alles zetten; *we motte poat-an speule* = we moeten hard doorwerken.

poelier, 1. winkelier in wild en gevogelte; 2. voorman over werklieden, die voor de Duitse weermacht (tijdens de bezetting van 1940 - 1945) onder meer aan het strand werkten.

poenerig, poenig.

poese, poetsen.

poesgoed, poetspommade.

poke, 1. poken (in de kachel); 2. stoken, opstoken (ook fig.)

pol, puntbreel, wit geschilderd met zwarte bandjes, met 1 bodem, 6 - 8 per vleet.

pollekedeam, 1. polkadame, minachtende benaming voor opgemaakte vrouw; 2. benaming voor danseres, toneelspeelster, vrouw of meisje aan een circus verbonden.

polletje, verkl.w. van pol, klein wit breeltje, dat het eerste in zee wordt geschoten; zie ook: *teefje*.

pollood, potlood.

ponke, ruw woord voor handen: *wat 'n kouwe ponke 'eb je* = wat heb je een koude handen.

pons, punch: *'n gleasje pons* = een glaasje punch; werd gedronken op nieuwjaarsdag, warme punch verdund met water.

poppelierboam, populier.

porre, wekken, opwarmen: *'ij is t'r vor te porre* = hij is er voor te vinden, je kan hem er wakker voor maken, wekken.

porsie, 1. portie; 2. procent: *'t is me 'onderd porsies mee'evalle* = het is mij honderd procent meegevallen.

portemenee, portemonnee.

possegel, postzegel.

possegelplek, benaming voor een plaats waar vroeger tegenover het Oranjehotel in een laagte afval uit de keuken van het hotel werd neergegoid.

postelêne, glansverven, met glansverf beschilderen.

pot, in uitdr.: *ze benne van de pot ontsleage* = ze zijn er vanaf.

potdorie, potverdorie, bastaardvloek als uiting van verwondering.

potferdikkeme, zie: *potdorie*; ook: *potferdorie*, *potferdrie*, *potferjeapie*.

potting, gerecht, klaargemaakt in een kussensloop of linnen zak (beslag in water gekookt), genaamd Jan-in-de-zak; ook: *zuster*.

potknecht, koetsier in stalhouderij die in de fooien meedeelt.

potnat, lastpost.

potte, pot: *'n potte was* = een pot was.

pottekast, kast voor potten, opbergkast.

pottekikker, pottenkijker.

povertjies, droevig, slecht (uitspr.: *povertsjes*): *'t was mit de vangst maer povertjies 'esteld* = het was slecht gesteld met de vangst.

pracht, **prachtig**: *'et is 'n pracht* = het is prachtig.

prakkedenke, nadenken.

prakkezeasie, in uitdr.: *'t is 'n 'èle prakkezeasie*, *'oar* = het moet overdacht worden, hoor.

prakkezêre, **prakkezere**, nadenken, prakkizeren.

prealerig, pralend.

preas, praats: *alleman preas 'ebbe* = praats voor zes hebben.

preat, taal, praat; verkl.w. *preatje*: *d'r is gien preatje zoa groot of 't is nea zeuve deage doad* = er is geen (klets-)praatje zo groot, of het is na zeven dagen dood; *groatemense-preat* = taal als van grote (vooraanstaande) mensen; uitdr.: *ze wulle op 'n groatemense 'ûisje gean en zakke deur de bril 'een* = ze willen op een grotemensenhuisje (watercloset van vooraanstaande mensen) gaan in plaats van op een plé, en zakken door de bril heen: zij doen alsof zij verstand van een vak hebben, maar het tegendeel blijkt, zij doen zich te groot voor.

preaterig, 1. spraakzaam; 2. kletserig (achter iemands rug om).

preatje, praatje (uitspr.: *preatsje*): *dut is mit gien moai preatje goed te meake* = dat is met geen mooi praatje goed te maken; zie ook: *preat*.

prebeasie, proefneming.

prebere, proberen: *'eb je 't al prebeerd, aers ken je niks zegge* = heb je het al geprobeerd, anders kun je niets zeggen, anders kun je er niet over oordelen; ook: *p'rbere*.

predukt, produkt: *'et is 'n predukt, 'oar, die jonge van jou; 'n lastig predukt* = het is me een produkt hoor, die jongen van jou, het is me er eentje; een lastig produkt.

prefêt, profijt.

prémie, premie: *ik meak prémie dat 'ie z'n kacheltje nog iet an 'eb* = ik wed erom dat hij zijn kachel nog niet heeft aangemaakt.

prent, gedrukte afbeelding met tekst: *de vulliesmanne 'ane 'n prent mit 'n vers d'r op* = de vuilnislieden hadden een prent met een gedicht (rijm) erop; werd als nieuwjaarswens rondgezonden, of bezorgd.

prês, prijs.

presentje, (uitspr.: presentsje) presentje, cadeautje.

prévele, 1. prevelen (binnensmonds praten), kletsen: *mens, wat prével je* = mens, wat klets je; 2. verzekeren, beweren: *Jan Klease speult goed, maer 'ij oak, wat ik je prével* = Jan Klaassen speelt goed, maar hij ook, dat verzeker ik je, wat ik je zeg.

previnsie, provincie.

prêze, prijzen: *'ij zat 'epreze-n en wel vor z'n bero* = hij zat als een geprezen man voor zijn bureau; ook: *geëerd en gepreze* = geëerd en geprezen (wordt spottend gebruikt).

pries, 1. niets: *'ij 'a gien pries* = hij had niets, geen snars; 2. reis: *zelle me nog 'n priesje meake* = zullen we nog een reisje maken; 3. toertje, ritje: *'n priesje met de platsé* = een ritje met de platte slee.

prik, 1. prik (van een speld); 2. gewoonte: *da's elk jaar gien vaste prik* = dat is elk jaar geen vaste prik (gewoonte); *da's vaste prik* = dat is een vaste gewoonte, schering en inslag; 3. koopje: *op 'n prik ete* = voor een koopje eten; *ik 'a die moaie doek vor 'n prikje* = ik had die mooie doek voor een koopje, ik kon die mooie doek voor een koopje krijgen; 4. prakje: *'n prikje van de vorige dag* = een prakje van de vorige dag.

prikke, 1. prikken; 2. vangen (bij het beugen worden de vissen met een penhaak uit het water geprikt); 3. tatoeëren; zeelui lieten zich vaak tatoeëren, op de arm bij voorbeeld een anker.

prikkers, kleine gaten in het net.

priksele, stof, inkt, waarmee men wordt getatoeerd.

prima-prima, best.

prior, prior (geestelijke), wordt vaak schertsend gebruikt: zeg, ouwe prior = zeg, oude prior.

profetenwoord, woord van de profeten.

proffetere, **proffitere**, profiteren.

prokkereur, 1. een vierklauwsankertje, wordt bij voorbeeld uitgeworpen wanneer andermans vleet te na komt, om daarmee die vleet te kunnen ophalen; 2. procureur (wordt vaak smalend gebruikt): *ouwe prokkereur* = brompot; *je ben de prokkereur toch 'iet* = brom niet zo, je bent de procureur toch niet?

prommeneade, promenade.

pronkvean, pronkvaan, wimpel voor pronk (staatsie).

pront, prompt: *'ij is pront op têt* = hij is prompt op tijd.

proof, proef.

proof'oudend, steekhoudend.

proofje, proefje (om te proeven), de eerst aangebrachte haring die aan de koningin wordt aangeboden, wordt ook *proofje* genoemd.

prop, standaard die wordt gebruikt als hulp bij het boeten van netten; propen werden gebruikt op de boetzol-

Preatje bij de onderdeur

ders; op het land zat men op de grond en werden geen proppen gebruikt.

prove, proeven; *leate prove* = toedienen, ingeven.

pruk, 1. pruik; 2. oud stuk net van plm. 30 - 50 scholen: *zet 'r maer 'n pruk an* = zet maar een oud stuk net onder aan het net.

prukkemeaker, 1. pruikemaker; 2. in uitdr.: *'ij 'eb 't zoa druk as 'n prukkemeaker zonder klante* = hij heeft het zo druk als een pruikemaker zonder klanten (spottend).

prussele, prutsen.

pruts, 1. klein beetje: *'n prutsbeetje* = bijna niets; *je krêgt 'r maer 'n pruts vor* = je krijgt er bijna niets voor (van het Franse peu); 2. pluis, in uitdr.: *'t is daer 'iet pruts* = het is daar niet pluis.

pruttele, pruttelen, mopperen.

pruttelig, mopperig, humeurig.

puf, kleine vis (ondermaats).

pufvisserij, visserij op onrijp goed.

pukke'een, langzaam maar zeker: *pukke'een op een stoaf* = zich lang-

zaam voortbewegend op een stoof.

pulk, pulk, bullebak.

pul(le)ke, pulken, peuteren (in de neus).

punt, 1. puntig uitsteeksel: *de punt van je zaddook* = de punt van je zakdoek; *'ij zûigt 'r maer 'n punt an* = hij ziet er maar vanaf te komen, hij maakt er zich met een Jantje van Leiden af; 2. seinteken van de semafoor.

puntbrêl, spitstoelopende breel (met één bodem); zie: *brêl*.

purse, persen.

pus, **puzze**, puts (emmer): *geef 'em nog 'n pus koffie* = geef hem nog een (grote) kop koffie; *'n puzze weater overboard* = een emmer, een golf water overboard.

put, pet: *me put is in de pet 'evalle* = mijn pet is in de put gevallen.

put'eak, puthaak, in uitdr.: *over de put'eak 'etrouwd* = samenwonen, zonder in het bezit te zijn van een trouwboekje.

puurlêlik, **oerlêlik**, erg lelijk.

R

raddekeal, raddikeal, radicaal.

ragge, 1. raggen, schuifelen: *zit iet zoa op je stoel te ragge* = zit niet zo op je stoel te schuifelen; 2. hevig bewegen, trekken: *de schuut lée te ragge togge de kaei* = de schuit bewoog zo hevig dat hij tegen de kade kwam.

rammele, rammelen: *de fok sting te rammele* = de fok stond te rammelen; *mijn maeg rammelt van de 'onger* = mijn maag rammelt van de honger.

ramplesant, remplaçant, plaatsvervanger.

randje, randje (uitspr.: *randsje*): *'n randje lichte* = een rand van het net vernieuwen.

rauw, 1. ongekookt; 2. ruw, onstuimig: *rauw wêr* = ruw weer; *de zê stong rau(w)* = de zee was onstuimig.

ravasie, ravage.

reag, rag (spinrag).

reage, ragen, schoonvegen.

reaje, 1. raden, gissen; 2. raadgeven.

reape, rapen, oprapen.

rear, 1. raar: *ik wier inienzofan zo rear* = ik werd ineens zo akelig; 2. vreemd: *'n reare gazzert* = een vreemde snuiter.

reaslid, raadslid.

reazie, rage, razernij.

rebouw, zeebonk.

rechts, rechts.

recht, recht: *êrst recht* = pas goed, *in de kerk zit je êrst recht onder 't Woard*, *dear je de domené zien ken* = in de kerk zit je pas goed onder het Woord (des Heren), omdat (of: waar) je de dominee kan zien (in tegenstelling tot het luisteren naar een preek op de radio).

rech(t)bank, aanrecht.

rechte, bnw. rechte: *z'n vear 'oudt de boel ammaer nog in 't rechte* = zijn oude vader houdt de zaak nog steeds (of: telkens weer) in de rechte lijn.

rechttoe, terecht: *'t is rechttoe zeumer-*

weer = het is terecht zomerweer te noemen.

rechttoe, rechtan, de kortste weg, recht op het doel af.

rech(t)zeak, rechtszaak.

rêder, reder.

redês, radijs.

reed, rit, afgeleid van rijden, in uitdr.: *'t is van z'n reed* = het gaat gesmeerd, of: ze zijn klaar om te trouwen.

reep, dik touw, kabel.

rêgband, rijgband: *rêgbande of rêgtouwe diene bij de bom om het grootzêl strak langs de mast te kenne trekke* = rijgbanen of rijgtouwen zijn er voor om op de bom het grootzeil strak langs de mast te kunnen trekken.

rêge, trekken (rijgen) van de reep.

regenig, regenachtig.

regenton, ton om het gootwater uit de dakgoten op te vangen.

regenweater, regenwater, werd onder meer gebruikt om harde bonen, grauwe erwten enz. in te weken.

regeringsmensen, mensen die regeren, mannen die aan het bewind zijn.

regge, rug, uitdr.: *ik ken 't iet van me regge snij-je*; *'eal 't maer van me regge* = ik kan het niet van mijn rug afsnijden, ik heb niets; haal het maar van mijn rug; *'k 'eb weer zoa'n smart in me regge* = ik heb weer zo'n pijn in mijn rug; *jea, 't groeit an me regge* = (smalend) ja, 't (geld) groeit op mijn rug!

rejeal, royaal.

rêkeluk, rijkelijk, overvloedig.

rekke, rekken: (aan boord: *na drie nette, die op schot stean de vleet leate rekke*; *'ij is 'erekt! leat maer gean, gekke kleas* = na drie netten die op schot staan de vleet laten rekken; hij is gerekt; laat maar gaan, gekke klaas!

rên, rein, zuiver: *'t is me de rêne pracht, wat je noemp: de rêne pracht* = 't is zuivere pracht, ja, wat je noemt

de zuivere pracht.

rendeabel, rendabel.

rêneak, rijnaak, platboom rivierschip.

rêp, 1. reep: *'n rêp anzette* = een stuk net aanzetten; 2. rijp.

rêpkee(t), reepruim, bergruimte vóór de reep (voor het spil).

rêpschieter, reepschieter.

rês, rêsje, reis: *tien rêsjes in ien teelt* = tien reisjes in een teelt.

resên, rozijn; zie ook: *rezên*.

resepje, kwitantie, reçu, recept.

rêst, rijst.

retteketet, derrière: *'n klap op je retteketet* = een klap op je derrière.

reukflesje, flaconnetje met eau de cologne.

reunest, rommel: *'t was dear een reunest* = het was daar een rommel.

reutel, pof (krediet): *dat 'ealt maer op de reutel en nog preas toe* = dat koopt maar op de pof en heeft nog praatjes bovendien.

reutele, 1. rochelend ademhalen; 2. zeuren, kletsen: *reutel non iet* = klets nou niet; 3. op de pof kopen.

reutelear, ruw woord voor mond: *'ou je reutelear* = houd je kletsmond.

revenu, voordeel; mv.: *revenue*.

rêze, opstaan: *jôj, rês 'ris, leat je vear zitte* = jongen, sta eens op, laat je vader zitten.

rezên, rozijn; zie ook: *resên*.

ribbetje, (uitspr.: *ribbetsje*) geribd brood; zie ook: *ripje*.

rib'out, ribhout, delen van een schip.

richtig, gezond (zuiver in de leer): *richtig is-t-ie noait 'eweest* = hij is nooit zuiver in de leer geweest; *gans iet richtig* = in het geheel niet zuiver.

riddeneasie, redenering: *'n riddeneasie van Jan Kallebas* = een onlogische bewering, betoog.

riddeneëre, redeneren.

riddere, redderen, schoonmaken; ook: *beriddere, opriddere*.

riedel, schreeuw, herkenbare kreet.

riem, 1. riem; 2. schijf: *'t spek in riempjes snij-je* = het spek in schijfjes snijden.

rif, plooi, uitdr.: *'n rif in it zêl 'ebbe* = dronken zijn.

riftouw, touw om te reven aan het zeil.

rijanker, anker aan het einde van de reep; *zoa doaf as 'n rijanker* = stokdoof.

rij-je, zware kabel, die bij slecht weer aan de reep wordt bevestigd, de logger komt daardoor veiliger te liggen; *lichte rij-je*, *sturmrij-je*, *'erculesrij-je* = lichte rijer, stormrijer, herculesrijer (van half touw en half staaldraad).

'rijs, zie: *'ris*.

rijtuig, rêtuig, 1. rijtuig; 2. touw dat op het anker wordt gestoken als men voor anker gaat; kan ook als zwink-touw worden gebruikt.

'rijzeriesjes, zie: *'ris*.

rik, 1. rijk: *rik Oastinje* = rijk Oost Indie; *rik en verrikt en gien dings gebrek* = rijk en verrijkt en nergens gebrek aan; 2. goed, uitstekend; *rik beteale* = rijk(elijk) betalen, uitstekend betalen.

rikdom, rijkdom: *de rikdom eet greag 'n tongetje* = de rijke lui eten graag tong (vissoort die in de regel duur is).

rikkelui, rijke lieden; *rikkelui's ziekte* = kwaadaardige ziekte, die onder de Scheveningers blijkbaar niet voorkomt, althans niet zijn oorsprong vindt en aan de rijke lieden wordt toegeschreven.

rikketik, 1. in uitdr.: *in z'n rikketik zitte* = in de rats zitten; *as de rikketik*, vliegenschvlug; 2. hart.

rimmetiek, reumatiek.

rinde, rund: *'ij bloeide as 'n rinde* = hij bloedde als een rund.

rinnewére, ruineren, stukmaken (*'er-inneweerd*).

ripje, geribbel brood.

rippeteer, repeteren: *gane me an de rippeteer* = gaan we repeteren?

ripplement, reprimande, berisping.

'ris, eens, in zekere tijd; liedje: *d'r was 'ris 'n man, toe luister dan* = er was eens een man, toe luister dan (nu eens); ook: *'rijs, d'ris, 'rijzeriesjes, 's*.

riske, rijksdaalder: *'ij ken togge gien*

jood zegge 'n riske = hij heeft geen cent op zak.

risse, rissen: *alebessse risse* = met een vork aalbessen van de steeltjes afhaken; *rist* = steeltje met bessen.

rissele, ritselen.

rit, in uitdr.: *'n rit in de bil* = voor de wind gaan.

rits, rij, sliert.

rizzevère, reserveren, in orde maken: *'k 'eb die keamer vor je rizzeveerd* = ik heb die kamer voor je in orde gemaakt.

roadvonk, roodvonk; *diïse roadfonk* = Duitse omroep (Deutsche Rundfunk).

roaf, roof: *'t was op de brulloft geweunweg 'n roaf* = het was op de bruiloft gewoonweg een roof!; *'ij is van de roaf op'eklomme* = hij is van niets tot iets geworden.

roai, uitdr.: *op de roai of* = op het gevoel af, op de gis.

roai-je, klaarspelen: *zie, dat je 't mit de netearis roait* = zie dat je het met de notaris voor elkaar krijgt, klaarspeelt.

roaker, roker, bokkingroker.

roakerij, rokerij.

roakertje, rokertje, sigaartje.

rob, maag: *in de rob van de koalvis bewearde me de levers van de kawwelau en bolk* = in de maag van de koolvis bewaarden we de levers van de kabeljauw en de bolk; ook: *robbe, rop*.

roe, 1. roe, gordijnroe; verkl.w.: *roedje*, mv.: *roei-je*; 2. stok.

roef-roef, slordig, afgeraffeld (met de Franse slag gedaan).

roeie, 1. gappen, stelen; 2. roeien; 3. roeren: *je mot 'iet zoa in de 'avermout zitte roei-je* = je moet niet zo in de havermout zitten roeren.

roer, roer: *'t roer is van 't schip* = het roer is van het schip: er is geen leiding meer; *de pen is van 't roer* = het hek is van de dam (wordt ook gezegd als er tussen man en vrouw geen samenwerking is).

roet, talkvet waarmee een lekkend haringvat wordt gedicht en waarmee men zich insmeert tegen kwallebeten.

roet, route: *mêd, neem dut eris mee, je ben toch in de roet* = meid, neem dit eens mee, het ligt toch op je route; *dut 's 'êlemeal ûit de route* = dat ligt helemaal niet op de route.

roezig, rumoerig (in een zaal bij voorbeeld).

roggeman, in uitdr.: *Koas Klên en de Roggeman* = Koos Klein en de Roggeman = ik weet het niet.

roggezak, in uitdr.: *die jek van je zit as 'n roggezak* = dit jack zit je als een roggezak (past niet).

rojem, rojem = stopwoordje.

rok, rok: *ze 'êt gien rok an d'r lêf = ze heeft geen rok aan haar lijf, ze heeft het niet breed (veel rokken dragen was een teken van welstand)*.

rokerij, het roken; hangroken (van bokking); zie ook: *roakerij*.

Rokus, Rocus, Rokus, mansnaam.

rol, 1. koksrol: *we zelle d'm (de vleet) over de koksrol 'eale* = we zullen de vleet over de koksrol halen; 2. *an de rol weze* = aan 't boemelen zijn; *de leste rol blêft legge* = de laatste rol blijft liggen (bij het verplaatsen van de bom).

rolle, 1. rollen; 2. omdraaien van het net: *kik eris manne, 'et benne allemeal leggettjes, we zelle nog rolle motte; de 'êle boks omgoaije* = kijk eens, mannen, het zijn allemaal *leggettjes* (zie: *leggettjes*), we zullen het net moeten omdraaien, de hele boel omgooien.

roller, grote golf.

rolletje, rol om rokken aan op te houden.

rolling, in uitdr.: *ik dacht dat ik 'r 'n rolling van kreeg* = ik moest zo onbedaarlijk lachen dat ik dacht dat ik er wat van kreeg.

rommenetom, rondom: *rommene-tom de 'eave* = rondom de haven.

rond, rond: *ronde 'eering* = haring waar hom of kuit van is verwijderd zonder de haring te vlekken.

ronde, rondgang langs: *de 'eave ronde* = rondgaan om de haven, rondom de haven; *in 't ronde* = in het rond, rondom, overal om ons heen; *Gods Majestê is kennelik in 't ronde* = Gods Majesteit is voelbaar om ons heen.

rond gean, rondgaan: *as 'et rond geat krêgt 'n ieder z'n dêl* = als het rond gaat, krijgt ieder zijn deel, in het leven komt iedereen aan de beurt.

rond'out, rondhout.

ronding, welving, ronde vorm, in het rond gewikkeld zijn: *de teas is 'n ronding* = de taats (spijker met ronde kop) is een ronding, is rond van vorm.

rondje, (uitspr. *rondsje*): *wie geeft 'r nog 'n rondje* = wie geeft er nog een rondje, wie trakteert er nog op een borreltje.

rondvis, ronde vis, zoals kabeljauw, schelvis.

roosje, 1. verkl. w. van roos; 2. *'et land van juffrouw Roosje* = het stuk grond, land, dat tegenover de voormalige villa van R. Pierson op de hoek van de Kanaalweg en de nieuwe Duinweg ligt.

rop, robbe, vismaag; uitdr. van zeelui: *m'n rop is vol* = mijn maag is vol, ik heb een volle maag.

rope, roepen (*roopte*, *'erope*).

roper, roeper.

rot, rat: *gien rot ken d'r mit z'n steart deur* = er kan geen rat met zijn staart door = zo'n rommel is het, zo vol staat het.

rottegat, rattennest: *'ij zit in 'n rottegat* = hij zit in het nauw.

rottenest, rotteklem, rotteval, zie: *rottegat*.

Rotterdamloapers, Scheveningers die aan de Coolvest in Rotterdam markten.

Rotterdams urf, Rotterdams erf, de Boegstraat, zo genoemd omdat daar de meeste Rotterdammers woonden.

rouw, 1. rouw; 2. berouw: *'k 'eb 'r rouw van* = ik heb er berouw van.

rouwgalm, rouwklacht.

rouwig, treurende; *wees dear maer 'iet rouwig om* = treur daar maar niet om.

ruchtig, geruchtmakend.

ruie, 1. ruien; 2. schieten met zeilen op.

rûifele, opschieten, vooruitkomen, vorderen: *jôj, rûifel 'n beetje* = jô, schiet een beetje op.

rûig, ruig: *'n rûige jek* = een jack van ruige stof.

rûigneus, persoon met een lange (of grote) behaarde neus (ook: ruwe klant).

rûim, 1. ruimte om iets op te bergen; *dubbeld rûime* = dubbele ruimen, ruimen ter weerszijden van de last, de zogenoemde kerk; 2. ruim: *de visserij wordt allengs an 'n beetje rûimer* = de visserij wordt allengs een beetje ruimer, er komt langzaamaan een grotere visaanvoer en de verdienste wordt beter.

rûime, opruimen.

rûitetikkertje speule = ondeugend jongensspel, waarbij op de ruiten van de huizen wordt getikt.

rûitje tikken, ruitje tikken, een knoop of ander voorwerp aan een touw of elastiek bevestigd, tegen het raam, de ruit, laten tikken, zodanig dat de dader niet zichtbaar is; zie: *rûitetikkertje speule*.

rûizie, ruzie: *ik gaf zoa nog 'n stikkie van mên mond in zên mond, en toe kregre me rûizie* = ik gaf nog zo een stukje uit mijn mond (snoepje) in de zijne en toen kregen we ruzie.

ruk, 1. stoot, trek; 2. tocht: *langs 't strang nea Kattik is 'n 'êle ruk* = langs het strand naar Katwijk lopen is nog een hele ruk; *in ien ruk deur* = zonder rusten doorgaan.

rukke, 1. rukken; 2. ruiken: *lea me 'eris rukke* = laat mij eens ruiken; *wie 't êrste rukt, 'êt z'n gatje 'ebruikt* = wie het eerste ruikt, heeft z'n gatje gebruikt.

rul, los; *rul zand* = los, droog zand.

rut, blut.

ruttele, rukken, rammelen (aan de deur); ook: het vuur oppoken.

S

sacherên, chagrijn, humeurig mens.

sacherênig, chagrijnig, humeurig.

sael-je, saaien (een net, dat met een lijn om het lichaam is gebonden voorttrekken; wordt gedaan vlak langs de kust bij het garnalen vangen.

sallemiak, salmiak.

santemekream, santenkraam, boel: *de 'ële santemekream* = de hele boel.

sarzjie, serge (gekeperde wollen stof): *sarzjie schoemantel* = (zwarte) schoudermantel van gekeperde wollen stof; uitdr.: *'ij is met de êge sarzjie of'e-veare* = hij is direct weer vertrokken.

sas, sas, afdeling van de bokkinghang: *in de zeuvesas* = in de zevende afdeling van de bokkingrokerij.

sassen, in uitdr.: *'t gong van sassen bloed* = het ging uiterst moeilijk.

schaaiers, schooiers, leeglopers.

schaei-jere, 1. rondsuffelen, kijken of er iets van je gading bij is; 2. doel-loos rondlopen: *langs de wegt schaeijere* = zonder doel op straat lopen.

schafte, rusthouden om te eten: *wat schaft de pot* = wat is er te eten, wat zit er in de pot (pan); ook: wat is er aan de hand; zie ook: *schofte*.

schampeljoen, scheldwoord, spot-tende bijnaam op iemand die slecht (schamel) is gekleed.

schar, schar, naam van een platvis; verkl.w.: *scharretjies*.

scharfilé, scharfilet, schar zonder graat.

scharp, scherp.

scharpsnuit, persoon met een mager (schraal, scherp) gezicht.

scharpvloot, scherpvloot, een nieuwe afgezaagde ton, waarin gaten zijn ge-boord ter grootte van een twee-en-een-halve-centstuk, die als tafel werd ge-bruikt; van duigen werden een paar oren gemaakt en aan de ton bevestigd; in het midden werd de kom met zuur-doop gezet; ieder nam een ijzeren vork

met een aardappel en doopte die in de zuurdoop; je mocht alleen eten van de kant waaraan je zat.

scharrele, scharrelen, met elkaar om-gaan: *ze scharrele nog mè mekaer* = ze hebben omgang met elkaar, maar zijn nog niet officieel verloofd.

scharreltje, meisje met wie men een avond uitgaat.

scheake, 1. schaken (spel); 2. in uitdr.: *'earing scheake* = haring uit het net kloppen.

scheales, zoek: *je mot 'n uur scheales meake om op 't stad'ûis 'olpe te worre* = je moet een uur zoekbrengen voor-dat je op het stadhuis wordt geholpen; *je leat alles maer scheales loape* = je laat alles maar slingeren (zodat het zoek kan raken); *de kindere loape maer scheales as d'r moeder niet tûis is* = de kinderen moeten zich maar zien te vermaken, zijn aan hun lot overge-laten, als hun moeder niet thuis is.

scheame, schamen.

scheamt, de, de schaamte: *de scheamt kwam m'oage uit* = ik schaamde me zo, dat mijn ogen het uitstraalden.

shear, schaar.

scheas, schaats.

scheavot, schavuit.

scheef, scheef: *'ij was scheef* = hij was aangeschoten, dronken; ook: *hij gong scheef*.

scheep'eale, binnenboord halen: *de of'ouwer-rêpschietter mot de breels scheep'eale* = de afhouder-reepschie-ter moet de breels binnenboord halen.

scheermesse, scheermessen, naam voor iele haring.

schellevis, schelvis.

schelling, bedrag van zes stuivers.

schelvisvangst, vangst op schelvis.

schempe, schimpen, beledigen.

schênbak, een baak, houder, om een rood of groen licht in te plaatsen (op de bom twee stuks, een voor rood aan

De Scheveningse 'eave' oafde

bakboord, een voor groen aan stuurboord); *schênbakjes* = schijnbakjes, spottende benaming voor de gouden stukken aan het hoofdijzer.

schendvlak, schandvlek: *'ij was 'n schendvlak vor de femielje* = hij was een schandvlek op de familie.

scheppe, 1. scheppen (creëren); 2. opscheppen (zand); 3. afscheppen: *je schept d'anstrantig'êd van z'n fésie* = je schept de vrijpostigheid (brutaliteit) van zijn gezicht (tronie) af.

schepper, schepper: *de grote Schepper aller dingen* = de grote Schepper van alles, God.

schepsel, schepsel (smalend gebruikt): *maer schepsel, 'oe 'eb je dut kenne doen* = maar kind, mens, schepsel, hoe heb je dat kunnen doen?

schêrmes, 1. scheermes; 2. iele haring (zie ook: *scheermesse*).

scher(re)p, 1. scherp; 2. stevig, vast: *je mot scherrep stean* = je moet stevig staan.

schêt, schijt; *schêt zindelik* = kraakzindelijk.

schêtebroek, schijtebroek, bangerd.

schetemenswerk, werk dat zonder plan is opgezet, en dus verkeerd is.

scheutig, vrijgevig (vaak in ontkenkende zin gebruikt): *'ij is 'iet scheutig* = hij is niet vrijgevig, niet royaal.

schevotte, stoeien (van jongens), ravotten van schavuiten.

schiemanne, herstelwerk aan het touwwerk van een schip verrichten, ook bepaalde knopen in touwwerk leggen.

schiete, schieten, het uitwerpen van de netten; voorop: de stuurman aan stuurboordzijde, de *auwste* (oudste) en de *of'ouwer-rêpschieter* (afhouder-reepschieter); achter de knikbalk bij het koksrolletje een *wantop'ealder* (wantophaler), daarnaast aan stuurboordzijde twee matrozen, die want en *speerrêp* (speerreep) in zee werpen; een staat er vrij om *mûiza* te roepen; geschoten worden: een *teefje* = een polletje met witte bovenkant (witte

hoed), daarachter een joon, zes zwarte breels (met een pol gekleurd rood-wit-blauw), vijf zwarte breels, een pol, enz.; in totaal zeventig netten, een teefje, ongeveer zestig breels waarvan acht pollen gekleurd en twee jonen; wanneer de netten in zee staan, roept de stuurman: *'eschote met vlêt, geeft zegen op arbêd, mense allemaal uite-metûit* = geschoten met vlijt, geeft zegen op de arbeid, mensen allemaal, alles staat uit; de reepschieter kan nu gaan bakken: *jôj, gea bakke, kik of je rêst gear is, dan bikke* = jô, vooruit, ga bakken, kijk of je rijst gaar is, en dan: eten.

schietvlagge, schietvlag: *de schietvlagge an de groate mast van de bom* = de schietvlag aan de grote mast van de bom.

schil, 1. schil; 2. in uitdr.: verschil: *zelle me 't schil dêle* = zullen we het verschil delen?

schilpekar, schelpenkar.

schilpeschop, schelpschop, schop waarmee de schelpen worden geschept, of op de logger: schop om haringen op te scheppen.

schimmetje, schimmetje, bijna niets.

schimmig, als een schim: *as een schim glêdt het schip vorbij* = als een schim glijdt het schip voorbij.

schip, schip, mv. *schepies*.

schoal, school, gebouw.

schoan, 1. schoon (niet vuil): *schoan schip meake* = schoon schip maken (ook fig.); 2. helemaal: *de sentjes wazze schoan op* = de centjes (het geld) was helemaal op; 3. vrij (van hypotheek): *z'n 'ûisje steat schoan* = zijn huis is vrij van hypotheek; 4. ofschoon: *schoan 'et van dien eard was* = ofschoon het van dien aard was...

schoarstien, schoorsteen.

schoat, 1. schoot (van een zittende vrouw); 2. touw van een zeil.

schoat'oarn = schoothoorn: *de schoat'oarn is 'n touwestrop mit twee kouse, om de schote an te bevestige* = de schoothoorn is een touwestrop met

twee kousen om de schoten aan te bevestigen.

schoatje, (uitspr.: *schoatsje*) schot: 'n *zeaterdageavendschoatsje* = op zaterdags een schot van 25 netten om vroeg klaar te kunnen zijn voor de zondag.

schobbejak, schobbejak, schurk.

schoei-je, kleding aantrekken om zich te beschermen tegen het water en het vuil aan boord van een schip; *de jongste wordt 'eschoeid* = de jongste wordt aangekleed (voor de eerste keer dat hij meewerkt) voor het werk aan boord.

schoemantel, schoudermantel; de schoudermantel behoort bij de Scheveningse klederdracht; het is een van de schouders (*schoers*) afhangende korte cape, ongeveer tot op of even over de heupen; in vroeger tijden werd de schoudermantel vanaf 6 november gedragen en op Pasen afgelegd, ongeacht het weer.

schoenepoes, schoensmeer.

schoenesmeer, schoensmeer, zie ook: *schoenepoes*.

schoeneklomp, klomp met aan de bovenkant leer.

schoer, schouder.

schoere, schuren (van een schip).

schofte, 1. mv. van schoft; 2. schafte, rusttijd houden om te eten; zie ook: *schafte*.

schoftêd, schafttijd.

schokke, 1. mv. van schok; 2. betalen: *wat dach-je, ik kon schokke* = en wat dacht je: ik kon betalen!

schokker, 1. bepaald vissersvaartuig; 2. bepaalde soort erwt (grof).

schokkere, 1. schokken, schudden; 2. op een schokker varen.

schokkerlui, vissers die op schokkers varen.

schol, naam van een platvis: schol; *zoa plat as 'n schol* = zo plat als een schol, wordt gezegd van een vrouw met een platte boezem; *zoa blauw as 'n schol* = zo blauw als een schol, wordt gezegd van iemand die blauw is van de kou.

schollekop, kop van een schol: *Scheveningse schollekop* = scheldnaam voor een Scheveninger; wanneer een Scheveninger werd uitgescholden voor Scheveningse schollekop, dan riep hij terug: ik de schol en jij de kop.

scholvisserij, visserij op schol; *as je van snurrevaarders spreekt, denk je vanzelfers an scholvisserij* = als je van snurrevaarders spreekt, denk je vanzelf aan scholvisserij.

school, school, groep: *school 'earring* = een school (grote groep) haring.

schoosvel, schootsvel, lederen of geoliede voorschot.

schoppe, 1. mv. van schop; 2. schoppen, trappen; 3. vooruitkomen: *'ij 'eb 't fort 'eschopt in de wurreld* = hij heeft het ver geschopt in de wereld, hij heeft een goede positie veroverd.

schoppeman, schoppen-heer (van kaartspel); kentekens voor de bommen waren onder meer de kaarten van het kaartspel, zoals harten, klavers, schoppen, ruiten; zo waren er een *'arteman, kleavertjes, ruitjes* (een hartenman, klavertjes, ruitjes en een schoppenman); deze kentekenen werden op de bom geschilderd en daaraan zag men van welke reder het schip was.

schorte, 1. mv. van schort; 2. mankeren: *wat schortede daran* = wat mankeerde er aan?

Schos, Schots: *Schosse 'earring* = Schotse haring.

schot, 1. scheut, spit: *'n schot in de regge* = een scheut in de rug; 2. voortgang: d'r zit gien schot in = er zit geen voortgang in (de zaak); 3. portemonnee: *binne de schot(s)jes al vol* = zijn de schotten (krebbses) al vol?; kunnen we al wat verdienen?; *het schot is te board, roept de stuurman* = het schot is aan boord, roept de stuurman (als men gaat schieten); zie ook *schotters*: *'ij steat op schot* = hij is bezig met het schieten van de vleet, dus hij heeft geen tijd.

schotters, schieters, zij die de netten uitzetten. *schotters te board* = bevel

van de stuurman: schieters aan boord komen, de vleet moet uit.

schouwe, 1. kijken, turen; 2. *schouwing* houden = inspecteren.

schrobnetvisserij, het vissen met een schrobnet (net dat over de bodem wordt gesleept) bij de treilvisserij.

schu, schuw.

schuddegatte, met de heupen wiegelen, schommelen: *schuddegattend liep ze de Streat deur* = (overdreven) met de heupen wiegelend liep ze door de Keizerstraat (zodat de rokken van links naar rechts heen en weer zwaaiden).

schuimspean, schuimspaan, lepel met gaatjes.

schuït, 1. schip, mv. *schuïtjies*; 2. bom, naam voor een schip met een platte bodem: *'ij is schipper op die logger dear, maer z'n veader was stierman op 'n schuït* = hij is schipper op die logger daar, maar zijn vader was stuurman op een bom (schipper en stuurman zijn leidinggevende personen); uitdr.: *uut de schuït loape* = van boord aflopen, weggaan zonder je ergens iets van aan te trekken; *ze kaken in de schuït en ze liepe d'r uut* = ze lieten de zaak zoals die was.

schuïtegat, berg-gat (voor schepen); zo werd ook de weg naar het strand, waar de bommen lagen opgetrokken, genoemd.

schuïtekom, kom gebruikt aan boord van een bom (grote ronde kom met voet, zonder oor; de mannen warmden bij het drinken hun handen, die zij om de kom sloegen).

schuïtema, hoge mand met twee oren, soms beschilderd met een voorstelling (merkteken), zoals een ooievaar (wapen van Den Haag); deze mand werd gebruikt op de schuït (zie ook: *kriel*).

schuïtesrêver, schuïtenschrijver, reder.

schuïtetrekker, schuïtentrekker, de man die met zijn paarden zorgde voor het optrekken van de schuïten en ook voor het neertrekken, resp. bij het

einde en de aanvang van de visserij.

schuïtevolk, scheepsvolk.

schuït'earingvisserij, schuitharingvisserij.

schulp, schelp: *in z'n schulp krûipe* = zich terugtrekken, niet volharden (ook: *schullep*).

schurfje, scherfje, gebarsten kopje, glas of schotel.

schuttele, in: *'n schuttele vlês* = een schotel vlees.

seam, samen: *g'naevond seam* = goedenavond samen, of allemaal.

seamele, verzamelen, bijeengaren, potten.

seampies, saampjes, tezamen: *kom, kindertj(i)es, lane me seampies bidde* = kom kinderen, laten we tezamen bidden.

seatan, satan: *anvalle van de seatan* = aanvallen van de satan; *luie seatan* = luie satan (een bijnaam).

sebiet, subiet, onmiddellijk, per omgaande.

seen, zeen (zenuw) of pees in vlees.

sêfer, cijfer.

segear, sigaar.

sejet, sajjet.

sekreet, 1. secreet (afscheidsel van klieren etc.); 2. plee (zie ook *'uiseje*); *wat is dat toch een sekreet* (scheldwoord).

seld(e)rement, lichaam: *'k zel je op je selderement geve* = ik zal je een pak slaag geven.

sêlea, sela, komt in de bijbel voor (psalmen); betekent volgens sommigen pauze, tussen- of naspel, volgens anderen veranderen van maat of wijze; uitdr.: *zunder sêleas* = zonder onderbreken.

selet, salet (van het Franse salon); uitdr.: *je doe net of je op selet zit* = je doet net of je in je salon zit.

sel(le)f, zelf.

seme, met een zeemleren lap afwrijven, zemen.

Sême, Sijmen (mannennaam in het spel Boerenschroom); uitdr.: *'t is maer: Sême betealt* = 't is maar: Sij-

men betaalt, Sijmen (jij) bent er goed voor om te betalen.

senig, zenig (vol zenen, pezen), wordt gezegd van vlees waar veel zenuwen in zitten.

senie, **sjenie**, genie; lust hebben in, tot, aanleg hebben voor.

sente, centen.

sentetikker, gierigaard, vrek, duitendief.

seremonie, (overdreven) plichtpleging.

serp, sjerp.

serzant, sergeant.,

sêsing, **sêzing**, touw om te seizen (7 meter lang).

sesoen, seizoen.

seumer, zomer; *van de seumer(s)* = des zomers (zie ook *zeumer*).

seun, zoon (ook *zeun*).

seutere, sudderen: *je mot de grutte stil leate seutere* = je moet de grutten zachtjes laten sudderen.

sêzing, seizing; seizingen zijn touwen die aan de speerrep waren bevestigd, waaraan de vleet hing; de grote seizing naast het breeltouw, de halve seizing vervolgens, de laatste seizing blijft aan boord om het net te kunnen ophalen.

sibbediksie, 1. toezicht: *'ij is non onder de sibbediksie van z'n veer vandean* = hij is nu onder het toezicht van zijn vader vandaan; 2. gezag, invloed: *'ij kwam onder de sibbediksie van de rêders vandean* = de reders hadden geen gezag meer over hem.

sigeuniër, zigeuner.

Sien, verkorting van vrouwennaam Klazina of Clasi(e)na; ook: *Sientje*.

sierread, sieraad.

siet'earing, gekookte haring (wordt met witte kool gegeten).

sieverikje, (uitspr.: *sieferikje*), koosnaampje voor kind: *wat 'n lekker sieverikje* = wat een lief, aantrekkelijk kindje.

sijsjeslêmer, sijsjeslijmer, zoetsap-pige, saaie vent.

sikkedel, naam voor een gedeelte van een straat (bovenste deel van het Ko-

lenwagenslag).

sikkeneurig, vervelend, humeurig, hangerig.

sikretearis, secretaris.

simmelere, 1. simuleren, iets voorwenden; 2. aarzelen: *'ij simmeleert er 'iet vor* = hij aarzelt er niet voor, hij durft wel, hij knijpt 'm niet.

singele, vissen, met een net langs het strand (zie ook: *saei-je*).

singeleer, hij die singelt.

sinjeur, heer (minachtend): *wat is dat vor 'n sinjeur* = wat is dat voor een rare?

sins, sinds.

sinsereal, sidderaal (geeft elektrische schokken).

Sint Jansdag, Sint Jansdag, 24 juni, midzomer uitvaren.

Sint Jeakopsdag, Sint Jacobsdag, 25 juli.

Sinte Mearte, Sint Maarten: *van Sinte Mearte tot Pinkster* = gedurende de teelt.

sis, sits, bedrukte katoenen stof, ook glanzend, gekleurd papier.

sit, 1. zit, stoel: *neem 'n sit* = neem een stoel; schertsend gezegd: *neem 'n sit en gea stoele*; 2. rust: *gien sit in z'n gat* = geen rust in z'n achterwerk, hij is te onrustig om te zitten.

sito, snel, vlug: *'t mot sito gebeure* = het moet zo snel mogelijk gebeuren; *sito, sito* = per telefoon.

sjakes, in: *z'n êge sjakes 'ouë* = zich stil, koest houden, zich van de domme houden.

sjeesje, 1. open rijtuigje; 2. klein kinderwandelwagentje (op twee wielen).

sjemies, chemisch, scheikundig.

sjenie, genie (ook: *senie*).

sjenie-ig'êd, zin, idee.

sjepieter, chapter, hoofdstuk, geval: *'n aer sjepieter* = een ander geval; *'ij komp ammaer op 't êge sjepieter b'rom* = hij komt steeds weer terug op hetzelfde hoofdstuk.

sjeurig, 1. slecht, bedroevend: *'t 'êt 'r met de trolvisserij sjeurichies voor 'es-tean* = het heeft er treurig uitgezien

met de trawlvisserij; 2. beneden verwachting.

sjeurichies, verkl.w. van *sjeurig*.

sjoos, sjoese, zaak, oorzaak, reden (van het Franse chose): *dear zit 'm de sjoos* = dat is de oorzaak.

sjorbendel, touw om de lantaarn (groen/rood licht) vast te binden.

sjouwe, 1. hard werken; 2. doen: *wat sjouw je so* = wat doe je zoal; 3. handelen: *'ij sjouwde in goe(je)kope 'earing* = hij handelde in goedkope haring.

sjū, 1. jus; 2. jeu (zwierigheid); 3. lakaeiachtigheid, opschepperij; *'eagse sjū* = Haagse opschepperij, grootdoenerij).

sjublokje, jusblokje, maggi-blokje.

skandelezere, schandaliseren, ergernis geven, belasteren, beschadigen, verwonden.

skating ring, bij glad weer: de Duinstraat (waar nu de Nieuwe Kerk staat en voorheen ook de manéje).

slabakke, talmen.

slachte, 1. slachten; 2. afkeuren: *dear slacht je mèn wat* = daar wordt wat afgekeurd (afgebroken), je hoeft mij niets te vertellen.

slag, 1. het slaan, klap; 2. op slag, op dreef: *azze me op slag wazze sprakke me Schevenings, maer op schoal 'Eags* = als we op dreef waren (onder elkaar, in het vuur van ons betoog) spraken we Schevenings, maar op school Haags (bedoeld wordt zoals het op school wordt geleerd, algemeen beschaafd Nederlands); *gien slag werk* = niets te doen; 3. op 't zelfde moment, terstond: *op slag doad* = meteen, op hetzelfde moment, dood.

slag'camer, slaghamer, plethamer, hamer om stempels te slaan, hamer met naam erin, door houtkopers gebruikt om gekochte bomen te merken.

slagroom, slagroom, geslagen room.

slakjes, 1. weekdiertjes; 2. kleine vette maatjesharing; 3. kleine resten van verbrande steenkool.

slê, slede, platslee, sleetje, *sleetje rije*

= sleeën.

slean, slaan: *'ij is feliet 'esloge* = hij is failliet gegaan (*sloog*, *'esloge*).

sleape, slapen.

slêbak, slijkbak, baggermolen.

slemiel, slemier, slamier, sukkel.

sleuteltjes, in uitdr.: *gae je de sleuteltjes b'rombrenge* = houd je op, wil je niet meer varen?

sliepuut, sliepuut, iemand uitlachen door uitdagend sliepuut te roepen, daarbij de opgestoken wijsvinger van de rechterhand de wijsvinger van de linkerhand wrijvend (gewoonte van kinderen).

sliert, sliert, benaming voor meisje of vrouw dat zelden thuis is of te veel op straat verkeert.

slieterig, lang en mager.

slim, 1. slim; 2. moeilijk: *'n slim karwei* = een moeilijk werk.

slinger, slinger (van een uurwerk); uitdr.: *z'n slinger 'ebbe* = alles mee hebben, het naar de zin hebben.

slobber, slobber, wordt gebruikt als benaming voor slappe thee: *'n bakkie slobber* = een kopje slappe thee.

slobbere, slobberen, drinken: *slobber toch al dut vuil 'iet nea binne* = slobber toch al dat vuil niet naar binnen, drink die rommel toch niet.

slobberig, morsig.

sloerber, schooier.

sloebokkum, spekbokkum: *de sloebokkum geat geweunlik nea België* = de spekbokkum gaat gewoonlijk naar België.

sloe'earing, haring uit Noorwegen, gevangen in december/januari: spekbokkum.

sloerie, slordige vrouw.

slof, pantoffel (zonder hak en achterstuk).

slofferig, 1. sloffig; 2. slordig; 3. lui met betalen.

slofje, brood in de vorm van een slof: *'n krenteslofje van vëf sent* = een krentebroodje van vijf cent.

slok, iemand die gulzig slikt.

slokje, glaasje alcohol (borreltje).

slokjesbeas, caféhouder.
slokke, slikken.
slorzebak, sloddervos.
slorzevos, sloddervos.
slorzig, slordig.
slu, sluw.
slui, in: *vrij slui* = vrij spel; *azze de manne êrst maer of benne, dan 'ebbe me vrij slui* = als de mannen eerst maar weg (naar zee) zijn, dan hebben wij vrij spel; *ze 'a vrij slui* = ze had vrij spel.
sluifje, sluifje, een stukje uit een oude kraplaken want, om de vinger te beschermen bij het kaken.
sluïs, sluis: *'ij weunt oaver de sluis* = hij woont aan de andere kant van de sluis.
'Sluïs, Maassluis.
sluïte, sluiten: *de trolvisserij is 'eslote* = de trawlvisserij is afgelopen.
sluïting, verbinding tussen zwink en rijer: *sluïting bùite!* = sluiting buiten! = uitroep bij slecht weer als de rijer moet worden uitgeworpen.
sluïtma, sluitmand, mand met deksel om boodschappen te doen, bij voorbeeld in de stad.
Sluizer, inwoner van Maassluis.
sluk, sluik, *sluk an'eklêd* = zeer opvallend aangekleed (gekleed); *sluk 'ear* = sluik, slap, stijl haar.
smakke, 1. het lot werpen, loten: *'ook sullen alle Voerluijden gehouden zijn eens ter week te smakken omme op haer beurt te Rijden'* citaat); 2. onsmakelijk (hoorbaar) eten; zie ook: *smekke*.
smakkebekke, watertanden.
smart, **smert**, smart, pijn: *'k 'eb zoa'n smart in me regge* = ik heb zo'n pijn in mijn rug.
smeakelik, 1. smakelijk, appetijtelijk.
smeerkanis, smeerkanis, smeerlap (scheldwoord).
smeerkwast, smeerkanis (scheldwoord).
smekke, smekken (bij eten of drinken met de tong op de lippen klappen).
smere, 1. smeren; 2. lijmen, vleien.

smert, smart; *smert-koste* = moeite kosten.
smieze, in uitdr.: *in de smieze 'ebbe, in de smieze loape* = in het oog hebben, in het oog lopen.
smikkele, 1. snoepen, lekker eten (met smaak); 2. beknibbelen.
smissele, 1. regelen, schikken: *'et geval ziene te smissele* = het geval, de zaak pogen te regelen; 2. smoezen.
smoar, in uitdr.: *de smoar in 'ebbe* = erg het land hebben.
smoke, roken.
smokertje, sigaar of sigaret.
smokie, (tabak)pijpje.
smore, gaar koken, sudderen.
smuïge, smuigen, roken (pijpje).
smul, smul: *mens, 't is 'n smul* = 't is geweldig, mens!
smullet(s)je, slabbetje van een klein kind.
smullig, kieskeurig: *smullige varkes worre-n 'iet vet* = kieskeurige varkens worden niet vet.
smiecht, schobbejak, ploert.
smousen, brokken, babbelaars (gebakken suikerklonten).
snaei-je, kapen, wegnemen: *valt 'r* (uitspr.: valter) *niks te snaei-jen* = is er iets wat we kunnen gebruiken (en wegnemen)?
snarretje, borreltje, neutje.
snars, in: *gien snars* = totaal niets.
snau, sneeuw.
snauballetje met de pêpesteel = besenjenever met suiker; pijpesteelpeltje.
snaue, sneeuwen (*snaude, 'esnaud*).
sneer, 1. snaar, touw: *de sneare van de schuut* = de touwen van de schuut; 2. schoonzuster.
snearig, koud (snerpend).
sneavel, snavel: *'ou je sneavel* = houd je mond (snavel).
snebbe, snib: *'n snebbige vrou* = een bitse vrouw.
snelle, 't, het snellen, de snelheid: *'t snelle van 't leve* = de snelheid van het leven.
snier, opening in een kledingstuk,

'n Stille getuige

split; de rok, behorend tot de Scheveningse klederdracht heeft twee *snieren* op zij, om uit de witte zak, die onder de rok om de taille wordt gedragen iets tevoorschijn te halen (bij voorbeeld geld, zakdoek) of om er iets in te bergen; *wat 'n wij-je sniere 'eb je an je rok* = wat een wijde gaten (splitten) heb je aan je rok.

snijbank, bank met inkeping, om vis te snijden (kop van de vis in inkeping of gat).

snijs, snees, 20 stuks: *zel ik 'n snijsje lekkere schol vor je legge?* = zal ik een stuk of 20 schollen voor je klaarleggen?

snik, snik (hikkend geluid bij huilen): *tot je leste snik* = tot je laatste snik (zucht), tot het laatst van je leven.

snoekbears, snoekbaars: *deze jonge zel niks aers gebrukke as 't vet van de darne van de snoekbears om vis in te bakke, gien goud zoa goed* = deze jongen zal niet anders dan het vet van de darmen van de snoekbaars gebruiken om vis in te bakken; geen goud is goed.

snoet, snoet, gezicht: *kind, was êrst je snoet* = kind, was eerst (voor je iets anders doet) je gezicht.

snoffie, 1. snuffje; 2. een klein beetje: *'n snoffie thee* = een klein beetje thee.

snokker, snurker: *wat is dat vor een reare snokker* = wat is dat voor een vreemde snurker, vreemd iemand?

snoop, snoep.

snoopteafel, 1. snoeptafel (in winkel waar snoep te koop is voor kinderen); 2. benaming voor vrouwenborsten (hoge); 3. benaming voor broek met een klep: *'n brook met 'n snoopteafel* = een broek met een klep, klepbroek.

snorder, koetsier van een huurrijtuig, die op verliefde paartjes loert.

snorre, loeren, zoeken, ook: *opsnorre* = opzoeken

snot, snot (neusvuil, neusvocht): *snot en kwêl 'uile* = snot en kwijl huilen, erg huilen; *ies in de snot 'ebbe* = iets in de gaten hebben; *vor 't snotje*

ou(w)e = voor de gek houden.

snotferjeapie, bastaardvloek (snotverdorje, etc.).

snotkoker, 1. snotkoker, snotneus; 2. mond: *'ou je snotkoker dicht* = houd je mond dicht, zwijg!

snotlamp, olielamp, waarvan de katoden pit wordt 'gesnoten' (afgeknipt) wanneer deze gaat walmen.

snotpegel, neusvocht op de bovenlip; ook: *snotwork*.

snottere, huilen.

snotwork, zie *snotpegel*.

snûifje, snuifje.

snur(re)ker, snurker (zie ook: *snokker*): *'t is zoa 'n reare snurreker* = 't is zo'n vreemde vent.

snurrevearder, 1. schip waarmee de bemanning de snurrevaadvisserij uitoefent; 2. reder, die een schip ter snurrevaadvisserij laat varen; 3. lid van de bemanning van een snurrevearder.

so(a)cieale, socialisten: *jonges, lank de bêl, dear komme de soacieale* = jongens, haal de bijl, daar komen de socialisten!

soartement, soort: *dut is 'n soartement mallejan* = dit is een soort mallejan, wagen bestaande uit twee hoge wielen en een disselboom voor het vervoer van zware lasten.

soebatte, nadrukkelijk, onderdanig vragen, bedelen: *mens, je mot altêd soebatte en smêke* = mens, je moet altijd nederig en onderdanig vragen en smeken; ook: *bidde en smeke*.

soefe, drinken.

soixante neuf, naam voor een werpspel.

sok, 1. sok (voor voet); 2. zaak: *die sok is of* = die zaak heeft z'n beslag gekregen, is afgehandeld.

soke, zoeken; ook: *zoke*.

soosjelist, 1. socialist; 2. benaming voor een vierduitsstuk (twee-en-eenhalve centstuk).

soppe, znw. sop; ww. soppen.

span, 1. (ge)span; 2. familie, groep: *'t êle span trok nea de goedwinkel, nea den 'Eag* = de hele familie ging naar

de manufacturenzaak in Den Haag; *jullie benne 'n goed span vor 'n bokkeweage* = jullie zijn een goed span voor een bokkewagen (schertsend gezegd: jullie passen goed bij elkaar).

spandére, 1. besteden; 2. ten koste leggen.

spansére, wandelen (van het Duitse spazieren).

spat, spat, spetter: *ik geef d'r gien spat om* = ik geef er niets om.

spaug, spuwsel: *d'r was gien spaug drinke in 'ûis* = er was geen druppel drinken in huis; *ik 'eb d'r gien spaug weater vor over* = ik heb er niets voor over.

spaubebie, spuwbak, voor pruimen (van pruimtabak) in het achteronder.

spauge, spuwen, overgeven.

speak, **spêke**, spaak, spaken.

spean, spaan: *'t net wier 'ebreit op spean acht en twintig* = het net werd gebreid op spaan acht en twintig (om de kleine vissen uit het net te weren).

speanse rûiter, spaanse ruiter, versperingsmiddel, balk of staaf met scherpe pinnen of prikkeldraad erop.

speer, boom (op een schip).

sperre, graten.

speerreep, speerreep, het touwwerk van een net, zwaar touw met vloten waaraan de haringnetten hangen, die met seizing aan de reep verbonden zijn: *de speerrêpies legge nog 'iet op zolder* = de speerrepen liggen nog niet op zolder (de teelt is nog niet afgelopen).

spêk, spaak: *de spêke van 'et spul* = de spaken van het (gang)spil.

spek, spek (van het varken): *ûit'es-poge spek*; *ûit'ebakke spek* = uitgespuwd spek, uitgebakken spek.

spekbokkum, spekbokkum, zie ook: *sloe'earing*.

spekke, spekken (voeren, toevoegen); bij kaartspel bij voorbeeld door troef bij te werpen om de slag zo groot mogelijk te maken; *je rekening spekke* = aan je banksaldo toevoegen.

spekkoaper, spekkoper, geluksvogel,

boffer: *vor 'n spekkoaper deurgean* = voor een geluksvogel worden aan gezien.

spek lied, 't, het speklid, een liedje, gemaakt op een reder die garstig spek opkocht en het aan zijn volk (bemannings) meegaf.

spekteakel, spektakel, lawaai.

spesie-eal, speciaal.

spete, 1. znw. speten (mv); 2. ww. speten, aan een speet rijgen van haring of schar: *spete bij Jasse* = speten bij Jasper.

spette, spetten, spatten (*spettede*).

speule, spelen.

speuls, 1. speels; 2. driftig.

speultêd, speeltijd (van vis), de tijd die nodig is om tot wasdom te komen.

speultouw, speeltouw, onderdeel van het trawl-net.

speure, bespeuren: *effe kikke of t'r niks te speure valt* = even zien of er niets te bespeuren (bespieden) valt.

spie, cent, geld: *ik 'eb gien spie*; *denk om de spieë* = ik heb geen cent; denk aan het geld, de centen.

spij, spie; speer of jachtspeer, verlening van het luifhout: *de speer is verbonne met beugel en spij d'r op*; *'ebbe stêfte an an'ealder op mik an stuurboordzij op de boeg* = de speer is verbonden met een beugel en spie erop; hebben steun aan de aanhaler op de mik aan stuurboordzijde op de boeg.

spijgat, spuigat: *'et bloed loopt de spijgeate uit, dear zou ik oak iet greag bij veare wulle* = het bloed loopt de spuigaten uit, daar zou ik ook niet graag bij willen varen (gezegd door schipper bij ruzie met een vrouw); ook: *spugeate*.

spikkeleas, speculaas.

spikkelére, speculeren.

spikker, spijker: *'ij 'eb 'n spikker vor elk gat* = hij heeft voor elk gat een spijker, hij weet overal raad op.

spikkers, spijkers.

spin'ûis, spinhuis, gevangenis.

spit, spit: *an 't spit rêge* = aan het spit

rijgen.

splête, splijten.

splinter-nieuwt, splinternieuw.

splisse, splitsen.

spissing, 1. splitsing; 2. verbinding tussen twee delen van de reep.

splitje, opening, split: *ze dreegt d'r 'ear in 'n splitje* = ze draagt het haar gescheiden (een scheiding in het midden, in tegenstelling tot een *toer*: een gekrulde lok op het voorhoofd).

spok, school (vissen): 'ële spokke 'earring = hele (grote) scholen haring.

spoke, 1. ww. spoken; 2. znw. spoken; 3. lawaai maken: *wat spook je weer út* = wat voer je weer uit?

spook, 1. spook; 2. onsympathieke vrouw.

sportkar, hoge kinderwandelwagen (plaats voor twee kinderen), waarbij de 'hekjes' (steunen) verzet konden worden, zodat de kinderen met de rug of met het gezicht naar elkaar toe konden zitten.

sprank, naam voor een zijtak van het kanaal; uitdr., plaatsaanduiding: *an de sprang*.

sprekensstof, stof tot spreken.

sprengel, touwwerk, lichter dan de reep.

sprengels, onderdeel van een trawlnet.

spréschol, bepaalde soort schol.

spreukebook, het Boek der spreuken (in de bijbel).

spriet, 1. spriet; 2. mager mens: *zoa meager as 'n spriet* = zeer mager; 3. energie (spirit): *d'r sit gien spriet in die 'eagse jutte* = er zit geen spirit in die Haagse juten (juten of jutteperen is de scheldnaam voor de Hagenaars).

springplank, 1. springplank; 2. laatste trede van de trap naar het vooronder.

spris, sprits.

spru(w), vroeger veel voorkomende kinderziekte (opgeven van slijm).

spugeate, spuigaten: *'t loapt de spu-geate út* = 't is te erg!; zie ook: *spijgat*.

spul, 1. spil (werkt bij halen, niet bij schieten), gangspil; 2. spel.

spullover, loper aan het spil, een van de mannen die aan de spaken van het spil lopen om de reep op te winden.

sransen, schransen, gretig, begerig eten: *an de srans gean* = gaan schransen, eten.

srapje, 1. schrapje, lijntje; 2. tekenin-
getje.

sreabele, **sreapele**, schrapen.

sreal, 1. schraal; 2. snijdend, scherp: *d'r woei een sreale wind* = er woei een snijdende wind; *de wind woei út een sreale 'ook* = de wind woei uit een schrale hoek (uit het oosten).

srêfbook, schrijfboek.

srêft, schrijft (ww.vorm): *wat srêft, blêft* = wat schrijft, blijft: wat geschreven is, kan een bewijsstuk zijn.

s'rên, **s'rin**, schrijn, schram.

s'rêve, schrijven.

s'rift, 1. schrift; 2. de heilige Schrift (bijbel): de s'rift zê't 't dūidelik = de Schrift zegt het duidelijk; het staat duidelijk in de bijbel.

s'rikke, schrikken (*'es'rikt*).

s'rikkeljaar, schrikkeljaar.

s'rin, schrijn, een door schrijven veroorzaakte wond of striem; zie ook *s'rên*.

s'roeie, schroeien.

s'rok, schrok, znw.

s'rokke, schrokken, ww.

s'rokkig, schrokkelig.

Stad, binnenstad van Den Haag: *in de Stad* = in Den Haag; *nea de Stad, of: den 'Eag* = in of naar Den Haag.

staffok, stagfok.

stag, steuntouw van de mast (bij uit-
en thuiszeilen); *over stag smête* = over stag smijte.

stagblok, blok (soort katrol) aan het einde van het kluihfout.

stampedevol, boordevol: *de linnekast lé stampdevol (mit) zêkeake* = de linnenkast lag boordevol met zeekaken (scheepsbeschuut).

stang, stang: *jôj, lea je iet op stang jeage* = joh, laat je niet op stang ja-
gen, voor de gek houden, voeren.

stank, stank (onaangename geur);

stank vor dank = grove ondankbaarheid.

stanpunt, standpunt.

stark, sterk.

staroage, staarogen: *'ij zoop dat ie sta-oagde, maer 'ij is d'r* (uitspr.: *ister*) *neu vergean* = hij dronk zo erg, dat hij er staarogen van kreeg, maar het is hem er naar vergaan, hij heeft z'n verdiende loon (ellende) er voor gekregen.

starrelement, lichaam: *blêf van me starrelement of* = blijf van m'n lichaam, lijf af (tot pleegzuster, die oude man wilde wassen).

starren'ear, het heer (leger) der sterren; de gezamenlijke sterrengroepen.

start, 1. start; 2. geheel en al, in: *start neakend* = geheel naakt.

staszeak, (uitspr.: *stasseak*) zaak, gelegenheid betreffende de stad.

sté, 1. plaats, stad: *'ij zit op 'n aere sté* = hij zit in een andere stad; 2. werkring, plaats als matroos, etc.: *'ij liep uit de schuut, maer sebiet 'a die wear 'n aere sté* = hij liep weg van de schuut, maar had meten weer een andere plaats (werkring op een andere schuut); *'n vaste sté 'ebbe* = een vaste baan hebben, steeds dezelfde patroon hebben; zie ook *stétje*.

steag, gestadig; *steadeschiesan* = gestadig-aan.

steakel, lichtsein: *de steakel is de wear-burch van je leve* = het lichtsein is de waarborg voor je leven.

steakelbos, stakelbos.

steakele, stakelen, een licht aansteken op staak of fakkel, als een sein op zee, of aan land, ten teken waar geland kan worden (in de tijd van de bommen).

steakelpot, stakelpot, een bus met *'alf-vol terpetên om de steakel in te stoppe* = een bus tot op de helft gevuld met terpentijn, om de stakels in te stoppen.

steal, staal.

steal, de, de asstaal.

stealdûine, de, de staalduinen, dat waren de duinen van en rondom de vul-

lessteal, een stuk duinen, in gebruik bij de reinigingsdienst; zie ook: *vullessteal*.

stean, staan, uitdr.: *dear steat 'iet vor* = er is niets mee te beginnen, je kunt er niet voor instaan; *dear stea je voar* = daar sta je voor; je staat voor dit hopeloze geval en doe er nu maar wat aan; *de mense stonge d'r van te kikke* = de mensen stonden ervan te kijken, ze verbaasden zich erover; *stea, stong, 'estean*; verl. tijd soms *sting*; doch: *verstea, verstong, verstea*; *de glans stong op z'n fésie* = de glans stond op zijn gelaat, hij was kennelijk (zichtbaar) verrukt; *'t stea 'r vor dat de oorlog nog lang dure ken* = het ziet er naar uit, dat de oorlog nog lang kan duren; ook: *bestea, verstea, anstea* = bestaan, verstaan, aanstaan.

steand(e), staand(e): *'t steande want* = het vaste want als steun van de mast.

steander, hij die staat; *'n goeje steander 'eb maer 'n 'alve stoel noadig* = een goede verstaander heeft maar een half woord nodig.

steanders, vaste planken (van de *krebbe*); zie ook: *leane*.

steanlamp, een staande lamp, in tegenstelling tot een hang (hangende) lamp.

steart, staart: *reare streke onder de steart 'ebbe* = rare streken onder de staart hebben, tot rare streken in staat zijn; een steartnummer = een staartnummer = nummer 7 of 9; verkl.w. *stearetje*.

steasie, staatsie, breeltonnetjes, lichter en pronkvaan bij het afvaren 'voor staatsie'.

staatsschool, staatsschool, de openbare school, in tegenstelling tot de school met de bijbel, de christelijke school.

steek (van breiwerk): *'ij leat wel d'ris 'n steek valle* = hij laat weleens een steek vallen, hij doet het niet altijd helemaal zoals het moet; *d'r is 'n steekje an d'r los* = zij is niet helemaal

zoals ze zijn moet (niet helemaal bij haar verstand).

steekbout, steekbout (bij een zeil).

steekrok, soort vest, zonder mouwen, in gebruik bij zeer vuil werk, gemaakt van een stuk oud zeil (geel of bruin); door het veelvuldig gebruik werd de rug zo stijf van de koolteer, dat men het vest recht overeind kon zetten, zonder dat het omviel.

steeltje, soort touw.

steenster, benaming voor vrouw die veel klaagt (*stene* = steunen, kreunen).

stêf, 1. stijf; 2. stevig, flink: *'n stêve bries* = een flinke bries, winderig, waaierig; *stêf wear* = winderig weer. **stêfte**, 1. steun: *vor stêfte van de mast* = om de mast te steunen (zie ook: *juffer*); 2. stevigheid (in kleding).

stek, 1. gebroken hoepels: *jôj, lang d'ris 'n tonne stek op* = joh, haal eens een ton met hoepels (uit het ruim); 2. uitschot van vruchten: *stekjes*; 3. *mager meisje*: *'t is een stek* = het is een mager meisje; *zoa meager as 'n stek* = zo mager als een stok, loot.

steke, 1. steken (met een mes); *stakke, 'estoke*; 2. het met de kop in de wind houden van een zeilschip met behulp van klein zeil tijdens storm; *deur de wind steke* = door de storm steken; uitdr.: *je ken de moard steke* = je mag vermoord worden (wat mij betreft).

stekelblind, stekeblind: *'ardstikke stekelblind* = hartstikke stekeblind.

stekje, 1. beschadigd stukje fruit: *wat 'n alle stekjes wul je me verkoape* = je wilt mij allemaal aangestoken fruit laten kopen; 2. verloofde, vrijster: *'eb je al 'n stekje* = heb je al een meisje, heb je al verkering?

stekkegat, **stekkereet**, schampere benaming voor mandenmaker.

stel, 1. stel, paar, 2. afkorting voor oliestel.

stêl, stijl.

stêle, lange benen.

stêle, stelen: *op 't lest steelt 't z'n êge*

= tenslotte steelt het zichzelf.

stêsel, stijfseel, voor het stijven van linnengoed, kleding etc.; uitdr.: *flink in de stêsel zitte* = niet onvermogen zijn, goed bij kas zitten.

stétje, 1. plaatsje: *jôj, gea van me stétje of* = joh, ga van mijn plaatsje (in bed) af; 2. betaalde plaats in de kerk.

steun, ondersteuning (geldelijk): *'ij loopt in de steun* = hij krijgt een geldelijke ondersteuning.

steuntrekker, iemand die geldelijk ondersteund wordt door het steunfonds.

steure, het (licht) zouten van haring.

steur'earing, ongekaakte gezouten haring: *an die vroege steur'earing 'eb je iet veul vor bokkum, 'et goedje wordt dan te têt* = aan die vroege steurharing heb je niet veel voor bokkum, het goedje wordt dan te teer.

stiek, stiel, beroep.

stien, 1. vrouwennaam; 2. steen: *'n stien an je bien* = een blok aan je been; 3. hoeveelheid: *'n stientje blom* = een (kleine) hoeveelheid bloem; 4. hoogte: *'t vroor 'n stientje dik* = het vroor een hand dik.

stiendoad, zo dood als een steen.

stiendoaf, zo doof als een steen.

stiene, 1. ww. en znw. stenen; steunen, kreunen, klagen.

stier, stuur, stuurman.

stierboard, stuurboord.

stiere, sturen.

stierman, stuurman (op de bom).

stiermansvrouw, vrouw van de stuurman.

stift, 1. stift; 2. speld: *gouwe stifte* = gouden spelden, behorend bij muts of kap van de klederdracht.

stik, 1. stuk: *'t wor têt, datte me 'n stikje gean ete* = het wordt tijd dat we een stukje (brood) gaan eten; *'n dier stikje broad* = een duur stukje brood; *'n stik uit de stop* = een stukje brood in de olie gebakken met stroop uit het stoppekistje; 2. punt: *'ij geat 'iet van z'n stik of* = hij blijft op zijn stuk staan, hij houdt zich aan het punt

waar het om ging; *op 't stik van êr* = op het stuk van de eer, om de eer; 3. kledingstuk: *'n stik voor êrb'r'êd* = een kledingstuk, bestemd voor eerbaarheid, zoals huwelijk, begrafenis etc.; uitdr.: *'ij 'a 'n stik in z'n kreag* = hij had een stuk in zijn kraag, hij was dronken; *'n stikje vier* = een stukje vuur, een briket, turf; uitdr.: *'ij was stikverkouwe* = hij was erg verkouden (tot stikkens toe).

stikke, stukken; stukjes goud aan het hoofdijzer van de Scheveningse vrouw; de stukjes goud bestonden uit gouden plaatjes die om een beugeltje gesmeed, de vorm hadden van een vogel- of slangekopje; later, in plm. 1890, werden de *stikke* opgevolgd en vervangen door de *boke* (boeken); de *boke* waren rond of ovaal van vorm en versierd met filigrain werk.

stikkezakje, een katoenen of linnen zakje voor (met) boterhammen (voor tussen de middag).

stil, stil: *'ij bidt in stil verborge* = hij bidt in stille eenzaamheid.

stille ofslag, afslag die stil (buiten de reder om) werd gehouden en waar de stuurmansvrouw de leiding had; zie ook: *vrouwevis*.

stillegger, logger, die gedwongen is te blijven liggen (niet uit te varen).

stilletjes, **stilletjes**, stil, in stilte, in het geheim.

stillig, **stilderich**, 1. stil; 2. zwijgzaam.

stinkbuk, stinkbuik = rotte vis.

stinke, stinken: *'ij 'et z'n êge stinkende 'emeakt* = hij heeft zich stinkende gemaakt = hij heeft zichzelf een slechte naam bezorgd; *je stinkt man* = je stinkt man, je bent oneerlijk, je hebt gelogen, je deugt niet.

stinkertje, tabakspijp.

stinkmeuk, smeerlap (scheldwoord).

stinkpet, stinkput, rioolput, beerput.

stoaf, **stoof**, een vierkant houten voetensteuntje, aan de voorkant open voor het inzetten van de test (aarden bakje met gloeiende turf), bovenop vijf ronde gaten.

stoafslea, stoofsla, sla om te stoven.
stoakertje, huisje om op het 'plaatsje' (erfje) achter het huis, waar gelegenheid is om te stoken (of vis te bakken); ook: *stokertje*.

stoame, stomen: *'estoamde bokkum* = haring tot zogenoemde *Harderwijkers* gestoomd.

stoamkoppel, stoomkoppel, een bepaald type Engels visserij-schip.

stoamfie(t)s, stoomfiets, een stoomharinglogger, vnl. Vlaardingse.

stommeak, laatste wacht, 8e wacht (aan boord van een schip).

stoammesiene, stoommachine.

stoet, stoet, groep: *in 't vorjaar gong de 'ele stoet (van boetsters) nea 't land* = in het voorjaar ging de hele groep boetsters naar het land (boetveld).

stok, stok: *met de kippe op stok gean* = vroeg naar bed gaan.

stokertje, 1. stokertje: in het stokertje (naam voor een bepaalde ruimte achter het huis) stonden meestal een of twee 'aspotten' op een stenen plaat of een betegeld vloertje; ook: *stoakertje*; 2. snuivertje.

stokvis, stokvis: *met zoa'n man ken je stokvis vange* = met zo'n man kun je in zee gaan.

stokvur(re)f, stopverf.

stol(le)p, stolp; *gleaze stollep* = glazen stolp.

stolpploai-je, stolpplooien: *'estolpploaid ribs lint* = ribs lint in stolpplooien, wordt gebruikt voor het kraagje van de zondagse schoudermantel, behorende bij de Scheveningse klederdracht.

stomp, stomp, stoot met de vuist: *'ij verdiende 'n stomp sente* = hij verdiende een grote hoeveelheid geld.

stoof, stoof, zie ook: *stoaf* (werd onder meer gebruikt in de kerk, de zogenoemde *kerkestoof*).

stoopjesbier, bier in vierkante flessen (uitspr.: *stoopsjesbier*).

stop, in: *stik uit de stop* = oud brood met zwarte stroop (zie ook: *stik*); *jôj, kik 'ris of je veaar an is, dan krêg je 'n*

De stikke (horen bij het hoofdijzer)

stik uit de stop = joh, kijk eens of je vader binnen is (terug is van zee), dan krijg je een stuk oud brood uit de 'stop' (het oude brood van de schuit werd met de korst in olie gebakken of gekookt en gegeten met stroop).

stoppe, stoppen; (*stoptede*, 'estopt).

stoppegeld, voorschot aan de visser om zijn stoppekistje gereed te kunnen maken.

stoppekisje, kistje, waarin de zeeman zijn eigen voorraadjie had; inhoud: *1 kruik stroop, 3 'alfjes broad, suiker, 1 à 2 pond tebak, rogge, spek, half kannetje jenever, boekweitmeel, pêlsteartolie* = 1 kruik stroop, 3 halve broodjes, suiker, 1 of 2 pond tabak, rogge, spek, een halve liter jenever, boekweitmeel, pijlstaartolie.

stopstikke, stopstukken, planken om onder de bom te leggen, zodat de rollen niet in het zand zullen zakken.

stortzê, stortzee.

stouste, stoutste.

stouwe, stuwen.

strak, 1. straks, zo dadelijk, binnen enige tijd: *strak kom ik 'oar* = over een poosje kom ik, hoor; 2. strak.

strakkies, strakjes, straks.

strang, strand: *ik gea nea strang; an strang, an de strang; an 't strang, op strang, omleag op strang* = ik ga naar het strand, aan het strand (4 x), omhoog op het strand, beneden aan het strand.

strangbeweuner, kustbewoner.

strangrij-er, jutter met wagen.

strangwal, strandmuur.

streal, 1. straal; 2. arm van de zeester; mondarm, van de kwal (mondlap of tentakel); uitdr.: *streal besope* = heel erg dronken.

street, straat.

Street, *de*, de Keizerstraat (hoofdstraat van Scheveningen).

streetje, **strijtje**, straatje, het bestrate gedeelte voor het huis.

streek, streek: *'n pear streke van de wind* = een paar windvlagen; *'ij 'et reare strêke onder z'n steart* = hij

heeft rare streken onder zijn staart, hij houdt er vreemde gewoonten op na; zie ook: *strik*.

strêk, strijk, in: *strêk en zet* = steeds.

strêkgeld, strijkgeld (van een verkoping).

strêke, strijken (van zeilen); zie ook: *strikke*.

strij-je, strijden, twisten: *dear zelle me 'iet om strij-je* = daarover zullen we niet twisten.

strik, streep: *'n strik deur de rekening* = een strijk, een streep door de rekening.

strikbout, strijkijzer (*êzer*), strijkbout, van massief ijzer of met ruimte voor een kooltje vuur.

strikke, 1. strijken (met een strikbout); 2. strikken, een strik maken; 3. strikken, znw. mv.

strippe, strippen, de vis opensnijden en de ingewanden eruit rukken; *de 'earing wier 'ekeakt, de schol 'estripte; 'estripte schellevis* = de haring werd gekaakt, de schol gestript; gestripte schelvis.

stroam, stroom: *'et goeie stroampje komp in* = de goede stroom komt erin, het tij verandert, het wordt vloed.

stroap, stroop.

stroape, stropen: *rog en tong worre 'estroapt* = rog en tong worden gevild.

stroapig, **stropig**, stroperig; *'ij is zoa stroaperig* = hij is zo vleierig.

strontkar, wagen gebruikt voor het ophalen van uitwerpselen: *je wor altêd deur 'n strontkar overreje* = je wordt altijd door een kar met uitwerpselen overreden, je wordt altijd door slechte mensen benadeeld; als je wordt benadeeld is het steeds door iemand met een laag karakter.

strontpoan, benaming voor donkere (zwarte) zeehanen.

strop, 1. stropdas; 2. lus of strik; 3. tegenvaller of mislukking, nadeel; 4. trekker aan schoen of laars.

struk, struik.

strukkelblok, struikelblok.

strukkele, struikelen.

studdie, 1. in uitdr.: *studdie-an* = steeds door, steeds maar; 2. in uitdr.: *'eb studdie*, *stùidie* = denk er aan (waarschuwend): *jôj*, *'eb stùidie* = jongen, denk eraan!

stug, 1. stug; 2. ruw: *stug wear* = ruw weer.

stugge, kant knoopje (mv.: *stugges*); van nieuw touwwerk dat *balt* (krult om zich weer tot een bal te vormen) wordt gezegd: *jôj*, *d'r zit 'n stugge in* = joh, er zit een knoop in; zie ook *dieplood*.

stûif, stuif: *'ij kwam met 'n stûif binnevalle* = hij kwam (de kamer, het huis) instuiven.

stûifduin, stuifduin, duin waarvan bij wind het zand stuift.

stûifketel, stuifketel.

stûiver, stuiver (vijf cents stuk).

stûivergeld, stuivergeld; een heffing van een stuiver van elke koop vis, bestemd als bijdrage voor kerk en weeshuis; oorspronkelijk kerkelijke belasting, het zogenoemde gosgeld (Godsgeld); in 1697 kwam er een bijdrage bij voor het weeshuis van twee duiten, dit werd in 1905 afgeschaft; *de koop kost mên negenenvêrtig vêftig met de kerk* = de koop kost me negenenvêrtig vijftig, met de bijdrage voor de kerk erbij.

stukverkouwe, erg verkouden; zie: *stikverkouwe*.

stuntele, onhandig te werk gaan.

stuntelig, stuntelig, onhandig, niet vlot, gebrekkig: *wat doe je dut weer stuntelig* = wat doe je dat weer onhandig.

sturm, storm: *de sturm is oak Go(d)s weartje* = de storm komt ook van God.

sturfok, fok, gebruikt bij stormweer (kleinste fok, anders *drieklijer*, zie aldaar).

sturmrij-er, zwaar zinktouw.

stur(re)ve, sterven.

sturveling, sterveling.

stutte, 1. stuiten; 2. tegenhouden: *d'r was gien stutte an* = het was niet tegen te houden, het was niet te voorkomen.

suddere, sudderen, gaar koken, gaar smoren.

suggereat, surrogaat, vervangingsmiddel; ook: *surregeat*.

sukkeleade, chocolade: *sukkeleademelk* = chocolademelk; *een stik sukkeleade* = een stuk chocola.

sukker, 1. suiker; 2. suikerziekte: *'ij 'a sukker* = hij was suikerpatiënt.

sukkerbroad, suikerbrood, overlans doorgesneden brood met daarop een dikke laag boter, suiker en kaneel.

suks, zulks, zo iets.

suksedére, een twist bijleggen (ook: *sussendéren* = sussen).

sulle, glijden.

Sunderdekleas, Sint Nicolaas, Sint Nicolaasfeest: *'t liep togge de Sunderdekleas an* = het liep tegen Sint-terklaas.

Sunt Jeapik, Sint Jakob = Haagse kerktoren.

surregeat, surrogaat (zie ook: *suggereat*).

susjet, sujet, individu.

sussendére, sussen (zie ook: *sukse-dére*).

swiete keamers, kamers en suite.

swil, eelt.

T

ta, 1. tijdsverloop tussen eb en vloed (tussen het ogenblik dat de schuit geheel gereed is voor vertrek en het vertrek zelf; bij een *ta* met 'n 'oed = een lange tijdsduur, kan de bemanning nog een nachtje aan wal blijven; 'n *klêne ta*, 'n *groate ta*, 'n *ta met 'n 'oed op*; 2. bof: *we 'ebbe 'n ta-tje 'ead* = we hebben een makje gehad; 3. uitstel: *ze 'ebt 'r 'n ta-tje van* = ze heeft er uitstel door gekregen.

tabberd, lichaam: *op je tabberd géve* = een pak slaag geven.

tachtig, tachtig, uitspr.: *tachtich; tachtichste* = tachtigste.

taks, 1. kwantum: *dut was z'n taks* = dat was zijn kwantum; 2. tarief.

tal, 1. getal; 2. hoeveelheid van 20 stuks: 'n *tal 'earing* = 20 haringen; 2. aantal: 'erd'ental = het aantal herders, de gezamenlijke herders.

tal'out, 1. talhout; 2. lichaam: 'k *zel je op je tal'out komme (geve)* = ik zal je op je lichaam geven, een pak slaag geven.

tandepoes, tandpasta; in kinderuitdr.: tandenborstel.

tarne, 1. tornen; 2. veranderen: *dear valt niks mên an te tarne* = daaraan is niets meer te veranderen.

tarrebot, tarbot (vis).

tasje, envelop, op postkantoor: *man, 'eb je 'iet 'n tasje vor me om me spearbookje in op te bur(re)ge*, of: *op te stiere?* = man, heb je niet een envelop voor mij om mijn spaarbankboekje in op te bergen of op te sturen?

teaberneakel, **tabberneakel**, 1. tabernakel; 2. lichaam: 'k *zel je op je teaberneakel géve* = ik zal je op je lichaam slaan, een pak slaag geven.

teafelleake, tafellaken.

taei-neagel, taainagel, iemand die van geen wijken weet.

taei-taei, taai-taai (taaie koek), traktaatie op Sint Nicolaasavond.

teakel, takel.

teakele, takelen: *jôj, teakel dat ende eris* = jonge, wikkel het einde (van de kabel) eens om met touw.

tê, tèn, teen, zie: *tên*.

teale, talen, ergens geen belangstelling voor hebben; *iet nea-teale*).

teane, tanen.

teanzolder, zolder waar de netten getaand en bewaard werden.

teas, taas, touwwikkeling om de reep, zogenoemde *scharpe bendel*; een dikke *teas* waarover heen een dunne *teas* is de *mûis*.

tebak, tabak.

tebak(s)klisteer, tabaksklisteer, lavement.

teefje, eerste breeltje wat bij het schieten van de netten wordt gebruikt; zie ook: *schiete*.

têd, tijd: *vat de têt en lêt de wurreld kenne* = gebruik de tijd en leer de wereld (het leven) kennen; *de têt an z'n êge 'ebbe* = over tijd beschikken; *komp têt, komp read* = komt tijd, komt raad; *uit de têt wêze* = ouderwets zijn of overleden zijn.

têdelik, **têdeluk**, tijdelijk.

teelt, 1. haringseizoen: *ze motte non d'r teeltje meake* = ze moeten nu hun teeltje maken; 2. opbrengst van de teelt: *ze kenne met 't teeltje vor de dread komme* = ze kunnen tevreden zijn met de opbrengst van de teelt, ze kunnen ermee voor de dag komen; 'ij 'eb 'n *flink bedrag op teelt* = hij heeft een flink bedrag (aan de wal).

tegear, **tegeader**, tezamen, zie ook: *al-tegeader, allegear*.

tegelik, tegelijk: 'ij *loapt 'iet in zeuve sloate tegelik* = hij loopt in geen zeven sloten tegelijk.

tegelpad, betegeld pad.

têgerachtig(ch), 1. tijgerachtig; 2. getijgerd: *têgerachtich weater* = water dat er als een tijgervel uitziet.

têken, teken.

tel, 1. tel; 2. in: *'iet in tel wêze* = niet geteld worden, niet belangrijk zijn.

telefon, telefoon.

telkes, telkens.

telmande, mand, met een inhoud van een halve kaakmand.

temé, straks, in de toekomst: *temé geane ze nog met vliegmes(j)ienes visse* = in de toekomst zullen ze nog met vliegmachines gaan vissen!

temet, bijna: *we benne temet an peal* = we zijn bijna aan de grens.

teminste, tenminste.

tempelkoor, 1. tempelkoor; 2. kerkkoor.

tempelzeal, zaal in de tempel.

tempteasie, temptatie, kwelling.

temtêre, tempteren, kwellen.

tê, tèn, teen: *me zêre tê, tène* = mijn pijnlijke teen, tenen; uitdr.: *'n vrouwmens 'eb nooit gien 'ear op t'r groate tèn, zee de schipper* = een vrouw heeft nooit haar op haar grote teen, zei de schipper.

tenze, wateren: *ik leat 'iet an me tenze* = ik laat mij niet laatdunkend (beledigend) behandelen.

têr, teer, teder.

terdége, in: *zundags meake me 'et bed 'iet op, dan leg ik 'et maer terdége* = op zondag maken we het bed niet op, ik leg het dan maar dicht (ik laat het achterwege).

terdês, in: *terdês gean* = achteruit gaan, verloren gaan (bij voorbeeld in zaken); *terdês schiete* = de vleet achteruit schieten.

terdijn, in: *terdijnschiete* = aan stuurboordzijde de vleet uitwerpen.

terge, terging: *da's 'n mond-terge* = dat is een terging voor de mond, bij voorbeeld eten ruiken wanneer men honger heeft en niets kunnen nuttigen.

ternea, in: *te ûit en ternea* = lang en breed, volop, uitvoerig.

terpetên, terpentijn.

terrem, term: *'t geat onder 'edekte terreme* = het gaat klandestien.

terwel, **terwelle**, terwijl: *terwel die, ter-*

welle me = terwijl hij, terwijl wij.

teuge, 1. tegen: *teuge loape* = tegenvallen; zie ook: *togge*; 2. tegen, voorz.: *ik kwam d'm teuge en 'ij zé wat togge mên* = ik kwam hem tegen en hij zei wat tegen mij; ook: *tugge*; *op teuge 'ebbe* = ergens tegen zijn.

teugefaller, tegenvaller.

teugekanting, tegenkanting.

teugen'êd, tegenheid, tegenspoed.

teugewoeldig, tegenwoordig: *'ij was d'r bij teugewoeldig* = hij was erbij aanwezig; in alle samenstellingen: *teugekomme, teugevalle, teugespreke* = tegenkomen, tegenvallen, tegenspreken; zie ook: *toggeswoeldig(ch)*.

Teun, jongens en mannenaam, doopnaam Teunis of Teunes.

teun'aei, kleine soort haai, van drie tot vier decimeter lengte.

teut, treuzel, treuzelaarster.

teute, teuten, treuzelen.

teutere, zie *teute*.

teweeg(ch)brenge = teweeg brengen: *wat ke(n) je d'r an teweegbrenge* = wat kun je eraan doen?

tien, 1. telw. tien: *je 'eb 'n tien* = je hebt een tien (hoogste cijfer), je hebt het uitstekend gedaan; 2. znw. teen, lichaamsdeel.

tien, *de*, de tien = de wacht van 8 - 10 aan boord.

tier, 1. zin: *'ij 'a gien tier om wat ûit te fokse* = hij had geen zin om wat uit te voeren; 2. levenslust, ook: *tierig'êd* = opgewektheid.

tiere, in: *'earing tiere* = tonnen met haring opstapelen; zie ook *liere*.

tierig, levenslustig.

tiet, vrouwenborst (tepel); *'t gong as een tiet* = 't ging voorspoedig, 't ging gesmeerd.

tij, getij: *tij op tij* = gedurig; *bij tij en ontij* = voortdurend, onafhankelijk van het getij; *bij nacht en ontij* = onder zeer slechte omstandigheden; *'ij 'a 'n tij verlet (ferlet)* = hij had uitstel, hij had tijdverlies (zie ook: *ta*).

tijelik, **tijeluk**, tijdig, bijtijds.

tijferloap, **tijverloap**, verloop van het

getij.

tij'eave, getijhaven, haven waar eb en vloed invloed heben.

Tijs, Thijs, mansnaam (doopnaam Matthijs).

tik, partij: *d'r wier 'n eardige tik op de mart 'ebrocht* = er werd een behoorlijke partij op de markt gebracht.

tikkere, tikken: *de tellefon tikkert nog* = de telefoon tikt nog (na).

tikkert(s)je, 1. hart, geweten: *dut tikkertje 'ier* = dit (wijzend op de hartstreek) tikkertje hier; 2. kinderspel (hardlopen en iemand tikken; die is 'm).

timmere, timmeren: *'iet 'oag(ch) timmere* = niet veel verstand hebben, tot niet veel in staat zijn.

tip, punt van kledingstuk: *de tip van z'n jek* = de punt van zijn jack.

tippe, 1. raken; 2. evenaren, in ontkennende zin gebruikt: *'ij ken d'r 'iet an tippe* = hij kan het niet evenaren, raken; *ze tipte met d'r vinger* (uitspr.: *finger*) *een stofje van 't bero* = ze verwijderde met haar vinger een stofje van het bureau.

tjenke, zaniken, janken: *leg 'iet te tjenke* = zanik nu niet.

tjik, een klein zeil dat (als extra) boven het grootzeil kan worden geplaatst (bij uit- en thuiszeilen).

tjikkera, ra voor de tjik (van de tjikmast).

to, in uitdr.: *to-ûit en to-nea* (*t'r ûit en t'r nea*) = in alle bijzonderheden.

toambank, toonbank.

toaverbol, 1. toverbal, suikerballetje, snoepje dat van kleur verandert als men er op zuigt; 2. scheldwoord voor een vrouw.

toaverkol, toverkol, heks, lelijke vrouw.

tocht, *het*, 1. tocht, het trekken van lucht, wind naar een plaats; 2. einde van de reep, het deel dat het eerst wordt geschoten, bij de pol.

tod, vod, lor.

toe, 1. toen, zie ook: *toene*; 2. toe: *toe die ankwam*, *gong ik nea d'm toe* =

toen die aankwam ging ik naar hem toe; *'k gea nea 'ûis to*, *gea je 'ûisje toe* = ik ga naar huis toe, ga je naar huis?; *Piet van Jeakoppe en ik, zêt de gek, kwamme vor 't êrst met rimpeltjes vor de dag; toe is je wat loos 'eweest* = Piet van Jakob en ik (zei de gek), kwamen voor het eerst met rimpeltjes (= rimpeltjes in plooiën in het schort) voor de dag; toen is er wat aan de hand geweest.

toebloks, klem, vast: *we zitte non toebloks* = we zitten nu vast.

toebrenge, ondersteunen: *ik ken niks an je toebrenge* = ik ben niet in staat je te ondersteunen, te helpen.

toebroek, (met bandjes gesloten) vrouwenbroek.

toedekke, warm instoppen in bed.

toeë, toen (zie ook: *toe*, *toene*): *toeë de bommet(j)ies op strang landede* = toen de bommen op het strand landden.

toemande, soort mand (voor de haringschuit).

toenaei-je, dichtnaaien: *'k 'eb die boaretjes maer toe'enaaid* = ik heb die boordjes maar dichtgenaaid.

toene, toen, in vormen als: *toene me*, *toene se* = toen wij, toen zij (zie ook: *toeë*, *toe*).

toepaei-je, toepaaien: na een goede vangst het want gelijk weer uitwerpen (anders onder zeil gaan).

toer, wrong, krul; hoofdhaar in een toer gedragen (bij hoofdijzer met stukken, in tegenstelling tot haar in een splitje = scheiding midden op het hoofd).

toestel, toestel; uitdr.: *toestel meake* = zich gereed maken, aanstalten maken; *'ij meakte toestel om vorder te veare* = hij maakte zich gereed om verder te varen.

toeter, hoorn, blaasinstrument.

toetertêd, toentertijd.

toethoorn, 1. hoorn (om aan het oor te houden voor dove mensen); 2. papieren zak voor lekkers, snoep.

toezjoer, steeds (van het Franse tou-

jours).

toffel, pantoffel.

togge, tugge, teuge, tegen: *'ij kon togge de beste opveare* = hij kon zich, wat het varen betreft, meten met de beste; *togge 'eug en meug in* = met tegenzin; *'t liep togge Kors(e)mes* = het liep tegen Kerstmis; in samenstellingen: *teuge*.

ton'earing, haring in tonnen (in tegenstelling tot verse haring).

tonne, 1. tonnen: *de volle tonne* = de volle tonnen; 2. ton: *'n tonne zout op de tien kantjes, de tije verandere wel* = een ton zout wordt gebruikt voor tien kantjes haring, de tijden veranderen wel! (mv.: *tonnes*).

tonnegeld, statiegeld voor meegenomen tonnen (naar zee); ook: opbrengst van (ten onrechte) verkochte tonnen.

tonneruim, ruim aan boord van een schip (de kerk) waar tonnen werden opgeslagen.

tonnes, tonnen, zie: *tonne*.

tonnetje, tonnetje = bepaalde hoeveelheid.

tor, kever.

tor(re)ne, 1. tornen (naden lossnijden); 2. fig.: veranderen: *dear valt 'iet an te torne* = daar is niets aan te veranderen.

totdat(te), totdat: *totdat'ie, totdatte me* = totdat hij, totdat wij.

totebel, slordige vrouw.

totel, slordige vrouw, zie ook: *totebel*.

tou, touw; uitdr.: *an it tou lêt d'r leve* = haar leven is gebonden, ligt aan banden; uitdr.: *ze liepe in de touwe* = ze liepen in de leidsels, werden geleid (in 'gesticht' voor geestelijk gehandicapt).

touwestrop, zie: *schoat'oarn*.

tradisie, traditie, gewoonte: *'n ouwe tradisie; de tradisie op'ouwe* = een oude gewoonte; de gewoonte, traditie in ere houden.

traktement, traktatie; uitdr.: *'n traktement angericht* = een traktatie georganiseerd.

trampenère, mishandelen: *'n 'etram-peneerd kind* = een kind dat lichame-lijk letsel heeft bekommen, een mishandeld kind.

trant, mode; uit *de trant* = uit de mode; uitdr.: *van de trant reake* = van de wijs raken, of aftands worden.

trararietje, in uitdr.: *ze zonge mit 'n trararietje* = ze zongen vrolijk tralala.

trealie, tralie, spijl: *'ij zit achter de trealies* = hij zit in de gevangenis; *trealiedema, trealiemandje* = een mand met spijlen.

trean, 1. traan, oogvocht: *ik lachte me treane* = ik moest zo lachen, dat mijn ogen ervan gingen tranen; 2. traan, olie: *jôj, gebruk 'iet te veul trean* = joh, gebruik niet te veel olie (bij het braden).

treanelever, levertraan.

tred, pas, stap; uitdr.: *in de tred komme* = mee gaan tellen, mee gaan doen.

tref, geluk, bof: *'t is 'n tref* = het is een gelukkig toeval, het is een bof.

treje, treden (van een trap); ook: *op-treje, of-treje* = optreden, aftreden.

trejekt, traject.

trek, 1. tocht, zuigwind; 2. zin in hebben; 3. route: *'earingtrek* = de route, die haringen in het seizoen afleggen.

trekke, 1. trekken; 2. tochten; 3. ondersteuning ontvangen, profiteren: *de kindere benne goed zolang ze van je kenne trekke* = de kinderen zijn goed voor je zolang ze op financiële ondersteuning van je kunnen rekenen.

trekking, tocht.

trekmes(j)ie(n), trekmachine, bedoeld wordt een toestel om bommen het strand op te trekken, vanaf de branding naar omhoog.

trekweage, trekwagen, wagen die men trekkend moet voortbewegen, in tegenstelling tot een wagen die men moet duwen.

trêtere, treiteren, plagen, tergen.

trêterbol, treiteraar, plager.

treure, treuren; uitdr. die werd gebezigd: *maer dearom 'iet 'etreurd* =

Het tonnenmonument (75-jarig bestaan van de havens)

regel uit een soldatenlied.

treure om, treuren over, betreuren, bewenen.

treurgezang, treurzang.

trijterderij, plagerij.

trimpje, de hardgebakken zijkant van een brood.

tripkar, soort platte wagen.

troar, provisiekastje bij of onder de bedstee.

troast, troost; *'n bakje troast* = een kopje koffie.

troaste, troosten: *opofferinge 'etroasted* = opofferingen getroost (*troastede*, *'etroasted*)

troasteloas, 1. troosteloos; 2. eenzaam: *de schuit lee troasteloas an it strang* = de schuit lag eenzaam aan het strand.

troel, koosnaampje: *lekkere troel* = lief kind.

troetel, papieren zak: *'n troetel met brùissukkers* = een zakje met bruidsuikers (luxe bedrukt zakje met bovenin een koordje dat samengetrokken kan worden).

trol, 1. trawlvisserij: *ze veare vor de trol* = ze zijn ter trawlvisserij; *'et is met de trol niks 'edean* = het is met de trawlvisserij niets gedaan; *trolnette* = sleepnetten; 2. trawl, treil.

troller, treiler, trawler.

trolfeart, trawlvaart.

trolle, trawlen (een schip ter trawlvisserij uitrusten); *'ij leat weer trolle* = hij laat zijn schip weer gereed maken voor de trawlvisserij.

trollogger, trawllogger.

trolnet, sleepnet, trawlnet, treilnet.

trolscheepje, trawlscheepje.

trolschip, schip dat aan de trawlvisserij deelneemt.

trolvisserij, vissen met een trawlnet.

trompetsteek, bepaalde steek om de breels in te korten, waardoor van een zinkvleet een drijfvleet wordt gemaakt.

tros, 1. dikke kabel; tros (van de grote fok) om de grote fok op te hijsen; jachttros: om de jachtfok op te hijsen;

staffokkeval: om de staffok op te hijsen (alle klampen aan de mast vastge maakt, vijf klampen aan de mast); 2. trots: *'ij is tros op z'n afkomst* = hij is trots op zijn afkomst.

trosserig, **trossig**, trots.

trosslag, slag, om kabel op te winden, tegen de zon in.

troujas, jas, waarin men is getrouwd.

troupak, pak wat bij het huwelijk werd gedragen.

trouwwech, **trouwig**, getrouw, gemoedereerd.

trust, vereniging van grote bedrijven; De Trust = de E.M.S. (Exploitatie Maatschappij Scheveningen).

trut, treuzel.

trutte, teuten.

tsjenke, drenzen, jengelen, dreinen, zie ook: *tjenke*.

tubé, tibet, fijne gekeperde wollen stof, van wol van het Tibetaanse schaap.

tugge, **togge**, **teuge**, tegen, zie *togge*.

tuiszêle, naar huis zeilen: *uit- en tuiszêle* = naar buiten en naar huis toe zeilen.

tuiszêler, schip dat naar huis (de thuishaven) zeilt.

tuk, 1. graag, begerig naar, tuk-op; 2. prat; 3. dut(je) = slaapje doen; 4. in uitdr.: *aers be(n) je tuk* = anders ben je erbij.

tuk neme, beetnemen: *leat je 'iet tuk-neme* = laat je niet beetnemen.

turelure, turen (spottend bedoeld).

turf, **turref**, turf: *blauwe turf* = briket.

Turk, Turk: *je ziet 'r uit as 'n Turk* = je ziet er smerig uit.

terrekse dook, omslagdoek met Turkse motieven, in verschillende kleuren ondergrond, doorgaans zwart, maar ook beige, groen.

tur(re)ve, bij wijze van tellen streepjes zetten.

tussebij-je, af en toe, nu en dan.

tut, suffig, onnozel mens.

twealef, **twealf**, 1. twaalf; 2. de wacht van 10 - 12 uur aan boord van een

schip; *twealefde* = twaalfde.

twêfele, twijfelen: *ik 'eb 'etwêfele of ik 't doen zou* = ik heb getwijfeld of ik het doen zou (twêfelde, 'twêfele).

twêffelear, twijfelaar, een ruim eenpersoonsbed, te smal tweepersoonsbed.

twie, twee.

twiebak, zeekaak, scheepsbeschuit.

twiede, tweede.

twiederlij, tweeërlei.

twie-je, tweeën (de tweede maat schol).

tient, teen, rijshout voor de mandenmakerij.

twintich, **twintig**, twintig.

twintichste, **twintigste**, twintigste.

U

uiewinkel, uienwinkel; uitdr.: *'t wordt toch 'n uiewinkel* = het loopt op niets uit.

ui-jere, bij weinig wind, als het de moeite niet loont de mast op te halen, zich weg laten drijven met de grote fok; hiertoe neemt men de speer en plaatst die in de korzing en zet de grote fok op (de neus van de fok op het kluifhout, de schoothoorn in de top van de speer; *manne, d'r is 'n klên kout(s)je, we kenne toch 'iet veul drift meake, we geane maer drêve mit de fok, we gean ui-jere* = mannen, er is een beetje wind, we kunnen toch niet veel drift maken, we gaan maar drijven met de fok, we gaan uijere, of: *we geane dwors-of* (dwars-af).

ui-jerfok, grote fok, wanneer deze wordt gebruikt om te *ui-jere*.

ùilie, 1. bez.vnw. hun: *ùilie d'r book* = hun boek; 2. pers. vnw. hun, hen: *ik 'eb 't (an) ùilie 'egeve* = ik heb het hun gegeven.

ùit, 1. uit: die ùit is, die ùit mag = die uit is, die uit mag; 2. af zijn, afwezig zijn; 3. voorbij: *de vasten is ùit, leane me 't kwinkpot(s)je ofdêle* = de vastentijd is voorbij (de treilvisserij is afgelopen), laten we de pot verdelen; 4. uitdr.: *ik ken d'r 'iet over ùit* = ik kan het niet begrijpen; uitdr.: *te ùit en ternea* = lang en breed, volop, uitvoerig.

ùitbakke, uitbraden (van spek).

ùitbesteje, uitbesteden: *onze Janne, die ke(n) je ùitbesteje* = met onze Jan kun je voor de dag komen; uitdr.: *'t zel je ùitbesteed worre* = het zal je gebeuren; *'ij ken 't vatje ùitbesteje* = hij kan het vaatje uitbesteden, hij weet hoe te handelen.

ùitbleaze, 1. uitblazen, wordt gezegd na krachtsinspanning: *effe ùitbleaze* = even uitblazen, uitrusten; 2. uit de gunst raken: *'ij is ùit'ebleaze* = hij is uit de gratie.

ùitboezeroene, wegcijferen, gering-schatten, uitschakelen: *dat mot je 'iet ùitboezeroene* = dat moet je niet wegcijferen.

ùitbraeje, braden (van vet).

ùitbraue, uitbroeden: *ze zitte dear wat ùit te brauwe* = ze zitten daar wat uit te broeden, te bedenken (zie ook: *ùit-brouwe*).

ùitbroei-je, 1. uitbroeien; 2. uitzweten (het bed houden bij verkoudheid of griep): *krûip maer lekker onder de wol, dan ke(n) je ùitbroei-je* = kruip maar lekker onder de wol, dan kun je (de kou er) uitzweten.

ùitbrouwe, brouwen, uitbroeden, be-ramen.

ùitdraeje, uitdraaien: *'t sel me benieuwe wear dut op ùitdraeit* = het zal mij benieuwen (ik ben benieuwd) hoe dit zal aflopen.

ùitdui-je, beduiden, aanwijzen, uitleg-gen, verklaren.

ùitemetùit, afgelopen, de netten staan uit.

ùitfege, uitvegen: *de mantel ùitfege* = de mantel uitvegen, iemand de les le-zen.

ùitfêne, fijn uitrafelen, uitpluizen: *je mot alles zoa 'iet ùitfêne* = je moet alles niet zo grondig tot in de puntjes naar voren brengen, uitzoeken, uit-pluizen.

ùitfêtere, uitschelden.

ùitfokse, 1. uitvoeren: *wat foks je weer ùit, jôj* = wat voer je toch uit, jongen?; 2. doen.

ùitfotogrefêre, zich laten fotografe-ren, een foto van zichzelf (of van iets) laten maken; zie ook: *fotogrefêre*.

ùitgeansdagje, uitgaansdagje, een dag waarop men met elkaar uitgaat.

ùit'elubberd, uitgezakt: *'n ùit'elub-berde jas* = een uitgezakte jas.

ùitglêze, uitglijden.

ùit'ange, zijn, verblijven: *wear zou die*

non weer ùit'ange = waar zou die nu weer zijn?

ùit'eal, uithaal, in uitdr.: *'n ùit'eal meake* = overdrijven.

ùit'eale, 1. uithalen: *'t 'ealt 'iet ùit* = het geeft geen voordeel, je schiet er niets mee op; 2. sterk trekken van de vleet (aan de bom): *as je de rêp geweun losgoait, dan 'ealt ie te veul ùit* = wanneer je de reep gewoon los werpt, dan haalt hij te veel uit, trekt te hard.

ùitje, uitstapje.

ùiterjoan, uiterste joon aan de vleet.

ùitkesse, uitkloppen, uitslaan (bij voorbeeld haringen uit een net).

ùitkiene, uitkienen, onderzoeken: *we zelle êrst motte ùitkiene of dut stand ken 'ouwe* = we zullen eerst moeten onderzoeken of dat kan standhouden.

ùitklêje, uitkleden.

ùitknêpe, uitknijpen, uitdr.: *d'r tussen ùit knêpe* = er (stiekum)vandoor gaan; ook: *ùitnêpe*.

ùitknobbele, onderzoeken.

ùitlegge, uitleggen, besteden, uitbetalen: *'ij lé veul geld ùit* = hij betaalde veel geld uit.

ùitlegger, rondhout, dat uitgelegd wordt met statietouw naar bezaanmastje.

ùitpoese, uitpoetsen, uitvlakken.

ùittreding, uitkomst, verlossing, redding.

ùitrichte, uitvoeren, aanrichten: *jôj, wat richt je ùit in de keamer* = jongen, wat voer je daar uit in de kamer?

ùitrij-je, uitrijden: *bij slecht weer leg je ùit te rij-je, om makkeliker te legge* = bij slecht weer lig je (met je schuit) uit te rijden = op de golven mee te dobberen, om een betere stand te krijge.

ùitsêze, uitseizen: *de vleet stong ùit'e-sêsd* = de vleet ligt plat, in plaats van rechtop te staan.

ùitspeule, in: *we speule net maer ùit* = we spelen precies uit.

ùitspoke, uitspoken, uitvoeren, doen: *wat spoak je ùit* = wat voer je uit, wat voer je in je schild?

ùitstean, 1. ondergaan, verduren: *je steat dûizend angste ùit* = je staat duizend angsten uit, je zit in angst, je bent bezorgd; 2. uitstaan: *'oeveul geld 'ebt-ie ùitstean* = hoeveel geld heeft hij uitstaan (op de bank, op rente); uitdr.: *'iet kenne ùitstean* = niet kunnen uitstaan; *ik ken die mêd 'iet ùitstean* = ik kan die meid niet verdragen, ik mag die meid niet.

ùitsteke, 1. uitsteken; 2. een voorbeeld zijn (wordt meestal in ontkennende zin gebruikt): *die mêd van jou steekt 'iet ùit, ze is an 't keneal 'ezien* = die dochter van jou deugt niet, men heeft haar aan het kanaal gezien.

ùittolle, uittollen, uitdollen, uitstoeien: *leat 'm maer ùittolle* = laat hem maar uitdollen, ook: laat hem maar begaan, hij draait wel weer bij.

ùitvakke, uitfoeteren, uitschelden.

ùitvlakke, 1. uitvlakken; 2. gering-schatten.

ùitzêle, uitzeilen, uitvaren.

ùitzinge, volhouden: *je mot 't maer kenne ùitzinge* = je moet het maar kunnen volhouden.

ùitzwête, uitzweten.

ukje, klein kind, kleuter.

ulle, **ulles**, een stuk net om het want te verstellen; kleine gaten in het net worden geboet, voor grotere zet men een *ulle* in, of *'n stikje ulles* = stukje net; zie ook: *pruk*.

unting goaie, zie *untinge*.

untinge, bikkelen, een spel met bikkels, bikkels zijn stukjes been van een koe.

uprêde, 1. gereed maken; 2. op orde.

ur(re)f, erf.

urfdêl, erfdeel, portie.

urfenis, erfenis.

urfgeneam, erfgenaam.

urfpach(t), erfpacht.

urgens, ergens.

urret, **urt**, erwt: *'k wis(t) 't op 'n urret* = ik wist het heel precies.

urrete, erwten.

urreve, **urve**, erven (*orf*, *'eorve*).

utje, (uitspr.: *utsje*) in uitdr.: *mit utje*

en mutje, mit utje en putje (put = pet)
= met pak en zak, met alles wat men

bezit; *utje bij mutje goaie* = alles wat
men heeft bij elkaar leggen.

'Earing as sallem

V

vaegh, vjg, zie ook: *vêch*.

valbrug, valbrug, benaming voor de brug, die eertijds tussen de Zeestraat en het Noordeinde lag.

valle, 1. vallen, opzetten, opdagen: *'ij kwam om de Noard valle* = hij kwam uit het noorden opdagen; 2. voorkomen: *'t valt me vrêmd* = het komt mij vreemd voor; 3. vervallen: *toe m'n oage ope gonge, 'eb ik ien snier leate valle; de wind waeit 'r maer in* = toen mijn ogen open gingen, heb ik een split laten vervallen; de wind waait er maar in = toen het mij duidelijk werd (toen ik het goed had bekeken), heb ik één split (in mijn rok) laten vervallen: de wind waait er maar in.

valletje, 1. voile; 2. kort gordijntje: *keukevalletje* = keukengordijntje, kort gordijntje van bovenaf of alleen onderaan langs het raam; ook: gordijntje van bonte stof langs keukenplank, waarop de pannen staan.

vals, 1. vals; 2. kwaad, gemeen; 3. onecht (kunst): *'n vals gebit* = een kunstgebit.

valwind, draaiende wind; *leage valwinde*, = lage, draaiende winden.

van, 1. vz. van; 2. over: *'eb je wat van mên te vertellen* = heb je iets (kwaads) over mij te vertellen; *mens, preat 'r iet van* = mens, praat er niet over (houd erover op); 3. van, in: *van bùite* = buiten: *ik ken dear moeieluk van bùite* = ik kan daar moeilijk buiten, ik kan dit moeilijk negeren, ik kan daar moeilijk onderuit; 4. uit: *de wind blêft van 't zuidwesten* = de wind blijft uit het zuidwesten komen; 5. znw. van: *'oe 'iet ze met d'r van* = hoe is haar geslachtsnaam, achternaam; *mot ik non twie krûisies zette: me van is veranderd* = moet ik nu twee kruisjes zetten (in plaats van een handtekening, omdat men niet kan schrijven), mijn achternaam is veranderd (door

huwelijk); 6. met: *gepeard van sterke wind* = gepaard gaande met een sterke wind; 7. zonder: *uitgeput van kracht* = zonder kracht; 8. aan: *dat 'oart van Piet* = dit behoort aan Piet; 9. door: *'t wordt van de manlui ver-noempt* = het wordt door de mannen vernoemd; 10. deze: *van de morge, vanmorgen* = deze morgen; 11. uit, wegens, door: *van woede* = uit woede; *van de gladdig'ed glee die uit* = door de gladheid gleed hij uit.

vandeag, vandaag.

vandean, vandaan.

van tusse, tussenuit: *'ij gong d'r van tusse* = hij ging (kneep) er tussen uit, hij ging er vandoor.

vang, 1. vangst, trek; 2. goedkoop vlees: *twie pond lappe, maer gien vang, en doe d'r maer 'n pear balle ge'ak bij* = twee pond lappen, maar geen vang, en doe er maar een paar gehaktballen bij; 2. in: *windvang* = wind(op)vang.

vange, 1. vangen (vong, 'evange); 2. vinden: *'ij is d'r vor te vange* = hij is er voor te vinden, hij voelt ervoor; 3. ontvangen (geld): *wat ken ik dear vor vange* = hoeveel geld kan ik daarvoor ontvangen?

vanger, vanger (visser die vangt): *'ij is 'n goeie vanger* = hij (de schipper) is een gelukkige vanger, die geluk heeft met de vangst; *'ij is de oagste vanger* = hij heeft het meest gevangen.

vangertje, (uitspr.: *vangersje*)vangst: *we 'ane 'n lekker vangertje* = we hadden een goede vangst.

vangpleas, plaats waar vis wordt gevangen.

vangstbeperking, contingentering.

vanzellef, **vanzellevers**, vanzelf, uiteraard, uit zichzelf, natuurlijk: *vanzellef iet* = natuurlijk niet, helemaal niet.

varreke, 1. varken (zoogdier); 2. veger, stoffer: *'t varreke-n-en blik* = de

stoffer en het blik; uitdr.: *'t varreke is op ien oar nea 'evild* = het werk is op een oor na gevild, is haast klaar.

vast, 1. vast: *da's vast, vast en zéker* = dat staat vast, inderdaad, vast en zeker; 2. zeker, onfeilbaar: *vast évangélie* = zeker evangelie; *'k 'eb 't vor vaste waer'ed 'oare zegge* = ik heb het voor zeker horen beweren.

vast, alvast.

vastelik, vast voorgenomen.

vat, vat: *vat krêge op* = ergens vat op krijgen.

vê, vee.

vea, vader (aanspreekvorm): *vea, kik'ris of Mink z'n vea an is* = vader kijk eens of de vader van Mink binnen is.

veader, vader: *goeje veader* = goede vader (wordt als stopwoord gebruikt); uitspr.: *feader*.

veaderlanse, vaderlandse.

veadook, (uitspr.: *feadook*), vaatdoek.

veagelik, vaag.

veak, 1. vaak, dikwijls; 2. vaak, slaap: *'ij ziet schêl van de veak* = hij ziet scheel van de slaap.

veam, 1. faam; 2. vadem: *dortien veam en nog gien grond* = dertien vadem en nog geen grond.

vean, vaan, wimpel.

vear (feer), 1. veer: *vear nea Zêland, Engeland, Frankrêk* = het veer naar Zeeland, Engeland, Frankrijk; 2. samentrekking van *veader*: *jea, je ouwe vea* = ja, kun je net geloven!

vearboam, vaarboom.

veardig, (uitspr.: *feardig*)in: *de geest wier veardig over d'm* = de geest (Gods) kreeg vat op hem, hij kreeg inspiratie; hij werd bezield.

veare, (uitspr.: *feare*)in: *zoa benne me eveare* = zo waren onze wederwaardigheden (*vearde, eveare*).

vear'earing, (uitspr.: *fear'earing*) Noorse haring na januari gevangen.

veart, (uitspr.: *feart*) vaart: *'ij zet 'r veart in* = hij zet er vaart in, hij zit er hard achteraan; *groate veart* = koop-

vaardij.

veartuig, (uitspr.: *feartuig*) vaartuig; *veartuigies* = vaartuigen.

vearweater, (uitspr.: *fearweater*) vaarwater.

vêch, 1. vijg; zie ook: *vaegh*; 2. veeg, klap.

veeg, 1. in uitdr.: *de veeg is t'r al van*: wordt gebezigd bij begrafenis, het vege voorteken (voor de volgende) is al aanwezig; 2. veeg, slecht: *'n veeg téken* = een slecht teken; 3. veeg, feeks: *'n 'elleveeg* = een helleveeg.

vêf, vijf: *'t gaf ammaer vêve en zusse* = 't gaf steeds moeilijkheden (vijven en zessen); ook: *veul viere en vêve* (veel vieren en vijven).

vêfde, vijfde.

vêfderlij, vijfderlei, vijf soorten.

vêfje, 1. een halve guldenstuk: *ik 'eb t'r twee vêfjes vor betaald* = ik heb er twee vijftigcentstukken voor betaald; 2. vijf guldenstuk; ook: *gouwe vêfje* = gouden vijfje.

vêfkljer, een loggerzeil.

vêfnachter, vijfnachter, benaming voor een bomschuit (of logger) wanneer de stuurman (of schipper) uit godsdienstige overwegingen maar vijf nachten laat vissen.

vêfvoetekee, verzamelplaats voor zee-sterren; wordt gebruikt als afkeurende benaming voor een rommelig huishouden.

vêfvoeter, vijfvoeter = zeester.

vêge, vegen; uitdr.: *ze wazzen-'eveegd* = ze waren verdwenen.

vekansie, vekansje, vakantie.

vel, 1. vel, scheldwoord voor vrouwspersoon; 2. schootsvel, voorschoot: *'k zel 't 'm in z'n vel draej-je; je mot 't vel iet over z'n neus 'eale* = ik zal het hem inpeperen; je moet het vel niet over zijn neus halen; verkl.w.: *velletje*, uitspr.: *velletsje; an mên velletsje 'et de kat niks* = aan mijn vel heeft de kat niets; *doe je velletje maer vor, man, we geane 'eale* = doe je schootsvel maar voor, man, wij gaan halen (de vleet binnenhalen); *trek an je learze*,

doe vor je vel, vorstea je me wel = trek je laarzen aan, doe je schootsvel voor, hoor je me?

vêle, (uitspr.: *fêle*) 1. *schuren*; 2. *vijlen*: *de kol mag iet op de grond legge, aers vêlt 't eas d'r of* = de kol mag niet op de grond liggen, anders vijlt het aas er af.

vêleasie, schrijnen van de huid door het oliegoed, waardoor wonden kunnen ontstaan.

vêlig, veilig.

velletje, verkl. w. van vel; leren of geolied schootsvel.

venster, venster, raam.

vent, 1. man, echtgenoot: *die vent van mên* = die vent van mij, mijn man; 2. vent, mv. venters; zie ook: *venter*.

venter, venter, mv.: venters; zie ook: *vent*; *visventer* = visverkoper (langs de huizen).

ventjeage, ventjagen = op een andere plaats dan waar men thuis hoort of woont (Scheveningen) de waar aan de man zien te brengen.

ventjeager, ventjager, koopman/visser uit een andere plaats afkomstig, die gekochte/gevangen vis in Scheveningen van de hand tracht te doen; Scheveninger, die eertijds op Rotterdam, Parijs of Engeland *ventjeagde*.

verbêlding, inbeelding.

verbêle, inbeelden.

verdauwe, verwerken: *op de brulloft at 'ie, dat 'ie d'r van kokkebukte, 'ij kos it geniens verdauwe* = op de bruilof at hij zoveel dat hij er van kotste; hij kon het (genotene) niet eens verwerken.

verdrach, **verdrag**, overleg: *met verdrach* = met overleg.

vêre, ww. veren.

verfomfeaid, verfrommeld, verkreukt, verwaaid.

ver'ippe, verdraaien, verrekken: *ik ver'ip 'et* = ik verdraai het, ik doe het niet; *ik ver'ip van de kou* = ik verrek, ga dood, van de kou.

ver'ûize, verhuizen.

ver'ûizing, 1. verhuizing; 2. de jaar-

lijkse wisseling van patroon in mei/juni, na afloop van de schrobnetvisserij: *'oe oud is-t-ie jonge van je? wel, mit de ver'ûizing mot ie zeuve worre* = hoe oud is die jongen van je (je zoon)? wel, bij de verhuizing moet hij zeven worden (wordt hij zeven jaar).

verkêrd, verkeerd: *'t gong fealikant verkêrd* = het ging helemaal verkeerd.

verkoud'êd, verkoudheid.

verlakke, verlakken, bedotten, bedriegen.

verlijelik, verleidelijk.

ver'ulle, verhullen.

verschij-je, verscheiden(e): *verschij-je scheepies kwamme an wal* = verscheidene scheepjes (schepen) kwamen aan wal.

verseizen, omlopen; zie ook: (*h*)*indol*.

verstand, 1. verstand; 2. uitlegging: *ze ane kwestie over 't verstand van 't kontrak* = ze hadden verschil van mening over de uitleg(ging) van het contract.

verstauwe, verwerken, verstuwen; zie ook *verdauwe*.

versteaje, kennis, verstand: *'ij 'êt 'r gien versteaje van* = hij heeft geen kennis van zaken, hij heeft er geen verstand van.

verstean, verstaan, begrijpen: *verstea je me* = begrijp je mij; uitdr.: *'t was Pietje versteaje me Kleasje* = 't was Pietje begrijp je me Klaasje, uitdrukking die te kennen wil geven: met een enkel woord of gebaar begrijpen zij elkaar; (*verstong*, *verstean*).

vêrtien, veertien.

vêrtiende, veertiende: *de vêrtiende man* = de veertiende man, zie: *donkieman*.

vêrtich, **vertig**, veertig.

vêrtigste, veertigste.

vertrêje, verzetten: *ik gea me wat vertrêje* = ik ga mij wat verzetten.

verulle, een *ulle* aan een net zetten; *ik 'eb dut net veruld* = ik heb het net verlengd, een stuk aangezet.

vervalle, vervallen, veranderen: 't

weer vervalt = het weer verandert.
vervalletje, extraatje.
vervetteklûive, hinderen, schelen: *'t ken zûilie niks mêr vervetteklûive* = 't kan hun niets meer schelen.
vervloke, vervloeken, verwenen.
vervorsing, de waterverversing: *ze weunt non over de vervorsing* = ze woont nu over (het kanaal van) de waterverversing.
verwêge, verwegen, bewegen: *it was iet te verwikke of te verwêge* = er was geen beweging in te krijgen.
verwêt, verwijt.
verwête, verwijten.
verwikke, verwikken, bewegen, zie ook: *verwêge*.
verwinnear, overwinnaar.
verwissele, wisselen: *woarde verwissele* = woorden wisselen.
verwullef, gewelf, gehemelte, verhemelte.
verwurrepe, verwerpen.
verzaute, het zout opgebruiken: *zout verzaute*, eertijds de uitroep van de stuurman van een bom bij zijn behouden terugkomst, wanneer hij al zijn zout verbruikt had; ook: *verzouten*.
verzend tonnetje, ton haring met vastgesteld netto gewicht.
verzetje, ontspanning.
verzinke, stopwoord: *versinke, dut aed ik* (uitspr.: *aad ik*) *motte wete* = verdorie, dat had ik moeten weten.
verzoke, verzoeken.
verzoking, verzoeking, verleiding.
verzoute, het zout opgebruiken, zie ook: *verzaute*.
verzûipe, verdrinken: *alles komp terecht, be'alve de verzope dubbelt(s)jies* = alles komt terecht, behalve de verzopen dubbeltjes; *'n verzope kerel* = een verlopen vent.
verzurrege, verzorgen.
vês, vies: *ik ben d'r vês van* = ik ben er vies, afkerig van.
vesje, vestje: *'ij kreeg op z'n vesje* = hij kreeg op z'n duvel, op z'n kop.
vesjeszakkie, vestzakje.
vet, (uitspr.: *fet*) *vet*: *'t vet is van de*

ketel = de goede vette jaren zijn voorbij; *zoa vet as 'n varreke* = zo vet als een varken; *'t is niet vet zoppe*, *'t is maer dunnet(s)jies* = het is niet vet soppen, het is maar dunnetjes, het is er sober; uitdr.: *'ij zit nog lekker in z'n vet* = hij zit er goed bij (financieel); *'ij kreeg op z'n vet* = hij kreeg ervan langs; *'ij stikt in z'n vet* = hij stikt in de weelde.

vetdêle, vetdelen: *je mot zien da'je genog vetdêle nea binne krêg* = je moet er voor zorgen dat je genoeg vet naar binnen krijgt (eet).

véter, (uitspr.: *feter*) veter; **véterschoe** = schoen met veters.

vet'ook, vethoek, in het achteronder van de schuit voor machine-olie, poetskatoen, talk, enz.

vetklep, klep van een pet van zeildoek, in tegenstelling tot een stoffen klep aan een pet, die door de zeeman wordt gedragen (zeilmakers, mandenmakers en andere ambachtslieden dragen een vetklep).

vetkoaper, man in bonus, in goede doen.

vetmeste, vetmesten: *'k zel je vetmeste* = ik zal je vetmesten, verwennen (maar niet heus).

vetpan, pan voor of met vet.

vetpot, vetpot, steelpan waarin vet wordt gewarmd.

vettig'êd, 1. vettigheid, een stukje vlees; 2. dikte: *'ij glom van vettig'êd* = hij glom van dikte, doordat hij zo vet was; 3. smerige toestand.

vetwei, vetwei = vette weide; *we leve in de vetwei* = wij leven in weelde, wij hebben het goed.

vetweier, vetweider, veefokker, man in bonus.

veugele, veugelen, peuteren, frunnen.

veul, veel: *veuls te veul* = veel te veel; *veul-e-n 'iet genog* = veel en niet genoeg, ontevreden.

veulderlei, velerlei.

veuls, zie: *veul*.

veult, hoeveelheid, aantal: *'t zit 'm 'iet*

in de veult, maer in de kwealitêt = 't zit 'm niet in de kwantiteit, maar in de kwaliteit.

veulvuldiglik, veelvuldig.

vêzel, vizel, werktuig voor het opwinden van zware lasten, eertijds gebruikt om de bomschuit op te vizelen om op de rol te krijgen.

vezite, visite, bezoek: *we benne gien dokter die dortig vezites in ien uur meakt* = wij zijn niet zoals een dokter die dertig visites in een uur doet.

vier, 1. vier; 2. vuur, licht: *road vier, groen vier; jôj, leat je roai-je vier kikke; de viere van IJmui-je; de viere van 'n schuit* = rood licht, groen licht; jongen, steek je rode licht aan; de lichten van IJmuiden; de lichten van een schuit.

vierboat, vierboet, vuurbaak.

vierboatsdûin, vierboetsduin = het duin bij de vuurbaak.

vierderlei, vier soorten.

vierdûitestik, vierduitenstuk, twee-en-een-halve centstuk.

viere, 1. vieren: *ze vierde d'r blikke bruloft* = ze vierde haar zes-en-een-kwartjarige bruiloft; 2. meer vrijheid geven, langzaam loslaten: *de beaklên viere* = de bakenlijn meer ruimte geven; 3. vuren: *ze vierde-n- as dûivels* = ze vuurden als duivels; *as 't weater viert, vang je niks* = als het water vuurt vang je niets; 4. bn. vuren, vurenhouten: *'n viere dêl* = een vuren deel (klemtoon op *dêl*); met klemtoon op fier: *vierendêl*, zie aldaar.

vierendêl, 1. vierendeel, zie ook: *vur-reldêl*; 2. vierde gedeelte: *'t dorde vierendêl gong nea zê* = het derde vierendeel (van de netten) werd naar de schuit gebracht.

vierendêler, een vierde part, deel: *de iene ou'ste kreeg zeuve'n achste part en d'are drie vierendeler of 15 van de 1000* = de ene oudste kreeg zeven/achtste part en de andere drie vierendeel of 15 van de 1000.

vier'uisje, vuurhuisje, het zogeheten biechthuisje van de oude

kerk.

vierkant, vierkant: *ik goai je vierkant de trap of* = ik gooi je pardoos de trap af; *d'r vierkant neast* = er behoorlijk naast (zitten).

vierklauwer, anker met vier klauwen.

vierpleat, vuurplaat.

vierstrengs, uit vier strengen bestaand: *de keabel is 'n vierstrengs tau* = de kabel is een touw, dat uit vier strengen is samengesteld.

vierteken, 1. bliksem; 2. vuurpijl (ter waarschuwing afgeschoten).

viertoren, lichttoren.

viervast, vuurvast: *de t(h)ee is êzerstark en viervast* = de thee is ijzersterk en vuurvast = de thee is erg sterk en heet.

vierwerrek, vuurwerk.

viezelemie, (uitspr.: *fiezelemie*) gelaat, gelaatsuitdrukking.

viezeveaze, grillen.

vijand, vijand; uitdr.: *ze benne van de vijand bezete* = ze maken een leven als een oordeel; *de vijande van de 'earing benne de schellevis, de kawellau, de zêwollef en de leng, en die worre awweer op'epeuzeld deur de 'eai, de brûinvis en de 'ille* = de vijanden van de haring zijn: de schelvis, de kabeljauw, de zeewolf en de leng, en die worden alweer (op hun beurt) opgepeuzeld door de haai, de bruinvis en de hille (Hillegonda).

vijftig, (uitspr.: *fijftig*), vijftig.

vijftigste, (uitspr.: *fijftigste*) vijftigste.

vijftien, (uitspr.: *fijftien*) vijftien.

vijftiende, (uitspr.: *fijftiende*) vijftiende.

vin, **vinne**, vin (uitspr.: *fin*)

vinder, (uitspr.: *finder*) 1. iemand die iets vindt; 2. keurmeester van de vis.

vinger, (uitspr.: *finger*) vinger: *de vis is zoa lekker, je eet je vingert(s)jes d'r bij op* = de vis is zo lekker, je eet je vingers erbij op.

vink, (uitspr.: *fink*) 1. vink: *ze benne dear maer as blinde vinke gean zitte* = ze zijn daar maar zonder uit te kijken gaan zitten; *'ij is maer 'n vink, die iet*

De auwe viertoren

singe ken = hij is maar een vink die niet kan zingen, hij is een man zonder geld; *ze ziet d'r uit as 'n geplukte vink* = ze ziet er uit als een geplukte vink, armoedig; 2. kaan, uitgebraden vet.

vinke, 1. mv. van vink, vinken; uitdr.: *gea vinke* = loop heen; 2. ww. vinken (uitspr.: *finke*).

vinkebean, (uitspr.: *finkebean*) vinkenbaan.

vinkenet, (uitspr.: *finkenet*) vinken-net, net bij logger om te beletten dat de gevangen haring over boord slaat.

vinne, (uitspr.: *finne*) 1. vinnen, mv. van vin; 2. ww. vinden (*vond*, *'vonne*): *'ier vin je wat en dear leat je wat* = hier vind je wat en daar laat (verlies) je wat = het is nergens volmaakt.

vinnerig, (uitspr.: *finnerig*) 1. vinnig; 2. koud.

vinnetje, (uitspr.: *finnetje*) achterzeiltje bij de bom, tijdens het halen (vgl. gatzail bij de logger).

vinnich, **vinnig**, (uitspr.: *finnig*) 1. vinnig, venijnig, nijdig; *de vrouw is weer zoa vinnich* = mijn vrouw is weer zo nijdig; 2. gevind.

vioal, (uitspr.: *fioal*) 1. viool, bloem; 2. muziekinstrument: *'ij èt 't op de vioal ore speule* = hij heeft het op de viool horen spelen = hij heeft iets gehoord, maar weet het rechte er niet van.

viere, znw. vieren, de vierde maat schol (uitspr.: *fiere*).

vis, (uitspr.: *fis*) vis; ook: *vissies*.

visbord, (uitspr.: *fisbord*) deur van het trawl-net.

visdroager, (uitspr.: *fisdroager*) iemand die zijn beroep er van maakt vis te drogen.

visgewicht, (uitspr.: *fisgewicht*) gewicht van de vis.

vis'akker, (uitspr.: *fis'akker*) man die de kabeljauw op de vismarkt (in Den Haag) in stukken moest hakken.

vis'oed, (uitspr.: *fis'oed*) vishoed, een grote strooien hoed, waarop een mand vis door de visvrouwen (negotianten) op het hoofd werd gedragen;

de visvrouwen haalden vroeger haar eigen zoot (zootje) vis van het strand en droegen dit veelal, als zij niet in het bezit waren van een hondekar, naar Den Haag; de vishoed was gevoerd, soms met zijde.

visitekear(e)tje, (uitspr.: *fisitekearet(s)je*) 1. visitekaartje; 2. spottende benaming voor een klein visje.

visjes, (uitspr.: *fisjes*) verkl.w. voor vis (ook *fissies*) *'ij sit visjes te vange* = hij zit in z'n neus te peuteren, houdt zich niet met iets zinnigs bezig.

visloos, (uitspr.: *fisloos*) visloods.

visneamig, (uitspr.: *fisneamig*) 1. veel vis opnemend: *Schosse nette benne visneamig* = met Schotse netten vangt men veel vis (haring); 2. veel vis bevattend: *visneamig weater ken je onderschij-je an de groene kleur en de grasjes en an de earingbêle* = zeewater waarin veel haring zit, kun je herkennen aan de groene kleur en de 'grasjes' en de opspringende haring; *'n visneamig 'engeltje* = een hengel waarmee men veel vis vangt.

visser, (uitspr.: *fisser*) visser.

visserij, (uitspr.: *fisserij*) visserij, het gebied waar wordt gevist.

visserijman, (uitspr.: *fisserijman*) mv. *visserijmense*, mensen die zich met de visserij bezig houden.

visserij spulle, (uitspr.: *fisserijspulle*) visserijbenodigdheden.

vissergast, (uitspr.: *fissersgast*) visser.

visserklère, (uitspr.: *fissersklère*) kleding van de visser.

visserskotter, (uitspr.: *fisserskotter*) vissersvaartuig, kotter.

vissersscheer, (uitspr.: *fissersscheer*) vissersschaar.

visserijpepiere, (uitspr.: *fisserijpepiere*) stand van de visserij.

visserstand, (uitspr.: *fisserstand*) stand van de vissers, visserklasse.

visserstreek, (uitspr.: *fissersstreek*) vissersplaats (in ruimere zin).

visserweer, (uitspr.: *fissersweer*) goed weer om te vissen.

viszël, (uitspr.: *fissël*) een verkleind

groatzêl dat op de logger tijdens het vissen wordt gebruikt; de verkleining van dit zeil vindt plaats door een kortere, of korter gemaakte giek te nemen.

vitte, (uitspr.: *fitte*) vitten.

vladderen, (uitspr.: *fladdere*): *die mêdes vladdere maer in de streat* = die meisjes lopen maar op straat (niets te doen).

vladders, snippers: *an vladders scheure* = aan snippers scheuren.

vlagge, (uitspr.: *flagge*) vlag.

vlaggeliede, (uitspr.: *flaggeliede*) vlaggelieden.

vlak, (uitspr.: *flak*) 1. pal: *de wind is pal zuid-oost* = de wind is pal zuid-oost; 2. vlak: *vlakker bij* = dichterbij.

vlam, (uitspr.: *flam*) 1. vlam; 2. beminde, liefde: *ze is nog 'n ouwe vlam van 'em* = ze is nog een oude (vroegere) beminde van hem.

Vlearing, Vlaardingen.

v'lede, verleden: *v'lede week* = vorige week, ook: *vleje week*.

vleet, 1. de vleet, de haringnetten van een schip; 2. soort platvis: *de vleet is grêsen gelig, net rog, en geeft treanelever om te drinke of in te smere* = de vleet is grijs en geelachtig, net rog, en geeft levertraan om te drinken of om in te smeren.

vlekke, (uitspr.: *flekke*) ww. opensnijden: *de 'earing wier 'evlekt om 'ebakke te worre* = de haring werd opengesneden om te worden gebakken; *'k zel d'm vlekke* = 'k zal hem opensnijden.

vleksie, fleksie, reflectie, aandacht: *'ij 'ebt 'r nooit vleksie op'esloge* = hij heeft er nooit aandacht aan besteed.

vlêm, (uitspr.: *flêm*) vlijm.

vlêmscharp, (uitspr.: *flêm-*) vlijmscherp.

vlêrrek, (uitspr.: *flêrrek*) vlerk, vleugel, hand.

vlês, (uitspr.: *flês*) vlees: *'t vlês onder de pekel ouwe* = het vlees goed onder de pekel houden, goed

inzouten; *ês kost mensevlês* = ijs maakt slachtoffers;

dut is de wegt van alle vlês = zo ver gaat het al wat

leeft; *'n pannet(s)je vlês* = een pannetje met vlees;

koejevlês = vlees van de koe.

vlêt, (uitspr.: *flijt*) vlijt.

vlêtig, (uitspr.: *flijtig*) vlijtig.

vletter, (uitspr.: *fletter*) soort schuit.

vletterman, (uitspr.: *fletterman*) man die met een vletter vaart.

vleugje, (uitspr.: *fleugje*) vleugje: *d'r was gien vleugje vreag nea de koel 'uis-meatjes* = er was totaal geen vraag naar de koelhuismaatjes; *we 'ebbe effe nog 'n klên vleugje aed* = we hebben nog even een kleine opleving (in het geld verdienen) gehad.

vlêzerig, vlezig.

vlêzig, vlezig, waar veel vlees aan zit; mollig.

vliege, (uitspr.: *fliege*) 1. ww. vliegen: *'k ben zoa ongedurig, 'k zou zoa nea d'm toe wulle vliege* = ik ben zo ongeduldig, ik zou zo wel naar hem toe willen vliegen; 2. ww. hard lopen, hard werken: *'k 'eb de êle dag evloge* = ik heb de hele dag hard gewerkt.

vliegenier, (uitspr.: *fliegenier*) vlieger, vliegtuigbestuurder.

vliegens, (uitspr.: *fliegens*) vliegensvlug: *lang jij d'ris vliegens een ons keas bij de butterboer* = haal (koop) jij eens vliegensvlug een ons kaas bij de boterboer.

vlieger, (uitspr.: *flieger*) 1. speelgoed van jongens; 2. mens die, of dier dat vliegt of kan vliegen; zie ook: *vliegenier*.

vliegerbot, (uitspr.: *fliegerbot*), vliegertouw.

vlies, (uitspr.: *flies*) vlies: *'t vlies op de melk* = het vlies of de vel op de gekookte melk.

vloai, (uitspr.: *floai*) vlo: *'eb je 't 'iet van de vloai-je, dan 'eb je 't van de nete* = heb je het niet van de vloaien, dan heb je 't van de luizeëieren = als de ene partij je niet aanvalt, dan doet

de andere het wel, als je het ene hebt gehad, krijg je het andere (in ongunstige zin).

vloai-je buurt, de vlooiënbuurt, vroegere benaming voor bepaalde straten in Scheveningen, zoals de Loggerstraat en omgeving.

vloai-jepik, beet van een vlo.

vloot, (uitspr.: *float*) 1. kurken drijver aan netten; 2. schepen, zie ook: *vloot*.

vloedmerk, (uitspr.: *floed-*) merk in het zand tot waaraan de vloed het strand heeft bespoeld.

vloerklêd, (uitspr.: *floer-*) vloerkleed, karpet.

vloersgeld, in uitdr.: *vùile vloersgeld* = tegemoetkoming (voor het schoonmaken van de vloer) aan diegene, die zijn/haar huis beschikbaar stelde voor het houden van een zakelijke bespreking: *'ouw dat mear als vùile vloersgeld* = houd dat maar, omdat je (door ons bezoek) weer de vloer moet reinigen.

vloke, (uitspr.: *floke*) vloeken, ook: *ùitvloke* = uitschelden.

vlokers, (uitspr.: *flokers*) iemand die vloekt, ook: *vlookbêst*.

vlonder, (uitspr.: *flonder*) 1. vlonder, losse houten vloer; 2. afkorting van vooronder, (*v'ronder*, *vlonder*).

vlondertje, (uitspr.: *flondert(s)je*), verkl.w. van *vlonder*.

vlookbêst, (uitspr.: *flookbêst*) vloekbeest, iemand die vaak en erg vloekt; ook: *vlokerd*.

vloot, (uitspr.: *float*) 1. de gezamenlijke schepen die aan de visserij deelnemen: *'t vlootje kwam weer* = de vissersvloot kwam weer(om); 2. strijdmacht ter zee: *de Engelse vloot* = de strijdmacht ter zee van Engeland; 3. tobbe (zie ook: *scharpvloot*); *buttervloot* = botervloot; 4. kurken drijver van de speerreep.

vlosse, (uitspr.: *flosse*) ww. vlossen, snuffelen, studeren: *'ij zit maer in die ouwe boke te vlosse* = hij snuffelt maar in die oude boeken.

vlot, (uitspr.: *flot*) znw. en bnw. vlot:

't schip is vlot; 'ij is vlot = het schip is vrij (los) van de grond.

vlotekist, (uitspr.: *flotekist*) kist waarin de reserve vloten (de kurken drijvers) worden bewaard (aan boord van een schip).

vlotte, (uitspr.: *flotte*) vlot raken, los van de grond komen: *'t wul iet best vlotte* = het gelukt niet zo gemakkelijk.

vluchte, (uitspr.: *fluchte*) 1. vluchten; 2. weglopen: *de kindere benne zoa druk, 'k zou zoa wel wulle vluchte* = de kinderen zij zo druk, ik zou wel willen weglopen.

v'n, van, in samenstellingen als: *v'ndeag; v'nnach; v'nochens; v'nmid-dag; v'neavend* = vandaag, vannacht, vanochtend, vanmiddag, vanavond.

voageleklem, vogelknip, vogelstrik, een val om vogels te vangen.

voar, (uitspr.: *foar*) voor: *'ies nea voare brenge* = iets naar voren brengen; *van voare-n-of an* = van voren af aan; begrip van plaats of tijd: *doe je velletsje maer voar* = doe je schootsvel maar aan (voor); *ik weun voar en 'ij achter* = ik woon voor en hij woont achter (aan de voorkant, aan de achterkant); in samenstelling met ww., bij voorbeeld: *voarzegge* = voorzeggen; voordat, eerdad: *'ij was in zicht, voar ik 'r arg in 'a* = hij was in zicht, te zien, voordat ik er erg in had (het in de gaten had); het voor in: *et voar en teuge* = het voor en tegen.

voarauwers, (uitspr.: *foarauwers*) voorouders.

voarberei-jingstêd, (uitspr.: *foar-*) tijd van voorbereiding.

voarbergketen, (uitspr.: *foar-*) duinrand.

voardadde, (uitspr.: *foar-*) voordat, ook: *voardatte*.

voargével, (uitspr.: *foar-*) 1. voorgevel; 2. neus; uitdr.: *'n goeie voargével versiert it êle 'ûis* = een goede voorgevel versiert het hele huis (spottend gezegd van iemand die een grote of lange

neus heeft).

voar'ûis, 1. voorhuis, in tegenstelling tot achterhuis; 2. voorkamer.

voarin, (uitspr.: *foarin*) vooronder op een bom en logger.

voarjearsvangst, (uitspr.: *foarjears-fangst*) vangst in het vorige jaar.

voarjearsvisserij, (uitspr.: *foarjears-fisserij*), de visserij in het voorjaar.

voarkrat, (uitspr.: *foar-*) voorkrat, in tegenstelling tot achterkrat.

voarneam, (uitspr.: *foarneam*) vóór-naam.

voaronder, vooronder, volkslogies, verblijf van de bemanning op de logger of de bom.

voarpret, (uitspr.: *foar-*) voorpret, het plezier dat men heeft in het vooruitzicht van een prettige of feestelijke gebeurtenis, in tegenstelling tot *neapret* = pret achteraf.

voarread, (uitspr.: *foar-*) voorraad.

voarrecht, (uitspr.: *foar-*) 1. voorrecht, gunst; 2. genot: *'t is 'n voarrecht dadde me nog tebak 'ebbe* = het is een genot (we boffen) dat we nog tabak hebben.

voars, (uitspr.: *foars*) voorts, overigens.

voartêd, (uitspr.: *foar-*) voortijd, tijd, gedurende het voorjaar aan het eind van de schrobnetvisserij, wanneer de haringvisserij een aanvang zal gaan nemen: *in de voartêd gonge me de pot van de vêfvoeters dêle* = in het voorjaar verdeelden we de pot van de zee-sterren.

voartêken, (uitspr.: *foar-*) voorteken, aanwijzing vooraf.

voarwinter, (uitspr.: *foar-*) voorwinter, het eerste gedeelte van de winter.

voarwurrep, (uitspr.: *foarwurrep*) 1. voorwerp; 2. mens: *'t voarwurrep zé ach, wach* = het mens zei boe noch bah; *'n lastig voarwurrep, die van onze Keeë; 'eb je oait zoa'n lastig voarwurrep 'oard* = een lastig mens, dat kind van Kee; heb je ooit zo'n mens gehoord?

voarzeumer, (uitspr.: *foar-*) voorzo-

mer.

voei-je, (uitspr.: *foei-je*) 1. voeden; 2. steunen; 3. opvoeden: *bè je oak bij de voei-ing* = ben je ook bij de voeding (armenschool)?

voere, (uitspr.: *foere*) 1. voeren; 2. op stang jagen.

voester, (uitspr.: *foester*) 1. voedster; 2. wijfjeskonijn.

voet, (uitspr.: *foet*) voet; *voetenende* = voeteneind.

vogel, (uitspr.: *fogel*) vogel.

vogelekoai, (uitspr.: *fogel-*) vogelkooi.

vogeltje, Duitse adelaar: *'ij 'a 'n vogeltje op z'n jas* = hij had de Duitse adelaar op zijn jas; *'n pampier met 'n vogeltje* = een document van een Duitse instantie.

vol, (uitspr.: *fol*) 1. vol; 2. verstopt: *'k ben zoa vol in m'n 'oafd* = mijn neus is zo verstopt; uitdr.: *mit volle recht* = met het volste recht; uitdr.: *vol en zoet (fol en soet)* = geluk en overvloed.

vol'ouwe, volhouden; uitdr.: *vol'ouwe of 'ouwe* = mijden, opzij gaan; *'ou je koers maer, 'ij mot vol'ouwe, road en road motte mekaar passere* = houd je aan je koers, hij moet opzij gaan, rood en rood moeten elkaar passeren.

volle, (uitspr.: *follek*) 1. volk: *'eb je al volle* = heb je het scheepsvolk al aangeworven; 2. bezoek: *we krêge nog volleke vandeag* = we krijgen nog bezoek van bemanningsleden vandaag.

volkomentlik, (uitspr.: *fol-*) volkomen; ook *volkomentluk*.

vonst, (uitspr.: *fonst*) 1. vondst; 2. vonds, ook: *vons*.

v'r, voor, (uitspr.: *for*) ver (voorvoegsel), voor; om tegen te gaan: *d'r lé 'n mat vor 'et vêle van de rêp* = er lag een mat om het schuren van de reep tegen te gaan; voor (voorz.): *vor mên en me v(f)rrouw* = voor mij en m'n vrouw; als: *'ij veart vor metroos* = hij vaart als matroos.

voral, (uitspr.: *foral*) vooral.

vorantwoarding, verantwoording: *ik mot togge je moeder ammaer rekening en vorantwoarding aflegge* = ik moet tegenover je moeder steeds toelichting en rekenschap geven (van mijn daden).

vorassereare, assureren, verzekeren: *ik vorasserrear je dat 't wear en is* = ik verzeker je dat het waar is.

voramboezeare, verboemelen, (er)door brengen.

vorbeelding, 1. verbeelding; 2. veronderstelling: *bent u soms in de vorbeelding dat bij ons 't levend geloaf iet 'epredikt wordt* = veronderstelt u soms dat bij ons (in de kerk of kerkelijke gemeenschap) het levende woord (Gods woord) niet wordt verkondigd?; 3. eigendunk, eigenwaan, verwaandheid: *ze 'êt 'n vorbeelding van komsa* = ze heeft een zeer hoge dunk van zichzelf, ze is zeer verwaand.

vorbêlding, inbeelding: *ze 'êt 'n vorbêlding* = ze beeldt zich zoveel in.

vorbie-je, verbieden (*vorbieje, vorboaj, verboai-je*).

vorbranne, verbranden (*vorbrande, vorbrand*).

vordeage, blijven: *wear vordeagt de têd* = waar blijft de tijd; *wegvordeage* = zoekraken.

vordean, verdoen, verprutsen; *z'n leve verdean 'ebbe* = z'n leven verprutst hebben.

vorder, verder: *'ij is vorder as wij* = hij is verder (gevorderd) dan wij.

vorder(s), 1. voorts, verder; 2. overigens: *vorders gien nieuws* = overigens geen nieuws.

vordijd, echt, heus: *'t is vordijd wear, vordijd as 't iet wear is* = 't is echt waar, verdraaid als 't niet waar is; zie ook: *vordijt*.

vordij-je, 1. bepaaldelijk weigeren, vertikken: *'ij vordijt 't; de klok vordijt 't* = hij vertikt het; de klok, het uurwerk weigert; 2. schelen: *'t ken mên niks mên vordij-je* = 't kan mij niets meer schelen.

vordiene, verdienen.

vordijt, bastaardvloek van verwondering, verdikke, verdikkie: *'t komp vordijt ammaer fealikant uit* = 't komt verdikkie steeds verkeerd uit; *vordijt nog en toe* = wel allemachtig; *wel vordijt* = wel allemachtig, wel verdraaid; *'t is vordijt dat ie 't 'ealt* = het is uitgesloten dat hij het haalt.

vordikkeme, zie: *vordijt*.

vordoarie, bastaardvloek, zie: *vordijt*.

verdoen, verdoen, nutteloos gebruiken: *'ij 'êt z'n lêve vorknoeid en vordaan* = hij heeft zijn leven (toekomst) weggesmeten, vergooid; zie ook: *andoen*.

vordraeid, verdraaid (krachtterm).

vordrag, overleg: *mit vordrag lêze* = declameren.

vorêste, vereiste.

vorgean, 1. vergaan, aflopen, gebeuren: *zo vorging 't* = zo gebeurde het; 2. vergaan, te gronde gaan: *de schuit is mit man en muis vorgean* = de schuit is met man en muis vergaan; 3. verteeren: *de zij was vorgean* = de zijde was verteerd; 4. voorbijgaan: *de têd vorgeat* = de tijd gaat voorbij; uitdr.: *je zel d'r nea vorgean* = je zult loon naar werken krijgen; je zult je gerechte straf niet ontlopen.

vorgeare, vergaren, verzamelen; uitdr.: *wat vorgeart 'n mens zo al iet: 'oai, stroai en stoppele* = wat verzamelt een mens (eigenlijk) allemaal, het is niets als hooi, stro en stoppels.

vorgelikkene, vergelijken (*vorgelikkende, vorgelikkend*).

vorgelikkening, vergelijking.

vorgelikking, zie: *vorgelikkening*.

vorgift, vergif.

vorgiftige, vergiftigen.

vorgoaije, weggooien: *zich vorgoai-je* = zichzelf of zijn carrière weggooien.

vorgrepe, vergrijpen: *vorgrepe je iet an d'm, aers slea je 'm doad* = vergrijp je niet aan hem (wees niet te handtastelijk) anders sla je hem nog dood.

vor'andele, verhandelen.

vor'apstikke, verhapstukken, behandelen, bespreken, bedisselen.

vor'aspele, verhandelen.

vor'autepoate, in uitdr.: *wat ken mên it vor'autepoate* = wat kan mij dat schelen.

vor'ip, verhip (uitroep).

vor'iepetêke, met hypotheek bezwaren; zie: *appeteekje*.

vor'ippe, vertikken, verdraaien, weigeren.

vor'oage, verhogen: *op 'n ver'oagde toan* = op een verhoogde toon, jubelende.

vorjaarig, vorjarige dag, verjaardag.

vorkakkelemiene, voor de gek houden: *ik lea me 'iet vorkakkelemie(ë)ne* = ik laat mij niet voor de gek houden.

vorkasse, verkassen, verhuizen.

vorkauwenis, verkoudheid.

verkêrd, verkeerd.

vorkêrpunt, verkeerspunt.

vorkêrs, verkeers.

vorklêje, verkleden.

vorknoerse, 1. verknoeien: *'ij 'eb z'n lêve vorknoerst en vordean* = hij heeft zijn leven totaal verknoeid; 2. verwerken: *'ij 'a 'êl wat te vorknoerse* = hij had heel wat te verwerken.

vorkoaplekeal, het verkooplokaal; later het gebouw waar de haring werd verkocht bij inschrijving.

vorkolonijeale, 1. vertikken: *ik vorkolonijeal 't om nog langer mit de trol te gaan* = ik vertik het om nog langer aan de trawlvisserij deel te nemen; 2. schelen: *wat ken men 't vorkolonijeale* = wat kan het mij schelen.

vorkurreve, verkerven, bederven: *ik 'eb 't bij d'r vorkurreve* = ik heb het bij haar bedorven, ik sta in een slecht blaadje bij haar.

vorkwikkelik, vorkwikkeluk, verkwikkelijk, aangenaam, prettig, lekker: *je (s)zit 'ier vorkwikkelik; 't is maer vorkwikkelik, zoa lekker as tie beschauwd 'êt* = het is maar aangenaam, zo goed als hij heeft besomd.

vorlamme, 1. vertikken: *'ij vorlamt it ammaer* = hij vertikt het steeds opnieuw; 2. verlammen.

vorlangens, eisen: *'t schip is nea de*

vorlangens van de têt in'erichted = het schip is naar de eisen des tijds ingericht.

vorlangst, znw. verlangen: *wat is t'r van je vorlangst* = wat is er van je verlangen, wat verlang je?

vorlêde, v'rlede, verleden: *vorlêde week* = verleden week.

vorleng, verlengen, groter maken: *vorlengde logger* = verlengde logger.

vorlenger, verlengstuk van de bokkinghang, waar niet wordt gerookt, de bergplaats voor bokkingkisten enz.

vorlet, oponthoud: *vorlet 'aed 'ebbe* = oponthoud gehad hebben.

vorlette, laten verlopen: *z'n tij vorlet 'ebbe* = zijn kans hebben laten verlopen.

vorliene, verlenen.

vorloape, gepasseerde: *'n vorloape weunsdag* = gepasseerde woensdag; uitdr.: *'n vorloape sujet* = iemand die zedelijk is achteruitgegaan.

vorloapig, voorlopig.

vorlos, verlos: *vorlos speule* = verlos spelen = diefstal met verlos, jongensspel.

vorlossingwerk, werk der verlossing.

vorlove, verloven, verbintenis aangaan; voorheen ook: monstereen.

vormanne, vermannen: *ik kos 'et 'iet vermanne* = ik kon het niet aan, het ging boven mijn kracht.

vormeake, 1. vermaken, veranderen, anders maken; 2. amuseren.

vormoere, vermoeren, zie ook: *dol*.

vorneam, voornaam, belangrijk.

vorneamste, voornaamste, belangrijkste.

vornéme, vernemen, horen, te weten komen: *ik vorneem van je broer dat ie* = ik hoor van je broer dat hij ...

vorneukeretief, bedriegelijk: *d'r zit ies vorneukeretiefs in* = er zit iets bedrieglijks in.

vornieuwing, bij, opnieuw: *'t blêkt bij vornieuwing* = 't blijkt opnieuw.

vornoeme, in uitdr.: *'t wordt van de manlui zoa vornoempt* = 't wordt door de mannen zo genoemd.

vorpietere, slinken, inkrimpen, door te lang op het vuur te hebben gestaan: *de brau stong te vorpietere* = de (rijste)brij of de gruttenpap stond uit te drogen.

vorplet, verpletterd, perplex: *'ij stong vorplet* = hij stond perplex, verbijsterd.

vorrekt, verrekt: *die vorrekte kearel; vorrekte koud* = die vervloekte kerel, verdomd koud.

vorreweg, verreweg.

vorinneweare, ruïneren, verwoesten, stuk maken; zie ook: *rinnewére*.

vorroeste, verroesten: *'ij ken vor mên part vorroeste* = hij kan voor mijn part verroesten (verwensing).

vors, 1. vers; 2. ongezouten: *vorse 'earring* = ongezouten haring; *vors'-earing sesoen* = bokkingseizoen (uitspr.: *fors*).

vorschij-je, verscheidene.

vorsêge, verzeilen, terecht komen, belanden.

vreugdestreal, straal der vreugde.

vrêve, (uitspr.: *frêve*) wrijven.

vrij, vrij, *geloaf me vrij* = geloof mij maar gerust; *is ze nog vrij* = is ze nog niet verloofd, heeft ze nog geen verkering?; *vrij geld* = geld, waar de vrouw niets van hoeft te hebben, of niet vanaf weet; *vrêwillig* = vrijwillig.

vrijdom, vrijheid.

vrije, *de*, de vrije, de man die bij de bom bij het schieten *mùiza* roept heeft *z'n vrije*; bij het halen heeft er ook een *z'n vrije* (voor een halve vleet); deze helpt bij *gelegent'êd* (bij gelegenheid) aan *spul* of aan het want bij mooi weer.

vrijelik, **vrijeluk**, vrij, ongedwongen, onbelemmerd: *vrijelik preate* = met elkaar spreken zonder kans gestoord te worden.

vrijer, vrijer: *reare vrijer* = vreemde snoeshaan.

vrij'êds'êld, held der vrijheid.

vrij'êdswech, **vrij'êdsweg**, de weg der vrijheid.

vrij'êszon, zon der vrijheid.

vrijich'êd, vrijheid.

vrijwel, (uitspr.: *frijwel*) nagenoeg, vrijwel.

vrikke, wrikken, wringen: *an 't kezên vrikke* = aan het kozijn wringen.

vrind, (uitspr.: *frind*) vriend: *vrind, gea 'oager op* = vriend, kom wat dichterbij.

vroegspook, (uitspr.: *froeg-*) iemand die vroeg op is, vroeg bij de hand is.

vroete, wroeten: *ze vroete in d'r êgen ingewande* = ze wroeten in hun eigen ingewanden, ze benadelen zichzelf.

vrooch, **vroog**, vroeg: *vroger sprong ik over zeuve brugge tegelik* = vroeger sprong ik over zeven bruggen tegelijk, vroeger kon ik alles aan; *'n vroertje 'ebbe* = vroeg met het werk klaar zijn (uitspr.: *froert(s)je*).

vroogvisserij, visserij op de maatjes-haring.

vrouwlui, zie: *vraului*.

vùil, 1. vuil: *'t vùil d'r ùit* = het vuil (de ingewanden van de vis) eruit; *mit êge vùil bedekke* = met eigen vuil bedekken, je achter je eigen fouten verschuilen; *vùil op vùil, dut doet gien kwead mër* = vuil op vuil, dat doet geen kwaad meer; 2. kwaadaardig: *vùil kêke (kikke)* = kwaad kijken.

vuile goed, een extraatje: *'t vuile goed vor 'n pear schoentjes* = een extraatje bij het uitvaren en ook bij het landen (vuile goed tonnen).

vuile goedtonne, tonnen met vuil goed (kleding).

vùist, vuist.

vullus, vuilnis (uitspr.: *ful-*).

vullusbak, vuilnisbak.

vullusblik, blik om vuil op te vegen.

vullus'oap, vuilnishoop.

vulluskar, vuilniskar, -wagen.

vullusman, vuilnisman.

vullussteal, 1. eertijds een stuk grond in de Westduinen, in gebruik bij de Reiniging, ter berging van straat- en huisvuil; 2. vuilnisbelt.

vurrek, (uitspr.: *furrek*) vork.

vurreldêl, vierendeel.

vurrem, vorm: *ik weet d'r aers gien*

vurrem an te géve = ik kan het je niet op een andere wijze duidelijk maken.

vurreme, (uitspr.: *furreme*) vormen.

vurreve, verven.

vurrever, verder, schilder.

vurs, (uitspr.: *furs*) vers, lied.

vurte, verte, zie ook: *vorte*.

vorse'earing, ongezouten haring, in het Kanaal gevangen: *as de vorse an de wal 'ezouted wordt, ke(n) je ègentlik spréke van onêrlikke konkerensie* = als de verse haring aan de wal wordt gezouten, kun je eigenlijk van oneerlijke concurrentie spreken.

vorse'earingvisserij, visserij van verse haring: *'et prêse van de vorse 'earing-visserij* = de prijs van de verse haring.

vorsêze, veranderen.

vorsvangst, vangst op verse haring (uitspr.: *fors-fangst*).

vorsvearder, visser(schuit) op verse haring (in het Kanaal).

vorsvisserij, visserij op verse haring.

vort, 1. ver, verre: *vor zo vort as 't mên'euge ken; 'ij èt 't vort 'eschopt in de wurrel*d = voor zover ik het mij kan herinneren; hij heeft het ver gebracht in de wereld (uitspr.: *fort*); 2. weg, verder: *kom, mêd, we gane maer vort* = kom kind, meisje, we gaan maar weg; 3. verdwenen, stuk: *ien bleas en de zêpbel is vort* = één blaas, één keer geblazen en de zeepbel is verdwenen.

vorte, verte: *in de vorte* = in de verte.

vortgean, weggaan.

vortjeage, voortjagen, opjagen.

vortmeake, voortmaken.

vortschoppe, wegschoppen: *'k wou dat-ie uit m'n oage was, ik ken 'em wel vortschoppe* = ik wou dat ik hem niet zag, ik kan hem wel weggijken.

vortstiere, wegzenden.

vortvearend, voortvarend.

v'rbij, voorbij.

vrachtvaart, (uitspr.: *frachtfeart*) vrachtvaart.

vrak, (uitspr.: *frak*) wrak: *vrakke 'earing, vrak'out* = wrakke haring, wrakhout.

vrakke 'earing, wrakke haring: *vrakke 'earing is doad'evange of slecht 'ezoutede 'earing* = wrakke haring is doodgevangen of slecht gezouten haring.

vrakgoed, wrakgoederen.

vrakstikke, wrakstukken.

vrakton, wrakton, groene ton, die de plaats van een wrak aangeeft.

vrat, (uitspr.: *frat*) wrat.

vrau, vrouw: *me vrau's veader; me vrau's moeder* = mijn schoonvader, mijn schoonmoeder.

vraului, (uitspr.: *frau-*) vrouwen, vrouwvolk.

vraumens, vrouwmens, schamper gebruikt: *wat is dut vor 'n vraumens, ze doet zo gekkeluk* = wat is dat voor een mens, ze doet zo gek!

vrauwestoet, stoet (optocht), bestaande uit vrouwen.

vrauwevis, vis, die door de stuurmansvrouw in de stille afslag werd verkocht, gedurende de trawlvisserij.

vreag, (uitspr.: *freag*) vraag.

vreage, vrêge, 1. vragen: *'ij vreagt, vreegt, ze vreage, vrede* = hij vraagt, zij vragen; 2. uitnodigen: *'eb je ze al 'evreagd vor de brulloft* = heb je ze al uitgenodigd voor de bruiloft?; *me moeder vreagt of je om 'n bakje komp* = mijn moeder nodigt je uit om een kopje koffie te komen drinken (*vreagde, 'evreagd*).

vreageboekje, vragenboek, catechismusboek..

vreagstik, vraagstuk.

vrêdach, vrêdag, (uitspr.: *frêdag*) vrijdag.

vrêdes, des vrijdags.

vredetêd, vredestdij.

vredezon, de zon des vredes.

vreed, 1. wreed: *van die vrede 'ande* = van die wrede handen; 2. ruw.

vreet, znw. eten (plat): *wear doe je 't vor, vor de vreet, nieltan* = waar doe je het voor, om te kunnen eten, is 't niet zo?

vreetjaep, vreetjaap, gulzigaard, slokop.

vrêmd, vreemd: *wat benne dut vor dingers, ze doene zo vrêmd an* = wat zijn dat voor dingen (zaken), het doet zo vreemd aan.

vrete, eten (plat): *'ij zit uit z'n neus te vrête* = hij pulkt (peutert) in zijn neus.

vretse, eten (vreten).

vreugdefeest, feest van vreugde, feest vol vreugde.

vreugdegenoat, deelgenoot in de vreugde.

W

wach, in uitdr.: *ach noch wach zegge* = niets zeggen, geen kik geven.

wachbeurt, de beurt om de wacht te houden.

wachman, wachtman, man die de wacht heeft (matroos).

wacht, 1. wacht; 2. arrestantenlokaal; 3. tussenvoegsel: *wacht, non krêg ik je* = let op, nu krijg ik je te pakken.

wachte, wachten (*wachtede, 'ewachede*).

wadde, watte, wat, in: *wadde die, wadde me, wadde ze*, wat die, wat wij, wat zij.

waei, waai, wind: *wat een waei*, wat een wind, wat waait het.

waeibome'out, vurenhout; zie: *viere*.

wal, 1. wal, kust; 2. reder: *de schuit lêt vor de wal* = de schuit ligt voor de wal; *de Prins is vor de wal* = de schuit van Prins ligt voor de kust; *ik 'eb met de wal 'esprôke* = ik heb met de reder (aan de wal) gesproken; 3. vaste land: *'ij 'a tien duizend an de wal besomd* = de opbrengst van de verkoop aan het vaste land was 10.000.

walgoed, haring die vlak bij de kust (onder de wal) is gevangen; *'t Engelse walgoed is kwealiteitje* = de onder de Engelse wal gevangen haring is van zeer goede kwaliteit.

walklant, een niet-zeeman.

wallem, kwallem, walm.

walleme, kwalleme, walmen.

walte, in uitdr.: *lea maer walte* = laat maar lopen, laat maar waaien.

walvisserij, de visserij onder de Engelse wal: *'t is in december met de Engelse walvisserij of'edean* = in december is het met de visserij onder de Engelse kust afgelopen.

wan, het getal een; *nummer wan* = nummer een (van het Engelse one).

wandenemer, 1. de matroos die de haring van de krebbe in een emmer of mand schept; 2. bazige vrouw: *leat dat*

wêf maer loape, 't is 'n wandenemer = neem maar geen notitie van dat mens, het is een bazige vrouw.

wännêr, wanneer; ook: *'oeneer*.

want, 1. visnet, viswant; 2. touwwerk; 3. vuisthandschoen; 4. vgw. want.

wantdroger, nettendroger.

wante, in uitdr.: *'ij weet van wante* = hij weet wat er te koop is, hij kan aanpakken, hij is op de hoogte.

wantrêder, de reder die aan de schepen de vleet (de haringnetten met toebehoren) levert.

wantruim, ruim, bestemd om het want in op te bergen (aan boord van een schip).

wantschieter, man die de netten uitzet; zie: *schotters*.

wantsteander, matroos, die aan het want staat bij het schieten van de netten.

wanvangst, geen, of slechte vangst.

warbak, een lange langwerpige houten bak, waarin het *warre* (zie aldaar) plaatsvindt.

warleutel, werktuig (grote houten schep in platte lepelvorm) waarmee het *warre* plaatsvindt.

warre, 1. met zout vermengen: *'earing warre* = haring in de *warbak* met zout vermengen; 2. in de war geraken: *de nette warre* = de netten raken in de war.

wasbak, platte houten wasbak voor wasgoed.

wasdag(ch), dag waarop linnengoed en lijfgoed wordt gewassen; vaste dag, in de regel op Scheveningen maandag, ook wel dinsdag).

wasluusjefer, lucifer met een steeltje van of met was.

wasse, 1. ww. wassen; 2. vt. van zijn: waren: *ze wasse d'r allang* = ze waren er allang (ook: *wazze*).

wat, 1. betr. vnw. dat: *'t boek, wat 'r lêt* = het boek dat daar ligt; 2. in: *wat*

Wasdag

jij = wat zeg jij ervan?

watjekou, klap, opduvel.

watte, 1. wat, in vormen als: *watte me* = wat wij; *al watte me doen motte*; *zeg mên non deris*, *watte ze wulle* = alles wat we moeten doen; zeg mij nu eens wat ze willen; *watte d'r oak vor meatregele 'etroffe wiere, alles was vor niks* = welke maatregelen er ook werden getroffen, alles was tevergeefs; 2. wat bleef je?

watv'r, wat voor (een), (uitspr.: *waf-fer*); *watv'r man bedoel je* = wat voor een man bedoel je?

wauwele, kletsen.

wazze, waren, in: *we wazze* = we waren.

we, wij, ook: *wuillie*.

weafel, 1. wafel; 2. mond.

weage, wagen: *ze kregen 'iet op de weage* = ik leen mij niet voor deze zaak; *achter de weage reake* = achterop raken; *los van de weage loape* = vrijzinnig zijn.

weagebregge, brug voor wagens.

weage-n-anspreker, wagen-aanspreker; deze zorgde er in het verleden voor dat de wagens om steurharing te laden aan het strand aanwezig waren.

weagenaar, vrachtrijder.

weaker, nachtwake: *'t zel wel 'n weaker worre* = wij zullen wel moeten waken, van slapen zal niet veel komen.

weanburg, steuntouw: *de weanburg is de stêfte vor je speer* = de stijfte (stevigheid) van het steuntouw is de waarborg voor de speer.

wear, waar, ook: *wearvan, weare*.

wearburg, waarborg, reserve: *'t dorde zweard op ons bommetje an bak-boardzij was vor wearburg* = het derde zwaard op onze bom aan bakboordzijde is bedoeld als reserve.

wearde, waarde: *van wearde* = veel; *dut 'oofst van wearde gien geld te koste* = dat behoeft niet veel geld te kosten; *van nul en gienderlij wearde* = niets waard; *tarbotte worre d'r van wearde wênig 'evange* = er wordt weinig tar-

bot gevangen die wat kan opleveren (die waarde heeft); *'ij 'êt 't lêve nea wearde genote* = hij heeft van het leven naar waarde genoten.

weardeur, waardoor.

weardig, waardig: *der moeite weardig* = de moeite waard.

weare, waar: *de omstandig'ede weare me non in verzêle* = de omstandigheden waarin we nu verzeild raken...

weargalg, **weargallich**, ondergang: *ie-mand nea de weargalg 'elpe*; *nea de weargalg brenge* = iemands ondergang bewerkstelligen, er door brengen, opmaken.

wearlicht, bliksem: *as de wearlicht* = vliegensvlug (zo vlug als een bliksem-schicht).

wearnême, behandelen: *de groene (ear-ring) wordt toggewoerdig aers wear'e-noame als vroger* = de groene haring wordt tegenwoordig anders behandeld als vroeger.

wearop, **wearoppe**, waarop: *wea-roppe me wachte en weet ik 'iet* = waarop we wachten weet ik niet.

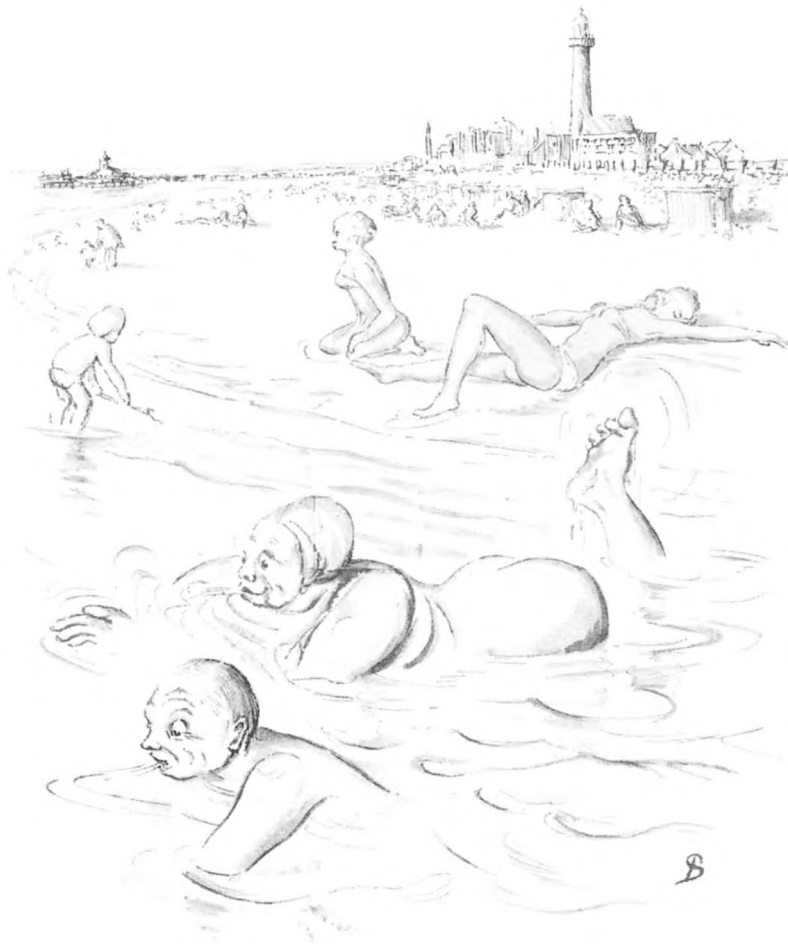
wearschouwe, waarschuwen: *ik schou je wear* = ik waarschuw je.

wearschouwing, waarschuwing.

wearvan, 1. waarvan; 2. waarom: *wearvan 'iet* = waarom niet.

wearvoar, waarom: *wearvoar doe je dut non* = waarom doe je dat nu?

weater, water: *oach(g) weater, leach(g) weater* = hoog water, laag water, vloed, eb; *zoa vlug as weater* = zo vlug als water; *weater nea zê drêge (dreage)* = water naar zee dragen (overbodig werk doen); *'t is t'r ientje van 't zuiverste weater* = het is er eentje van het zuiverste water (hij is te vertrouwen); *of 't weater non an d'iene of an d'aere kant rolt* = of het water nu aan de ene of aan de andere kant rolt, of het geld nu aan het ene of aan het andere wordt uitgegeven (het blijft toch hetzelfde); *de zê is zo(u)nder weater as 'ij zunder sente* = als hij zonder geld zit, is de zee zonder water.

Wat is 't weater nat!

weater(e)vierman, water en vuurman (man die dienst deed in een waterstokerij, waar men warm water kon kopen).

weaterpet, waterput.

weaterschout, waterschout: *'k zel de weaterschout lange* = ik zal de waterschout halen, werd als bedreiging tegen kleine kinderen gezegd.

weaterton, ton met drinkwater op de bom.

weduwman, weduwnaar.

weeg, in uitdr.: *in de weeg loape* = in de weg lopen, voor iemands voeten lopen.

weeflên, weeflijn.

weer, 't, het weer (vocht): *'t weer zit 'r in* = er zitten vochtvlekken in.

weergalch(g), drommels (uitroep): *wat weergalg nog en toe* = wat drommels; zie ook *weargalg*.

weerlicht, 1. weerlicht, gebruikt als krachtterm; 2. bliksem: *as-te weerlicht* = als de bliksem; zie ook: *wearlicht*.

weerlichtslag, inslaande bliksem.

weerwer(re)k, dagwerk: *dear 'eb je weerwerrek an* = daar heb je dagwerk aan.

weesgesticht, weeshuis.

weet, znw. weet (het weten): *ies an de weet komme* = iets te weten komen; *weet van 'ebbe* = het te weten, het ondervonden hebben; *dut is voor jou 'n vraag en vor mên een weet* = dat is voor jou een vraag en voor mij een weet, het is voor jou onduidelijk, maar ik weet het (zeker); *van je weet* = je weet wat er wordt bedoeld.

wêf, wijf, ook wel: echtgenote: *'k 'eb gistere de wêve 'aed; we 'adden 'n 'ofje* = ik heb gisteren de vrouwen (van de bemanning) op bezoek gehad, we hadden een onderonsje.

wegbur(re)ge, wegbergen, opbergen.

wegdrêge, **wegdreage**, wegdragen (*weg'edroge*).

wege, 1. in uitdr.: *veul zêge(n) en geluk, wens ik van 'art en wege* = veel zegen en geluk wens ik je van harte; 2. voortduwen, een schuit voortduwen

langs het jaagpad.

wegjeage, wegslepen, wegzenden.

wegkruij-je, wegslepen, op een kruiwagen verplaatsen: *'ij 'eb de êle dik weg'-ekroaie* = hij heeft de hele dijk weggekruid.

wegpurse, opzijduwen, wegpersen.

wegstiere, heenzenden, zenden, sturen.

Wegt, *de*, 1. benaming voor de Oude Scheveningseweg; 2. weg, znw.: *'ij overdacht z'n wegt* = hij keek terug op (dacht na over) hetgeen hij in zijn leven had meegemaakt.

wegtrekke, in uitdr.: *'ij ziet 'r zoa weg'etrokke ûit* = hij ziet zo wit (het bloed is uit zijn gezicht weggetrokken); ook wel: hij is vermagerd.

wegverdeage, zoekraken: *pas op, aers verdeagt 't nog weg* = let op, anders raakt het zoek.

wegvloke, wegvloeken (door te vloeken iemand uit zijn nabijheid jagen).

wegwês, wegwijs: *iemand wegwês meake* = iemand ergens van op de hoogte stellen.

wei, wei: *gean maer de wei in* = hoe-pel op.

wekien, weekje.

Weintje, vrouwennaam.

wè(l), wel: *wè ja; wè non da* = wel ja; wel nu dan of: wat zou dat.

wel(d)eris, weleens.

welig, **wêlig**, weeldig, weelderig: *je zel zoa welig 'iet sturreve* = je zult niet in weelde sterven.

wellekom, welkom.

welles, wel waar (in tegenstelling tot nietes, niet waar).

wellie, watblief (klemtoon op ie).

wellig, geweldig, in verbinding met groot: *'n grootewellige lobbjes* = een geweldige goedzak; *'ou je grootewellige mond* = houd je grote mond.

wênig, weinig: *die veul êt oudt 'iet oaver, en die wênig êt, komp 'iet te kort* = die veel heeft houdt niet over en die weinig heeft komt niet te kort.

wenke, wenken, wuiven (*wonk, 'ewenkt*).

weps, wesp.
wepsenest, wespenest.
werachies, waarachtig, waarlijk.
weratje, zie: *werachies*; *wis en weratje*
 = wis en zeker, wis en waarachtig.
werendig, waarachtig.
werentig, waarlijk, waarachtig.
werk, werk, arbeid (zie: *werrek*).
werke, werken: *d'r darne werke nog*
 = haar darmen doen nog hun werk.
werkeloas, werkloos.
werkeloze, iemand zonder werk.
werkkie, kiel, kledingstuk gebruikt
 door mannen en jongens bij het werk;
 blauwe kiel, bruine kiel.
werkvolk, werklieden.
weromstuit, weeromstuit.
werrek, **werrik**, 1. werk: *'n êl werrek*
 = een hele toer; 2. stof.
wês, 1. wees: *wês'uis*, *wêskind*, *wês-*
moeder, *wêsvader* = weeshuis, wees-
 kind, weesmoeder, weesvader; 2. wijs;
 uitdr.: *ik wor 'iet wêzer van je* = ik
 verdien niets aan je.
Westwurf, *de*, de Westwurf, de West-
 straat.
wête, 1. weten: *wis je wat je goed was*,
dan liet je wat je kwead was = als je
 wist wat goed was, dan liet je het
 kwade na; (*wis(t)*, *'ewête*); 2. bekend:
dut is 'ewête onder al 't vearensvolk =
 dit is bekend bij alle zeelieden.
weune, wonen.
weuning, woning.
weunsdach(g), woensdag.
wêvesente, wijvecenten = opbrengst
 van de vrouwevis die door de stuur-
 mansvrouw 's zaterdags onder de be-
 trokken vrouwen werd verdeeld: *jôj*,
dat benne wêvesente, *dear krêge wij*
toch niks van = joh, dat is geld van de
 vrouwen, daar krijgen wij toch niets
 van.
wêze, 1. zijn: *mot je dear wêze* =
 moet je daar zijn?; 2. inhoud, waarde:
je bemoeit je met alderlei dinge die
gien wêze 'ebbe = je bemoeit je met
 allerlei zaken die geen inhoud hebben;
 3. beslissen: *watte de 'ere wêze*, *motte*
de gekke prêze = wat de (hoge) heren

beslissen, moeten de gekken prijzen.
wêzeluk, wezenlijk.
wezentlik, **wezentluk**, wezenlijk, in-
 derdaad, oprecht.
wicht, gewicht: *die zakke wêge vêf*
load, *zoaveul te minder wicht krêg je*
 = die zakken (om in te pakken) wegen
 vijf lood, zoveel te minder gewicht
 krijg je.
wiech (**wieg**), wieg; uitdr.: *an de wiech*
stoute = klinken.
wiedendrommel, krachtterm: *loop*
nea de wiedendrommel = loop naar
 de pomp; *as de (wieden)drommel* =
 als de wind.
wiedes, in uitdr.: *da's nogal wieses* =
 dat spreekt vanzelf.
wiek, wiek, vleugel: *'ij is gau in z'n*
wiek 'eschote = hij is snel geraakt.
wiekje, omgevouwen punt van het
 'moppesje'; *vroger dreegde ze wiekjes*
an d'r mus = vroeger droegen ze
 wiekjes aan haar muts; zie *klapmus*.
wiepe, in uitdr.: *van de plank 'ewiept*
 = ergens uitgewerkt (fig.)
wiepert, 1. wipper; 2. oplawaai: *'k zel*
d'm 'n wiepert géve = ik zal hem een
 oplawaai geven.
wieplank, wip: *'ij zit op de wiep-*
plank = hij zit op de wip, hij is niet
 zeker van zijn baan.
wiere, vt. van het ww. worden.
wij, 1. weide (ook: wei): *we benne nog*
'iet midde-n- in de wij = we zijn nog
 niet op de helft; 2. pers. vnw. wij.
wije, wijde (bvn.)
wijer, wijder, verder: *al wat je wijer*
komp = hoe verder je komt.
wijweage, wagenwijd: *de deur stong*
wijweage ope = de deur stond wagen-
 wijd open.
wik, wijk; *uit de wik* = ga uit de weg,
 wijk uit, opzij.
wil, plezier, genoeg: *je 'eb toch wil*
van de kindertj(i)es = je hebt toch
 plezier van de kinderen; *ze ade de wil*
van de rês = ze hadden het genoeg
 van de reis (deze bracht toch wat op).
Wil'el(le)muslied, het Wilhelmus
 (volkslied).

wind, wind: *je ken van de wind 'iet léve* = je kan van de wind niet leven, bestaan; *zoa de wind waeit zoa waeit z'n jasje* = hij gaat (praat) mee met diegene, van wie hij iets kan verwachten; *de schuit gong in de wind; lé op de wind; gong vor de wind; stak deur de wind; 'ield vor de wind om*; uitdr.: *inkrimpande winde en uitloapande wêve, benne de duivekeater z'n gat 'iet weard* = de duivel bemoeit zich niet met krimpande winden en uithuizige vrouwen.

winderig, gezwollen, blufferig, nuffig: *'n winderig 'êrtje uit den 'Eag* = een opschepperig (blufferig) mannetje uit Den Haag.

wind'apper, windhapper: *'n 'Eagse wind'apper* = een nietsbetekenend mens uit Den Haag (kale meneer, verwaand mens); *'Eachse wind'appers* = scheldnaam voor Hagenaars.

windvang, (uitspr.: *windfang*) plaats waar de wind vrij spel heeft.

winkelschip, schip dat andere vaartuigen verkoopt (is op zee verboden).

winterblêk, winterblijk, verschijnsel waaruit blijkt dat het winter is (sneeuw, enz.)

winterpeen, winterwortel (groente).

wip, wip: *op de wip zitte* = niet zeker zijn van zijn baan; zie ook: *wiepplank*.

wippe, wippen: *wip t'm* = zie van hem af te komen, zet hem buiten spel; ook: wip hem (het voorwerp) om.

wippele, (soms) wippen.

wippelig, wankel.

wippertje, glaasje (met alcohol).

witbek, benaming voor een geschilderd wit vlak, dat meestal boven de kiellijn van de boeg zichtbaar is.

witkwast, kwast om te witten: *'t geat 'r maer mit de witkwast*, (ironisch) het gaat daar maar met de witkwast = daar wordt veel (armoe) bedekt; *en dan nog effe met de witkwast d'r over, en dan is-t-ie gaef* = de laatste handeling nog verrichten en dan is het voor elkaar.

witscheet, benaming (scheldwoord) voor iemand met een bleke ge-laatskleur.

witte, witten, wit verven, (wit)kalken (*wittede*, *'ewitted*).

woard, woord.

woaretje, woord, voorspraak: *ke(n) je 'iet 'n woaretje vor me doen* = kun je mij niet naar voren brengen, mij voor-spreken; *'n woard op z'n pas, is as geld in je kas* = een woord op de juiste tijd en plaats gesproken is van grote betekenis.

woele, 1. woelen; 2. omwoelen: *de keabel is 'ewoeld* = de kabel is om-woeld.

wol(le)k, wolk.

wolvegebroed, scheldnaam voor een of meer personen die er minderwaar-dige praktijken op na houden, onder meer gebruikt voor hen, die ten tijde van Napoleon actief waren: de gesel-roede van Napoleon.

wonder, 1. wonder, mirakel; 2. buitengewoon: *wonder'oage prêze* = zeer, buitengewoon, hoge prijzen; *'t is nog 'iet zoa wonderlang 'elêje* = het is nog niet zo erg lang geleden.

wonderkluit, briket, in baksteenvorm geperst kolengruis, steen, turf, enz.

wonderveul, zeer veel: *ze 'ebbe 'iet zoa wonderveulearepels 'eroaid* = ze hebben niet zo buitengewoon veel aardap-pelen gerooid.

worde, worden: *we wiere d'r koud van 'eworde* = we waren daardoor koud geworden.

worre, worden; vt. *wiere*.

worst, worst; uitdr.: *dut benne woarde as worste* = dat klinkt goed.

woue, 1. vt. van ww. willen: *we woue 'ris 'n dagje nea den 'Each* = we wil-den eens een dagje naar Den Haag; 2. mv. van znw. wouw (roofvogel): *woue vliege in 't bos* = wouwen vlie-gen in het bos.

wouwel, mond: *'ou je wouwel dicht* = houd je mond dicht.

w'rachtich(g), waarachtig, waarlijk, inderdaad (uitspr.: *we-rachtich(g)*).

w'rendich(g), waarachtig, waarlijk
(uitspr.: *we-rendich*); *w'rendich wear*
= waarachtig waar.

wùive, wuiven.

wullie, wùilie, wuilie, wij (*zullie, zùilie, zuilie* = zij); *de wùilie en de zùilie*
= wij en zij.

Wullem, Willem, mansnaam.

wurf, wurref, wurft, werf, kerkwerf,
scheepswerf.

wur(re)ge, worgen, uitdr.: *tusse 'ange*
en wurge = tussen hangen en wurgen.

wurm, worm; uitdr.: *die arme wurm-*
pies van kinderen = die arme kleine

kinderen.

wurme, zwoegen, ploeteren.

wur(re)mkookje, wormkoekje.

wur(re)mstekerich(g), wormstekig.

wurpe, werp, ook in verbinding met
ander woord: *onderworp, voarworp*,
verwurpe = onderwerp, voorwerp,
verwerpen.

wurreld, wereld.

wurreldvreugd, wereldse vreugde
(vreugde van de wereld).

wurrels, werelds.

wurvelwind, wervelwind.

Z

zachies, zachtjes, langzaam: *zachies-an, dan breek 't lèntje 'iet* = langzaam-aan, dan breekt het lijntje niet; *'t wordt zachies-an têt om op te stappe* = het wordt langzamerhand tijd om weg te gaan; *je mot 'iet zoa zachies loape* = je moet niet zo langzaam lopen.

zacht, 1. zacht; 2. geweekt: *zachte 'earring* = geweekte haring.

zacht-an, rustig aan: *toe 't net uit 'e-sêsd sting, riep ie zacht-an* = toen het net uitgeseid stond, riep hij: rustig-aan.

zaddes, zat, in overvloed: slechte mense benne d'r maer zaddes = er zijn slechte mensen in overvloed (zie ook: *zat*).

zaddook, zakdoek.

zak, (uitspr.: *sak*) zak: *de zak géve, krêge* = ontslag geven, krijgen; *linkerzak* = linker broekzak; *is er nog iets voor de linkerzak* = hebben we nog een meevallertje (verval bij het afrekenen van de teelt).

zakke, 1. zakken: *leat je zakke* = ga zitten; 2. zak.

zalfdoas, scheepsapotheek, zalfkist.

zand, (uitspr.: *sand*) zand; uitdr.: *zand schuurt de meag* = zand schuurt de maag, wordt gebruikt wanneer aan etenswaar wat zand zit.

Zand, op 't, op 't Zand = gedeelte van de vissers- of Doggersbank.

zar, zeer.

zat, (uitspr.: *sat*) in overvloed; *zat genoch(g)* = meer dan voldoende (zie ook: *zaddes*).

zaut, (uitspr.: *sout*) zout: *ze zelle gien zak zaut opéte* = ze zullen het hier niet lang maken, ze zullen hier niet lang blijven; *zaut verzaute* = het zout is opgebruikt; uitdr.: *d'r lèt wat in 't zaut vor je* = er staat je wat te wachten (zie ook: *zout*).

zautvreter, (uitspr.: *soutfreter*) wond,

die door het steeds in aanraking komen van zout openblijft (bij het werken aan boord van een schip); *m'n 'ande zatte vol zautvreter* = m'n handen zaten vol wonden (door het werken met zout).

ze, 1. ze; 2. deze.

zê, zee: *'t schip aan de zé overgêve* = het schip verlaten (fig.: berusten); *'t schip an zê* = 't schip aan de zeekant, in tegenstelling tot de walkant; *dut ken al 't weater van de zê 'iet ofwasse* = dat kan al het water van de zee niet afwassen (er is niets aan te veranderen).

zeach(g)je, 1. zaagje; 2. zaagschelp.

zeagsel, zaagsel, uitdr.: *zeagsel op de last, dan steat de wandenemer vast* = zaagsel op de last, dan staat de wandenemer vast (logger).

zeak, **zeakies**, zaak.

zeakeman, zakenman.

zeal, zaal.

zealig'êd, zaligheid: *'t likkent wel of je ziel en zealig'êd d'r van of'angt* = (je slooft je zo uit) het lijkt wel of je ziel en je zaligheid ervan afhangt; *dut doet toch niks an je zealig'êd toe* = het doet toch niets aan je zaligheid toe.

zeamelear, verzamelaar, dief.

zêbonk, geoefend zeeman: *'n ouwe zêbonk* = een oude, met zijn vak vertrouwde zeeman.

zêdrift, zeedrift, de drift om de zee te bevaren.

zêduive, zeeduiven, meeuwen.

zeen, zeen, zie ook: *seen*.

zegen, zegen: *op 'oop van zegen* = op hoop van zegen; *we motte zien dat zegen op ons werk komp* = we moeten zorgen (zó werken) dat ons werk wordt gezegend; *zegen en bewearing* = zegen en bewaring, de wens die iedere zeeman, begeleid met een handdruk, van familie en bekenden meekreeg, wanneer hij naar zee ging; *non*,

de zegen 'oar = nu, het beste hoor!;
Korsemuszegen = de zegen van het
kerstgebeuren.

zegening, zegening: *dadde de zegeninge maer oavervloedig magge weze* = dat de zegeningen maar overvloedig mogen zijn.

zêger, (tenen)mand.

zegge, sprake, zeggen in uitdr.: *d'r is gien zegge van* = daar is nog geen sprake van, men kan er nog niets van zeggen (uitspr.: *segge*); *zê*, 'ezêd; *ik zeg goeie-n 'eavend* = goedenavond!; *vor die gedachte is allemendig veul te zegge* = voor dit voorstel valt veel te zeggen (dit voorstel is waard om in overweging te worden genomen).

zegsman, zegsman, mv.: *zegsliede*.

zêkakkelobbus, monsterachtig zeebeest.

zêkant, zoekant.

zêkat, inktvis.

zêkeak, zeekaak, scheepsbeschuit; de toevoeging *zê* wordt alleen gebruikt als de betekenis onduidelijk zou worden, doorgaans *keak*.

zêker (uitspr.: *sêker*) zeker: *zêker preate* = langzaam, met nadruk spreken; *'t is een zêkere* = 't is iemand die erg van zichzelf overtuigd is; ook: *zekerde*.

zekerde, zelfverzekerde: *'ij is 'n zekerde op de wegt nea Sameria* = hij is een zelfverzekerde op weg naar Samaria, een zelfverzekerd iemand, die zeker is van zijn onderneming of zaak.
zekerluk, (uitspr.: *sekerluk*) zekerlijk.

zêl, zeil (uitspr.: *seil*).

Zêland, Zeeland; *'t veer nea Zêland* = de veerpont naar Zeeland.

Zêlanse, Zeeuwse, van Zeeland: *Zêlanse mossele* = Zeeuwse mosselen.

zêlbeuger, zeilbeuger.

zêlder, zeiler.

zêlemeaker, zeilmaker.

zelf, zelf; zie ook: *sel(le)f*.

zelfde, (uitspr.: *selfde*) zelfde; *van 't zelfde* = insgelijks, van 't zelfde = het antwoord op *al 't noadige* = al het nodige, alles wat nodig is (nieuwjaars-

wens).

zelle, zullen (uitspr. ook *selle*).

zelling, kuil: *'ij meak zelf 'n zelling as die val en opperdan steat* = hij (de bomschuit) maakt zelf een kuil (in het zand) als hij volgeladen is en met de kop op de wal staat.

zêllogger, zeillogger.

zêl meake, de zeilen hijsen, het zeil hijsen.

zêlschoat, zeilschoot.

zelt(s)je, 't, het tafeltje.

zêman, zeeman.

zêmanschop, zeemanschap.

zêmansgoed, kleren voor de zeelui.

zême, zemen (zie ook: *seme*).

zêmeuw, zeemeeuw.

zêmweater, (uitspr.: *sêmwewater*) water om te zemen.

zên, 1. bez.vnw. zijn; 2. ww. zijn; 3. pers.vnw. hem: *je mot bij zên wêze, dat is van zên* = je moet bij hem zijn, dat is van hem; 4. vorm van zijn (wezen), soms gebruikt in plaats van *benne*: *we zêne van de murge d'ris gean kikke* = we zijn vanmorgen daar eens gaan kijken; uitdr.: *wie de koe zên is, pakke d'm bij z'n steart* = degene van wie de koe is, pak hem bij de staart (fig.); *zên book*, zijn boek; *ik 'eb 't zên 'egeve* = ik heb het aan hem gegeven.

zenu, (uitspr.: *senu*) zenuw.

zenu(we)knobbel, zenuwachtig persoon.

zenu(we)moat, zenuwachtig persoon.

zenu(we)pees, zenuwachtig persoon.

zêp, (uitspr.: *sêp*) zeep.

zêper, in uitdr.: *'n zêper krêge* = een strop hebben, een tegenvaller, teleurstelling krijgen; *'n zêper géve* = een opstopper geven.

zêpnajje, 1. zeepschepje, om zachte zeep te scheppen; 2. benaming voor zeemanspetje, wat in vorm overeenkomt met een zeepnapje.

zêpsop, 1. zeepsop; 2. benaming voor slappe thee.

zêr, zeer, pijnlijk (zie ook: *zar*): *'n zêre tê* = een pijnlijke teen; *'t kind 'a 'n zêr*

'oafd = 't kind had een hoofd (vol) uitslag.

zêrêp, zeereep, duinenrij langs de kust.

zestig, zestig: *bê(n) je zestig* = ben je goed wijs, ben je gek?

zêstik, zeestuk, vroegere benaming voor: kantje (een last was 14 zêstikke).

zette, (uitspr. ook: *sette*) 1. zetten; 2. kiezen: 'ij *êt de breje soppe te pakke*, 'ij *ken z'n koers zette* = hij heeft het ruime sop gekozen, hij kan zijn koers kiezen; 3. antipathie hebben: ze zette mekaar 'iet = zij kunnen elkaar niet verdragen.

zeumer, (uitspr.: *seumer*) zomer.

zeumerman, los werkmán, die hielp bij het lossen en laden van de bom.

zeumersproete, sproeten.

zeumervangst, vangst in de zomer.

zeun, (uitspr. ook: *seun*) zoon.

zeurich, zeurig.

zeurkont, zeurkous.

zeurkonte, ww. zeuren, zaniken.

zeuve, (uitspr. ook: *seuve*) zeven.

zeuvedos, duin bij het kanaal met zeven bulten, waar 's winters met platsleden werd gereden; dit duin liep van de Sikkedel naar de buitenhaven.

zeuveklapper, zevenklapper, een stuk vuurwerk dat achtereenvolgens zeven maal ontploft.

zeuveklajer, een van de driehoekige zeilen voor de grote mast (logger), werd gebruikt bij thuis- en uitzeilen.

zeuvende, **zeuventich**, **zeuventien**, zevende, zeventig, zeventien.

zeuvesas, de 7e afdeling van de hang in de bokkingrokerij.

zêval, zeeval, zakken van het water.

zêveader, benaming van de schipper (door jongen die zijn eerste reis bij een schipper maakt).

zêvonk, zeevonk, fosforescerend zweepdiertje.

zicht, (uitspr.: *sicht*) zicht, uitdr.: *in zicht komme* = in het gezicht(sveld) komen; *zicht op 'ebbe* = kijk hebben op.

zie-dat, (uitspr.: *sie-dat*) geld, uitdr.:

as je zie-dat maer 'eb = als je maar geld hebt (dan kun je alles bereiken); bij dit gezegde wordt met duim- en wijsvinger van de rechter hand een geldtellende beweging gemaakt.

ziekies, (uitspr.: *siekies*) ziek(jes).

ziel, (uitspr.: *siel*) ziel: 't *zel op je ziel brande*; 'k *zel je op je ziel géve* = je zult er spijt van krijgen; ik zal je op je kop geven; *goeie ziel* = best mens; *geld is de ziel van de negoasie* = geld is de ziel van de negotie; uitdr.: *z'n ziel in lêzeam'êd bezitte* = zijn ziel in lijdzaamheid bezitten, zich niet ergeren, gelaten afwachten; *met z'n ziel onder z'n arm loape* = doelloos rondlopen.

zielenantal, zielental, het aantal personen.

zielespês, voedsel (spijze) voor de ziel.

zielevrede, vrede van de ziel.

zielsbegeerte, het begeren van de ziel.

zielsgenot, zielsgenoegen.

zielsverblijje, zielsverrukking.

zielsverblijing, verblijding van de ziel.

zielsvertroosting, vertroosting van de ziel.

zieltje, gedeelte van de ingewanden van de haring: *als je 't zieltje op de kachel goait, geeft it 'n klap* = als je 't zieltje op de kachel gooit, klapt het. **zielvermoorder**, vermoorder van de ziel, de duivel.

zien, (uitspr.: *sien*) zien, zie: *zie-dat*.

ziene, zien: *we ziene, zagge, 'ebbe 'ezien* = we zien, zagen, hebben gezien.

ziezo, (uitspr.: *sieso*) ziezo; ook: *zie-zoa*.

zij, 1. zijde (ook: *zijd*), uitspr.: *sijd*; uitdr.: *op zij* = ga opzij; 2. pers.vnw. zij, als dit is beklemtoond, anders: ze (se); 3. vrouwelijk wezen.

zijd, zijde, zie: *zij*.

zijkanter, bewoners van de zijkant: Scheveningen, Katwijk, Noordwijk, Zandvoort.

zilver pit, (zeemans)benaming voor een bepaalde plaats (bank) in de zee; zo ook: *modderkeneal*; *Bressa*; *schoal*; *de witte bank*.

De auwe zêman

zin, (uitspr.: *sin*) zin: *ik zel et wel doen, maer ik 'eb d'r gien zin in* = ik zal het wel doen, maar met tegenzin (onder protest); *niet van zins wéze* = niet van plan zijn; *'eb je wat in 't zin* = ben je wat van plan?

zinne, (uitspr.: *sinne*) denken: *'k zat er net op te zinne* = ik zat er juist aan te denken.

zinnig'êd, (uitspr.: *sinnig'êd*) zin: *dear 'eb ik non gien zinnig'êd in* = daar heb ik nu geen zin in; *'eb je zinnig'êd 'n endje mé te loape* = heb je zin om een eindje met mij mee te lopen.

zinkvleet, (uitspr.: *sinkfleet*) zinkvleet (in tegenstelling tot drijfvaart).

zins, (uitspr.: *sins*) 1. zin, zie: *zin*; 2. *sinds*.

zit, zit, zie: *sit*.

zitte, zitten, vt: *zatte*.

zitting, kussen: *stoele met zittinge* = stoelen met beklede zittingen.

zjem, jam.

zjoerneal, journaal, dagboek; uitdr.: *'ij 'a wat in z'n zjoerneal* = hij heeft heel wat meegemaakt.

zo, zo, in uitroepen als: *ozo, êrst ik dan jij; ozo, is 't 'em dat; zo, wat je zegt* = ozo, eerst ik dan jij; ozo, is het dat (zit dat zo); zoals je zegt.

zoa, zo, zie: *zoa* = ziezo.

zoa-as, gelijk, zoals, als.

zoa'ezêd, (uitspr.: *so'esêd*), zogezegd, genaamd: *be(n) jij d'r ientje van ...zoa'ezêd de mandemeaker* = ben jij er een van (uit de familie van)...zogenoemd de mandemaker (bijnaam).

zoaies, zoiets.

zoamedeen, (uitspr.: *somedeen*) zo meteen, aanstonds; ook: *zomedien*.

zoavort, (uitspr.: *sofort*) zover: *'t zat me tot zoavort* = het zat me tot zo ver (an me strot); *goai die boke non eris zoavort as ik zien ken* = gooi die boeken zover weg als ik kan zien.

zoek, (uitspr.: *soek*) zoek: *op zoek wéze* = op zoek zijn; ook: *zook*, zie: *zoke*.

zoer, (uitspr.: *soer*) zuur.

zoet, (uitspr.: *soet*) 1. zoet; uitdr.: *vol*

en zoet brom komme = gelukkig en vol (in overvloed gevangen) van zee naar huis komen; *'n glaesje zoet* = een glaasje likeur, zoete wijn; 2. lief, rustig: *'ij is zoa zoet van belang* = hij (het kind) is heerlijk rustig.

zoeterig, zoetig.

zoke, (uitspr.: *soke*) zoeken.

zokerij, (uitspr.: *sokerij*) het zoeken naar; *de bream(e)sokerij* = het zoeken naar bramen.

zolange, zolang.

zomedien, (uitspr.: *somedien*) straks; ook: *zoamedeen*.

zo net, zo juist.

zootje, **zootje**, maaltje (klein gedeelte) vis dat aan de bemanning werd gegeven, wanneer ze na de zeereis naar huis gingen; uitdr.: *'t was maer zo en bra bē d'm tuis* = 't was maar net aan bij hem thuis; *soepzootje* = allegaartje, rommel; *'t is een soepzootje bē d'r tuis* = het is een rommel bij haar in huis.

zoute, zouten; zie ook: *zaut*; (*zoutete*, *'ezouted*).

zoutevisgeld, (aandeel in de) opbrengst van de zoutevis.

zout'earingvisserij, visserij meestal tot december; zie ook *zoutvisserij*.

zoutlosser, werkmán die de zakken met zout lost.

zoutnap, zoutschip aan boord (met de zoutnap wordt zout gegeven en dan met de *warleutel* gewaard).

zoutruim, ruim om zout op te slaan (aan boord).

zoutte, zouthed.

zout verzoute, het zout is opgebruikt (fig.: gelukkig voorteken en: terugkeer, wending, verandering).

zoutvisserij, visserij op zoute haring; zie ook: *zout'earingvisserij*.

zovis, verval in vis, voor de bemanning van een schip tijdens de treilvisserij: *'oe zit 't, krêge me nog wat sente van de zovis?* = hoe zit het, krijgen we nog geld van de opbrengst van de *zovis?*

zovissente, opbrengst van de verkoop

van de zovis; zie ook: *zovis*.

zuchte, 1. zuchten; 2. zwoegen: *'ij zit nog te zuchte om te beteale* = hij zwoegt nog om te kunnen betalen.

Zuierzê-'earing, Zuiderzeeharing (IJ-bokking).

zullie, stullie, zij; zie ook: *wullie*.

zullie, 1. zij; 2. hen; zie ook: *wullie*.

zuiver, 1. werkelijk: *zuiver wear* = werkelijk, echt waar; 2. zuiver: *die man 'êt de bof; 't is allemeal gien zuivere dikte* = die man heeft de bof; 't is niet allemaal echte dikte (maar door ziekte).

zuk, zulke.

zukke, (uitspr.: *sukke*) zulk, zulk een: *'k eb 'r zukke zin in* = ik heb er zulk een (zo'n) zin in; *zukke mense* = zulke mensen.

zul(le)ver, zilver, van zilver: *toene ze vrée, dreagde ze zullevere ringe en toe ze 'etrouwd wasse, gouwe, maer onze Ké dreagde 'n gouwe kettinkje toe ze vré* = toen ze verkering hadden, droegen ze zilveren ringen en toen ze getrouwd waren, gouden, maar onze Kee droeg een gouden kettinkje toen ze verkering had.

zulverschoan, brandschoon: *we benne wêr zulverschoan* = wij zijn weer vrij van schulden.

zundag, zundach, zondag: *op 'n zundag* = 's zondags; *op z'n zundags* = gekleed als 's zondags; *moe, geef d'ris gau me sundagse goed, 'n meisje 'eb me an'ekéke* = moeder, geef mij eens vlug mijn zondagse kleren (mijn beste kleren), een meisje heeft belangstelling voor mij.

zunde, zonde: *leat me non gien zunde doen; d'r is êl wat zunde en ongerechtig'êd over 'evalle* = daag mij niet uit om te zondigen; daardoor is al heel wat gezondigd en ongerechtigheid gedaan.

zundears'art, het hart van de zondaar (oetmoedig hart).

zundearsliefde, liefde (van God) voor zondaars.

zundige, zondigen.

zurg, zorg: *tweal(e)ff kinders, tweal(e)ff zurge* = twaalf kinderen, twaalf zorgen.

zurreege, ww. zorgen: *zel je goed vor me pande zurreege* = zul je goed voor mijn kinderen zorgen?

zus, 1. zuster: *'ij loapt me(t) me zus* = hij vrijt met mijn zuster, hij heeft verkering met mijn zuster; 2. zes.

zusde, (uitspr.: *susde*) zesde.

zuspêper, zespijper, gevangeniswagen.

zuster, koek van beslag in olie gekookt.

zustich (zustig), (uitspr.: *sustig*) zestig.

zustien, zestien.

zustigste, zestigste.

zuur, (uitspr.: *suur*) zuur: *'ij is zuur* = hij is er bij.

zuurdoap, saus van vet met azijn, bloem en boter, waarin men de aardappelen kan dopen; idem met mosterd: *mosterddoap*.

zuver, zuiver, zie ook: *zuiver*.

zwabberd, (uitspr.: *swabberd*) zwabber (ook scheepsdweil), doordraaier, boemelaar.

zwabberig, zwabberig: *'ij 'a weer van die zwabberige oage* = hij had weer ogen als van een boemelaar (zwierbol).

zwart, zwart; uitdr.: *je ken alle zwart wel wit noeme* = je kunt alles wel anders voorstellen, je kunt alles wel goed praten.

Zwartwaelder, inwoner van Zwarte-waal.

zwartvis, kool, koolvis.

zwartjeanus, zwartjanus, neger.

zwartsel, (uitspr.: *swartsel*) zwartsel, pastei om de kachel te poetsen; kachelglans.

zwartwiek, 1. vogel met zwarte vleugels; 2. veenaardappel; 3. benaming van een vertegenwoordiger van het gekleurde ras.

zwartwieke, zwarte vogel: *je likkent wel 'n zwartwiek* = je bent zo zwart als een kraai.

zweans'als, gedeelte van de giek tegen

de grote mast (zwanenhals).

zwear, zwaar.

zwaard, 1. wapen; 2. zwaard van een schip.

zwaardenkend, zwaartillend.

zwaardtouw, zwaardtouw (van een bom).

zwemme, 1. zwemmen; 2. door het water waden: *'ij zwempt* = hij zwemt (*zwom*, *'ezwomme*).

zwemmerd, zwemmer, de benaming voor de matroos die bij het landen van de bom een lijn naar het strand moest brengen, om het aan het aldaar liggende anker te bevestigen; daarvoor moest hij door het water waden, waarbij hij vaak tot zijn middel in het water was.

zwênderij, (uitspr.: *swênerij*) zwijnerij.

zwênepan, zwijnepan, rommel: *je*

meakt 'r 'n zwênepan van = je maakt er een rommeltje van.

zwêt, (uitspr.: *swêt*) zweet.

zwête, zweten.

zwiep, zweep: *die twee wete de sleage van de zwiep* = die twee kennen het klappen van de zweep.

zwik, grote hoeveelheid: *'n zwik tur(re)f, koale, enz.* = een grote hoeveelheid turf, kolen, enz.; *'t êle zwik-kie* = de hele boel.

zwikken, zwikken, struikelen door slappe enkels.

zwink, zwing, achtereind van de reep; *zwink geve* = meer ruimte geven, de reep vieren, zodat het schip verder van de netten af komt te liggen en deze niet gaan 'dansen'.

zwoord, zwoerd van ham of spek.

zwurm, zwerm.

'n Vertrouwd buurtje (Zeilstraat)

Dirkje Roeleveld (59) is een van de êgegatjesmense die het Scheveningse dialect spreken, zangerig en golvend als de zee.

Zij is de dochter van Krijn Roeleveld, een van de oprichters van het Schevenings museum, wiens geschreven jeugdherinneringen zij na zijn dood in 1971 heeft bewerkt. Dit boek verscheen onlangs in eigen beheer onder de titel 'Ou je taai Scheveninger'.

Hoewel zij de blafferd met een groot gevoel van opluchting heeft dichtgeslagen, voelde Dirkje Roeleveld genoeg schatplicht tegenover de taal van het vissersdorp waar zij is geboren en getogen om De Scheveningse woordenschat te voltooien.

Drie dozen vol kladpapier-tjes, beschreven achterkanten en andere vodjes waren bijna veertig jaar blêve legge, in afwachting van iemand met haar deskundigheid en bedrevenheid in de typekunst, maar vooral ook met haar toewijding.

Zij heeft de verzameling woorden en uitdrukkingen die betrekking hebben op haar dorp, de visserij en alles wat daarmee samenhangt geordend, uitgewerkt en aangevuld. Ruim vijf jaar heeft zij er aan gewerkt, niet zelden met de moed der wanhoop, maar in de overtuiging dat wie A zegt ook B moet zeggen.

Tevreden constateert Dirkje Roeleveld dat haar werk aansluit bij de behoefte van een groeiend aantal Scheveningers aan kennis over de eigen taal en cultuur.

Haar man, Cees J. van Hoken, schreef eerder al 'Schevenings goed', een verhandeling over de klederdracht.